

DET KONGELIGE ARBEIDS-
OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(1999-2000)

FOR BUDSJETTERMINEN 2000

Utgiftskapitler: 0011,1500-1592 og 2445
Inntektskapitler: 3011,4500-4591 og 5445-5446

Innhold

Del I

Oversikt over Arbeids- og administrasjons- departementets budsjettforslag.....	3
1 Virkeområde	5
2 Hovedoppgaver og mål	5
3 Spesielle satsingsområder og politisk profil for budsjettåret...	6
4 Retningslinjer for regulering av grunnbeløpet i folketrygden	7
4.1 Innledning	7
4.2 Folketrygdens pensjonssystem.....	7
4.3 Reguleringsformer siden 1967	8
4.4 Om utviklingen i grunnbeløp og inntekter	9
4.5 Alternative reguleringsformer	11
4.5.1 Indeksregulering	11
4.5.2 Videreføringen av et system med konkrete vurderinger hvert år - forslag til nye retningslinjer.....	13
5 Organisasjons- og strukturendringer i statsforvaltningen.....	13
5.1 Endring i forvaltningsstruktur	13
5.1.1 Statsbygg	13
5.1.2 Statens pensjonskasse	13
5.1.3 Statens forvaltningstjeneste (Ft)	13
5.1.4 Direktoratsoppgavene innenfor forvaltningspolitikken	14
5.1.5 Fylkesmannsembetene	14
5.1.6 Arbeidsmarkedsetaten.....	14
5.2 Endring av organisering internt i etatene	14
5.2.1 Fylkesmannsembetene	14
5.2.2 Arbeidsmarkedsetaten.....	14
5.2.3 Konkurransetilsynet.....	14
6 Forskning og utredning innen departementsområdet.....	15
6.1 Hovedprioriteringer innen FoU-området	15

7

Sektorovergrepene miljøvernpolitikk

7.1 Problemer og utfordringer knyttet til miljø og ressurser	15
7.2 Mål for departementets/sektorens arbeid.....	15
7.3 Rapport om aktiviteten i 1998.....	16
7.3.1 Statlige innkjøp.....	16
7.3.2 Statsbygg.....	16
7.3.3 Statens forvaltningstjeneste	16
7.4 Tiltak for 2000.....	16
7.4.1 Statsbygg.....	16
7.4.2 Statens forvaltningstjeneste	17
7.5 Tiltak for 2000 - Utgifter til rene miljøtiltak	17

8

Håndtering av 2000-problemet i statsforvaltningen

8.1 Innledning	18
8.2 Kartlegging av status, og formulerte krav til status	18
8.3 Generell status.....	18
8.4 Status for samfunnskritiske områder og kritiske etater.....	19
8.5 Vurdering av status og tiltak i det videre arbeidet	19
8.6 Konklusjon	20

9

Oversiktstabeller for budsjettet. 21

Del II

Nærmere om de enkelte budsjettforslagene . 25

Programområde 00 konstitusjonelle institus- joner

<i>Programkategori 00.20 Slottsforvaltningen.....</i>	<i>27</i>
Kap. 0011 Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf. kap. 3011.....	27
Kap. 3011 Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf. kap. 0011.....	28

Programområde 01 Fellesadministrasjon 29

<i>Programkategori 01.00 Administrasjon mv. ...</i>	<i>29</i>
---	-----------

Kap. 1500 Arbeids- og administrasjonsdepartementet (jf. kap. 4500)	33
Kap. 4500 Arbeids- og administrasjonsdepartementet (jf. kap. 1500)	36
Kap. 1502 Tilskudd til kompetanseutvikling.	36
Kap. 1503 Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid.....	37
<i>Programkategori 01.10 Fylkesmannsembetene</i>	38
Kap.1510Fylkesmannsembetene (jf.kap.4510)	54
<i>Programkategori 01.20 Forvaltningspolitikk .</i>	55
Kap. 1520 Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling (jf. kap. 4520)	61
Kap. 4520 Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling (jf. kap. 1520)	64
Kap. 1521 Statens informasjonstjeneste	65
Kap. 1522 Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 4522)	69
Kap. 4522 Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 1522)	72
<i>Programkategori 01.30 Partistøtte</i>	73
Kap. 1530 Tilskudd til de politiske partier	73
<i>Programkategori 01.40 Pensjoner m.m.</i>	75
Kap. 1540 Statens Pensjonskasse (jf.kap. 4540)	77
Kap. 4540 Statens Pensjonskasse (jf.kap. 1540)	82
Kap. 1541 Pensjoner av statskassen.....	82
Kap. 1542 Tilskudd til Statens Pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten	83
Kap. 1543 Arbeidsgiveravgift til folketrygden	87
Kap. 1544 Boliglån til statsansatte.....	87
Kap. 1545 Ventelønn mv. (jf. kap. 4545)	88
Kap. 4545 Ventelønn (jf. kap. 1545)	89
Kap. 1546 Yrkesskadeforsikring (jf. kap. 4546)	89
Kap. 4546 Yrkesskadeforsikring (jf. kap. 1546) 90	
<i>Programkategori 01.50 Konkurranse- og prispolitikk</i>	91

Kap. 1550 Konkurransetilsynet (jf. kap.4550)	94
Kap. 4550 Konkurransetilsynet (jf. kap. 1550)	97
Kap. 1560 Pristilskudd	97

<i>Programkategori 01.60 Statsbygg</i>	99
Kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen	105
Kap. 1581 Kompensasjon til Luftfartsverket for overføring av Fornebu	108
Kap. 1582 Utvikling av Fornebuområdet	108
Kap. 1583 Utvikling av Pilestredet Park (jf. kap. 4583)	110
Kap. 4583 Salg av eiendom i Pilestredet Park (jf. kap. 1583)	111
Kap. 2445 Statsbygg (jf. kap. 5445)	112
Kap. 5445 Statsbygg (jf. kap. 2445)	118
Kap. 5446 Salg av eiendom, Fornebu	120

Programområde 19 Arbeidsmarked..... 122

<i>Programkategori 19.00 Arbeidsmarkedsetaten</i>	149
Kap.1590Arbeidsmarkedsetaten (jf.kap.4590)	149
Kap.4590Arbeidsmarkedsetaten (jf.kap.1590)	152

<i>Programkategori 19.10 Arbeidsmarkedstiltak.</i>	153
Kap. 1591Arbeidsmarkedstiltak (jf.kap.4591)	153
Kap. 4591Arbeidsmarkedstiltak (jf.kap.1591)	155
Kap. 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede	155

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2000, kapitlene 0011,1500-1592 og 2445, 3011,4500-4591 og 5445-5446	159
---	-----

Vedlegg 1

Byggeprosjekter ferdigstilt i 1998.....	167
---	-----

Tabelloversikt

Tabell 4.1	Viktige komponenter i inntektsutviklingen før skatt for pensjonister og lønnstakere. Prosentvis årlig endring 1990-98.	11			
Tabell 7.1	Tiltak for 2000 - Utgifter til rene miljøtiltak	17			
Tabell 9.1	Lederlønnskontrakter fordelt på hovedkategorier.....	31			
Tabell 9.2	Pensjonskassens inntekter og utgifter	86			
Tabell 9.3	Statsbyggs samlede eiendomsmasse fordelt på eiendoms-kategorier ..	102			
Tabell 9.4	Resultatmål for Statsbygg	104			
Tabell 9.5	Igangsatte byggeprosjekter under kap. 1580. Bevilgningstall i mill. kroner.....	107			
Tabell 9.6	Statsbyggs driftsinntekter for 2000	115			
Tabell 9.7	Forvaltning av ikke inntektsgivende bygg og eiendommer	116			
Tabell 9.8	Igangsatte byggeprosjekter under kap. 2445. Bevilgning i mill. kroner	117			
Tabell 9.9	Balanseoppstilling.....	119			
Tabell 9.10	Oversikt over investeringer i ikke-inntektsgivende eiendommer.	120			
Tabell 9.11	Hovedtall for arbeidsmarkedet. Årsgjennomsnitt 1993,1997, 1998, 1. halvår 1999 og endring i prosent fra 1. halvår 1998 (1000 personer).....	123	Tabell 9.12	Registrerte arbeidsledige etter landbakgrunn og kjønn. I prosent av arbeidsstyrken. Utgangen av mai 1998 og mai 1999	126
			Tabell 9.13	Sammenligning av sentrale arbeidsmarkedsindikatorer for Norge, EU og OECD.....	127
			Tabell 9.14	Langtidsledige i prosent av registrerte ledige etter kjønn, alder og utdanning 1. halvår 1998 og 1. halvår 1999.	131
			Tabell 9.15	Registrerte yrkeshemmede etter kjønn og alder 1. halvår 1999. Andel og endring fra 1. halvår 1998.....	132
			Tabell 9.16	Resultatmål og resultat for 1998, samt resultatmål for 1999.....	133
			Tabell 9.17	Fordeling av antall yrkeshemmede arbeidssøkere på tiltak etter kapittel. Gjennomsnitt 1998 og 1. halvår 1999 ¹	139
			Tabell 9.18	Målstruktur for arbeidsmarkedsetaten	143
			Tabell 9.19	Ressursbruken i arbeidsmarkedsetaten 1998	150

Figuroversikt

Figur 1.1	Organisasjonskart	5			
Figur 9.1	Utvikling i antall pensjoner.....	76			
Figur 9.2	Antall pensjoner utbetalt av SPK, utvikling 1986-1998.....	84	Figur 9.7	Registrert ledighet i prosent av arbeidsstyrken etter alder, 1982-1998 og 1. halvår 1999.	130
Figur 9.3	Utviklingen i overføringene fra statskassen i prosent av utbetalte pensjoner 1986-1998.....	85	Figur 9.8	Tilgang ledige stillinger og formidlinger 1995-1998.....	134
Figur 9.4	Endring i sysselsetting etter næring for periodene 1993-1998 og 1. halvår 1998 til 1. halvår 1999. (Gjennomsnittlig årlig vekst).	124	Figur 9.9	Fordeling av ordinære arbeidsmarkedstiltak. Plasser i 1998.....	136
Figur 9.5	Registrerte arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken. Fordelt etter fylke 1. halvår 1999.	125	Figur 9.10	Antall registrert arbeidsledige, ordinære tiltaksdeltakere og langtidsledige i alderen 16-19 år fra 1995 til 1998, samt 1. halvår 1998 og 1. halvår 1999.....	138
Figur 9.6	Forholdet mellom antall registrerte helt ledige og beholdning av ledige stillinger utlyst i media etter yrkes-		Figur 9.11	Fordeling av de yrkeshemmede på tiltak i 1998.	140

Del I

Oversikt over Arbeids- og administrasjons- departementets budsjettforslag.....	3
1 Virkeområde	5
2 Hovedoppgaver og mål	5
3 Spesielle satsingsområder og politisk profil for budsjettåret...	6
4 Retningslinjer for regulering av grunnbeløpet i folketrygden	7
4.1 Innledning	7
4.2 Folketrygdens pensjonssystem.....	7
4.3 Reguleringsformer siden 1967	8
4.4 Om utviklingen i grunnbeløp og inntekter	9
4.5 Alternative reguleringsformer	11
4.5.1 Indeksregulering	11
4.5.2 Videreføringen av et system med konkrete vurderinger hvert år - forslag til nye retningslinjer.....	13
5 Organisasjons- og strukturendringer i statsforvaltningen.....	13
5.1 Endring i forvaltningsstruktur	13
5.1.1 Statsbygg	13
5.1.2 Statens pensjonskasse	13
5.1.3 Statens forvaltningstjeneste (Ft)	13
5.1.4 Direktoratsoppgavene innenfor forvaltningspolitikken	14
5.1.5 Fylkesmannsembetene	14
5.1.6 Arbeidsmarkedsetaten	14
5.2 Endring av organisering internt i etatene	14
5.2.1 Fylkesmannsembetene	14
5.2.2 Arbeidsmarkedsetaten	14
5.2.3 Konkurransetilsynet.....	14
6 Forskning og utredning innen departementsområdet.....	15
6.1 Hovedprioriteringer innen FoU-området	15
7 Sektorovergripende miljøvernpolitikk.....	15
7.1 Problemer og utfordringer knyttet til	

miljø og ressurser	15
7.2 Mål for departementets/sektorens arbeid.....	15
7.3 Rapport om aktiviteten i 1998.....	16
7.3.1 Statlige innkjøp	16
7.3.2 Statsbygg.....	16
7.3.3 Statens forvaltningstjeneste	16
7.4 Tiltak for 2000	16
7.4.1 Statsbygg.....	16
7.4.2 Statens forvaltningstjeneste	17
7.5 Tiltak for 2000 - Utgifter til rene miljøtiltak	17
8 Håndtering av 2000-problemet i statsforvaltningen	18
8.1 Innledning	18
8.2 Kartlegging av status, og formulerte krav til status	18
8.3 Generell status.....	18
8.4 Status for samfunnskritiske områder og kritiske etater.....	19
8.5 Vurdering av status og tiltak i det videre arbeidet	19
8.6 Konklusjon	20
9 Oversiktstabeller for budsjettet.	21

Del II

Nærmere om de enkelte budsjettforslagene .	25
--	----

Programområde 00 konstitusjonelle institusjoner

<i>Programkategori 00.20 Slottsforvaltningen.....</i>	<i>27</i>
---	-----------

Kap. 0011 Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf. kap. 3011.....	27
Kap. 3011 Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf. kap. 0011.....	28

Programområde 01 Fellesadministrasjon 29

<i>Programkategori 01.00 Administrasjon mv. ...</i>	<i>29</i>
---	-----------

Kap. 1500 Arbeids- og administrasjonsdeparte- mentet (jf. kap. 4500).....	33
Kap. 4500 Arbeids- og administrasjonsdeparte- mentet (jf. kap. 1500)	36
Kap. 1502 Tilskudd til kompetanseutvikling .	36
Kap. 1503 Midler til tjenestemannsorganisas-	

joneses opplærings- og utviklingsarbeid	37	<i>Programkategori 01.60 Statsbygg</i>	99
<i>Programkategori 01.10 Fylkesmannsembetene</i>	38	Kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen	105
Kap. 1510 Fylkesmannsembetene (jf. kap. 4510)	54	Kap. 1581 Kompensasjon til Luftfartsverket for overføring av Fornebu	108
<i>Programkategori 01.20 Forvaltningspolitikk .</i>	55	Kap. 1582 Utvikling av Fornebuområdet	108
Kap. 1520 Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling (jf. kap. 4520)	61	Kap. 1583 Utvikling av Pilestredet Park (jf. kap. 4583)	110
Kap. 4520 Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling (jf. kap. 1520)	64	Kap. 4583 Salg av eiendom i Pilestredet Park (jf. kap. 1583)	111
Kap. 1521 Statens informasjonstjeneste	65	Kap. 2445 Statsbygg (jf. kap. 5445)	112
Kap. 1522 Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 4522)	69	Kap. 5445 Statsbygg (jf. kap. 2445)	118
Kap. 4522 Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 1522)	72	Kap. 5446 Salg av eiendom, Fornebu	120
<i>Programkategori 01.30 Partistøtte</i>	73	Programområde 19 Arbeidsmarked	122
Kap. 1530 Tilskudd til de politiske partier	73	<i>Programkategori 19.00 Arbeidsmarkedsetaten</i>	149
<i>Programkategori 01.40 Pensjoner m.m.</i>	75	Kap. 1590 Arbeidsmarkedsetaten (jf. kap. 4590)	149
Kap. 1540 Statens Pensjonskasse (jf. kap. 4540)	77		149
Kap. 4540 Statens Pensjonskasse (jf. kap. 1540)	82	Kap. 4590 Arbeidsmarkedsetaten (jf. kap. 1590)	152
Kap. 1541 Pensjoner av statskassen	82	<i>Programkategori 19.10 Arbeidsmarkedstiltak</i>	153
Kap. 1542 Tilskudd til Statens Pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten	83	Kap. 1591 Arbeidsmarkedstiltak (jf. kap. 4591)	153
Kap. 1543 Arbeidsgiveravgift til folketrygden	87		153
Kap. 1544 Boliglån til statsansatte	87	Kap. 4591 Arbeidsmarkedstiltak (jf. kap. 1591)	155
Kap. 1545 Ventelønn mv. (jf. kap. 4545)	88		155
Kap. 4545 Ventelønn (jf. kap. 1545)	89	Kap. 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede	155
Kap. 1546 Yrkesskadeforsikring (jf. kap. 4546)	89	Forslag	
Kap. 4546 Yrkesskadeforsikring (jf. kap. 1546)	90	til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2000,	
<i>Programkategori 01.50 Konkurranse- og prispolitikk</i>	91	kapitlene 0011, 1500-1592 og 2445, 3011, 4500-4591 og 5445-5446	159
Kap. 1550 Konkurransetilsynet (jf. kap. 4550)	94	Vedlegg 1	
Kap. 4550 Konkurransetilsynet (jf. kap. 1550)	97	Byggeprosjekter ferdigstilt i 1998	167
Kap. 1560 Pristilskudd	97		

Tabell 4.1	Viktige komponenter i inntektsutviklingen før skatt for pensjonister og lønnstakere. Prosentvis årlig endring 1990-98.	11
Tabell 7.1	Tiltak for 2000 - Utgifter til rene miljøtiltak	17
Tabell 9.1	Lederlønnskontrakter fordelt på hovedkategorier.....	31
Tabell 9.2	Pensjonskassens inntekter og utgifter	86
Tabell 9.3	Statsbyggs samlede eiendomsmasse fordelt på eiendoms-kategorier ..	102
Tabell 9.4	Resultatmål for Statsbygg	104
Tabell 9.5	Igangsatte byggeprosjekter under kap. 1580. Bevilgningstall i mill. kroner.....	107
Tabell 9.6	Statsbyggs driftsinntekter for 2000	115
Tabell 9.7	Forvaltning av ikke inntektsgivende bygg og eiendommer	116
Tabell 9.8	Igangsatte byggeprosjekter under kap. 2445. Bevilgning i mill. kroner	117
Tabell 9.9	Balanseoppstilling.....	119
Tabell 9.10	Oversikt over investeringer i ikke-inntektsgivende eiendommer....	120
Tabell 9.11	Hovedtall for arbeidsmarkedet. Årsgjennomsnitt 1993,1997, 1998, 1.	

	halvår 1999 og endring i prosent fra 1. halvår 1998 (1000 personer).....	123
Tabell 9.12	Registrerte arbeidsledige etter landbakgrunn og kjønn. I prosent av arbeidsstyrken. Utgangen av mai 1998 og mai 1999	126
Tabell 9.13	Sammenligning av sentrale arbeidsmarkedsindikatorer for Norge, EU og OECD.....	127
Tabell 9.14	Langtidsledige i prosent av registrerte ledige etter kjønn, alder og utdanning 1. halvår 1998 og 1. halvår 1999.	131
Tabell 9.15	Registrerte yrkeshemmede etter kjønn og alder 1. halvår 1999. Andel og endring fra 1. halvår 1998.....	132
Tabell 9.16	Resultatmål og resultat for 1998, samt resultatmål for 1999.....	133
Tabell 9.17	Fordeling av antall yrkeshemmede arbeidssøkere på tiltak etter kapittel. Gjennomsnitt 1998 og 1. halvår 1999 ¹	139
Tabell 9.18	Målstruktur for arbeidsmarkedsetaten	143
Tabell 9.19	Ressursbruken i arbeidsmarkedsetaten 1998	150

St prp nr 99

Statsbudsjettet medregnet folketrygden

Figur 1.1	Organisasjonskart	5			
Figur 9.1	Utvikling i antall pensjoner	76			
Figur 9.2	Antall pensjoner utbetalt av SPK, utvikling 1986-1998.....	84	Figur 9.7	Registrert ledighet i prosent av arbeidsstyrken etter alder, 1982-1998 og 1. halvår 1999.	128
Figur 9.3	Utviklingen i overføringene fra statskassen i prosent av utbetalte pensjoner 1986-1998.....	85	Figur 9.8	Tilgang ledige stillinger og formidlinger 1995-1998	134
Figur 9.4	Endring i sysselsetting etter næring for periodene 1993-1998 og 1. halvår 1998 til 1. halvår 1999. (Gjennomsnittlig årlig vekst).	124	Figur 9.9	Fordeling av ordinære arbeidsmarkedstiltak. Plasser i 1998.....	136
Figur 9.5	Registrerte arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken. Fordelt etter fylke 1. halvår 1999.	125	Figur 9.10	Antall registrert arbeidsledige, ordinære tiltaksdeltakere og langtidsledige i alderen 16-19 år fra 1995 til 1998, samt 1. halvår 1998 og 1. halvår 1999.....	138
Figur 9.6	Forholdet mellom antall registrerte helt ledige og beholdning av ledige stillinger utlyst i media etter yrkes-		Figur 9.11	Fordeling av de yrkeshemmede på tiltak i 1998.	140
				bakgrunn. Prosentvis endring fra 1. halvår 1998 til 1. halvår 1999.	

St prp nr 99

Statsbudsjettet medregnet folketrygden

DET KONGELIGE ARBEIDS-
OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(1999-2000)

FOR BUDSJETTERMINEN 2000

Utgiftskapitler: 0011,1500-1592 og 2445
Inntektskapitler: 3011,4500-4591 og 5445-5446

*Tilråding fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet av 17. september 1999,
godkjent i statsråd samme dag.*

Del I
Oversikt over Arbeids- og administrasjons-
departementets budsjettforslag

1 Virkeområde

Programområde 01 Fellesadministrasjon omfatter foruten AAD også fylkesmannsembetene, samt departementets underliggende virksomheter; Statskonsult, Statens informasjons-tjeneste, Statens Pensjonskasse, Konkurransetilsynet og Statsbygg. I tillegg omfatter programområde 01 departementets tilskuddsordning for partistøtte.

Programområde 19 omfatter arbeidsmarkeds-etatens drift, samt de ulike arbeidsmarkedstiltak-ene.

Under del II fremmes det forslag om utgifter og inntekter under programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner, programområde 01 Felles administrasjon og programområde 19 Arbeidsmarked. I pkt. 4 nedenfor legges det fram en vurdering av reguleringssystemet for grunn-beløpet i folketrygden med forslag til reviderte retningslinjer, jf. Stortingets vedtak 16. juni 1999.

Figur 1.1 Organisasjonskart

2 Hovedoppgaver og mål

AADs arbeidsområder kan grupperes i samfunnsøkonomiske og forvaltnings- og arbeidsgiverpolitiske områder. Departementet har satt følgende overordnede mål for sin virksomhet:

AAD skal arbeide for å styrke grunnlaget for økt verdiskaping, effektiv ressursbruk og rettferdig velferdsfordeling i samfunnet.

Departementet arbeider i henhold til følgende hovedmål:

Hovedmål 1:

Bidra til å fremme norsk konkurranseevne, en rettferdig fordeling av produksjonsresultatet og legge til rette for et godt fungerende arbeidsmarked.

Hovedmål 2:

Arbeide for en politisk styrbar, åpen og omstillingsdyktig offentlig forvaltning.

AADs interne virksomhet skal være kjenetegnet av høy kvalitet og effektiv oppgaveløsning.

De samfunnsøkonomiske områder (konkurranse-, arbeidsmarkeds- og inntektspolitikken)

skal bidra til at arbeidsmarkedet og vare- og tjenestemarkedene fungerer effektivt. Den statlige arbeidsgiverpolitikk og de forvaltningspolitiske områder skal bidra til at statsforvaltningen er et tjenlig redskap for å forberede og gjennomføre regjeringens politikk. Samtidig er det et viktig samspill mellom de to hovedområdene. For eksempel får utviklingen innen statlig sektor også konsekvenser for den generelle samfunnsøkonomien. En effektiv og brukerorientert statlig sektor vil derfor bidra til verdiskapningen, både direkte gjennom sin andel av samfunnets tjenesteproduksjon og sysselsetting og gjennom å yte tjenester og gi rammebetingelser til arbeids- og næringslivet samt til den enkelte innbygger.

Flere av departementets ansvarsområder er sektorovergripende og innebærer viktige samordningsoppgaver, særlig gjelder dette innen forvaltnings- og arbeidsgiverpolitikken. Departementet har direkte forvaltningsansvar for en rekke lover, forskrifter, tariffavtaler, instruksjoner og administrative bestemmelser. Videre forvalter AAD betydelige økonomiske tilskuddsordninger. Dette gjelder særlig arbeidsmarkedstiltakene,

dagpengeordningen, ytelser til yrkesrettet attføring og statspensjoner. Som statens øverste arbeidsgiverorgan og som statens representant bl.a. i jordbruks- og fiskeriforhandlingene, har departementet en rolle som avtalepart.

De overordnede målsettingene, sammen med langsiktige utviklingstrekk og konkrete, faglige utfordringer, vil være styrende for AADs satsingsområder de neste 3-4 år.

Utviklingen innen departementets ansvarsområder stiller i stigende grad krav til kunnskap om samfunnsmessige forhold og om sosiale og kulturelle prosesser. Forskning, utredning og evaluering, utviklingsarbeid og forsøksordninger er viktige bidrag til kunnskapsutvikling og kompetanseoppbygging innen departementets fagfelt.

I valget av virkemidler og handlinger må departementet legge brede samfunnsmessige hensyn til grunn for sin virksomhet og veie mange ulike hensyn mot hverandre. For eksempel må arbeidsmarkedspolitikken og inntektspolitikken løpende tilpasses konjunkturutviklingen, samtidig som en må motvirke langsiktige, strukturelle og velferdsmessige skjevheter. Gjennom konkurransepolitikken skal departementet bidra til effektiv bruk av samfunnets ressurser ved å legge til rette for virksom konkurranse.

3 Spesielle satsingsområder og politisk profil for budsjettåret

For AAD er det en sentral oppgave å medvirke til at inntektsoppgjørene i 2000 gjennomføres i tråd med den brede enigheten i Arntsen-utvalget om at årslønnsveksten fra og med 2000 ikke bør være høyere enn hos våre handelspartnere. Sentralt i denne sammenheng er også det videre arbeidet med kompetansereformen innen de rammer som ble lagt fra regjeringen og partenes side ved oppgjøret i 1999.

Formidling til ordinært arbeid vil være høyt prioritert i 2000. Det ventes god etterspørsel etter arbeidskraft i mange næringer, mens andre næringer vil kunne stå overfor svekkelse. Innen omsorgssektoren og annen offentlig og privat tjenesteyting vil det også i 2000 være et stort behov for flere arbeidstakere. I et slikt arbeidsmarked er det viktig å sikre god flyt av arbeidskraft.

Det vil i 2000 fortsatt være viktig å bedre innvandreres muligheter på arbeidsmarkedet. Formidling og stimulering til egenaktivitet vil være hovedinnsatsen overfor denne gruppen.

Den sterke prioriteringen av tiltak for yrkeshemmede arbeidssøkere opprettholdes i 2000 med vekt på og økning i tiltak for personer med sammensatte problemer og stort bistandsbehov. Budsjettforslaget under kap. 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede gir rom for om lag 20 100 plasser. I tillegg kan personer som mottar attføringsytelser delta i arbeidstrening og ordinær skolegang. Målet om at tre fjerdedeler skal være i tiltak videreføres. I budsjettforslaget er det satt av midler til et forsøk med langvarig lønns subsidium overfor personer med variabel arbeidsevne uten utsikt til snarlig bedring som følge av muskelsmertetilstander eller psykiske lidelser i tråd med psykiatrisatsingen og Utjevningsmeldingen.

Det er utsikter til betydelige fall i sysselsettingen i oljerelatert verkstedindustri. Mange av de ledige fra denne industrien representerer imidlertid attraktiv arbeidskraft som kan gå direkte inn i ubesatte jobber i andre virksomheter. For andre vil bruk av korte, yrkesrettede kurs lette overgangen til nye jobber. Arbeidsmarkedsetaten vil dessuten i et tett samarbeid med industrien vurdere bruk av opplæringstiltak som ledd i nødvendig omstilling i bedriftene, bl.a. for å ivareta nøkkelkompetanse.

Det samlede nivået på de ordinære arbeidsmarkedstiltakene vil bli vurdert nærmere i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett i lys av utviklingen på arbeidsmarkedet.

Kravene til effektivisering og omstilling er store i statlig sektor. I utviklingen av offentlig virksomhet må det legges vekt på å sikre høy kompetanse og evne til omstilling. Det må åpnes for større innsyn for publikum, og innbyggerne må hele tiden stå i sentrum for det offentliges virksomhet.

Med programmet "Et enklere Norge" vil regjeringen utvikle en forvaltning som er enklere å forholde seg til for brukerne. Foruten å gi brukerne bedre informasjon og bedre tilgjengelighet til forvaltningen, skal det legges til rette for mer effektiv samhandling mellom forvaltning og næringsliv. Generelt er det et mål å få til en mer samordnet oppgaveløsning i forhold til brukerne. Programmet åpner også for å vurdere forenkling av forvaltningsstrukturen, omfordeling av oppgaver, intern effektivitet mv. Målet er å frigjøre mer av det offentliges ressurser til tjenesteproduksjon, og å bruke mindre på administrasjon og kontroll.

Konkret ønsker regjeringen gjennom offentlige servicekontorer å bidra til at borgerne skal møte stat og kommune, hente informasjon og

få (førsteinstans) saksbehandling på ett sted. Hver enkelt skal ha krav på å få vite hvilken tjeneste de vil få fra hver enkelt statlig etat - og kvaliteten som staten kan garantere. Serviceerklæringer skal være gitt av samtlige statlige virksomheter innen utgangen av 2000.

4 Retningslinjer for regulering av grunnbeløpet i folketrygden

4.1 Innledning

Ved behandlingen av trygdeoppgjøret i 1999 vedtok Stortinget følgende forslag framsatt av sosialkomiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Høyre:

“Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til nye retningslinjer for regulering av grunnbeløpet slik at de trygdede får en inntektsutvikling om lag på linje med de lønnstakere det er naturlig å sammenlikne med. Regjeringen bes i den sammenheng vurdere mulighetene for å indeksregulere grunnbeløpet. Stortinget forutsetter at forslaget blir lagt fram for Stortinget i god tid før neste trygdeoppgjør starter.”

Regjeringen legger her fram en vurdering av reguleringssystemet for grunnbeløpet i folketrygden og med forslag til reviderte retningslinjer.

4.2 Folketrygdens pensjonssystem

Pensjonssystemet i folketrygden har to hovedformål:

- det skal sikre alle pensjonister en viss minstepensjon uavhengig av tidligere inntekt og innbetaling før pensjonering
- det skal sikre pensjonistene en inntektsstandard som står i rimelig forhold til inntekten som yrkesaktiv

Minstepensjonen sikres gjennom minstepensjonen som består av grunnpensjon og særtillegg. Standardsikringen sikres gjennom tilleggspensjonen som kommer i tillegg til grunnpensjonen. De som ikke har opptjent tilleggspensjon eller har tilleggspensjon lavere enn særtillegget, får minstepensjon.

Grunnbeløpet har to viktige funksjoner i folketrygden:

- opptjeningsfaktor for beregning og verdiskoring av opptjente pensjonspoeng
- reguleringsfaktor for årlig pris- og kostnadsregulering av årlige pensjoner

I tillegg brukes grunnbeløpet som beregningsfaktor for utmåling av pensjoner til den enkelte pensjonist.

Pensjonselementene som inngår i en folketrygdpensjon beregnes med utgangspunkt i grunnbeløpet, jf. boks 4.1.

For *grunnpensjon* og *sært tillegg* har grunnbeløpet en ren beregningsfunksjon. Tilknytningen til grunnbeløpet er enkel og direkte og utgjør en fast prosentandel av grunnbeløpet.

Tilleggspensjonen avhenger både av hva grunnbeløpet er når pensjonen mottas (beregningfunksjon), og av utviklingen i grunnbeløpet mens vedkommende var yrkesaktiv (opptjeningsfunksjon). Fullt opptjent tilleggspensjon beregnes ved at grunnbeløpet multipliseres med 42 pst. av slutt-poengtallet som normalt svarer til gjennomsnittet av de 20 høyeste pensjonspoengene som en person har fått godskrevet. Grunnbeløpet som opptjeningsfaktor kommer inn ved at pensjonspoengene bestemmes ved forholdet mellom pensjonsgivende inntekt (fratrasket grunnbeløpet) og grunnbeløp i samme år. Inntekter mellom 6 og 12 ganger grunnbeløpet medregnes med $\frac{1}{3}$ ved poengfastsettingen, mens inntekter over 12 ganger grunnbeløpet ikke medregnes i det hele tatt.

Alle løpende pensjoner får samme prosentvis stigning når grunnbeløpet reguleres, uavhengig av pensjonens størrelse. Grunnbeløpet gir derfor ikke mulighet til å differensiere inntektsveksten blant pensjonistene. Ved økt særtilleggsats vil imidlertid pensjonister med minstepensjon få sterkere (prosentvis) inntektsvekst enn andre pensjonistgrupper i folketrygden. For pensjonister med tilleggspensjon (utover særtillegget) blir imidlertid folketrygdpensjonen entydig fastlagt gjennom utviklingen i grunnbeløpet.

Pensjonister har annen inntekt enn folketrygdpensjon og lønnstakere annen inntekt enn lønn. Dessuten kan skattereglene utvikle seg forskjellig for pensjonister og lønnstakere, slik at utviklingen i disponibel inntekt kan avvike også av denne grunn. I det følgende avsnittet er det av framstillingshensyn resonnert som om utviklingen i andre inntekter, og eventuelt skattereglene, har vært parallell.

Boks 4.1 Beregning av grunnpensjon, særtillegg og tilleggspensjon per 1. mai 1999:

- Grunnpensjon for enslig pensjonist og pensjonist som forsørger ektefelle = Grunnbeløpet
- Grunnpensjon for pensjonistektepar og pensjonist som er gift med pensjonist med inntekt høyere enn særtillegget = Grunnbeløpet x 0,75
- Særtillegg for enslig pensjonist, pensjonistektepar og pensjonist som forsørger ektefelle under 60 år = Grunnbeløpet x 0,7933
- Særtillegg for pensjonist som er gift med pensjonist med tilleggspensjon høyere enn særtillegget = Grunnbeløpet x 0,74
- Særtillegg for pensjonister som forsørger ektefelle som er 60 år eller eldre = Grunnbeløpet x 1,5866
- Tilleggspensjon = Grunnbeløpet x 0,42 x sluttpoengtallet x antall opptjeningsår / 40
- Sluttpoengtall = Gjennomsnittet av de 20 beste årlige pensjonspoeng
- Pensjonspoeng = (Pensjongivende inntekt - grunnbeløp)/Grunnbeløp

Skal pensjonistene ha om lag samme inntektsutvikling som yrkesaktive må, med dette forbeholdet, grunnbeløpet reguleres i takt med yrkesaktives inntektsutvikling. Dersom grunnbeløpet øker mindre enn yrkesaktives inntekter vil pensjonistene få en svakere inntektsutvikling enn yrkesaktive. Samtidig vil de yrkesaktive tjene opp høyere pensjonspoeng i forhold til hva som hadde vært tilfelle ved parallell utvikling i grunnbeløp og yrkesinntekt. Det er her tale om to typer effekter som trekker i motsatt retning: Mindre vekst i grunnbeløpet gir høyere årlig pensjonspoeng, mens pensjonen blir beregnet av et lavere grunnbeløp på pensjoneringstidspunktet. Det kan vises at de høyere årlige poeng ikke vil kompensere for varig svakere vekst i grunnbeløpet slik at pensjonens reelle kompensasjonsgrad i forhold til tidligere pensjongivende inntekt, reduseres over tid.

4.3 Reguleringsformer siden 1967

I lov om folketrygd av 17. juni 1966 sies det at grunnbeløpet skal reguleres *ved endringer i det*

alminnelige inntektsnivå og at Stortinget fastsetter nærmere bestemmelser om reguleringen.

Et flertall i Pensjonsutredningskomiteen av 1962 hadde foreslått automatisk regulering av grunnpensjonene på grunnlag av endringer i konsumprisindeksen. I St.meld. nr. 75 (1963-64) Om folkepensjon, pekte imidlertid departementet på at det knytter seg sterke betenkeligheter til automatisk regulering av pensjonsytelsene. Begrunnelsen var bl.a. at en fryktet et uheldig stivt pensjonssystem. Sosialkomiteen sluttet seg til departementets vurderinger, men mente likevel at en burde søke å finne fram til faste retningslinjer for regulering av grunnbeløpet, og henstilte til departementet om å utrede dette.

I St.prp. nr. 114 (1965-66) ble det påpekt at det ikke fantes én indeks som ga et tilstrekkelig pålitelig bilde av den alminnelige inntektsutviklingen. Det ble derfor foreslått at reguleringen av grunnbeløpet skulle skje i to trinn; først ved at det ble gitt et tillegg lik prisstigningen i en forutgående periode og dernest at det ble gitt et velstandstillegg. Velstandstillegget skulle gis med sikte på å gi pensjonistene deres andel av den alminnelige velstandsutviklingen. Dette tillegget skulle etter bestemmelsene vedtas av Stortinget etter at regjeringen hadde lagt fram forslag om en forhøyelse. 17. juni 1966 vedtok Stortinget bestemmelser om regulering av grunnbeløpet i samsvar med regjeringens forslag.

Gjennom årene har reguleringsmetoder, også indeksregulering, blitt drøftet i flere utvalg, og spørsmålet har også blitt drøftet i Stortinget. De formelle bestemmelsene ble imidlertid ikke endret i perioden fram til 1991, men den faktiske reguleringspraksis ble endret.

Fram til 1978 var det i samsvar med bestemmelsene en to-trinns regulering, der det ble gitt et pristillegg basert på historisk konsumprisindeks samt et velstandstillegg som skulle sikre pensjonistenes velstandsøkning. I årene 1974-78 hvor det var særlig sterk prisstigning, ble det gjennomført ekstraordinære reguleringer. Beregningen av velstandstillegget varierte gjennom 1970-tallet. I 1973 ble tillegget fastsatt ut fra forventet stigning i disponibel realinntekt for yrkesaktive. I 1974 og 1975 ble samme inntektsbegrep benyttet, men tillegget ble fastsatt i forhold til historisk utvikling. I årene 1976-78 ble velstandstillegget gitt uten spesielle kriterier. De varierende kriterier gjenspeilte problemene med å komme fram til en representativ indeks for velstandstillegget.

Etter 1978 gikk en bort fra to-trinnsreguleringen. Reguleringene av grunnbeløpet tok utgangspunkt i forventninger om inntektsutviklingen for

yrkesaktive og prisstigningen. I følge stortingsproposisjonene om reguleringene ble det blant annet lagt til grunn utviklingen i inntekter både før og etter skatt for yrkesaktive, eventuelt for grupper av lønnstakere, og resultater av lønnsoppgjør i reguleringsåret for grupper av lønnstakere. Reguleringene ble også begrunnet med den økonomiske utviklingen generelt og ble etterhvert samordnet med den generelle inntektspolitikken.

Sammenlikningsgrunnlaget varierte således noe fram til nye retningslinjer ble vedtatt av Stortinget 23. mai 1991. Retningslinjene fikk denne formen:

«Etter drøftinger på førehand med organisasjoner for pensjonistene gjer Regjeringa framlegg for Stortinget om regulering av grunnbeløpet i folketrygda.

Reguleringa av grunnbeløpet skjer normalt 1. mai kvart år.

Siktemålet for reguleringa skal vere å gi pensjonistar med folketrygdpensjon ei inntektsutvikling om lag på linje med venta utvikling for yrkesaktive og i tråd med dei prinsipp og mål som er lagt til grunn for gjennomføringa av det inntektspolitiske opplegget elles.

Venta inntektsutvikling for yrkesaktive blir fastsett med utgangspunkt i inntektsoppgjæra for offentlig tilsette og LO/NHO-oppgjæret. Det skal følgje med eit bakgrunnsmateriale som viser kva tala for venta inntektsutvikling for yrkesaktive er basert på og andre tilhøve som har hatt innverknad på fastlegginga av grunnbeløpet. Materialet skal også vise korleis inntektsutviklinga har vore for yrkesaktive og pensjonistar i dei seinare åra.»

Vedtaket var i samsvar med forslaget fra et flertall i et partssammensatt utvalg (jf. NOU 1990:8). Flertallet besto av representanter fra Landsorganisasjonen i Norge, Norsk Pensjonistforbund og staten. Mindretallet - representantene fra Funksjonshemmedes Fellesforbund - foreslo en form for indeksregulering av grunnbeløpet.

Retningslinjene har lagt rammen for regjeringens årlige forslag for Stortinget om regulering av grunnbeløpet. Det har samtidig gitt en naturlig ramme for de forutgående drøftingene mellom regjeringen og organisasjonene.

I begynnelsen av 1990-årene omfattet trygdeoppgjørene flere tiltak enn grunnbeløpet: f.eks. særtilleggssatser og bostøtte. Eventuelle endringer i disse tiltakene ble sammen med endringer i grunnbeløpet holdt innenfor rammen for oppgjøret som var fastsatt på grunnlag av lønns-

veksten. Dette medvirket til at veksten i grunnbeløpet ble mindre enn lønnsveksten. På grunnlag av en utredning av partene i trygdeoppgjøret, ble det i 1994 enighet om at oppgjøret heretter skulle konsentreres til reguleringen av grunnbeløpet.

I samsvar med retningslinjene har sammenlikning av inntektsutviklingen for pensjonister og yrkesaktive vært en sentral faktor ved reguleringen. Til anslagene for ventet vekst i lønningene i reguleringsåret er det knyttet usikkerhet. Den faktiske veksten som blir registrert i ettertid vil kunne avvike fra anslagene. Som pekt på i St.prp. nr. 78 (1998-99) Om trygdeoppgjøret 1999, inngår også utviklingen i lønn i året før i vurderingsgrunnlaget ved reguleringen av grunnbeløpet det enkelte år.

4.4 Om utviklingen i grunnbeløp og inntekter

Ved dagens reguleringspraksis inngår en rekke forhold, blant annet finans-, inntekts- og pensjonspolitiske, i vurderingsgrunnlaget for reguleringen av grunnbeløpet. Sammenlikning av inntektsutviklingen for pensjonister og for yrkesaktive er likevel en sentral del av grunnlaget. Virkningen for reguleringen avhenger imidlertid av hvilke begreper for inntekt og hvilke grupper som brukes ved sammenlikningen.

Ved reguleringen er det i senere år tatt utgangspunkt i lønnsutviklingen for grupper av lønnstakere. For pensjonistene er det utviklingen i grunnbeløpet som har vært sammenlikningsobjektet. Utviklingen i grunnbeløpet gir uttrykk for utviklingen i folketrygdpensjonen for pensjonister med tilleggspensjon høyere enn særtillegget. Utviklingen i minstepensjonene er i tillegg påvirket av særtilleggssatsene som har økt sterkt de siste årene.

Mange pensjonister og yrkesaktive har annen inntekt enn henholdsvis folketrygdpensjon og arbeidsinntekt selv om de to inntektsartene utgjør den største delen av inntekten. Tall fra Statistisk sentralbyrås inntektsstatistikk kan illustrere dette.

For alderspensjonister utgjorde folketrygdpensjon i 1997 gjennomsnittlig knapt $\frac{2}{3}$ av bruttoinntekten. De samlede pensjonsinntektene - inklusive tjenstepensjon og lignende - utgjorde om lag 84 pst. Kapitalinntektene sto for vel 11 pst. av bruttoinntekten. Betydningen av denne posten kan variere sterkt. I 1993 utgjorde den om lag 15 pst. av inntektene. Utviklingen i kapitalinntektene fra 1993 til 1997 var særlig påvirket av renteut-

viklingen. Renteinntektenes andel av bruttoinntekten var i 1997 mindre enn halvparten av andelen i 1993.

For lønnstakere i gjennomsnitt sto lønn for 91,5 pst. av bruttoinntekten både i 1993 og 1997. Kapitalinntektene utgjorde i størrelsesorden 6-6,5 pst. og pensjonsinntektene om lag 1 pst. i begge år. Også de selvstendig næringsdrivende som gruppe hadde temmelig lik fordeling av bruttoinntekten de to årene på de ulike inntektsartene; næringsinntektene sto for om lag 80,5, kapitalinntektene for om lag 11,5 og lønnsinntektene for om lag 6 pst.

Utviklingen i pensjonistenes og yrkesaktives inntekter avhenger av utviklingen i de enkelte komponentene inntektene består av, og inntekts-sammenlikninger mellom ulike grupper av inntektstakere vil være usikre. Gjennomsnittstall for de enkelte gruppene vil være påvirket av mange forhold som kan gi ulik utvikling. Det kan være ulike inntektsarter, ulike registreringsmåter og ulike verdsettingsmåter. Endringer i personsammensetningen innen gruppene vil påvirke gjennomsnittstallene. Videre vil endringer i forhold bak inntektene - for eksempel i arbeidsforhold/arbeidstid - ha betydning. Det kan lett tenkes at usikkerheten ved sammenlikning øker jo større forskjellene i grunnlaget for inntektene er.

Som anslag for inntektsutviklingen er det de siste årene av praktiske hensyn særlig lagt vekt på:

- utviklingen i grunnbeløpet og i løpende folketrygdpensjoner for pensjonistene
- utviklingen i lønningene for grupper av lønnstakere for yrkesaktive.

Lønnsstatistikken er etterhvert bygget ut og ulike lønnsbegrep er benyttet. Ved reguleringene i senere år er tall for årslønnsveksten, dvs. gjennomsnittlig årslønn for arbeidstakere som utfører et fullt avtalefestet normalt årsverk uten overtid, fra Det tekniske beregningsutvalget inngått i vurderingsgrunnlaget. I stortingsproposisjonen om trygdeoppgjøret 1999 er det også gitt oversikt over utviklingen for *lønnstakere i alt*. Inntektsutviklingen for en stor gruppe yrkesaktive - de selvstendig næringsdrivende - er ikke vektlagt ved reguleringen av grunnbeløpet. Denne gruppen kan i det enkelte år og også på lengre sikt, ha en annen utvikling i inntektene enn lønnstakerne.

For lønnstakerne er det den gjennomsnittlige lønnsutviklingen for gruppen som måles, og som nevnt vil den være påvirket av en rekke forhold utover utvikling i lønnsatser. For pensjonistene

måles utviklingen i grunnbeløp og dermed utviklingen i den enkeltes pensjon, og ikke utviklingen i gjennomsnittlig pensjon for gruppen. Som følge av oppbyggingen av folketrygden med et økende antall pensjonister med tilleggspensjon og også nye kull med høyere opptjente tilleggspensjoner, har veksten i gjennomsnittlig folketrygdpensjon vært klart sterkere enn veksten i grunnbeløpet. Ved trygdeoppgjørene har en sett bort fra denne opptjenings- og årskullseffekten.

De to tallsettene som tradisjonelt nyttes som viktig grunnlag ved reguleringen av grunnbeløpet, har således ulike grunnlag og er bare delvis dekkende som indikatorer for inntektsutviklingen. Det er samtidig vanskelig å finne andre enkeltindikatorer som kan gi et bedre vurderingsgrunnlag.

Over perioden fra 1967 har veksten i grunnbeløpet, og dermed i pensjoner for pensjonister med tilleggspensjon høyere enn særtillegget, vært klart lavere enn lønnsveksten, mens minstepensjonene og gjennomsnittlig alderspensjon har økt mer enn lønnsinntektene. Dette skyldes særlig innføring og opptrapping av særtillegg og det økende antall pensjonister med tilleggspensjon og høyere opptjent tilleggspensjon.

Tabell 4.1 illustrerer utviklingen i pensjon og lønn på 1990-tallet. Grunnbeløpet i folketrygden økte i gjennomsnitt 0,3 prosentpoeng mindre per år i perioden 1990-98 enn lønnsinntektene for sammenlikningsgruppene sett under ett (LO/NHO-området og offentlige ansatte) og 0,5 prosentpoeng lavere enn gjennomsnittet for lønnstakere i alt. Minstepensjonene samt gjennomsnittlig alderspensjon (som også påvirkes av et økt antall pensjonister med tilleggspensjon) har økt vesentlig sterkere enn årslønnen både for sammenlikningsgruppene og for lønnstakere i alt i perioden. Om lag 1/3 av alle alders- og uførepensjonister mottar minstepensjon fra folketrygden.

Fra og med reguleringen i 1994 har de årlige trygdeoppgjørene vært konsentrert om grunnbeløpets størrelse. Tidligere hadde, som nevnt foran, også andre tiltak ofte inngått som del av rammen for oppgjøret. Fra 1994 til 1998 økte grunnbeløpet i gjennomsnitt 0,3 prosentpoeng mindre per år enn lønnsinntektene til både sammenlikningsgruppene sett under ett og for lønnstakere i alt. Som tabellen viser, har minstepensjonene i de siste årene økt klart sterkere enn lønningene for yrkesaktive. Fra 1994 til 1998 har dermed et veid gjennomsnitt av veksten i minstepensjonene og veksten i pensjoner med tilleggspensjon vært sterkere enn lønnsveksten.

Tabell 4.1 Viktige komponenter i inntektsutviklingen før skatt for pensjonister og lønnstakere. Prosentvis årlig endring 1990-98.

	90-91	91-92	92-93	93-94	94-95	95-96	96-97	97-98	90-98	94-98
Folketrygdpensjon										
Grunnbeløp	4,3	3,2	2,4	2,1	2,7	4,0	3,9	5,75	3,5	4,1
Minstepensjon										
Enslige	6,7	3,5	2,4	2,1	3,5 ²	4,0	4,7 ³	13,2	5,0	6,3
Ektepar	7,0	3,4	2,4	6,1 ¹	3,5	4,0	4,8 ³	14,6	5,7	6,6
Gjennomsnittlig alderspensjon	5,8	4,5	3,9	3,8	4,4	5,4	5,4	9,3	5,3	6,1
Lønn:										
Arbeidere i LO/NHO-området ⁴	6,1	3,0	2,8	2,6	2,9	4,2	4,3	6,2	4,0	4,4
Statsansatte	3,3	4,3	2,6	2,2	3,1	4,4	4,2	6,4	3,8	4,5
Kommuneansatte	3,6	2,9	2,5	2,4	2,8	4,4	3,9	5,9	3,6	4,2
Sammenlikningsgruppen ⁵	5,1	3,4	2,6	2,4	2,9	4,4	4,1	6,2	3,8	4,4
Lønnstakere i alt	5,3	3,6	2,9	2,7	3,0	4,4	4,3	6,2	4,0	4,4

¹ Inkl. økningen i særtilleggssatsen for enslige og ektepar 1. januar 1994. Dette var en del av rammen for oppgjøret.

² Inkl. økningen økningen i særtilleggsatsene for enslige og ektepar fra 1. januar 1995.

³ Økning i særtilleggssatsene for enslige og ektepar fra 1. mai 1997.

⁴ Timelønnede i alt.

⁵ Veid gjennomsnitt av lønnsveksten i LO/NHO - området og for ansatte i stat og kommune.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Rikstrygdeverket og AAD

4.5 Alternative reguleringsformer

En sentral problemstilling ved reguleringen av grunnbeløpet er avveiningen mellom et forutsigbart og stabilt pensjonssystem og den økonomiske handlefriheten for myndighetene.

I et nasjonalt, obligatorisk, pensjonssystem er det viktig at den enkelte har tillit til systemet og at pensjonene er tilstrekkelig forutsigbare. Mangel på stabilitet og forutsigbarhet vil kunne skape usikkerhet blant pensjonister og yrkesaktive. Det vil kunne svekke oppslutningen om pensjonssystemet. Ved de økende utgifter til pensjoner i årene framover vil dette være et viktig forhold. For den enkelte er det viktig at kompensasjonsgraden i forhold til tidligere arbeidsinntekt blir omlag som forespeilet og forventet.

Den beste måten å opprettholde et godt offentlig pensjonssystem på, er å sørge for en balansert utvikling i norsk økonomi. For sterke bindinger i budsjettpolitikken svekker mulighetene for å oppnå dette. Kostnadene som følger av grunnbeløpet utgjør nær ¼ av utgiftene på stats-

budsjettet. En binding av denne utgiftsposten vil gi redusert handlefrihet i budsjettpolitikken. Sett i lys av utsiktene for petroleumsinntektene og pensjonsutgiftene framover, og behovet for å bruke budsjettpolitikken i konjunkturstyringen, er dette et viktig forhold.

4.5.1 Indeksregulering

Indeksregulering vil innebære at en knytter reguleringen av grunnbeløpet og verdien av pensjonene automatisk til utviklingen i en bestemt indeks. Indeksring av grunnbeløpet gir økt forutsigbarhet for den enkeltes pensjon i forhold til den gitte indikatoren. Utviklingen i den nominelle verdien og i realverdien av pensjonsutbetalingene vil imidlertid være avhengig av utviklingen i indeksen.

Indeksregulering av grunnbeløpet har vært diskutert tidligere, bl.a. av Kvalheim-utvalget, jf. NOU 1990:8 Regulering av folketrygdens grunnbeløp. Flertallet i utvalget, representantene fra departementene, Pensjonistforbundet og LO,

gikk imot at reguleringen av grunnbeløpet ble basert på noen form for automatisk indeksering. Utvalgets begrunnelse var følgende:

«*Utvalgets flertall* (.....) kan ikke tilrå at regulering av grunnbeløpet baseres på noen form for indeksering. Begrunnelsen for dette er i hovedsak todelt: Dels at reguleringen av grunnbeløpet har betydelig innvirkning på nasjonaløkonomien og dermed på utformingen av den generelle økonomiske politikken, og dels tekniske vanskeligheter ved å konstruere en pålitelig og relevant indeks.

Flertallet vil peke på at både pensjonister og lønnstakere har inntekter i varierende og betydelig omfang utover pensjon og lønnsinntekt. Indeksering av grunnbeløpet i forhold til utvikling i lønnsinntekt vil ikke uten videre medføre lik velstandsutvikling i vid forstand for pensjonister og yrkesaktive.

Flertallet viser til at det er svakheter ved eksisterende inntektsstatistikk for ulike grupper. Dette gjør det vanskelig å komme fram til en indeks som gir et representativt bilde av inntektsutviklingen for yrkesaktive.

Selv om en hadde hatt tilgang til bedre statistikk og bedre målemetoder for inntektsutviklingen til pensjonister og yrkesaktive, ville det være vanskelig å legge avgjørende vekt på dette ved utforming av retningslinjer for G-reguleringer. Retningslinjene for regulering av grunnbeløpet må sees i sammenheng med det økonomiske opplegget for øvrig og de retningslinjer som legges til grunn for gjennomføringen av inntektsoppgjørene ellers. Reguleringen av grunnbeløpet har stor betydning for inntektsutviklingen for nær 1 mill. personer. En kan således ikke fastsette inntekten for pensjonistene uten at dette får konsekvenser for andre grupper.

Demografiske forhold medfører at en kan stå overfor et inntektsomfordelingsproblem i framtida. Den eneste måten en kan sikre en omfordeling som gir pensjonistene en tilfredsstillende inntektsutvikling, er gjennom en balansert økonomisk utvikling med tilstrekkelig økonomisk vekt. For å kunne utforme en økonomisk politikk som bidrar til en slik utvikling, er det nødvendig at regjering og Storting har en viss handlefrihet i måten inntektene for de ulike grupper sikres. Fastsettingen av pensjonistenes inntekter må derfor inngå i et samlet økonomisk opplegg der bl.a. skatter og avgifter er innpasset. Det vil etter dette syn være den beste måten en kan sikre

pensjonistene en inntektsutvikling omlag på linje med inntektsutviklingen for de yrkesaktive.»

Mindretallet i utvalget, representantene for Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, gikk inn for at reguleringen av grunnbeløpet skulle skje ved inngangen til et nytt år og på grunnlag av rammer gitt av regjering og Storting for forventet levekårsutvikling i det kommende året. Hvis grunnbeløpet ikke holdt tritt med prisutviklingen og yrkesaktives levekårsutvikling i det foregående året, skulle det justeres for dette før reguleringen for det kommende året tok til.

Uavhengig av hvilket område det gjelder vil indeksering av utgifter gi økte bindinger på statsbudsjettet. Det vil redusere handlefriheten i den økonomiske politikken både på kort og lang sikt. Den reduserte handlefriheten dette medfører kan bidra til utilsiktede virkninger både generelt og på de områder som en spesielt ville ivareta ved indeksering. En indeksering av grunnbeløpet som berører nær en fjerdedel av statens utgifter, vil åpenbart være et eksempel på dette.

Indeksering av grunnbeløpet gir i seg selv ikke garantier for inntektsutviklingen for pensjonistene i forhold til yrkesaktive. Som pekt på foran, dekker ikke aktuelle indekser opp all inntekt de to gruppene har, og det vil alltid kunne reises spørsmål om hva som skal være med i en indeks og hva som eventuelt skal holdes utenfor. At staten disponerer andre virkemidler enn grunnbeløpet som påvirker pensjonistenes inntekter, begrenser også den reelle verdien av indeksering av grunnbeløpet for forutsigbarheten av pensjonistenes samlede disponible inntekter. Indekser vil dessuten bare kunne gi historisk informasjon slik at utviklingen framover alltid må baseres på anslag.

Det er viktig for å sikre pensjonistene - og de yrkesaktive - en tilfredsstillende inntektsutvikling, at man oppnår en balansert økonomisk utvikling med tilstrekkelig økonomisk vekst. For å kunne utforme en økonomisk politikk som bidrar til en slik utvikling, må regjering og Storting ha tilstrekkelig handlingsfrihet i finanspolitikken. Dette taler for at fastsetting av pensjonistenes inntekter, som nevnt ovenfor, ikke gjennom en indeksering løsrives fra det økonomiske opplegget. På denne måten vil også pensjonistene kunne sikres en inntektsutvikling omlag på linje med inntektsutviklingen for de yrkesaktive. *Regjeringen mener at dette tilsier at det ikke gjennomføres en indeksregulering av grunnbeløpet i folketrygden, men at grunnbeløpet reguleres ved*

konkrete vurderinger hvert år i tråd med den retningslinjen som nå foreslås.

4.5.2 Videreføringen av et system med konkrete vurderinger hvert år - forslag til nye retningslinjer

Ved de årlige grunnbeløpsreguleringene som er foretatt under de nåværende retningslinjene, er det lagt vekt på så vel ventet som historisk inntektsutvikling for arbeidstakere. I samsvar med retningslinjene legges det fram under trygdeoppgjøret oversikt over inntektsutviklingen for yrkesaktive (lønnstakere) og pensjonister i tidligere år. Systemet og de gjeldende retningslinjene gir grunnlag for å foreta reguleringer på grunnlag av en særskilt vurdering ved den enkelte regulering.

I nåværende retningslinjer heter det at siktemålet er at inntektsutviklingen for pensjonister skal være om lag på linje med "venta" utvikling for yrkesaktive, og i tråd med de prinsipper og mål som er lagt til grunn for gjennomføring av det inntektspolitiske opplegget ellers. Regjeringen foreslår på denne bakgrunn at retningslinjene for regulering av grunnbeløpet endres slik at det i retningslinjene skal stå at "Siktemålet for reguleringa skal vera å gi pensjonistar med folketrygd-pensjon ei inntektsutvikling om lag på linje med utviklinga for yrkesaktive og i tråd med dei prinsipp og mål som er lagt til grunn for gjennomføringa av det inntektspolitiske opplegg elles."

Ved de såkalte prosedyredrøftingene vinteren 1999 ble staten og organisasjonene enige om at vurderingen av lønnsutviklingen foregående år blant annet skulle baseres på "gjennomsnittlig årslønnsvekst for alle grupper under ett". Regjeringen foreslår en endring av retningslinjene i samsvar med dette.

Regjeringen foreslår følgende retningslinjer for årlig regulering av grunnbeløpet i folketrygden :

«Etter drøftingar på førehand med organisasjonar for pensjonistane gjer Regjeringa framlegg for Stortinget om regulering av grunnbeløpet i folketrygda. Reguleringa av grunnbeløpet skjer normalt 1. mai kvart år. Siktemålet for reguleringa skal vere å gi pensjonistar med folketrygdpensjon ei inntektsutvikling om lag på linje med utviklinga for yrkesaktive og i tråd med dei prinsipp og mål som er lagt til grunn for gjennomføringa av det inntektspolitiske opplegget elles. Venta inntektsutvikling for yrkesaktive blir fastsett med utgangspunkt i

inntektsoppgjera for offentleg tilsette og LO/NHO-oppgjeret. Det skal følgje med eit bakgrunnsmateriale som viser kva tala for venta inntektsutvikling for yrkesaktive er basert på og andre tilhøve som har hatt innverknad på fastlegginga av grunnbeløpet. Materialet skal også vise korleis inntektsutviklinga har vore for yrkesaktive og pensjonistar i dei seinare åra. Oversikt over utviklinga for yrkesaktive i LO/NHO-området og for offentlege tilsette og for gruppa lønnstakarar i alt basert mellom anna på materiale om lønnsutviklinga frå Det tekniske berekningsutvalet for inntektsoppgjera.»

Det vises til forslag til vedtak.

5 Organisasjons- og strukturendringer i statsforvaltningen

AAD har bedt det enkelte departement om å innføre et nytt avsnitt "Organisasjons- og strukturendringer i statsforvaltningen" innledningsvis i det enkelte departementets St.prp. nr. 1. Hensikten er å få en mer gjennomgående og systematisk omtale av omstilling i staten, samt synliggjøre omfanget. Nedenfor følger AADs omtale av eget departementsområde.

5.1 Endring i forvaltningsstruktur

5.1.1 Statsbygg

Regjeringen har i St.prp. nr. 84 (1998-99) Om ny strategi for Statsbygg og etablering av Statens utleiebygg AS, foreslått at de mest konkurranseutsatte eiendommene i Statsbyggs portefølje skilles ut i et eget heleiet statlig aksjeselskap. Dessuten er det foreslått omfattende restrukturering av Statsbyggs interne organisering.

5.1.2 Statens pensjonskasse

Departementet har oppnevnt et utvalg til å utrede bl.a. framtidig styrings-, organisasjons- og finansieringsform for Statens pensjonskasse. Utvalgets hovedkonklusjoner skal foreligge innen utgangen av 1999.

5.1.3 Statens forvaltningstjeneste (Ft)

AAD og Ft har i 1998/1999 gjennomført et forprosjekt som vil danne grunnlag for videre utredning av Fts fremtidige virksomhet, finansier-

ingsform og organisatoriske oppbygging. I 1999/2000 vil det bli arbeidet videre med dette. Eventuelle budsjettmessige konsekvenser legges frem for Stortinget ifm. budsjettet for 2001.

5.1.4 Direktoratsoppgavene innenfor forvaltningspolitikken

AAD vil i løpet av høsten 1999 se nærmere på hvordan direktoratsoppgavene innenfor forvaltningspolitikken blir ivaretatt. Dette kan få konsekvenser for oppgavefordelingen mellom og organiseringen av Statskonsult, Statens informasjonstjeneste og Ft.

5.1.5 Fylkesmannsembetene

Som følge av Stortingets vedtak 18. februar 1999 vil fylkesmannsembetenes forvaltningsansvar for bygdeutviklingsmidlene bli overført til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) med virkning fra og med 1. januar 2000. Som ledd i endringen vil i underkant av 60 medarbeidere bli overført fra embetene til SND. De økonomiske, organisatoriske og personalmessige konsekvensene av endringene, som også inkluderer avvikling av Statens landbruksbank og overføring av ressurser og virkemidler til SND, blir nærmere omtalt i tilleggsnr. til Landbruksdepartementets St.prp. nr. 1 (1999-2000).

5.1.6 Arbeidsmarkedsetaten

I Ot.prp. nr. 70 (1998-99) som ble framlagt 21. mai 1999, foreslås bl.a. oppheving av forbudet mot privat formidling av arbeidskraft og endringer i reglene om arbeidsleie. Dette vil, dersom det gjennomføres, kunne føre til en beskjeden økning i privat formidlingsvirksomhet og noe vekst i vikarbyråenes aktivitet. Videre er det tatt opp forslag om å innføre betalingstjenester for arbeidsmarkedsetaten og et eget statlig selskap for utleie av arbeidskraft. Arbeidsmarkedsetatens grunnleggende tjenester overfor arbeidssøkere skal fortsatt være et gratis og landsdekkende tilbud finansiert over offentlige budsjetter. Endringene, som er foreslått, vil bety noe økt privat virksomhet på områdene og et økt statlig tilbud av tjenester mot betaling. Forslagene forventes å bli behandlet i Stortinget høsten 1999.

Statens innkrevingssentral (SI) har i dag ansvaret for innkreving av misbrukssaker vedrørende dagpenger. På bakgrunn av ønske om å

samordne saksbehandlingen av feilutbetalings-/misbrukssaker på dagpenge- og attføringsområdet vil SI overta ansvaret for innkrevingen av feilutbetalte ytelser etter folketrygdloven kapittel 11 fra 1. januar 2000.

5.2 Endring av organisering internt i etatene

5.2.1 Fylkesmannsembetene

I 1998 iverksatte AAD, i samarbeid med øvrige fagdepartementer, et omstillingsprogram for fylkesmannsembetene. Formålet er å skape bedre samsvar mellom oppgaver og ressurser i embetene, og inkluderer tiltak både fra departementene og i embetene. Det er nå foretatt en gjennomgang av fylkesmennenes oppgaveportefølje, som har resultert i forslag til å fjerne og/eller redusere oppgaver. Endringene vil tildels kreve tilpasninger i lover og forskrifter. Det vil derfor ta 2-3 år å gjennomføre eventuelle endringer. Oppfølgingen tar også sikte på å redusere omfanget av rapporteringsordninger og effektivisere statlig tilsyn i fylkesmannens og øvrige regionale stats-etaters regi.

5.2.2 Arbeidsmarkedsetaten

I forbindelse med innføring av nytt lønns- og personalsystem i arbeidsmarkedsetaten vil Arbeidsdirektoratet bli egen lønnsutbetaler. Dette betyr at Arbeidsdirektoratet overtar alle de oppgaver Skattefogdene i dag utfører for etaten vedrørende lønns- og driftsmidler. Disse oppgavene vil bli lagt til en sentral enhet som vil bli lokalisert i Steinkjer. Arbeidsdirektoratet tar sikte på at enheten skal være etablert høsten 1999, da prøve-drift av de nye systemene skal starte 1. november 1999.

5.2.3 Konkurransetilsynet

Det vil skje en tilpasning i Konkurransetilsynets regionapparat i tråd med det som ble skissert i AADs budsjettproposisjon for 1999. En vil legge vekt på økt effektivitet i etaten gjennom tettere samhandling mellom sentralenheten og regionkontorene, kompetanseutvikling og større spesialisering ved regionkontorene slik at disse kan fungere som effektive ledd i organisasjonen som helhet. I 1999 ble regionkontoret på Hamar administrativt knyttet til Oslokontoret.

6 Forskning og utredning innen departementsområdet

6.1 Hovedprioriteringer innen FoU-området

Forskning og utvikling skal sikre AAD et bredt kunnskapsgrunnlag for politiske og faglige beslutninger på departementets forvaltningsområder.

Departementets ansvar for å fremme kunnskapsutvikling på egne ansvarsområder, herunder tverrsektorielle problemstillinger, blir i hovedsak utført i samarbeid med Norges Forskningsråd, og da først og fremst gjennom større forskningsprogrammer. Men departementet er også avhengig av å få utført evalueringer og mer beslutningsorienterte utredninger og prosjekter. Slike oppdrag utføres gjerne i samarbeid med eksterne forsknings- og utredningsmiljøer eller ved å knytte egne utredere til departementet.

På deler av departementets ansvarsområde er det også viktig med internasjonalt samarbeid om forskning og kunnskapsformidling. Departementet samarbeider derfor med European Institute of Public Administration (EIPA) i arbeidet med å fremme kunnskapsutveksling og øke kompetansen om EU i forvaltningen og "The European Foundation for the improvement of Living and Working Conditions" på arbeidslivsfeltet. Departementet samarbeider også med flere internasjonale miljøer om scenario-studier, bl.a. med Forward Studies Unit under EU-kommisjonen.

AAD er opptatt av aktiv forskningsformidling. Det vises for øvrig til omtale under kap. 1500 Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

7 Sektorovergripende miljøvernpolitikk

7.1 Problemer og utfordringer knyttet til miljø og ressurser

AADs ansvarsområde har i noen grad tilknytning til miljøspørsmål. Dette berører i første rekke aktivitetene til Statens forvaltningstjeneste (Ft), fylkesmannsembetene og Statsbygg. Når det gjelder forhold knyttet til fylkesmannsembetene vises det til Miljøverndepartementets St.prp. nr. 1 (1999-2000) for omtale av miljøvernavdelingene, kapittel 1406. Et av departementets ansvarsområder er effektiv ressursbruk i staten. Utfordringen er å bidra til at ressursene utnyttes slik at belastningen på miljøet blir minst mulig.

Ft er en pådriver for økt miljøbevissthet hos statlige innkjøpere. Ft ivaretar dette bl.a. gjennom

innføring av felles miljøkrav og bedre muligheter for valg av miljømerkede produkter. Målsettingen er å vende innkjøpsadferden i staten mot "grønne innkjøp" der dette er realistisk og praktisk mulig. Det er en utfordring for statlige innkjøpere å kunne stille konkrete miljøkrav og/eller velge miljømerkede produkter uten å komme i konflikt med gjeldende regelverk. Ved å opptre som "krevende kunde" vil Ft bidra til at leverandørene bedrer sin miljøprofil og styrker sin konkurransekraft nasjonalt og internasjonalt. Ft benytter bl.a. Statlig innkjøperforum og Statlig leverandørforum som informasjons- og påvirkningskanal for å fremheve verdien av miljøriktige innkjøp, og vil i økende grad drive informasjonsformidling om slike innkjøp via egen hjemmeside på Internett.

Bygge- og eiendomsbransjen står sentralt når det gjelder utvikling av fremtidens samfunn. For å lykkes med en nødvendig miljøsatsing innenfor bygge- og eiendomssektoren, må det offentlige som en stor aktør, gå foran og vise vei. Som statlig byggherre, eiendomsforvalter og kompetanseorgan, skal Statsbygg være et forbilde og en pådriver innen miljøsatsing i denne sektoren. Gjennom bl.a. St.meld. nr. 58 (1996-97) "Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling", og St.meld. nr. 28 (1997-98) "Om miljøhensyn i bolig- og byggsektoren", er det nedfelt konkrete forventninger og krav til Statsbygg og den øvrige byggebransjen, knyttet til målet om en bærekraftig utvikling.

7.2 Mål for departementets/sektorens arbeid

I forbindelse med statlige innkjøp er et av hovedmålene at statlige virksomheter skal være pådriver for en effektiv og miljøvennlig innkjøpspolitikk. Dette kan oppnås bl.a. ved å:

- utvikle og innføre forståelige og akseptable kriterier for en miljøbevisst innkjøpspolitikk i samarbeid med andre sentrale aktører på området
- sørge for at staten til enhver tid ligger i forkant med hensyn til kompetanse, vilje og ressurser for å ta aktivt del i miljørettet innkjøpsarbeid
- delta i internasjonale aktiviteter rettet mot utforming av felles miljømål og -standarder på innkjøpsområdet
- drive aktiv informasjonsvirksomhet rettet mot både innkjøper- og leverandørsiden, bl.a. gjennom temahefter/brosjyrer for bevisstgjøring om vårt felles ansvar for en bærekraftig utvikling i samfunnet
- aktiv bruk av innkjøpsregelverket for å fremme miljøhensyn

I tilknytning til statens byggevirksomhet skal Statsbygg

- bidra til en utvikling som fremmer et godt ytre miljø, sikrer ønskede kvaliteter til landskap, byrom og omgivelser, estetisk tilfredsstillende bygg og anlegg, og som skaper bygg og arbeidsplasser med høy miljøkvalitet
- i sin operative virksomhet spesielt satse på miljøeffektive tiltak innenfor områdene energi (fornybare energikilder, energifleksibilitet, energisparing mv.), avfall, gjenbruk av materialer, materialbruk generelt og innemiljø. Statsbyggs miljøatsing forutsettes gjennomført i et nært samarbeid med ØkoBygg, som er et 5-årig aksjonsprogram med deltakelse av private bedrifter, forskningsinstitusjoner og departementer og andre offentlige etater. Programmet har som mål å medvirke til en nødvendig endringsprosess innenfor bygge- og eiendomssektoren når det gjelder miljøbevissthet

7.3 Rapport om aktiviteten i 1998

7.3.1 Statlige innkjøp

Offentlige innkjøp er etter gjeldende praksis en desentralisert funksjon hvor ansvaret for gjennomføringen av konkrete anskaffelser i stor grad er overlatt til den enkelte virksomhet.

Staten har imidlertid satt igang to mer omfattende fellesaktiviteter gjennom programmet ØkoBygg og prosjektet "Grønn Stat", hvor miljø og til dels innkjøp er sentrale temaer. Aktivitetene involverer både offentlig sektor som oppdragsgiver og næringslivet som leverandør. I begge aktiviteter har AAD foruten egen deltakelse på styringsnivå også vært sterkt engasjert på det operative nivå gjennom bl.a. Statsbygg og Statens forvaltningstjeneste.

7.3.2 Statsbygg

Høsten 1998 har regjeringen ved AAD og MD satt i gang demonstrasjonsprosjektet "Grønn Stat". Statsbygg er en av 10 utvalgte statlige virksomheter som skal prøve ut systemer og tiltak for å redusere miljøbelastningen i egen virksomhet. Prosjektet skal gi erfaringer med hvordan integrering av miljøhensyn i statlig virksomhet best kan skje.

De miljømessige og økonomiske gevinstene ved energiøkonomisering har medført at Statsbygg over eget budsjett i 1998 avsatte 1,7 mill. kroner for å utføre enøk-tiltak i egne bygg. I 1998

ble det ferdigstilt fire enøk-prosjekter for til sammen kr 950 000. I tillegg er det avholdt kurs for driftspersonale i energiøkonomisk drift og vedlikehold som erfaringsmessig gir svært god enøkeffekt. De øvrige midlene er benyttet til påbegynte prosjekter som vil bli ferdigstilt i 1999. Statsbygg fortsetter sin planmessige utskifting/ombygging av kuldeanlegg med miljøskadelige KFK-medier og brannslukkeanlegg med halon til anlegg med miljøvennlige medier. I 1998 ble det skiftet ut 13 kjøleanlegg og et brannslukkeanlegg til en total kostnad av kr 748 000.

7.3.3 Statens forvaltningstjeneste

Rollen som pådriver innen effektiv og miljøvennlig innkjøpspolitikk er videreført i 1998. Samarbeidet i referansegruppen for miljøriktige innkjøp i regi av GRIP-senteret har fortsatt. I 1998 ble det brukt ca. kr 40 000 på å fremme grønne innkjøp gjennom rådgivning, veiledning og inngåelse av sentrale rammeavtaler. Ft har også i siste halvår gått inn som en sentral aktør i prosjektet "Grønn stat" og har utarbeidet en prosjektplan for det videre arbeidet.

7.4 Tiltak for 2000

Den største enkeltsatsingen vil være innføringen av en enhetlig innkjøpspolicy med miljøprofil.

I samarbeid med eksterne aktører som bl.a. GRIP-senter, NIMA og Stiftelsen Miljømerking i Norge (Svanemerket) vil AAD ta sikte på å gjennomføre en større informasjonskampanje som setter fokus på innkjøp og miljø. I tillegg vil det i samarbeid med GRIP-senter igangsettes et spredningsprosjekt om miljøeffektive innkjøp i Vestfold 2005.

I samarbeid med MD vil AAD videreføre prosjekt "Grønn Stat. AAD har gitt Ft og Statsbygg et betydelig ansvar for å utforme og gjennomføre konkrete miljøaktiviteter som fremmer målsettingen med programmet. Det vil i 2000 således bli lagt vekt på å påvise miljømessige og kostnads-messige effekter av tiltakene som utprøves i prosjektet, bl.a. for å få et grunnlag for å vurdere om og hvordan arbeidet eventuelt kan videreføres i andre statlige virksomheter.

7.4.1 Statsbygg

I tilknytning til statens byggevirksomhet og ØkoBygg-satsingen vil Statsbyggs mål på miljøområdet være spesielt relatert til energi (fornybare energikilder, energifleksibilitet, energisparing

mv.), samt til materialeeffektivitet med fokus på reduserte avfallsmengder og ombruk/gjenbruk av materialer.

Gode miljøeffekter på energiområdet kan oppnås gjennom ulike tiltak og prosjekter så som:

- utprøving av Geovarmekraftverk, hvor det i første omgang tas sikte på å etablere et FOU-prosjekt som pilotanlegg på 0.4 MW ved nytt Rikshospital
- installering og bruk av varmepumper hvor det er satt i gang utarbeidelse av en håndbok til bruk ved prosjektering, oppstart og drift
- etablering av et prosjekt med sikte på å tenke nytt mht. ventilasjon av bygninger hvor bygningsfysiologiske egenskaper integrert med bygningens form kan gi ventilasjon ved naturlig oppdrift

Statsbygg arbeider med kulturminnevern ved å sikre god arkitektur og estetiske verdier, riktig vedlikehold og tilpasning til skiftende bruk av viktige historiske eiendommer som staten forvalter.

Det skal i løpet av 1999-2000 utvikles en ny forbedret mal for byggeprogrammering i Statsbygg, for å bl.a. å innarbeide miljøhensyn og -krav. Nytt byggeprogram vil kunne tas i bruk i løpet av 2000. Det skal utvikles etterprøvbare og realistiske mål for de fire viktigste innsatsområdene (dvs. energi-, material- og arealeffektivitet, samt redusert bruk av helse- og miljøskadelige stoffer). Bedrift- og samfunnsøkonomiske konsekvenser av å velge konkrete miljøvennlige løsninger i statlige byggeprosjekter skal vurderes. Det skal identifiseres muligheter og hindringer, samt

foreslås virkemidler, som gjør det mulig for Statsbygg å velge miljøvennlige løsninger.

Statsbygg skal utvikle og implementere rutiner for miljøvennlig innkjøp av varer og tjenester. Det skal i løpet av 1999-2000 bli utarbeidet en innkjøpspolicy med miljøkriterier for valg av leverandør og produkter, samt krav til tilbuds-evaluering og etterfølgende kontroll/oppfølgning av miljøkrav.

7.4.2 Statens forvaltningstjeneste

Statens forvaltningstjeneste har valgt ut tre hovedområder for sin miljøinnsats i 2000:

- statlige innkjøp
- kommunikasjons- og informasjonsteknologi
- forbruk av energi, rekvisita m.m.

Ft vil bruke sin IT-kompetanse gjennom ulike spredningsprosjekter med sikte på miljøgevinster i form av mindre transport og forbruk av papir og emballasje. Ft vil videre i 2000 utrede mulighetene for og ev. innføre tiltak som f.eks. begrenser strømforbruket, hindrer feilbruk av rekvisita og ellers tydeliggjør miljøprofilen i egen virksomhet og overfor omgivelsene.

7.5 Tiltak for 2000 - Utgifter til rene miljøtiltak

Bevilgningene fordeler seg slik følgende tabell viser, fordelt på fagkapitler og Miljøverndepartementets resultatområder. Tabellen kvantifiserer i grove trekk målene for departementets arbeid med utfordringer knyttet til miljø og ressurser.

Tabell 7.1 Tiltak for 2000 - Utgifter til rene miljøtiltak

(i 1000 kr)				
Kap	Betegnelse	Resultatområde	Avsatt beløp i 1999	Forslag 2000
2445	Statsbygg – FOU	5,6,7	4 000	5 000
2445	Statsbygg- Vedlikehold av verneverdige bygninger	7	12 420	7 769
1522	Statens forvaltningstjeneste		80	116
	Sum		16 500	12 885
ENØK-midler - Statsbygg				
2445	Statsbyggs ENØK-tiltak		2 000	2 000

8 Håndtering av 2000-problemet i statsforvaltningen

8.1 Innledning

I statsforvaltningen er arbeidet med 2000-problemet et linjeansvar. AAD har koordinert dette arbeidet siden høsten 1996. Koordineringen finner sted i samarbeid med andre koordinerende instanser i 2000-arbeidet, blant annet Nærings- og handelsdepartementet, Justisdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, og Aksjon2000. Det siste året har AADs tiltak i 2000-arbeidet blitt trappet opp, blant annet gjennom tettere samarbeid med fagdepartementene, kvalitetsgjennomganger av 2000-arbeidet i kritiske statlige etater, og oppfølging av statlige tilsyns 2000-arbeid. I det følgende gis en overordnet beskrivelse og vurdering av status for statsforvaltningens 2000-håndtering siste halvår, samt forslag til tiltak i det videre arbeidet. Beskrivelsen inngår som en del av grunnlaget for regjeringens tredje redegjørelse til Stortinget om håndtering av 2000-problemet, som legges frem i Nærings- og handelsdepartementets St.prp. nr. 1 (1999-2000).

8.2 Kartlegging av status, og formulerte krav til status

I løpet av de siste to og et halvt årene har AAD gjennomført fem kartlegginger av 2000-arbeidet i statsforvaltningen. I femte og foreløpig siste kartlegging rapporterte fagdepartementene status for sine underliggende etater 2. august 1999. Rapporteringen omfatter statsetater med over 20 ansatte. Alle departementer samt Statsministerens kontor har deltatt i rapporteringen, og meldt inn status for 2000-arbeidet for anslagsvis 230 statsetater. I rapporteringen skilles det mellom større etater (over 500 ansatte), og mindre etater (20 til 500 ansatte). Det må tas forbehold på metodisk grunnlag i forhold til de foreliggende resultater, bl.a. på grunn av mulige variasjoner i tolkningen av enkelte av spørsmålene.

Følgende målsettinger ble satt av regjeringen i april i andre redegjørelse om håndteringen av 2000-problemet til Stortinget:

- kvalitetsgjennomganger av alle etater som er kritiske for statsforvaltningens oppgaveløsning skal gjennomføres i løpet av våren 1999
- milepælsplaner og beredskapsplaner skal foreligge for alle etater
- systemer av vesentlig betydning for statens oppgaveløsning skal være rettet og testet med hensyn på 2000-feil

- alle systemer skal være 2000-kompatible innen 1. oktober
- tilsynsmyndighetene skal brukes mer aktivt i 2000-arbeidet
- kritiske samfunnssektorer skal følges opp særskilt

8.3 Generell status

Grovt sett kan 2000-arbeidet deles inn i fasene kartlegging, analyse, konvertering, testing, og idriftsetting. Mange etater befinner seg i ulike faser av 2000-arbeidet for ulike systemer. Hovedtyngden av de større etatene (ca. 60 pst.) arbeider nå (juli 1999) med testing og idriftsetting av korrigererte systemer. 32 pst. av etatene er fortsatt hovedsakelig opptatt med konvertering av systemer. Noen få etater begynner å definere seg som ferdig med sitt 2000-prosjekt. Blant de mindre etatene ligger ca. 50 pst. innenfor testfase, drift eller er ferdig med 2000-prosjektet. Ca. 30 pst. av de små jobber fortsatt med å konvertere systemer.

Ved at herværende kartlegging er den siste, omfattende kartleggingen i statsforvaltningen før årsskiftet, ble etatene bedt om å oppgi sine tidsplaner og milepæler for de forskjellige fasene av sitt 2000 arbeid, inkludert antatt ferdigdato. Selv om praktisk talt alle etater har igangsatt 2000-tiltak, har en mindre andel definert datoer for når de ulike fasene i arbeidet skal være ferdig. Anslagsvis 90 pst. av de større etatene har fastsatt slike milepæler, mens ca. 60 pst. av samtlige etater har slike milepæler. Ca. 20 pst. av etatene oppgir at de har problemer med å overholde sine tidsplaner, og at korrigererte systemer vil bli satt i drift senere enn 1.oktober 1999, som er den anbefalte dato for ferdigstillelse. Dette gjelder både små og store etater.

Ca. 50 pst. av alle etatene har utført risikoanalyse og 30 pst. har utarbeidet beredskapsplaner i forbindelse med 2000-problemet. Ytterligere 30 pst. vil utvikle slike planer. Av de store etatene har ca. 50 pst. beredskapsplaner og ytterligere 40 pst. vil lage slike planer høsten 1999. Etatene ble også spurt om sine planer og beredskap i forbindelse med den konkrete nyttårsovergangen. Drøyt 25 pst. av etatene opplyser at de har slike planer, og ytterligere 30 pst. vil lage planer senere i høst.

Behovet for ytterligere personalressurser i 2000-arbeidet har gått kraftig ned blant etatene. Mindre enn 10 pst. av etatene melder at de fortsatt har udekkede behov, mens 40-45 pst. av etatene meldte om et slikt behov for et år siden. Bruk av interne ressurser og bruk av leveran-

dører ser ut til å øke relativt kraftig. De ca. 35 pst. av etatene som oppgir antall årsverk for å løse problemet, har oppgitt ca. 570 årsverk til sammen. Dette er en økning på ca. 240 årsverk fra forrige kartlegging. Årsverkanslaget for staten ligger på 13 - 1400 interne årsverk totalt, mens det for ett år siden var stipulert til ca. 8 - 900. Dette kan bety at det er behov for mer ressurser i sluttfasen av prosjektet, men at behovet stort sett lar seg dekke gjennom økt bruk av leverandører og gjennom omdisponering av interne ressurser.

Fortsatt er det kun anslagsvis 35 pst. av etatene som har oppgitt kostnadsoverslag for 2000-arbeidet. Kostnadene for de etatene som har oppgitt estimer, er beregnet til henholdsvis 700 millioner for de større etatene og ca. 100 millioner for mindre etater, dvs. ca. 800 millioner kroner til sammen. Hvis vi beregner gjennomsnittlig kostnad per etat for henholdsvis mindre og større etater i kartleggingen på bakgrunn av de innrapporterte tall, og beregner totale kostnader ut fra disse gjennomsnittskostnadene, blir de eksterne kostnadene for statsforvaltningen cirka 1,7 milliarder kroner totalt sett. Dette er en nedgang fra forrige kartlegging på 0,7 mrd. Siden beregningen er basert på til dels usikre tall fra en andel av etatene, gir den kun en indikasjon på omfanget av 2000-kostnadene i statsforvaltningen.

Departementenes egne vurderinger av 2000-arbeidet i egen sektor konkluderer hovedsakelig med at arbeidet er i rute, og at sektorene er godt forberedt for 2000. De virksomhetskritiske systemene prioriteres og viktige etater følges tett opp. Alvorlige problemer, svikt i statlig tjenesteyting o.l. som følge av 2000-problemer, vurderes som lite sannsynlig.

8.4 Status for samfunnskritiske områder og kritiske etater

Det ovenstående tallmaterialet gir status for statsforvaltningens 2000-arbeid på overordnet nivå, basert på etatenes vurderinger av eget arbeid. I desember 1998 gjennomførte AAD kvalitetsgjennomganger av tre viktige statlige etaters 2000-arbeid. Denne noe grundigere analysen foretatt av ekstern ekspertise, avdekket sider ved etatenes 2000-arbeid som egenrapporteringen tidligere ikke hadde fanget opp. Etter drøftelser i regjeringen ba AAD fagdepartementene om våren 1999 å gjennomføre kvalitetsgjennomganger av kritiske underliggende etater, dvs. etater med funksjoner av vesentlig betydning for statsforvaltningens oppgaveløsning. For å styrke kunnskapen om 2000-håndteringen i de samfunnskritiske

områdene av statsforvaltningen, ble fagdepartementene i siste kartlegging bedt om å gi en overordnet vurdering av status for det forebyggende arbeidet og kriseberedskapen innen disse områdene.

Oppfølging av samfunnskritiske områder virker i hovedsak godt ivarett av departementene. Enkelte svakheter finnes imidlertid i forhold til regjeringens målsetninger. Generelt er beredskapsplanleggingen kommet noe kort, også innen enkelte kritiske samfunnsområder som f.eks. helsesektoren. Flere sektorer understreker avhengigheten av grunnleggende infrastruktur (energi, tele, vann etc.) for en vellykket overgang til 2000. I tillegg opereres det i noen sektorer med svært små marginer for ferdigstillelse av arbeidet før tusenårsskiftet.

Statlige tilsyn har der det er relevant, styrket oppfølgingen av 2000-arbeidet. Dette er i tråd med tiltakene lansert i Regjeringens redegjørelse i april. Eksempler på statlige tilsyn med en aktiv rolle i 2000-arbeidet er Kredittilsynet, Statens forurensningstilsyn, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Luftfartsverket, Helsetilsynet, og Fylkesmannens tilsyn med kommunal beredskap.

Det er mottatt opplysninger om kvalitetsgjennomganger av 30 kritiske statlige etater, fordelt på 10 departementer. Opplysninger om konklusjonene for disse kvalitetsgjennomgangene foreligger for 22 av etatene. Det ble avdekket forbedringspunkter i 2000-arbeidet for 20 av de 22 etatene. I samtlige tilfeller melder fagdepartementene at det arbeides med å rette opp avdekkede problemer. Generelt gis det inntrykk av at kvalitetsgjennomgangene har styrket fremdriften og kvaliteten på arbeidet i de etatene som er revidert. Typiske forbedringspunkter er knyttet til generell prosjektstyring og beredskapsplanlegging. For enkelte etater meldes det om problemer med fremdrift og leveringsevne.

8.5 Vurdering av status og tiltak i det videre arbeidet

Ved vurderingen av status for 2000-arbeidet i staten legger AAD vekt på departementenes egne vurderinger av situasjonen, resultater av revisjonsgjennomganger for kritiske etater, samt den generelle utviklingen sett i lys av de kartlegginger som er foretatt i statsetatene, og som over 90 pst. av alle etater med mer enn 20 ansatte deltar i.

Generelt synes problemforståelse, nødvendig prioritet til oppgaven, og fremdrift i arbeidet nå å

være på plass i statsforvaltningen. Praktisk talt alle etater mener seg berørt av 2000-problemet, og har iverksatt tiltak. Som forutsatt ser ressursbehovet ut til å øke mot slutten av prosjektene, men det ser ut til at de aller fleste har få problemer med å dekke inn det økte behovet gjennom omprioritering av interne ressurser og utstrakt bruk av leverandører. Overgang fra testfase til driftsfase ser også ut til å forløpe uten alvorlige problemer. Anslagsvis 70 - 80 pst. av etatene gjennomfører sine prosjekter i henhold til planene. De største og mest kritiske etatene er kommet gjennomgående lengst i arbeidet, og virksomhetskritiske systemer er i all hovedsak i rute. Også de mindre etatene ser etterhvert ut til å ha blitt mer oppmerksom på problemstillinger rundt teknisk utrustning, bygninger, telefonsentraler osv. Leverandøroppfølging foregår i utstrakt grad, og leverandørene trekkes stadig tettere inn i etatenes 2000-arbeid.

Selv om situasjonen ser ut til å være under kontroll i henhold til fagdepartementenes vurderinger, er det imidlertid for tidlig å friskmelde alle statens systemer. Enkelte sektorer og etater har ikke klart å imøtekomme Regjeringens målsetninger fra april i år, spesielt innen områdene fremdrift, milepælsplanlegging, og beredskapsplanlegging. Enkelte mindre problemer kan oppstå fordi nødvendig utskifting av utstyr og systemer ikke blir gjort i tide, som følge av økonomiske forhold, leveranseproblemer, tidspress eller annet. AAD vil spesielt peke på følgende usikkerhetsfaktorer i det gjenstående arbeidet:

- Anslagsvis 20 pst. av etatene melder om problemer med å holde tidsplanene, og vi må forvente at enkelte etater ikke blir ferdig med arbeidet i tide
- Mange føler fortsatt usikkerhet med hensyn til grunnleggende infrastrukturleveranser (strøm, vann, tele, etc.), selv om det har kommet positive tilstandsrapporter fra disse sektorene
- Kvalitetsgjennomgangene av de kritiske etaters 2000-prosjekter viser ofte mer eller mindre alvorlige mangler ved prosjektene, spesielt hva angår kvalitetssikring, topplerforankring og dokumentasjon
- Manglende beredskap gjør at en del etater er svært sårbare for ev. bortfall av infrastruktur-

leveranser. Minst 30 pst. av alle etater kommer ikke til å utvikle beredskapsplaner for å møte 2000-problemene (iflg. siste kartlegging)

- Eksterne informasjonstiltak ser ut til å være lavt prioritert, og dette er et felt hvor det ser ut til å skje lite utvikling
- Det er fortsatt bare ca. 60 pst. av etatene som har tidsplaner med definerte milepæler for sine 2000-prosjekter.

Det er AADs vurdering at gjenstående risikomomenter i arbeidet best håndteres gjennom de ordinære etatstyringskanalene og de allerede etablerte samarbeidsfora og oppfølgingsordninger. Derfor vil fellestiltakene på området videreføres, med spesiell fokus på følgende:

- tett oppfølging av fremdriften i det forebyggende arbeidet, spesielt innen sektorer med knappe tidsmarginer for ferdigstillelse før årsskiftet
- tett oppfølging av beredskapsplanleggingen i etatene
- utarbeidelse av planer for bemanning, informasjonshåndtering o.a. ved årsskiftet
- ivaretagelse av erfaringer og nettverk fra 2000-arbeidet i statsforvaltningen (bl.a. mht. avdekking og håndtering av gråsoner i forholdet mellom forvaltningsorganer, IT-sårbarhet, forholdet mellom IT og virksomhetskritiske funksjoner, behovet for inventaroversikter, m.m.)

8.6 Konklusjon

Generelt er 2000-arbeidet under god kontroll i statsforvaltningen. Det er AADs vurdering at det ikke er overhengende fare for kritisk svikt i statsforvaltningens grunnleggende tjenesteyting på grunn av 2000-problemet. En vellykket overgang til 2000 avhenger imidlertid av at prioriteten til 2000-arbeidet styrkes ytterligere de gjenværende måneder før tusenårsskiftet. Enkelte sektorer opererer med stramme tidsmarginer for arbeidet, og beredskapsplaner tilpasset situasjonen er mangelfulle hos mange etater. Spesielt må arbeidet med beredskapsplaner forsterkes i disse sektorene, slik at eventuell uforutsett svikt hos samarbeidspartnere, i grunnleggende infrastruktur etc., kan håndteres forsvarlig.

9 Oversiktstabeller for budsjettet

Utgifter fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
	Slottsforvaltningen				
0011	Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf. kap. 3011	54 654	45 517	141 490	210,9
	Sum kategori 00.20	54 654	45 517	141 490	210,9
	Sum programområde 00	54 654	45 517	141 490	210,9
	Administrasjon m v				
1500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf. kap. 4500	161 208	167 806	169 349	0,9
1501	Velferdstiltak	3 677			
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling	19 283	21 500	21 500	0,0
1503	Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	135 236	135 644	147 211	8,5
	Sum kategori 01.00	319 404	324 950	338 060	4,0
	Fylkesmannsembetene				
1510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 4510	431 409	326 533	334 267	2,4
	Sum kategori 01.10	431 409	326 533	334 267	2,4
	Forvaltningspolitikk og statlige fellstjenester				
1520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling, jf. kap. 4520	79 988	80 062	78 723	-1,7
1521	Statens informasjonstjeneste	43 422	42 840	42 017	-1,9
1522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 4522	376 697	280 288	296 608	5,8
	Sum kategori 01.20	500 107	403 190	417 348	3,5
	Partistøtte				
1530	Tilskudd til de politiske partier	206 928	218 176	208 176	-4,6
	Sum kategori 01.30	206 928	218 176	208 176	-4,6
	Pensjoner m.m.				
1540	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 4540	143 731	112 348	110 090	-2,0
1541	Pensjoner av statskassen	23 630	32 025	33 140	3,5
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten	5 508 975	5 635 063	6 309 569	12,0
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden	237 223	253 426	257 260	1,5
1544	Boliglån til statsansatte	272 986	50 000	1 500 000	2900,0
1545	Ventelønn mv., jf. kap. 4545	176 958	163 588	181 025	10,7
1546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 4546	7 425	19 000	19 000	0,0
	Sum kategori 01.40	6 370 928	6 265 450	8 410 084	34,2

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
	Konkurrans- og prispolitikk				
1550	Konkurransetilsynet, jf. kap.4550	64 788	66 799	65 750	-1,6
1560	Pristilskudd	124 943	48 238	145 000	200,6
	Sum kategori 01.50	189 731	115 037	210 750	83,2
	Statsbygg				
1580	Bygg utenfor husleieordningen	2 230 385	1 337 533	1 347 310	0,7
1581	Kompensasjon til Luftfartsverket for overføring av Fornebu		2 301 120		-100,0
1582	Utvikling av Fornebuområdet		87 000	395 800	354,9
1583	Utvikling av Pilestredet Park, jf. kap. 4583			65 000	
2445	Statsbygg, jf. kap. 5445	1 548 716	1 056 880	1 837 150	73,8
	Sum kategori 01.60	3 779 101	4 782 533	3 645 260	-23,8
	Sum programområde 01	11 797 608	12 435 869	13 563 945	9,1
	Arbeidsmarkedssetaten				
1590	Arbeidsmarkedssetaten, jf. kap. 4590	1 701 774	1 775 558	1 829 738	3,1
	Sum kategori 19.00	1 701 774	1 775 558	1 829 738	3,1
	Arbeidsmarkedstiltak				
1591	Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 4591	1 908 793	768 766	1 014 281	31,9
1592	Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede	2 254 250	1 690 472	2 479 136	46,7
	Sum kategori 19.10	4 163 043	2 459 238	3 493 417	42,1
	Sum programområde 19	5 864 817	4 234 796	5 323 155	25,7
	Sum utgifter under Arbeids- og administrasjonsdepartementet	17 717 079	16 716 182	19 028 590	13,8

Utgifter fordelt på postgrupper:

(i 1 000 kr)

Postgr.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
01-21	Driftsutgifter	8 363 517	8 514 154	9 281 131	9,0
24-24	Driftsresultat	-10 000	-90 000	-10 000	-88,9
30-49	Nybygg, anlegg mv.	3 894 771	5 081 576	3 991 754	-21,4
60-69	Overføringer til kommuner	65 818	33 267	1 292	-96,1
70-79	Overføringer til private	5 129 987	3 127 185	4 264 413	36,4
90-99	Utlån, avdrag mv.	272 986	50 000	1 500 000	2900,0
	Sum under departementet	17 717 079	16 716 182	19 028 590	13,8

Inntekter fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
	Slottsforvaltningen				
3011	Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf. kap. 0011	336	32	33	3,1
	Sum kategori 00.20	336	32	33	3,1
	Sum programområde 00	336	32	33	3,1
	Administrasjon mv.				
4500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf. kap. 1500	1 851	1 083	1 113	2,8
	Sum kategori 01.00	1 851	1 083	1 113	2,8
	Fylkesmannsembetene				
4510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 1510	98 863	0	0	0,0
	Sum kategori 01.10	98 863	0	0	0,0
	Forvaltningspolitikk og statlige fellestjenester				
4520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling, jf. kap. 1520	16 273	17 190	27 951	62,6
4521	Statens informasjonstjeneste	335			
4522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 1522	147 748	48 313	49 666	2,8
	Sum kategori 01.20	164 356	65 503	77 617	18,5
	Pensjoner m.m.				
4540	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 1540	61 336	43 704	44 928	2,8
4545	Ventelønn, jf. kap. 1545	18 314	27 258	24 633	-9,6
4546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546	49 825	49 024	50 396	2,8
	Sum kategori 01.40	129 475	119 986	119 957	0,0
	Konkurranse- og prispolitikk				
4550	Konkurransetilsynet, jf. kap. 1550	424	42		-100,0
	Sum kategori 01.50	424	42		-100,0
	Statsbygg				
4583	Salg av eiendom i Pilestredet Park, jf. kap. 1583			134 000	
5445	Statsbygg, jf. kap. 2445	1 159 242	1 187 611	740 000	-37,7
5446	Salg av eiendom, Fornebu	507 229	30 000	744 040	2380,1
	Sum kategori 01.60	1 666 471	1 217 611	1 618 040	32,9
	Sum programområde 01	2 061 440	1 404 225	1 816 727	29,4
	Arbeidsmarkedsetaten				
4590	Arbeidsmarkedsetaten, jf. kap. 1590	86 545	31 064	42 323	36,2
	Sum kategori 19.00	86 545	31 064	42 323	36,2

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
	Arbeidsmarkedstiltak				
4591	Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 1591	1 028	1 568	1 612	2,8
	Sum kategori 19.10	1 028	1 568	1 612	2,8
	Sum programområde 19	87 573	32 632	43 935	34,6
	Sum inntekter under Arbeids- og administrasjonsdepartementet	2 149 349	1 436 889	1 860 695	29,5

Oversikt over bruk av stikkordet kan overføres

(i 1 000 kr)				
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 1999	Forslag 2000
1502	70	Tilskudd	22 180	21 500
1540	21	Spesielle driftsutgifter	1 318	5 000
1582	21	Spesielle driftsutgifter		3 900
1591	21	Evalueringer, utviklingstiltak mv.		19 864
1591	60	Sysselsetting i offentlig virksomhet	312 540	1 292
1591	70	Formidlingstiltak		120 334
1591	71	Opplæringstiltak, drift		856 088
1591	72	Opplæringstiltak, investeringer	475	4 367
1591	73	Jobbskapingsprosjekter		12 336
1592	70	Formidlingstiltak	133 370	212 220
1592	71	Integrering i ordinært arbeidsliv	161 512	646 546
1592	72	Skjermede tiltak, drift	438 866	1 579 291
1592	73	Skjermede tiltak, investeringer	23 518	41 079

Del II
Nærmere om de enkelte budsjettforslagene

Programområde 00 konstitusjonelle institusjoner

Programkategori 00.20 Slottsforvaltningen

Programkategori 00.20 Slottsforvaltningen er i hovedsak knyttet til forvaltning, drift, investeringer, vedlikehold og ettersyn av Slottet, Bygdø Kongsgård og Oscarshall slott.

Øvrige institusjoner under programområde 00 er Det kongelige hus, Statsministerens kontor, Statsrådet og Stortinget med underliggende institusjoner. Disse institusjonene omtales i Finansdepartementets budsjettproposisjon.

Kap. 0011 Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf. kap. 3011

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	32 785	35 819	36 350
21	Spesielle driftsutgifter	3 470	518	0
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	18 399	9 180	105 140
Sum kap. 0011		54 654	45 517	141 490

Allmenn omtale

Slottsforvaltningen ivaretar forvaltning, drift, vedlikehold og ettersyn m.m. av statens eiendommer Slottet, Bygdø Kongsgård og Oscarshall slott. Hovedoppgavene omfatter bygningsmessige prosjekter, inventaranskaffelser og restaurering, interiørbehandling, håndverkstjenester og arbeider i parkene på de tre eiendommene, samt museumsdrift på Oscarshall.

Det vil i 2000 bli gjennomført nye restaureringsarbeider i forbindelse med Slottets interiør og videre opprustning av Slottsparken etter en overordnet plan. Det vil ennå ta flere år å gjennomføre parkplanen.

Ekstraordinære bygge- og vedlikeholdsprosjekter mv.

Det gjenstår å fullføre Kongeleiligheten. Inventarprosjektet er fullført sommeren 1999 unntatt for den del av prosjektet som er knyttet til Kongeleiligheten.

De deler av Slottet som ikke er behandlet i forbindelse med byggeprosjektet og inventarpro-

sjektet, vil ha behov for restaureringsarbeider i årene fremover. "Utvalget for statens kongelige eiendommer" vil vurdere dette nærmere.

Prosjektering av og bygningsarbeider i Kongeleiligheten er nå kommet så langt at ansvaret for innredning og ferdigstilling er overført fra Statsbygg til Slottsforvaltningen fra 1. september 1999. Statsbygg har således fra dette tidspunkt ikke lenger det formelle ansvaret for prosjektet, men vil også i fortsettelsen ivareta noen oppgaver av byggteknisk karakter i grensesnittet mellom Kongeleilighet og den øvrige del av Slottsbygningen. Slottsforvaltningen vil disponere en del av bevilgningen i 1999 til arbeider i Kongeleiligheten, jf. at det i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett ble bevilget totalt 45 mill. kroner til formålet.

Overføringen av byggherreansvaret har skjedd i et samarbeid mellom Statsbygg, departementet og Slottsforvaltningen, og det er under Slottsforvaltningen etablert en egen prosjektorganisasjon for styring og gjennomføring av selve innredningsarbeidene. I den sammenheng har det også blitt engasjert ekstern ekspertise både

ifm. overføringen og i styringen av prosjektet frem til fullførelse.

Slottsforvaltningen som byggherre, følger ordinære rutiner for gjennomføring og rapportering mellom byggherre og departement.

Prosjektmaterialer er bearbeidet og videreutviklet som ledd i en revisjon av kostnadsrammen.

Regjeringen vil komme tilbake med forslag til kostnadsramme for innredning av Kongeleilighet og trapp/inngang i et tilleggsnr. til St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Planer for videreføring av rehabiliteringen, bl.a. leiligheter for Kronprinsen og Prinsessen, politiets lokaler m.m., vil bli forelagt Stortinget når forslagene til tiltak er behandlet av "Utvalget for statens kongelige eiendommer".

Det arbeides med et opplegg for omvisning for publikum om sommeren i deler av Slottet. En tar sikte på å starte omvisningene sommeren 2000.

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Forslaget gjelder lønnsutgifter og driftsutgifter i Slottsforvaltningen, samt driftsutgifter på totalt 15,6 mill. kroner knyttet til Hofforvaltningen, herav 14,1 mill. kroner til lønnsutgifter og 1,5 mill. kroner i driftsutgifter knyttet til uniformer, bilhold, forsikringer, ordenskanselli og transportoppdrag.

Post 45 Større nyanskaffelser og vedlikehold

Bevilgningen skal dekke utgifter til innredning av Kongeleiligheten. Regjeringen vil komme tilbake med forslag til kostnadsramme for prosjektet og eventuelt korrigert bevilgningsforlag i et eget tilleggsnr. til St.prp. nr. 1(1999-2000). Forslaget omfatter videre interiørarbeider med 2 mill. kroner, 1 mill. kroner til Slottsgården, 1 mill. kroner til løpende prosjekt Slottsparken og forbedret lagringskapasitet på Slottet 1,5 mill. kroner.

Kap. 3011 Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf. kap. 0011

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
01	Oscarshall, billettinntekter	58	32	33
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	278	0	0
	Sum kap. 3011	336	32	33

Post 01 Oscarshall, billettinntekter

Bevilgningen gjelder billettinntekter fra Oscars-hall slott.

Programområde 01 Fellesadministrasjon

Programkategori 01.00 Administrasjon mv.

Utgifter under programkategori 01.00 fordelt på kapitler:

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
1500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf. kap. 4500	161 208	167 806	169 349	0,9
1501	Velferdstiltak	3 677	0	0	0
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling	19 283	21 500	21 500	0,0
1503	Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	135 236	135 644	147 211	8,5
Sum kategori 01.00		319 404	324 950	338 060	4,0

Inntekter under programkategori 01.00 fordelt på kapitler:

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
4500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf. kap. 1500	1 851	1 083	1 113	2,8
Sum kategori 01.00		1 851	1 083	1 113	2,8

Allmenn omtale

I dette avsnittet kommenteres noen sentrale politikkområder som ikke dekkes av omtalen i andre programkategorier. Av departementets samfunnsøkonomiske politikkområder er konkurransepolitikken omtalt under kategori 01.50, mens arbeidsmarkedspolitikken er samlet under programområde 19. Omtalen av inntektspolitikken og den statlige arbeidsgiverpolitikken inngår i kategori 01.00. Den generelle forvaltningspolitikken omtales i kategori 01.20, mens viktige fellestjenester for statsforvaltningen presenteres under kategoriene 01.20, 01.40 og 01.60. I tillegg kommer kategori 01.10 som omhandler fylkesmannsembetene.

Rapport

Inntektspolitikk

Som ledd i arbeidet med inntektsoppgjørene i 1999, ble det satt ned et hurtigarbeidende utvalg til å forberede oppgjørene for 1999 (Arntsen-utvalget). Utvalget avga sin innstilling i mars 1999. Det ble avholdt møter om oppgjørene i Kontaktutvalget og Kontaktordningen 15. mars 1999. Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene avla rapport i forbindelse med inntekts- og lønnsoppgjørene i februar 1999. Beregningsutvalget ble gjenoppnevnt med endret sammensetning for en ny periode på fire år i juni 1999.

Lønnsoppgjørene i 1999 gjaldt i hovedsak revisjon for annet avtaleår, hvor også etter- og videreutdanningsreformen var tema. I LO/NHO-området ble oppgjørene gjennomført ved sentrale

forhandlinger. I privat sektor forøvrig har oppgjørene på tradisjonell måte vært gjennomført bransjevis. Partene i privat sektor har i hovedsak kommet til enighet om nye avtaler gjennom forhandlinger og mekling.

I offentlig sektor gjennomføres tariffoppgjørene samordnet. Etter forhandlinger kom staten og hovedsammenslutningene (LO-stat, Akademikernes Fellesorganisasjon, YS Stat og Akademikerne) samt Norsk Lærerlag til enighet innen fristens utløp. De parallelle forhandlinger mellom staten og Politiets fellesforbund førte også til enighet. I kommunesektoren ble det enighet gjennom forhandlinger med Akademikerne, mens oppgjøret med de andre organisasjonene gikk til mekling. Riksmeklingsmannen la 20. mai fram forslag til løsning som ble god tatt av partene.

I årets drøftinger om pensjonsreguleringen i folketrygden ble det ikke enighet mellom staten, Norsk Pensjonistforbund, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon og Landsorganisasjonen i Norge om reguleringen av grunnbeløpet i folketrygden fra 1. mai 1999. Etter forslag fra regjeringen vedtok Stortinget å øke grunnbeløpet med kr.1580 fra 1. mai 1999.

I jordbruksoppgjøret ble det enighet mellom staten og Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag om ny jordbruksavtale 15. mai. Avtalen innebærer økte priser og økte tilskudd over statsbudsjettet. I forhandlingene mellom staten og Norges Fiskarlag høsten 1998 om støtte tiltak for fiskerinæringa for 1999, ble det enighet om en avtale med en økonomisk ramme på 105 mill. kroner.

Staten og Kommunenes Sentralforbund ble i juni enige med Den norske lægeforening, Norske Fysioterapeuters Forbund og Norsk Psykologforening om nye avtaler om driftstilskudd og takster for leger, fysioterapeuter og psykologer med avtale om drift av privat praksis med kommuner og fylkeskommuner fra 1. juli 1999.

Arbeidsgiverpolitikk i staten

Strategidokumentet "Ledelsesutvikling i staten 1998 - 2002" ble utarbeidet i 1998 og omhandler mål, utviklingstrekk og forvaltningsetiske verdier, særtrekk ved ledelse i staten og ansvarsfordeling og innsatsområder for leder- og ledelsesutvikling i statsforvaltningen.

AAD vil bidra til å øke antallet kvinnelige ledere i staten og har satt i verk prosjektet "Kvinne, kvalitet og kompetanse i staten". Andelen kvinnelige ledere i staten var per 1. jan-

uar 1999 på 26 pst. for statsforvaltningen som helhet. Andelen kvinnelige ansatte var på 41 pst.

Staten ved AAD har sammen med hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag videreført arbeidet med å redusere sykefraværet i det statlige tariffområdet. Av det totale fraværet på 5,8 pst. i 1998 utgjorde langtidsfraværet 66 pst., mens fravær mellom 1-3 dager og 4-14 dager utgjorde henholdsvis 15 pst. og 19 pst. Fraværstall for perioden 1991 -1998 viser at endringene i sykefraværet ikke ser ut til å gjelde bestemte grupper av virksomheter, men er jevnt fordelt på alle statlige virksomheter. Variasjonene i sykefraværsnivået mellom virksomheter er imidlertid relativt store og ser ut til å ha en klar sammenheng med type arbeidsoppgaver som her blir utført. Virksomheter preget av manuelle, omsorgsbaserte og tjenesteytende oppgaver er spesielt utsatt. AAD har derfor med forskningsmidler fra Sosial- og helsedepartementet initiert åtte ulike prosjekter i fem statlige virksomheter (Posten, NSB, Trygdeetaten, arbeidsmarkedsetaten og Rikshospitalet). Prosjektene vil vare ut 1999 og har som mål gjennom systematiske tiltak for helse, miljø og sikkerhet, å få ned sykefraværet.

AAD har lagt vekt på å styrke helse-, miljø og sikkerhetsarbeidet i staten. Etter at den nye forskriften om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid ble gjort gjeldende fra 1. januar 1997, har AAD gjennomført prosjektet "Videreføring av HMS-arbeidet i staten". Av evalueringsrapporten fra SINTEF i juni 1999 går det frem at 63 pst. av statlige virksomheter har innført det forskriftspålagte arbeidet. Det er en øking på nesten 20 pst. siden 1997. I tillegg er 30 pst. av virksomhetene i staten "underveis" i dette arbeidet, mens 7 pst. ikke har startet. Det siste gjelder særlig enheter med under 5 ansatte. AAD vil følge opp resultatene fra SINTEF-undersøkelsen i forhold til departementsområdene.

Departementet har fortsatt sitt pådriverarbeid for å styrke den målrettede kompetanseutviklingen i staten. Av 43 mill. kroner, avsatt av de sentrale tariffpartene til kompetanseutvikling i tariffperioden 1998 - 2000, er i overkant av halvparten fordelt ifølge regler fastsatt av departementet i samråd med hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag jf. kap. 1502. En partsammensatt arbeidsgruppe med mandat å legge til rette for kompetansereformen i staten avga innstillingen "Ny giv - Kompetanseutvikling, etter- og videreutdanning" i mars 1999. Denne inngår som et grunnlagsdokument i det videre arbeid med å utvikle reformen.

Sammen med hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag, har departementet videreført arbeidet med å rekruttere og integrere personer med innvandrerbakgrunn. Det er avsatt 3 mill. kroner frem til og med 2000 for å stimulere til styrking og utvikling av kompetanse til personer med innvandrerbakgrunn. Midlene brukes bl.a. til å videreføre arbeid som allerede er satt i gang som handlingsplaner for rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn, skolering av statlige tilsettingsmyndigheter, norskopplæring, skolering i lover og regler i norsk arbeidsliv, samt kompetansegivende komplettering av utenlandsk lærerutdanning.

AAD har, sammen med hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag, videreført arbeidet med å øke antall læringer i staten. Partene har opprettet Statens lærlingforum som et fast samarbeidsforum som skal bidra til å styrke arbeidet med fagopplæringen i staten. Gjennom bl.a. veiledning,

konferanser og informasjonsmateriell har departementet jobbet aktivt for å motivere statlige virksomheter til å ta inn flere læringer. Per 1. september 1998 var det 1650 løpende lærlingekontrakter i staten, inkludert 523 læringer med avtale om fradrag i læretiden under førstegangstjeneste.

Lederlønssystemet i staten

Det reviderte lederlønssystemet har bl.a. medført at omfanget av ordningen er redusert, og ca. 100 lederstillinger er tilbakeført til hovedtariffavtalen. Hver hovedlønnskategori har tre alternative innplasseringsmuligheter. Departementene har fullmakt til å innplassere sine respektive stillinger ut fra kompleksitet, bredde og omfang innenfor de fastsatte hovedkategoriene. Per 1. juli 1999 var det inngått lederlønnskontrakt med 287 stillingsinnehavere.

Tabell 9.1 Lederlønnskontrakter fordelt på hovedkategorier

Hovedkategori	Antall kontrakter
Hovedkategori A med basislønn fra kr 440 000	111
Hovedkategori B med basislønn fra kr 502 500	112
Hovedkategori C med basislønn fra kr 565 000	54
Hovedkategori D med basislønn fra kr 627 500	8
Hovedkategori E med basislønn fra kr 680 000	2

Basislønnen i samtlige kategorier ble oppjustert 1. oktober 1998 i tråd med den gjennomsnittlige lønnsutviklingen i staten. I 201 av kontraktene er det tilstått individuelle tillegg. Innrapporterte individuelle tillegg utgjør i gjennomsnitt kr 44 585 per år.

AAD har utarbeidet nye standardkontrakter for åremålslønnede. Hovedkategoriplassering av stillingene i systemet og regulering av basislønn skal fortsatt skje sentralt i AAD.

Hovedmål og strategier

Inntektspolitikk

Hovedutfordringen i den økonomiske politikken er å sikre en balansert utvikling i norsk økonomi med sikte på å sikre konkurranseevnen for å opprettholde høy sysselsetting. Som ledd i dette arbeidet er det viktig å videreføre og styrke det inntektspolitiske arbeidet. I utvalget som forberedte inntektsoppgjørene i 1999 var det således bred enighet om at årslønnsveksten for 2000 ikke bør være høyere enn hos våre handelspartnere.

Et sentralt element i inntektsoppgjørene og det inntektspolitiske samarbeidet er det videre arbeidet med kompetansereformen, og i forbindelse med oppgjørene i 1999 har regjeringen overfor partene i arbeidslivet signalisert hva de vil bidra med i en slik reform.

Arbeidsgiverpolitikk

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil videreføre arbeidet med å utvikle den statlige arbeidsgiver- og personalpolitikken. Gjennom utviklingsarbeid og videreutvikling av avtale- og regelverk, vil departementet bedre forvaltningens evne til å foreta nødvendige omstillinger og styrke evnen til å mestre løpende oppgaver.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil i samarbeid med tjenestemennenes hovedsammenslutninger/Norsk Lærerlag legge til rette for å innføre kompetansereformen i staten.

Departementet vil gjennom samarbeid med Statskonsult bidra til at de avsatte tariffmidlene til kompetanseutvikling stimulerer til planmessig og

systematisk kompetanseutvikling, herunder inntak av lærlinger. Dette arbeidet omfatter bl.a. tilskudd til prosjekter, informasjon, erfaringsutveksling og evaluering av tiltak. Statskonsult vil stå for opplæring og andre tiltak for statlige arbeidsgivere.

Departementet vil følge opp "Handlingsplan for rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn til statlig sektor". Arbeidet skal stimulere til økt rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn, slik at de best kvalifiserte blir tilsatt og staten kan yte best mulig tjenester.

Det vil bli iverksatt tiltak for å styrke sysselsettingen av funksjonshemmede i staten.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil fortsatt arbeide for å styrke utviklingen av Europakompetanse i statlig sektor bl.a. gjennom EU-kommisjonens hospiterings- og utviklingsprogram Karolus. Formålet med dette programmet er å fremme samarbeidet mellom de nasjonale forvaltningsvirksomheter som har til oppgave å implementere forskriftene for det indre marked. EØS-komiteen fattet i februar 1999 et formelt vedtak om å gi EFTA/EØS-landene adgang til å delta i programmet, og Norges, Islands og Lichtensteins deltakelse er nå innlemmet i EØS-avtalen.

Arbeidet med fagopplæringen i staten skal styrkes. Dette arbeidet omfatter informasjon, økonomisk støtte til nye prosjekter, rådgiving, veiledning, nettverksarbeid overfor aktuelle virksomheter og samarbeid med tjenestemannsorganisasjonene. Intensjonen er at lærlingtallet i staten minst skal opprettholdes på dagens nivå; 1500 løpende lærlingkontrakter.

Statens seniorpolitikk videreføres, og tiltak for å samordne pensjonspolitikken og seniorpolitikk vurderes. Departementet vil følge opp de

mulighetene som vil foreligge når det gjelder å kombinere arbeid og avtalefestet pensjon.

AAD vil i samarbeid med tjenestemannsorganisasjonene fortsette arbeidet med å redusere sykefraværet og bedre arbeidsmiljøet. Dette vil skje gjennom prosjektene i virksomhetene, gjennom samarbeidet i "Idebanken for sykefraværsarbeidet" og gjennom et "paraplysamarbeid" mellom parter og faginstanser i arbeidslivet.

Statetidokumentet "Ledelsesutvikling i staten 1998 - 2001" vil bli fulgt opp. Departementet vil prioritere likestillingsarbeidet i staten med særlig vekt på å fremme likelønnsutvikling og få flere kvinner til lederposisjoner, gjennom det igangsatte prosjektet "Kvinne, kvalitet og kompetanse i staten". Departementene har med sine underliggende virksomheter etablert egne måltall for kvinneandel i lederposisjoner. Samlet betyr dette en målsetting om 30 pst. andel kvinnelige ledere i det statlige tariffområdet innen utgangen av 2001.

Departementet vil bygge den etiske infrastrukturen i statsforvaltningen i tråd med OECDs rekommendasjon fra 1998 om dette. Forvaltningsetisk kompetanseoppbygging vil stå sentralt.

Omstilling og fornyelse

AAD har et særskilt ansvar for omstillingsarbeidet i statsforvaltningen. Departementet vil fortsatt kartlegge planlagte og pågående omstillingsprosesser, systematisere erfaringer og oppdatere de personalpolitiske retningslinjer for omstillingsarbeid. AAD yter bistand til omstillingsarbeid både i spørsmål av juridisk karakter og vedr. mellommenneskelige sider i omstillingsprosesser. Dette skjer bl.a. via nettverksarbeid mellom statsetater i det enkelte fylke jf. Programkategori 01.20 Forvaltningspolitikk.

Kap. 1500 Arbeids- og administrasjonsdepartementet (jf. kap. 4500)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	114 012	111 520	115 413
21	Spesielle driftsutgifter	47 196	56 286	53 936
	Sum kap. 1500	161 208	167 806	169 349

Allmenn omtale

Kap. 1500 omhandler Arbeids- og administrasjonsdepartementets drift, og spesielle satsinger, bl.a. IT i forvaltningen, FOU, utredningen knyttet til makt og demokrati mv.

Rapport*FoU*

Stortinget vedtok høsten 1997 at det skulle igangsettes en utredning om Makt og demokrati i Norge. Utredningens hovedtema skulle være vilkårene for det norske folkestyret og endringene i disse. Arbeids- og administrasjonsdepartementet har hatt ansvaret for igangsetting av utredningen i samråd med Norges forskningsråd. En uavhengig forskergruppe på fem personer ble oppnevnt av Kongen i statsråd i mars 1998. Forskergruppen arrangerte startkonferanse for utredningen i september 1998. I tråd med Stortingets forutsetninger er det også oppnevnt et eget råd for utredningen. Rådet har 23 medlemmer.

Departementet har fra 1998 delfinansiert det nystartede NFR-programmet "Offentlig sektor i endring - om organisering, verdiskaping og demokratisk styring" og grunnforskningsprogrammet "ARENA" (Advanced Research on the Europeanisation of the Nation State), fra 1996.

På det konkurransepolitiske området er det i 1998-99 avsluttet prosjekter bl.a. om analyse av konkurranseforhold og konkurransepolitikk, om krysseie og eierskap i det norsk-svenske kraftmarkedet og om vertikal integrasjon og konkurranse i matvarehandelen.

I regi av departementet er det avsluttet flere prosjekter om inntekt og lønn. Et arbeid i regi av SSB har analysert endringer i fordelingen av husholdningsinntekt 1986-1996. Dette prosjektet har stått sentralt i arbeidet med regjeringens St.meld. om utjevning av forskjeller i levekår. Ved ISF foreligger det resultater fra flere prosjekter som belyser lønnsulikheten i samfunnet. AAD har

bidratt til finansieringen av en rapport som formidler forskningsresultater om utviklingen av relativ lønn. I regi av SSB er det satt igang et prosjekt for å øke kunnskapen om eldre arbeidstakers tilpasninger og tidsbruksprioriteringer sett i forhold til deres økonomiske ressurser. Bidrag til å øke forståelsen angående overganger mellom arbeid og førtidspensjonsordninger er en del av denne problemstillingen. Likestillingsperspektivet står sentralt i denne forskningen. Rapportering om utsatte gruppers levekår er en sentral del av arbeidet med fordelingspolitiske problemstillinger.

I tilknytning til arbeidsgiverpolitikken er det i 1998 lagt fram resultater fra flere prosjekter hvor departementet har medvirket med finansiering. Dette gjelder bl.a. en intervjuundersøkelse om statsansattes arbeidsforhold, som vil bli videre analysert i 1999. Institutt for samfunnsforskning har også lagt fram resultater fra flere prosjekter, bl.a. om lederrekruttering og om mobilitet. Prosjektet om mobilitet på arbeidsmarkedet tar opp årsaker til og konsekvenser av mobilitet, både innen og mellom privat og offentlig sektor. Rapporter foreligger også fra prosjekter som viser behovet for kompetanse i statsforvaltningen framover - herunder IT-kompetanse - og om kompetanseutvikling i et utvalg virksomheter. Dessuten ble resultater fra flere prosjekter angående seniorpolitikk presentert på en større konferanse høsten 1998. Analysene av lønnsulikhet fortsetter i 1999.

AADs FoU-innsats innen arbeidsmarkedspolitikken har i 1998 vært innrettet mot behovet for å bedre statistikkgrunnlaget for analyser, evalueringer av arbeidsmarkedspolitikken og mer generelle analyser av arbeidsmarkedet. Departementet har igangsatt prosjekter som skal utvikle forløpsdata, altså data som viser bevegelsene mellom ulike situasjoner (arbeid, utdanning, ledighet, attføring, trygd mv.). En betydelig del av forskningen foregår i regi av NFR-programmet "Sysselsetting og arbeidsmarked". Ulike forskningsprosjekter på attføringsfeltet er også igangsatt i 1998. Departementet videreformidler resultater

fra forskningen bl.a. gjennom tidsskriftet "Søkelys på arbeidsmarkedet".

År 2000- arbeidet

AADs underliggende virksomheter er av varierende størrelse og kompleksitet. De største 2000-utfordringene i sektoren er særlig knyttet til ulike IT-systemer i arbeidsmarkedsetaten, Statsbygg, Statens Pensjonskasse og Statens forvaltningstjeneste, mens omfanget av nødvendige 2000-tilpasninger i øvrige virksomheter og departementet selv er mer begrenset.

AAD har hatt, og vil fram til tusenårsskiftet ha en aktiv oppfølging av underliggende virksomheter. Departementet har avholdt to felles informasjonsmøter og flere kontaktmøter med underliggende virksomheter. Departementet har i sin oppfølging av virksomhetene ikke avdekket store eller u håndterbare problemer med hensyn til år 2000.

Regjeringen har lagt opp til at Stortinget skal gis rapportering om framdriften i 2000-arbeidet i statsforvaltningen hvert halvår. Siste kartlegging (gjennomført i juli 1999), samt departementets egen oppfølging og kvalitetsrevisjoner av hhv. Arbeidsdirektoratet, Statsbygg og ett fylkesmannsembete viser at etatene har kommet langt i 2000-arbeidet.

Kvalitetsgjennomgangene av arbeidsmarkedsetaten og Fylkesmannen i Oppland avdekket ingen vesentlige forbedringspunkter. Kvalitetsgjennomgangen av Statsbygg som ble gjennomført i april 1999 konkluderte med at fremdriften og styringen i prosjektet var for svak samt at ansvarsfordelingen ikke var tydelig nok. Statsbygg har siden revisjonen styrket bemanningen i år 2000-prosjektet, formalisert arbeidsfordelingen mellom sentralt år 2000-prosjekt, regionkontorene og driftsansvarlige ved eiendommene, samt forbedret prosjektoppfølgningen.

Den siste kartleggingen av år 2000-arbeidet i AAD-sektoren viser at alle etatene er i avslutningsfasen av år 2000-arbeidet. De fleste store etatene er ferdige med testing av ulike systemer og vil i tiden frem mot tusenårsskiftet arbeide med beredskapsplanlegging.

Resultatmål

FoU

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil i 2000 videreføre sitt engasjement i NFR-programmet "Næring, finans og marked". Programmet ble

igangsatt i 1997 og har som siktemål å gi norske beslutningstakere et bedre grunnlag for å forstå sammenhengen mellom økonomiske vekstprosesser, næringsutvikling og effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser. Forskning på konkurransepolitiske problemstillinger er en del av programmet. Departementet vil også i egen regi gjennomføre andre FoU-prosjekter for å styrke kunnskapsgrunnlaget for konkurransepolitikken. Det gjelder bl.a.:

- resultatvurdering av Konkurransetilsynet og utredning av markedsovervåkingssystemer
- styrking av kunnskapsgrunnlaget vedrørende konkurranseutsetting, reguleringsreformer og reguleringsøkonomi.

Departementet vil fortsatt ta initiativ til og gi bidrag til prosjekter som tar opp sammenhenger mellom arbeidsmarked, inntektsdannelse og fordeling av levekår. Forskning på disse feltene gir grunnlag for å beskrive fordelingen av velferdsgoder mellom ulike befolkningsgrupper, (derunder lønnsforskjeller mellom kvinner og menn) og for å vurdere virkningen av offentlige tiltak. Arbeidet med disse problemstillinger vil bli ført videre gjennom forskningsprogrammene "Sysselsetting og arbeidsmarked", "Levekår, utvikling og omstilling i landbruket", og det nystartede programmet "Samfunn, velferd og oppvekst", alle i regi av Norges forskningsråd. Viktige forskningstemaer for prosjektvirksomheten er ulik lønn mellom kvinner og menn og sammenhengen mellom inntekt og levekår. Resultater fra disse prosjektene formidles ved rapporter, konferanser, m.m. Det er økt satsing på formidlingsvirksomhet, bl.a. innen likestillingsområdet

I tilknytning til den statlige arbeidsgiverpolitikken vil AAD fortsatt ta initiativ til, og støtte forskning som gir et bedre kunnskapsgrunnlag for politikktutforming på sentrale områder innen statlig arbeidsgiverpolitikk. Det er igangsatt forskning bl.a. innen følgende områder:

- kompetanseutvikling og utnyttelse av kompetanse i arbeidslivet. Dette har grunnleggende betydning for verdiskaping og omstillings-evne i stats tjenesten og for arbeidstakernes sysselsettingsmuligheter.
- bakgrunn for og utvikling når det gjelder lønnsulikhet, spesielt i forhold til kjønn og utdanningsgrupper.

Andelen eldre arbeidstakere er økende både i offentlig og privat sektor. Det er derfor viktig å fremskaffe kunnskap om betingelsene for at mid-

delaldrende og eldre arbeidstakere kan utvikle og bevare yrkesmuligheter og arbeidsevne fram til ordinær pensjonsalder. Departementet støtter fortsatt FOU innen dette området.

AAD vil i 2000 videreføre arbeidet med å fremkaffe god arbeidsmarkedsstatistikk. Departementet samarbeider her med Statistisk sentralbyrå, bl.a. om utviklingen av forløpsdata. Databasen "Forløp, person-bedrift", som vil bli åpnet for bruk i løpet av våren 2000, gir mulighet til å sammenholde kjennetegn ved arbeidstakere med kjennetegn ved bedriftene de arbeider i, og å følge personene over tid. Dette åpner for forskning på mange ulike problemstillinger, bl.a. arbeidsgivernes rekrutteringspolitikk. Databasen FD-trygd ble åpnet for bruk i 1999. Denne kobler kjennetegn ved personer med deres forhold til trygdesystemet, arbeidsmarkedet og utdanningssystemet mv. Departementet vil ta initiativ til at disse databasene blir brukt til nye forskningsprosjekter som skal kunne gi nyttig informasjon om hvordan arbeidsmarkedspolitikken virker ovenfor sentrale grupper av befolkningen.

Evalueringer av ulike deler av arbeidsmarkedspolitikken finansieres i tillegg til kap. 1500 over kap. 1591 post 21 Evalueringer og utviklingstiltak mv. For nærmere beskrivelse vises det til omtalen under programkategori 19.10 Arbeidsmarkedstiltak.

AAD vil følge opp forskning knyttet til departementets ansvar for utvikling, utforming og oppfølging av forvaltningspolitikken. Det gjelder bl.a. drøftinger av forvaltningens rolle i samfunnet, effektivisering, avbyråkratisering og et bedre organisert samarbeid på tvers av departementer og sektorer.

Departementet vil også fortsatt støtte NFR-programmet "Offentlig sektor i endring - om organisering, verdiskaping og demokratisk styring", som bl.a. omhandler spørsmål knyttet til nye tilknytningsformer og fristilling av statsinstitusjoner, statens overordnede styring av slike virksomheter og fordelingsmessige konsekvenser av fristilling. Andre temaer vil være offentlig sektors bidrag til verdiskapingen i samfunnet, vilkår for folkevalgt styring under endrede organisasjons- og styringsformer; effektivitet, kvalitet og brukerorientering i tjenesteproduksjonen og forholdet mellom offentlig og privat sektor. Departementet har også selv tatt initiativ til forskning og utvikling når det gjelder forholdet mellom offentlig sektor og frivillige organisasjoner, og vil i 2000 gi støtte til to prosjekter på dette området.

Departementet ønsker gjennom støtte til NFR-programmet "ARENA", at det skal fremkomme ny kunnskap om de eventuelle endringer nasjonalstaten gjennomgår i lys av den europeiske utviklingen. Som ansvarlig for utredningen "Makt og demokrati" vil departementet følge med i de problemstillinger som reises underveis i dette utredningsarbeidet og som også vil kunne gi nye utfordringer for FoU-arbeid i kommende periode.

AADs ansvar for omstilling og utvikling av regional statsforvaltning vil kreve forskningsinnsats på flere områder i 2000. Innsatsen vil bli knyttet til oppgaveinnhold og organisasjonsstruktur til hjelp i utviklingsprosesser og som innspill til det regjeringsoppnevnte oppgavefordelingsutvalget (samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet). Innsatsen er også knyttet opp til videreføring av Omstillingsprogrammet for fylkesmannsembetene for perioden 1998-2000, hvor det bl.a. er foretatt en gjennomgang av fylkesmannsembetene med en mer effektiv oppgaveløsning som mål.

Ut fra departementets samordningsansvar for IT i statsforvaltningen, ser departementet det som viktig å delta i, og videreformidle forsknings- og utredningsresultater innen IT og forvaltningsutvikling både på internasjonalt og nasjonalt nivå. Departementet deltar i OECDs arbeid med utredning og utvikling av IT-politikk i tilknytning til forvaltningsutviklingen. Videre koordineres norsk deltakelse i IDA-programmet (Interchange of Data between Administrations) som er et bredt anlagt program for elektronisk utveksling av informasjon mellom EU- og EØS-landenes forvaltning og EUs sentrale institusjoner.

På nasjonalt nivå tar departementet sikte på å videreføre deltakelsen i NFRs forskningsprogram "SKIKT". Dette programmet skal gi økt kunnskap om informasjons- og kommunikasjonteknologi knyttet til kultur- og samfunnsendring, særlig forskning som belyser forholdet til forvaltningsutviklingen og kommunikasjon med forvaltningen og forskning innen retts- og forvaltningsinformatikk.

AAD vil i 2000 vurdere å delta i et strategisk instituttprogram ved Norsk Regnesentral om elektronisk tjenesteyting som er under utvikling, der fokus ligger på elektronisk formidling av informasjon og tjenester på ulike plattformer, bl.a. mobiltelefon og hjemme-PC. Dette er svært aktuelle formidlingsmåter for offentlig tjenesteyting til enkelte befolkningsgrupper.

Budsjett**Post 01 Driftsutgifter**

Arbeids- og administrasjonsdepartementet hadde per 1. mars 1999 en bemanning tilsvarende 205 årsverk. Bevilgningen dekker lønns- og driftsutgifter til departementets rådgivnings- og veiledningsarbeid innenfor politikkområdene underlagt departementets ansvar.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til utredningen om makt og demokrati, omstillingsprosjekter, FoU-tiltak og plan for tverrsektoriell IT-utvikling. Det er avsatt 4 mill. kroner til gjennomgang av prosjekt Nytt Rikshospital i tillegg til 1,0 mill. kroner bevilget i 1999.

Kap. 4500 Arbeids- og administrasjonsdepartementet (jf. kap. 1500)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
02	Salg av personalhåndboka	995	1 083	1 113
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	804	0	0
17	Refusjon lærlinger	52	0	0
	Sum kap. 4500	1 851	1 083	1 113

Post 02 Salg av personalhåndboka

Posten omfatter forventede inntekter i forbindelse med salg av Statens personalhåndbok, personalmeldinger og hovedtariffavtaler til abonnenter i

og utenfor det statlige tariffområde, samt salg av tilsvarende elektronisk utgave.

Kap. 1502 Tilskudd til kompetanseutvikling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
70	Tilskudd, kan overføres	19 283	21 500	21 500
	Sum kap. 1502	19 283	21 500	21 500

Allmenn omtale

Staten og tjenestemannsorganisasjonenes hovedsammenslutninger/Norsk Lærerlag avsatte ved lønnsoppgjøret i 1998, som en del av hovedtariffavtalen, 43 mill. kroner til kompetanseutvikling.

Midlene skal komme til bruk i tariffperioden 1. mai 1998 til 30. april 2000. De skal anvendes for å stimulere til økt satsning på kompetanseutvikling, basert på virksomhetenes behov. Satsningen skal primært omfatte tiltak som bidrar til effektivisering og tjenesteutvikling, økt inntak av lærlinger, bedre nyttegjøring og utvikling av kvinners kompetanse, samt omstilling- og kompetansetiltak i virksomheter som står overfor omstillinger som medfører betydelige personellmessige endringer, og for å stimulere til økt rekruttering og utvikling av personer med innvan-

drerbakgrunn. Midlene skal videre bidra til å utvikle kompetansereformen i staten. Avsatte midler kan brukes til utvikling av metoder og verktøy i forbindelse med kartlegging, planlegging og evaluering av kompetansetiltak. Midlene fordeles i følge fastsatte regler av departementet i samråd med tjenestemennenes organisasjoner. Det utarbeides regelmessige rapporter som redegjør for bruken av midlene.

Det vises for øvrig til omtalen av kompetansetiltak i staten under kapitlene 1500, 1503 og 1520.

Rapport

Etter bekjentgjøring av midlene bl.a. gjennom Personalmelding nr. 27/98 og 14/99, er per 1. juli 1999 i overkant av halvparten av midlene i tariffperioden 1998 - 2000 fordelt. Størsteparten er fordelt

av Statskonsult til kompetanseutviklingsprosjekter i statlige virksomheter. Støtten er innvilget etter søknad og kontakt med

fagdepartementene, og basert på at virksomhetene selv delfinansierer prosjektene.

Kap. 1503 Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
70	Tilskudd	135 236	135 644	147 211
	Sum kap. 1503	135 236	135 644	147 211

Allmenn omtale

Staten og organisasjonene har inngått en avtale om at staten skal bevilge tilskudd til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingstiltak. Avtalen er opprettet etter mønster av tilsvarende avtale mellom LO og NHO. Ifølge avtalens formål skal midlene nyttes til støtte til organisasjonenes opplæring av tillitsvalgte i staten og skoleverket. Det gjelder opplæring i bl.a. organisasjons- og tillitsvalgtarbeid, miljø- og vernearbeid, sykefravær, medbestemmelse, personalpolitiske spørsmål, omstilling, effektivisering og samfunnsøkonomi mm. Organisasjonene utarbeider årlige rapporter hvor det redegjøres for bruken av midlene.

Under kapitlet bevilges de midler som staten skal bidra med til tjenestemannsorganisasjonene. I henhold til gjeldende tariffavtale er prosentsatsen fastsatt til 0,24 pst av årlig utbetalt lønn etter hovedregulativet (A-tabell). Forslaget for 2000 er beregnet på grunnlag av årsverk og lønnsmasse per 1. oktober 1998. Dette blir korrigert når lønns- og sysselsettingsstatistikken for staten og skoleverket per 1. oktober 1999 foreligger våren 2000.

Arbeidstakerne bidrar til finansieringen ved at alle trekkes kr 169 i bruttolønn etter A-tabellen per år. I tariffavtalen er staten forpliktet til å følge opp avtalen ved tilsvarende opplærings- og informasjonstiltak.

Programkategori 01.10 Fylkesmannsembetene

Utgifter under programkategori 01.10 fordelt på kapitler:

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
1510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 4510	431 409	326 533	334 267	2,4
	Sum kategori 01.10	431 409	326 533	334 267	2,4

Inntekter under programkategori 01.10 fordelt på kapitler:

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
4510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 1510	98 863	0	0	0
	Sum kategori 01.10	98 863	0	0	0

Tilstandsvurdering - hovedutfordringer

Generelt

Omtalen av programkategori 01.10 Fylkesmannsembetene redegjør for fylkesmannens fagoppgaver og hovedutfordringene for de 18 fylkesmannsembetene. Det gis også en nærmere redegjørelse for AADs og de enkelte fagdepartementenes resultatområder. Fylkesmannen mottar i budsjettåret en rekke overføringer fra andre kapitler i statsbudsjettet. Det dreier seg dels om øremerkede overføringer fra andre departementer til dekning av bestemte arbeidsoppgaver, og dels om refusjoner av utgifter til fellestjenester i statlige bygg der fylkesmannen samordner utgiftene.

Fylkesmannen har som statens fremste representant i fylket ansvar for viktige fagområder for den statlige virksomhet i fylket. Innenfor de ulike fagområdene er embetene underlagt direkte instruksjon fra en rekke departementer og direktorater. Embetene har sektoroppgaver bl.a. innenfor områdene miljøvern, barne- og familiesaker, sosial omsorg, plan- og byggesaker, sivilt beredskap, justissektoren og landbruk.

Fylkesmannsembetene tildeles budsjettmidler i hovedsak over tre budsjettkapitler. Budsjettmidlene over AAD kap. 1510, bevilges til

lønns-, husleie og driftsutgifter innenfor Barne- og familiedepartementets, Justisdepartementets, Kommunal- og regionaldepartementets, Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet og Sosial- og helsedepartementets ansvarsområder i tillegg til husleie og driftsutgifter for de fleste miljøvernavdelingene. I tillegg dekkes investeringer knyttet til fellesadministrative funksjoner over dette kapitlet. Embetene mottar også midler over Landbruksdepartementets kap. 1102 og Miljøverndepartementets kap. 1406 til lønn og drift. I St.prp. nr. 1 (1999-2000) for disse departementene er det gitt en detaljert omtale av budsjett samt fylkesmannens oppgaver og ansvar relatert til disse to områdene.

For å bedre embetsstyringen er budsjettet delt i 38 resultatområder for alle departement under programkategorien, jf. omtalen nedenfor.

Utfordringer

I perioden fra 1996-98 er antall årsverk blitt redusert med 8,7 pst. uten at det er foretatt en tilsvarende reduksjon i arbeidsoppgaver. Bakgrunnen for dette er behovet for en tilpasning til gitt bevilgning. På denne bakgrunn vedtok AAD i 1998 et omstillingsprogram for fylkesmannsembetene for perioden 1998 - 2000. Alle embetene har nå satt i

gang omstillingsarbeid. I tillegg ble det i 1998-99 fortatt en helhetlig gjennomgang av fylkesmannens oppgaveportefølje med sikte på å effektivisere arbeidsrutinene og redusere omfanget av arbeidsoppgaver (se omtale under).

Fylkesmannsembetet er utviklet til å bli regjeringens viktigste regionale aktør i forhold til kommunesektoren. Fylkesmannens virksomhet er en viktig del av den statlige understøttelse av kommunal tjenesteproduksjon og lokalt demokrati i en norsk virkelighet med store avstander og mange små kommuner.

Fylkesmannsembetets rolle og utvikling skal fortsatt være forankret i arbeidet med å utvikle en desentralisert forvaltning som ivaretar viktige verdier som enkeltmenneskets rettssikkerhet og understøttelse av det kommunale selvstyret. En utvidelse av kommunal tjenesteyting, der den enkelte har legitime krav til rettferdig behandling og i større grad har lovfestede rettigheter i forhold til tjenestene, stiller store krav til fylkesmannens løsning av rettssikkerhetsoppgavene. Det er viktig for iverksettingen av nye velferdsoppgaver at staten har faglig kompetente klageorgan med rammebetingelser som sikrer at sakene blir behandlet innen akseptabel tid. Samtidig er fylkesmannens tilsyns- og kontrolloppgaver viktige for å trygge en rettferdig behandling av enkeltindividet og for å ivareta fellesskapets interesser.

Effektiv og rask saksbehandling er en forutsetning for å sikre tryggheten og rettssikkerheten for enkeltindividet og tilliten til forvaltningen.

Det er videre en viktig utfordring å ivareta kravene om åpenhet, informasjon og service ovenfor det publikum fylkesmannen betjener.

Tiltak

Fylkesmannens samlede oppgaveportefølje er omfattende og mangeartet, og det er en betydelig utfordring å avstemme oppgaveløsningen til budsjettammene. Fylkesmannsembetenes oppgaveportefølje er imidlertid i stor grad lovpålagt og eventuelle tiltak for å oppnå en bedre balanse mellom oppgaver og ressurser, vil derfor ta tid. På kort sikt vil departementet:

- i samarbeid med fagdepartementene foreta en kritisk gjennomgang av rapporteringsordningene
- vurdere økt vekt på samordning av statlig tilsyn på regionalt nivå som retter seg mot kommunene

- vurdere finansieringsordningen av fylkesmannsembetene for bl.a. å gjøre det lettere å se embetene som en helhet
- tydeliggjøre fylkesmannens helhetsfunksjon og oppgaver i styringskjeden mellom staten og kommunesektoren, herunder fylkesmannens samordningsansvar i forhold til annen regional statsforvaltning jf. Oppgavefordelingsutvalgets arbeid
- vurdere tiltak for å unngå at en stram ressursramme skal redusere kvaliteten på embetenes arbeid knyttet til rettssikkerhet.

De enkelte fagdepartementers sektorspesifikke utfordringer og tiltak blir presentert nedenfor.

Presentasjon av fagområdene

Arbeids- og administrasjonsdepartementets fagområde

AAD har det administrativt overordnede ansvar for fylkesmannsembetene, herunder utvikling av styringssystemer og samordning i forhold til øvrige departement. Departementet har dessuten ansvar for å bidra til en helhetlig utforming av statsforvaltningen som gir politisk styrbarhet, effektiv ressursutnyttelse og som ivaretar brukernes behov. Dette gjelder også den regionale statsforvaltningen.

Summen av de utfordringer fylkesmannsembetene og annen regional statsforvaltning har i dag medfører at AAD må styrke sin samordningsrolle. En av de viktigste utfordringene for 2000 vil være å følge opp tiltakene som skal bidra til et bedre samsvar mellom fylkesmannsembetenes oppgaver og ressurser.

Det vil bl.a. bli satt i gang et forsøk med systematisk sammenlikning mellom de ulike fylkesmannsembetene for å måle forskjeller i resultatoppgjør og ressursbruk. Målet er å kunne identifisere forbedringsmuligheter og finne fram til bedre arbeidsformer. I tillegg vil det bli foretatt en kritisk vurdering av fordelingen av tildelte ressurser til embetene for derigjennom å se om det er mulig å finne frem til bedre fordelingsmekanismer. For å forenkle styringen, skal det legges vekt på å samordne det statlige tilsynet av kommunesektoren.

Statskonsult har på oppdrag av Finansdepartementet foretatt en gjennomgang av fylkesmannens tilskuddsforvaltning og fremmet forslag til endringer. AAD vil i samarbeid med de øvrige fagdepartementer følge opp Statskonsults anbefalinger.

Resultatområde 31 Organisasjon og styring

Rapport

Fylkesmannsembetene har hatt sterk fokus på kostnadseffektiv drift. Det er derfor iverksatt lokale omstillingstiltak for å oppnå en mer effektiv utnyttelse av ressursene i samtlige fylkesmannsembeter. Samtidig har tilpasningen ført til en nedgang i antall årsverk med 8.7 pst. i perioden 1996-1998. Rapportperioden har ellers vært preget av arbeidet med tilpasningen av IT-systemer til år 2000.

- I forbindelse med overgangen til år 2000 har embetene fulgt opp og vært pådrivere i forhold til kommunene slik at de er forberedt på å takle overgangen, jf. Justisdepartementets rapport.
- Embetene har kartlagt og tilpasset egne IT-systemer i forbindelse med overgangen til år 2000.
- AAD har i samarbeid med blant annet Landbruksdepartementet, Direktoratet for naturforvaltning og Statens forurensningstilsyn anskaffet et nytt e-postsystem som er 2000-kompatibelt. Systemet er under implementering.
- I løpet av de siste årene har AAD implementert nye administrative systemer (arkiv- og økonomiforvaltningssystemer) i alle fylkesmannsembetene. Året har således vært et innkjøringsår for å få systemene og rutineene til å fungere bra.
- Det er utarbeidet en felles IKT-strategi for perioden 1999-2003 og en handlingsplan for gjennomføring av utviklingsoppgaver innen IKT for årene 1999-2000. Gjennom disse planene er det lagt til rette for bedre felles utnyttelse av IKT som verktøy for å nå embetenes resultatomål.
- I samsvar med Datatilsynets retningslinjer for sikring av personopplysninger og tilkobling til eksterne elektroniske nett er det utarbeidet en mal for tekniske og organisatoriske tiltak for informasjonssikkerhet i embetene.
- Fylkesmannen i Hordaland og Hedmark har i løpet av høsten 1999 flyttet inn i nye lokaler (Statens hus).

Resultatomål 2000

Fylkesmannsembetene skal:

- gjennomføre tekniske og organisatoriske tiltak som sikrer god informasjonssikkerhet i henhold til nevnte mal
- tilpasse og videreutvikle den lokale IKT-strategien i forhold til den sentrale føringer samt videreutvikle egen organisasjon for å kunne ta i bruk IKT på en effektiv måte

Resultatområde 32 Forvaltningsutvikling

Rapport

Rapportperioden har vært preget av omstilling og innsparinger for å løse de pålagte oppgavene innenfor ressursrammene. De nåværende organisatoriske rammer for fylkesmannen ble fastsatt i 1993. Samme år ble det ved alle embeter opprettet egne enheter for kommunal samordning og for intern administrasjon. Etableringen av de nye enhetene er evaluert og nødvendige tilpasninger blir vurdert fortløpende, bl.a. som ledd i embetenes omstillingsarbeid.

Det er lagt frem et omstillingsprogram for fylkesmannsembetene for perioden 1998-2000. Programmet er utarbeidet av AAD i samråd med de berørte departementer og direktorater og i samarbeid med fylkesmennene. Statskonsult bistår departementet i programperioden. Hovedformålet med programmet er å vurdere forholdet mellom oppgaver og ressurser i fylkesmannsembetene, og iverksette tiltak både på sentralt hold og i embetene.

Departementet har foretatt en gjennomgang av fylkesmannens totale oppgaveportefølje og forholdet mellom oppgaver og ressurser. Embetene har satt iverk omstillingstiltak for å skape rom for den forventede aktiviteten. Fylkesmannsembetene har de siste årene blitt tillagt en rekke oppgaver, bl.a. i forbindelse med viktige samfunnsreformer innen f.eks. satsing på eldre. For å løse disse oppgavene er embetene tilført øremerkede midler samtidig som det har vært forutsatt en produktivitetsøkning for å finne plass for nye oppgaver. Embetene prioriterer nå lovpålagte oppgaver på bekostning av aktiviteter som rådgivning og veiledning overfor kommuner. På lengre sikt vil dette være uheldig. AAD vil derfor ta initiativ til at fylkesmannens oppgaver i forhold til tilsyn og kontroll, og som rapporteringsledd for styringsinformasjon, blir vurdert. Målet vil være effektivisering og reduksjon i de samlede arbeidsoppgavene.

Departementet har nå lagt fram første delrapport fra prosjektet "Fylkesmannen som rettssikkerhetsinstans."

Departementet har i samarbeid med Justisdepartementet og andre berørte departementer utarbeidet en rapport om fylkesmannens beredskapsfunksjon. Rapporten identifiserer fylkesmannens kjernefunksjoner på beredskapsområdet, og kommer bl.a. med forslag til reduksjon av oppgaver og prinsipper for organisering av

beredskapsarbeidet i embetene. Oppfølging av rapporten skjer i regi av Justisdepartementet.

Resultatmål 2000

Fylkesmannsembetene skal:

- sette i verk tiltak for å oppnå økt rettssikkerhet og kortere saksbehandlingstid
- i samarbeid med fylkeskommunen ta initiativ overfor den øvrige statlige regionale forvaltning med sikte på å øke den statlige medvirkning i oppfølging av fylkesplanarbeidet
- fortløpende gjennomgå egen organisasjon, kompetanse og evne til oppgaveløsning. Gjennomføre endringer som vurderes som tjenlige for bedret måloppnåelse og ressursutnyttelse og for å skape økt fleksibilitet, innenfor rammen av Omstillingsprogrammet for fylkesmannsembetene
- utarbeide serviceerklæringer
- videreutvikle tilsynsaktiviteten overfor kommunene i henhold til sentrale krav

Barne- og familiedepartementets fagområde

Fylkesmennene er Barne- og familiedepartementets viktigste samarbeidspart for å utføre sektorpolitikken regionalt og overfor kommunene på fagfeltene: barnehager, familierett (barne- og ekteskapsloven), krisetiltak, familievern, foreldreveiledning, barnevern og gjeldsrådgivning. I tillegg til lovpålagte oppgaver på resultatområdene har fylkesmennene oppgaver knyttet til utbygging og utvikling av barnehager, forvaltning av tilskuddsordninger bl.a. til drift av barnehager og krisetiltak, foreldreveiledning og fedregrupper, rollen som regional tilsynsmyndighet, særlig overfor barneverninstitusjoner og kommuner, og som klageinstans for kommunale vedtak. Fylkesmennene har også generelle råd- og veiledningsoppgaver overfor kommunesektoren, og skal bidra til koordinering av den statlige politikken på oppvekstområdet i samarbeid med bl.a. fylkesleger og utdanningsdirektører. Arbeidsoppgavene ble fom. 1998 inndelt i 7 resultatområder etter oppgavenes karakter.

Fra og med 1998 er fylkesmannen tillagt tilsynsansvaret for familievernet. Departementet har utformet retningslinjer for tilsynet. Stortingets vedtak av 5. juni 1997 om endringer i § 10 om fylkesmennenes tilsyn med statstilskuddene er foreløpig ikke trådd i kraft. Barne- og familieministeren har i brev av 7. juni varslet Stortinget om at regjeringen har vedtatt å utsette fremleggelsen av planlagte odelstingsproposisjonen. Fylkes-

mennenes kontrolloppgaver i forhold til tilskuddet vil bli drøftet nærmere i stortingsmeldingen om barnehager for å få vurdert spørsmålet i en bredere sammenheng.

Departementet vil i 2000 fortsette arbeidet med å forbedre de administrative rutiner knyttet til tilskuddsforvaltningen. Hovedutfordringene blir å formulere presise og etterprøvbare mål, samt sette krav til utformingen av resultatrapporteringen og kontroll. Ramme for omstilling av fylkesmannsembetene "Mens vi venter" 1998-2000 vil bli fulgt opp i samarbeid med AAD og berørte departementer. Det er under vurdering både kort- og mer langsiktige løsningsforslag knyttet til oppgavegjennomgangen av fylkesmannsembetenes oppgaveportefølje som er en vesentlig del av Omstillingsprogrammet. Løsningsforslagene vil bli fulgt opp på departementets resultatområder.

Resultatområde 41 Barnehager

Rapport

Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at det ble etablert i underkant av 3 700 nye barnehageplasser for barn fra 0-5 år i 1998. I underkant av 5 000 flere barn over 3 år fikk plass i barnehage, mens det for barn under 3 år var 1 300 færre barn i barnehage enn i 1997. Måltallet for 1998 var minst 13 500 nye barnehageplasser, herunder 4 500 nye plasser for barn over 3 år og 9 000 nye plasser for barn under 3 år (småbarnsplasser). Dette viser et stort avvik mellom måltallet for småbarnsplasser og den reelle utbyggingen i 1998. For barn over 3 år ble det imidlertid etablert flere plasser enn beregnet. Høsten 1998 ble det innført kontantstøtte for alle 1-åringer og for de som fylte 2 år i løpet av høsten. Nedgangen i bruken av småbarnsplasser kan tyde på at kontantstøtten har påvirket etterspørselen etter barnehageplass for denne gruppen. Tallene fra Statistisk sentralbyrå viser at den totale nedgangen i bruk av småbarnsplasser var blant 0- og 1-åringene, med størst nedgang blant 1-åringene. Barnehagestatistikken for 1998 viser også en økt bruk av korttidsplasser for barn under 3 år.

I 1998 ble det opprettet 38 nye offentlige barnehager, mens 120 private barnehager ble nedlagt. Det er grunn til å tro at mange av nedleggelsene var i små private familiebarnehager.

Fylkesmennene forvalter tilskuddsordningene til barnehagedrift etter departementets retningslinjer, behandler klagesaker og ivaretar oppgaver

som krever samarbeid og samordning mellom ulike regionale statsetater.

Fylkesmennene forvalter også Barne- og familiedepartementets midler til informasjons-, veilednings-, forsknings- og utviklingsarbeid i sitt fylke. I 1998 har fylkesmennene bl.a. hatt ansvar for resultat- og erfaringsspredning av Utviklingsprogrammet for barnehagesektoren som ble avsluttet i 1997. Sluttrapporten fra Utviklingsprogrammet, en serie med temahefter om brukertilpassing og fleksibilitet og en video om endringsarbeid forelå i 1998. En veileder om gjennomføring av behovs- og brukerundersøkelser i barnehagesektoren (Asplan Viak Trondheim) ble revidert for å tilpasse undersøkelsene til kontantstøtteordningen. Fylkesmennene har også vært pådrivere overfor kommunene i arbeidet med å definere hvor stort behovet for plasser er for å nå målet om full barnehagedekning. Fylkesmennene har også arrangert kurs og konferanser om bl.a. endringsarbeid, brukertilpassing, pedagogisk veiledning og behovet for flere menn i barnehagene. De fleste fylkene har i løpet av 1998, etablert ulike nettverksgrupper for kommunene. Temaer som går igjen i nettverksgruppene er bl.a. tilsyn, kvalitet og brukertilpassing, fleksibel organisering av barnehagene og Rammeplanen.

Resultatmål 2000

Fylkesmennene skal bistå kommunene i arbeidet med å nå målet om full behovsdekning. De skal likeledes følge opp utviklingen av barnehagesektoren i kommunene gjennom informasjon, veiledning, utviklingstiltak og tilskuddsforvaltning, slik at barnehagetilbudet blir av god kvalitet og tilpasset foreldrenes og barnas behov. Fylkesmennene er også tilsynsmyndighet og klageinstans på en del områder etter barnehage-loven.

Resultatområde 42 Familierett

Rapport

Fylkesmennene behandlet om lag 20 000 saker om separasjon og skilsmisse etter ekteskapsloven. Fylkesmennene fikk om lag 600 saker etter barneloven til behandling, og fattet avgjørelser i ca. 150 saker om foreldreansvar, samværsrett mv. Meklingsapparatet ble fulgt opp bl.a. med kompetanseoppbygging i meklingskorpset. 66 pst. av

de som begjærte mekling fikk meklingsattest i løpet av 4 uker i 1998.

Resultatmål 2000

Fylkesmannen skal:

- utføre effektiv saksbehandling av høy kvalitet, uten unødig ventetid og som ivaretar rettssikkerheten for partene, i behandlingen av saker etter barneloven, ekteskapsloven, partnerskapsloven og lov om anerkjennelse av utenlandske separasjoner og skilsmisser
- informere og rettlede publikum om ekteskapsloven og barneloven, og rettlede registrerte trossamfunn med vigselrett
- følge opp meklingsordningen og ivareta forvaltningsoppgaver i henhold til meklingsforskriftene

Resultatområde 43 Krisetiltak

Rapport

Fylkesmennene forvaltet statstilskudd til krisetiltak etter retningslinjer gitt av Barne- og familiedepartementet. I 1998 ble det gitt statstilskudd til 52 krisesentre, 17 incestsentre og 2 krisetelefoner.

Resultatmål 2000

Fylkesmannsembetene skal sikre en rask og effektiv forvaltning av statstilskudd til krisetiltak.

Resultatområde 44 Familievern

Rapport

Fra og med 1998 ble Fylkesmennene etter lov om familievernkontorer av 19. juni 1997 nr. 62 § 3, tillagt tilsynsansvaret for familievernet. Dette innebærer at Fylkesmennene i tillegg til å ha ansvaret for meklingsapparatet og være klageinstans i meklingssaker, også har tilsynsansvaret for den øvrige virksomhet ved familievernkontorene i fylket.

Resultatmål 2000

Fylkesmannsembetene skal føre tilsyn med virksomheten ved familievernkontorene i fylket etter retningslinjer gitt av Barne- og familiedepartementet 29.03.99.

Resultatområde 45 Barnevern

Barnevern generelt

Rapport

Fylkesmennene hadde i 1998 ansvar for å føre tilsyn med over 500 tilsynsobjekter (institusjoner og private hjem som defineres som institusjoner). Fylkesmennene bruker til dels betydelige ressurser i forbindelser med institusjonstilsynet. Enkelte embeter har hatt ressursmessige problemer med å følge opp lovens krav om antall tilsynsbesøk. Imidlertid får alle tilsynsobjekter tilsynsbesøk og i enkelte tilfeller har det vært nødvendig med ekstra oppfølging.

Den kunnskap fylkesmennene får gjennom bl.a. kvartalsrapporteringen fra kommunene, bidrar til å identifisere kommuner som trenger særskilt oppfølging for å få et barnevern som fungerer i pakt med intensjonene i barnevernloven. Det er også i 1998 avholdt møter med kommuner som bryter bestemmelsene for de fastsatte frister for saksbehandling i barnevernsaker for å finne frem til tiltak som kan rette opp situasjonen.

Fire embeter har videreført forsøk med tilsyn etter internkontrollmetoden. Forsøket har vært et samarbeid med Sosial- og helsedepartementet og har således omfattet både barnevern- og rusmiddel-institusjoner. Forsøkene ble avsluttet i mars 1998 og arbeidet med å formidle erfaringene har pågått i 1998. Sosial og helsedepartementet har i samarbeid med Barne- og familiedepartementet finansiert et prosjekt hos fylkesmannen i Hordaland for å utvikle et mer samordnet tilsyn rettet mot kommunene der tilsyn med hele tiltakskjeden er målet. Med bakgrunn i erfaringene fra disse prosjektene, vil Barne- og familiedepartementet i samarbeid med Sosial- og helsedepartementet arbeide videre med å utvikle en god tilsynsmetodikk med høy rettssikkerhet for det enkelte individ.

Fylkesmennene har i 1998 bidratt med å få ferdigstilt arbeidet i kommunene med blant annet handlingsplanen for styrking av fosterhjemsarbeidet. Over 95 pst. av kommunene har nå utarbeidet en handlingsplan for styrking av fosterhjemsarbeidet.

Resultatmål 2000

Fylkesmannen skal:

- sikre tilsynet av barnevernstjenestene i samsvar med regelverket
- gjennomføre tiltak på barnevernområdet i form av råd, veiledning og informasjon, for å

sikre et samarbeidende og åpent barnevern, med et målrettet, helhetlig og kompetent tiltaksapparat som gir høy rettssikkerhet for barn og foreldre

- følge opp statlige handlingsplaner på prioriterte områder i samarbeid med departementet

Enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger

Rapport

Etter lov om barneverntjenesten får fylkeskommunene refundert de faktiske utgiftene knyttet til tiltak for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Dette gjelder utgifter til bl.a. institusjonssopphold, fosterhjem og andre boformer og hvor utgiftene strekkes seg ut over kommunenes egenandel.

Når det gjelder kommunenes utgifter dekkes disse ved et særskilt øremerket tilskudd, jf St.prp.nr.1 for Barne- og familiedepartementet (1998 -99). Med virkning fra 1. januar 1999 er det særskilte tilskuddet økt fra kr 80 000 til kr 90 000 pr barn pr år, samtidig som aldersgrensen for tilskuddet er økt fra 18 til 20 år.

Resultatmål 2000

- følge opp fylkeskommunenes refusjonskrav for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere iht. retningslinjene

Resultatområde 46 Foreldreveiledning

Rapport

Sammen med utdanningskontorene og fylkeslegen har fylkesmennene videreført arbeidet med foreldreveiledning og utvikling av fedretiltak. Samarbeidet om foreldreveiledning i kommunene er styrket gjennom tverretatlige forebyggende tiltak. Mange embeter har drevet et systematisk oppfølgingsarbeid blant annet i samarbeid med fylkeslege og utdanningskontor. Det har i perioden vært produsert veiledningsmaterieell blant annet med tanke på økt satsning innenfor skolen.

Resultatmål 2000

Fylkesmannsembetene skal bidra til arbeidet med å videreutvikle innsatsen på området foreldreveiledning gjennom informasjon og veiledning til kommunene, samt følge opp rapporteringen fra kommunene.

Resultatområde 47 Gjeldsrådgivning

Rapport

Arbeidet gjennom fylkesmennene har bidratt til at det i de fleste kommuner er etablert et tilbud om individuell økonomisk rådgivning overfor personer med betalingsproblemer. Opplæring av rådgivningspersonale i kommunene og tilrettelegging, bl.a. gjennom utviklingen av rutiner og verktøy, har vært de viktigste tiltakene.

Resultatmål 2000

Fylkesmannsembetene skal bidra til å styrke tilbudet på kommunalt nivå om individuell økonomisk rådgivning, bl.a. ved at alle kommuner gis tilbud om opplæring på fagområdet. Utviklingen på bolig- og kredittmarkedet tilsier at arbeidet med økonomisk rådgivning må gis prioritet også i tiden fremover.

Departementet vil følge forbrukernes gjeldssituasjon og eventuelt komme tilbake med endringer i ordningen for gjeldsrådgivning.

Justisdepartementets fagområde

Fylkesmannsambetet utfører en rekke oppgaver for Justisdepartementet. Fylkesmannen er Justisdepartementets regionale apparat og en viktig samarbeidspartner. Fylkesmannsembetene utøver en viktig rettssikkerhetsrolle og ivaretar både tilsyns- og rettshjelpsoppgaver innenfor departementets fagområder. Det påhviler fylkesmannen store utfordringer for å sikre at departementets krav til kvalitet på de avgjørelser som tas og at graden av åpenhet og service ovenfor enkeltindividet er tilfredsstillende.

Fylkesmennene samordner og fører tilsyn med den administrative beredskapen på regionalt nivå. På beredskapsområdet sorterer fylkesmennene faglig under Justisdepartementet og Direktoratet for sivilt beredskap. Fylkesmennene utfører også beredskapsoppgaver på vegne av Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet, Samferdselsdepartementet og Sosial- og helsedepartementet. Stortingsmelding 25 (1997-98) Hovedretningslinjer for det sivile beredskaps virksamhet og utvikling i tiden 1999-2002, ligger til grunn for prioriteringene i 1999.

Resultatområde 51 Tilsynsoppgaver

Rapport

Det er ca. 10 000 registrerte stiftelser på landsbasis. Det er et løpende samarbeid mellom fylkesmennene og enhetsregisteret ved Brønnøysundregistrene når det gjelder nyregistrering, omdanning og sletting av stiftelser.

Resultatmål 2000

Fylkesmannsembetene har en viktig rettssikkerhetsoppgave som tilsynsmyndighet overfor overformynderen. Fylkesmannen skal påse at hjelpevergeordningen fungerer tilfredsstillende. Fylkesmannen skal også ivareta oppgaver med tilsyn med forliksrådenes virksomhet i kommunene og føre tilsyn med stiftelser.

Resultatområde 52 Rettshjelp

Rapport

Ved behandling av Budsjett. Innst. S. nr. 4 (1998-99) vedtok Stortinget at regjeringen innen utgangen av 1999 skal legge frem en melding om fri rettshjelp. Meldingen skal inneholde en fullstendig gjennomgang av det totale rettshjelpstilbudet i Norge – herunder områder som rettshjelpslovens dekningsområde, vilkår for innvilgelse, samt egenandelsordningen.

I løpet av 1998 kom det 1 735 søknader om voldsoffererstatning til fylkesmennene. Fylkesmennene hadde samtidig en restanse fra 1997 på 1 277 saker. Fylkesmannen ferdigbehandlet i alt 1 500 søknader om voldsoffererstatning 1998. I 861 av disse sakene ble erstatning helt eller delvis innvilget, mens 639 saker ble avslått. Erstatning utbetalt etter fylkesmannens vedtak utgjorde totalt ca. 32,5 mill. kroner.

Resultatmål 2000

Fylkesmannsembetene skal sikre effektiv og grundig saksbehandling innen rimelig tid ved avgjørelser i medhold av rettshjelpsloven, navneloven, voldsoffererstatninger, tomtefesteloven mv. Det skal ytes løpende veiledning til publikum om rettshjelpsordningen.

Resultatområde 53 Konfliktråd

Rapport

Konfliktrådene mottok i 1998 til sammen 6 433 saker. Dette er en økning på 12 pst. i forhold til 1997. I tillegg ble 1 528 saker overført fra 1997. 4 629 saker gikk til megling, mens 563 saker ble overført til 1999. Det ble inngått avtale i 93 pst. av sakene som ble meglet, og i 94 pst. av disse ble avtalen innfridd. Departementets måltall er 95 pst. innfrielse. Hovedregelen er at megling skal være avsluttet innen 3 uker etter at saken er mottatt ved konfliktrådet. Saksbehandlingstiden ved konfliktrådene har økt sammenlignet med 1997, både i sivile saker og i straffesaker.

Skolemeglingsprogrammet i samarbeid med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet videreføres. Det er gjennomført opplæring i skolemegling i alle fylker.

Det er tatt i bruk nye tildelingskriterier for bevilgning til konfliktrådene. Kriteriene baserer seg på fylkenes innbyggertall og erfaringstall. Sakstilskuddet er falt bort. Hensikten med den nye ordningen er å sikre større forutsigbarhet i tildelingen, og at konfliktrådene dermed kan utarbeide realistiske driftsplaner.

Resultatmål 2000

Fylkesmannsembetene skal påse at ordningen med konfliktråd fungerer i samsvar med lovens intensjoner, forskrifter og rundskriv. Fylkesmannen skal fortløpende vurdere om konfliktrådene i fylket er hensiktsmessig organisert i forhold til ordningens overordnede mål. Fylkesmannen bør oppfordre kommunene til å samarbeide aktivt om konfliktrådsordningen, bistå tilrettelegging og gjennomføring av skolemeglingsprogrammet i fylket ved behov. Fylkesmannen skal fordele bevilgningen til konfliktrådene i overensstemmelse med de nye tildelingskriteriene.

Resultatområde 55 Sårbarhetsreduserende tiltak - sivilt beredskap

Rapport

I 1999 prioriterte fylkesmennene aktiviteter for å avdekke sårbarhet knyttet til år 2000-problematikken, særlig i forhold til kommunene. Det ble lagt spesiell vekt på å følge opp kommunenes ansvar for å sikre strøm- og vannforsyningen til pleie- og sykehus/sykehjem. Fylkesmennene fikk fra sentrale myndigheter ansvaret for å samordne og

følge opp rapportering om år 2000-forberedelsene i kommunene.

Fylkesmennene har også arbeidet med å påse at sikkerhetsmessige og beredskapsmessige hensyn ble innpasset i samfunnsplanleggingen på fylkes- og kommuneplan.

Resultatmål 2000

Fylkesmennene skal i år 2000 arbeide for at risiko- og sårbarhetsanalysene følges opp av tiltak i den ordinære plan- og beslutningsprosessen i fylker og kommuner. Tiltakene skal forebygge og begrense tap og skade på liv, helse og materielle verdier. Fylkesmannens innsigelsesrett er et viktig hjelpemiddel i dette arbeidet, og det skal legges vekt på å øke kompetansen i bruken av innsigelsesretten.

Resultatområde 56 Krisehåndtering - sivilt beredskap

Rapport

Alle seminar og øvelser relatert til år 2000-problematikken ble gjennomført med utgangspunkt i Direktorat for sivilt beredskaps politikk for bedring av krisehåndteringskompetansen. Kommunene ble spesielt oppfordret til å prioritere arbeidet med plan for kriseledelse, samt andre tiltak for å håndtere år 2000-forstyrrelser som kunne få konsekvenser for liv og helse.

Direktorat for sivilt beredskap gjennomførte ved hjelp av Feedback AS en spørreundersøkelse om kommunenes og fylkeskommunenes krisehåndteringsevne. Undersøkelsen viste at det er et stort udekket behov for bistand på områdene organisasjonsutvikling, informasjonsberedskap, planarbeid og øvelser.

Resultatmål 2000

Fylkesmennene skal følge opp Direktorat for sivilt beredskaps kompetansepolitikk og være pådriver overfor fylkeskommuner og kommuner i forbedringen av krisehåndteringskompetansen. Kriser i fred skal håndteres på lavest mulig nivå. Øvelser tilpasset den enkelte virksomhet skal i større grad fokusere på ansvar og myndighetsforståelse, ledelse, koordinering og samhandling. Fylkesmennene skal arbeide for å bedre krisehåndteringskompetansen hos toppledelsen i fylkeskommunene og kommunene.

Fylkesmennene skal videreføre arbeidet med planlegging for å ivareta samordningsfunksjonen ved kriser i fredstid.

Resultatområde 57 Kvalitetssikring av beredskapsarbeidet

Rapport

I 1999 ble fylkesmennene pålagt å føre tilsyn med ¼ av kommunene i henhold til Direktorat for sivilt beredskaps veileder for tilsyn i kommunene. Under tilsynene ble det, ved siden av en vurdering av kommunenes generelle beredskapsforberedelser, lagt særlig vekt på kommunenes arbeid for å avdekke sårbarhet og håndtere mulige forstyrrelser ved overgangen til år 2000. Den omfattende kartleggingen av kommunenes 2000-forberedelser som ble gjennomført i annet halvår, ga fylkesmennene et grunnlag for å prioritere tilsyn med de kommuner med dårligst status på 2000-forberedelsene. I de fleste fylkene ble tilsynene gjennomført i nært samarbeid med fylkeslegene.

Under fylkesmennenes tilsyn med kommunene ble også det kommunale brannvesenets år 2000 - beredskap berørt.

Resultatmål 2000

Kvalitetssikring av beredskapsarbeidet omfatter fylkesmannens ansvar for å bidra til at internkontroll gjennomføres ved embetet og i kommunene. Formålet er å sikre at den enkelte virksomhet har tilpasset sine beredskapsforberedelser til de utfordringer den vil stå overfor i krise og krig. Alle fylkesmenn skal i løpet av år 2000 gjennomføre internt tilsyn med eget planverk for å håndtere kriser og katastrofer. Direktoratet for sivilt beredskap vil dessuten gjennomføre tilsyn med 6 fylkesmenn.

Fylkesmennenes kontakt med kommunene på beredskapsområdet baseres i økende grad på systemrettet tilsyn. I år 2000 skal fylkesmannen føre tilsyn med beredskapsforberedelsene i ¼ av fylkets kommuner. Tilsynene bør koordineres med andre regionale myndigheters tilsyn.

Resultatområde 58 Sivilforsvaret

Rapport

Fylkesmennene har det overordnede ansvaret for sivilforsvaret i fylket, samt ansvaret for samordning og tilsyn med planlegging og gjennomføring av sivilforsvarstiltak.

Måloppnåelse for 1999 er generelt tilfredsstillende. Som følge av "sivilforsvarets avhending og konverteringsprosjekt" (SAK) har landsdelsberedskapsfylkesmennene forestått nødvendig omfordeling av materiell mellom kretser og landsdeler.

Resultatmål 2000

Fylkesmennene skal gjennom sin samordnings- og tilsynsfunksjon bidra til at sivilforsvarskretsene utfører de prioriterte oppgavene og når de gitte målsettingene. Det er videre viktig at fylkesmennene viderefører arbeidet med å involvere sivilforsvaret i kommunenes arbeid med risiko- og sårbarhetsanalyser, kriseplanlegging mv., slik at sivilforsvarets bistandsmuligheter og ressurser nyttiggjøres best mulig. For fylkesmenn med ansvar for landsdelsberedskap er det særlig viktig å foreta nødvendig samordning og føre tilsyn med det arbeid som utføres ved fylker og sivilforsvarskretser innen sitt geografiske område på fagområdene samband/varsling og materiell. Som del av oppfølgingen av AADs beredskapsprosjekt skal fylkesmannens rolle i forhold til sivilforsvaret gjennomgås nærmere.

Kommunal- og regionaldepartementets fagområde

Hovedmålet for fylkesmannens arbeid innenfor Kommunal- og regionaldepartementets ansvarsområde, er å sikre at de vedtak som fattes av kommunen innenfor departementets lovområder tar hensyn til den enkeltes krav på rettssikkerhet og likebehandling, samt bidra til ivaretagelse og utvikling av et levedyktig lokalt folkestyre med rettferdig ressursfordeling samt tilstrekkelig økonomisk handlefrihet. Fylkesmannen har også viktige oppgaver knyttet til å føre tilsyn med at nasjonale mål iverksettes på lokalt plan. Fylkesmannen er således et viktig ledd i Kommunal- og regionaldepartementets arbeid med å avveie mellom hensyn knyttet til det kommunale selvstyret og mål for den nasjonale politikken.

På Kommunal- og regionaldepartementets ansvarsområde har fylkesmannen en tilsyns- og veilederrolle overfor kommunene når det gjelder generelle økonomiske og juridiske spørsmål, samt oppgaver knyttet til samordning av statlige styringsoppgaver overfor kommunene som ligger til statlige organer på fylkesplan. Fylkesmannen har omfattende informasjons- og veilederoppgaver overfor kommunene etter plan- og bygningsloven. Fylkesmannen er klageorgan for kommunenes vedtak etter plan- og bygnings-

loven, deler av oreigningsloven, lov om borettslag, lov om kommunal forkjøpsrett og lov om eierseksjoner. Fylkesmannen er også tillagt oppgaver i forbindelse med valg, kommunal inndeling og utfører oppgaver knyttet til kommunal arealplanlegging- og disponering.

Fylkesmannen fører etter kommuneloven lovlighetskontroll med kommunebudsjettene samt godkjenner kommunale låne- og garantivedtak. Fylkesmannen fremmer også forslag overfor Kommunal- og regionaldepartementet når det gjelder fordeling av skjønnsmidler. Fylkesmannen er med hjemmel i forvaltningsloven, offentlighetsloven og en rekke særlover, også klageorgan over kommunale enkeltvedtak. I tillegg har fylkesmannen en viktig rolle med å informere og veilede kommunene om statsbudsjettet, inntektssystemet og juridiske forhold.

Fylkesmannen har ansvar for samordning av regional statlig styring av kommunene. Dette ansvaret omfatter både fagavdelingene innenfor embetet og andre statlige etater i fylket med styringsoppgaver overfor kommunene, bl.a. utdanningsdirektøren og fylkeslegen. Samordningsansvaret til fylkesmannen er en forlengelse av det samordningsansvaret Kommunal- og regionaldepartementet har på departementsnivå, og embetet skal utføre samordningsoppgaven i samsvar med Kommunal- og regionaldepartementets "Retningslinjer for fylkesmannens samordningsfunksjon i forhold til kommuneretta styring". Samordningsansvaret omfatter bl.a. arbeid med å unngå at summen av statlige pålegg og statlig styringsaktivitet ikke medfører kostnader som overskrider kommunenes økonomiske ressurser, og se til at den løpende statlige styring skjer i samsvar med eksisterende lovgivning.

På Kommunal- og regionaldepartementets område er det foretatt en inndeling i tre resultatområder: kommuneøkonomi og samordning, lovlighetskontroll og klagebehandling.

Kommuneøkonomi og samordning

Økonomiforvaltning

Rapport 1998

- 29 av kommunebudsjettene ble ikke godkjent. Dette er en økning fra året før hvor 24 budsjetter ble opphevet.
- Av 1 226 søknader fra kommunene om å ta opp lån er 1 188 godkjent av fylkesmannen. Det er en økning i antallet lånesøknader sammen-

liknet med 1997. Det er en svak nedgang i andelen søknader som ikke ble godkjent.

- Av 280 søknader om å kunne gi garanti har fylkesmannen godkjent 256 av sakene. Det er en nedgang i antall søknader sammenliknet med 1997. Det er en svak økning av andelen søknader som ikke ble godkjent.

Resultatmål 2000

Fylkesmannsembetene skal:

- foreslå fordeling av skjønnskudd med utgangspunkt i grundig kjennskap til kommunene i fylket
- kontrollere kommunebudsjettene og godkjenne kommunale lån og garantier
- informere kommunene om statsbudsjettet, inntektssystemet og juridiske forhold

Samordning

Rapport 1998

Mange embeter viser til organisatoriske tiltak som ledermøter både innad i embetet og mellom fylkesmannen og andre regionale statsorganer. Samordnede besøk i kommunene er et annet tiltak. Dette gir en mer samlet kontaktstruktur mellom regional statsforvaltning og kommunene. Noen fylkesmannsembeter har de siste årene arbeidet med et såkalt forventningsbrev, som søker å gi en samlet oversikt over statlig politikk. Det vil bli arbeidet videre med å utvikle gode redskaper for dialogen mellom regional statsforvaltning og kommunene.

Resultatmål 2000

Den forsterkede innsatsen for samordning som nå er på gang i embetene bør fortsette. Det er viktig å ta vare på de resultater som er oppnådd. Det vil fortsatt være behov for å ta i bruk og utvikle metoder for bedret samordning. Som et ledd i dette bør embetene utveksle erfaringer om samordningsarbeidet.

Rapportering

Rapport 1998

Fylkesmennene har utarbeidet rapporter med nøkkeltall for kommunenes finansielle situasjon.

Resultatmål 2000**Fylkesmannsembetene skal:**

- rapportere til departementene om kommunenes finansielle situasjon, og de tjenestene som kommunene yter
- lære opp og veilede kommunene i innføringen av KOSTRA-modellen, samt yte rådgivning til kommunene i bruk av KOSTRA-data til analyse og budsjettering. Kommunal- og regionaldepartementet tar sikte på å videreføre finansieringen av KOSTRA-stillingene

Kommuneinndeling**Rapport 1998**

I løpet av 1998 har tre-fire embeter behandlet saker etter lov om kommunal inndeling. Sakene har vært knyttet til vurdering av endring av kommunegrenser, samt fastsetting av uklare grenser mellom kommuner. I 1998 ble det gjennomført et større utredningsprosjekt for å vurdere fordeler og ulemper ved kommunesammenslutning og ved utvidet interkommunalt samarbeid. Prosjektet omfattet 19 kommuner fordelt på seks områder i forskjellige fylker. I fem av områdene har fylkesmannen ledet arbeidet og hatt sekretariatsansvaret for utredningene. Det kan bli aktuelt å trekke inn fylkesmennene også i det videre utviklingsarbeidet tilknyttet dette feltet.

Resultatmål 2000**Fylkesmannen skal:**

- avgjøre inndelingssaker av "mindre omfang", der kommunene er enige i at endringen kan foretas. I andre saker, som avgjøres av regjeringen eller av Stortinget, er det praksis at fylkesmannen gir uttalelse i saken. I den grad departementet har behov for ytterlige opplysninger, kan fylkesmannen bli anmodet om å utrede nærmere bestemte spørsmål.
- avgjøre alle saker om offisiell fastsetting av uklare eller omtvistede kommunegrenser. Fylkesmannen skal således hente inn de nødvendige opplysninger, herunder høring av de berørte kommunene, fylkeskommunen og ev. andre berørte parter, og avgjøre saken. Der saken er prinsipielt vanskelig, kan den oversendes departementet for avgjørelse. Kommunene kan påklage fylkesmannens avgjørelse til departementet.

Lovlighetskontroll**Rapport 1998**

Det har vært en markant nedgang i antallet saker som har vært oppe til lovlighetskontroll i 1998 i forhold til tidligere år. Til sammen har landets fylkesmenn kontrollert lovligheten av 111 kommunale vedtak i 1998 i forhold til 174 lovlighetskontroller i 1997. 20 av vedtakene er kontrollert etter fylkesmannens eget initiativ. Til sammen 25 avgjørelser ble erklært ulovlige.

Resultatmål 2000**Fylkesmannsembetene skal:**

- sørge for at kommunenes vedtak etter plan- og bygningsloven ivaretar kravene til helse, miljø og sikkerhet
- sikre at kommunens vedtak innenfor departementets lovområder er materielt riktige
- sikre at kommunenes saksbehandling og beslutninger tar hensyn til den enkeltes krav på informasjon, rettssikkerhet og likebehandling og ellers er i overensstemmelse med god forvaltningsskikk
- veilede kommunene på områder som ligger innenfor fylkesmannens kompetanseområde

Klagebehandling**Rapport 1998**

Det er registrert en kraftig nedgang i antall partsklager fylkesmannen har hatt til behandling i 1998. Fylkesmannen har behandlet 3 partsklager over enkeltvedtak fattet etter forvaltningsloven § 28 andre ledd, og stadfestet 2 av disse vedtakene. I 1997 var antallet klager 23 hvorav 19 ble stadfestet.

Fylkesmannen behandlet mer enn 3 500 klagesaker etter plan- og bygningsloven i 1998. Dette er en økning på over 400 klager fra 1997. I ca. 15 pst. av disse sakene ble klagen tatt til følge. Saksbehandlingstiden varierer fra to til nærmere tolv måneder. De aller fleste embetene hadde en saksbehandlingstid på over tre måneder.

Resultatmål 2000**Fylkesmannsembetene skal:**

- forvalte kontroll- og klagebestemmelsene i kommuneloven og forvaltningsloven
- behandle klager på kommunale vedtak etter særlov

- ha en saksbehandlingstid som ikke overstiger tre måneder i klagesaker etter plan- og bygningsloven

Landbruksdepartementets fagområde

For Landbruksdepartementet er fylkesmannen et viktig regionalt organ som skal medvirke til å gjennomføre landbrukspolitikken og føre tilsyn med at kommunene oppfyller sine forpliktelser som 1. linjeansvarlige i landbrukssaker. Fylkesmannen står i et direkte styringsforhold til fylkeslandbruksstyret når det gjelder saker etter jord-, skog-, og konsesjonsloven, og plansaker etter plan- og bygningsloven, naturvernloven og kulturminneloven. Fylkesmannen har et samfunnsansvar med hensyn til samordning og samhandling internt i embetet, overfor kommunene, fylkeskommunen, Statens nærings- og distriktsutviklingsfond og andre regionale aktører. Fylkesmannens oppgaver kan hovedsakelig knyttes til følgende virksomhetsområder:

- Landbruksbasert næringsutvikling: Virksomhetsområdet omfatter en helhetlig utvikling av tradisjonelt jord- og skogbruk og nye næringer som er knyttet til landbruket. Fylkesmannen skal medvirke til at ressurser og områdefordeler som bygdene har, blir utviklet og nyttet til å øke verdiskapningen innen landbruket. Landbruksnæringen skal bli mer robust for å møte nye utfordringer og endringer i rammevilkårene. Stortinget har vedtatt å overføre deler Statens landbruksbank og fylkesmannens landbruksavdeling til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) fra 1.januar 2000, jf. St.prp. nr.1 Tillegg nr.6 (1998-99) og Innst. S. nr.89 (1998-99). De overordnede prinsippene for overføringen av oppgaver til SND er trukket opp i St.prp. nr. 63 (1998-99) og Innst. S. nr. 89 (1998-99). Landbruksdepartementet har satt i gang arbeidet med å forberede overføringen, og vil komme tilbake til Stortinget med en tilleggsproposisjon til St.prp. nr.1.(1999-2000) som omhandler de personalmessige, budsjettmessige og administrative konsekvensene av overføringen.
- Miljø- og arealforvaltning: Virksomhetsområdet omfatter areal- og ressursforvaltning, herunder jordvern, kulturlandskapsarbeid og biologisk mangfold, samt utvikling av miljøvennlige driftsmåter for å redusere forurensninger og skape miljøvennlige produkter. Fylkesmannen skal medvirke til å nå målet ved å kombinere næringsvirksomhet i landbruket med hensynet til natur, kultur og miljø på lang

sikt. Fylkesmannen skal også medvirke til en kostnadseffektiv eiendomsstruktur i landbruket.

- Inntekts- og velferdspolitiske tiltak: Fylkesmannen skal innenfor virksomhetsområdet inntekts- og velferdspolitiske tiltak i jordbruket utøve en effektiv forvaltning og kontrollere bruken av tilskuddsordningene over jordbruksavtalen.

Fylkesmannen har ansvar for å gjennomføre målrettet kompetanseutvikling av tilsatte i kommunal landbruksforvaltning. Det er særlig viktig at fylkesmannen bidrar til å utvikle lokale strategier for samhandling og samspill med kommunene slik at disse blir aktive medspillere og bevisst sin rolle i forhold til gjennomføringen av landbrukspolitikken.

Resultatstyring er et sentralt virkemiddel for å sikre effektiv ressursbruk og høy måloppnåelse i landbruksforvaltningen. Dette innebærer at Landbruksdepartementet fastsetter de overordnede målene samtidig som det enkelte fylkesmannsembetet har stor frihet til å bestemme hvordan målene skal nås.

Når det gjelder resultatomtalen og budsjettframlegget for Landbruksdepartementets fagområde vises det til St.prp. nr.1 (1999-2000) Landbruksdepartementet, kap.1102.

Miljøverndepartementets fagområde

Fylkesmannen er miljøvernforvaltningens regionale apparat og har, i denne sammenheng, som hovedoppgave å følge opp at nasjonale miljømål omsettes til regionale mål og tiltak og bidra til å samordne den regionale staten. Fylkesmannen forvalter dessuten deler av lovverket på miljøvernområdet.

Miljøvernavdelingene ved fylkesmannsembetene har en sentral rolle i den løpende oppfølging av kommunenes og sektorenes arbeid med miljøvern, bl.a. ved å formidle nasjonale miljømål til lokalt og regionalt nivå og dokumentere og presentere statlige interesser på miljøvernområdet. Miljøvernavdelingene er en viktig premissgiver og medspiller i kommunenes og sektorenes planlegging etter plan- og bygningsloven og sektorlovverket, bl.a. gjennom formidling av arealdokumentasjon som beslutningsgrunnlag. Spesielt gjelder dette oversiktlighetsplanleggingen og andre overordnede planprosesser.

Fylkesmannens miljøvernavdelinger har viktige oppgaver i arbeidet med å redusere foru-

rensning. Fram mot århundreskiftet vil arbeidet med miljøvennlige byer og tettsteder (samferdsel og grønnstruktur), helse- og miljøfarlige kjemikalier (miljøgifter) og avfall og gjenvinning være store utfordringer på fylkesnivå. Miljøvernavdelingene har ansvaret for gjennomføringen av verneplanarbeidet og for forvaltningen av verne- og fredede områder, samt forvaltning av statlig sikrede friluftsområder. Avdelingene arbeider også med forvaltning av vilt- og ferskvannsfisk, plan- og inngrepssaker, og registrering og overvåking av verneverdige naturforekomster.

Alle miljøvernavdelinger er tillagt det samme myndighetsområde, men prioriteringen av innsatsen vil variere fra fylke til fylke avhengig av de regionale miljøutfordringene. Sikring av det biologiske mangfoldet og arbeidet med samferdsel og avfall står sentralt.

Samlet sett er miljøvernavdelingenes innsats i hovedsak rettet mot resultatområdene 1 (Vern og bruk av biologisk mangfold), 2 (Friluftsliv), 4 (Hav- og vannforurensning), 5 (Helse og miljøfarlige kjemikalier), 6 (Avfall og gjenvinning), 7 (Klimaendringer, luftforurensning og støy) og 9 (Regional planlegging).

Når det gjelder omtalen av resultatområdene for Miljøverndepartementets fagområde vises det til St.prp.nr.1 (1999-00) Miljøverndepartementet, kap.1406.

Sosial- og helsedepartementets fagområde

For Sosial- og helsedepartementet er fylkesmannsembetene viktig i tilsynet med kommunenes og fylkeskommunenes oppfølging av nasjonale mål og prioriteringer på sosial- og omsorgspolitikken område. Som tilsynsmyndighet og klagesaksbehandler har dessuten fylkesmannen en sentral rettssikkerhetsfunksjon. Fylkesmannen samarbeider også med andre regionale myndigheter som fylkeslegen og fylkeskommunen og med fagmiljøer knyttet til kompetanse- og høyskolesentre.

Fylkesmannens oppgaver omfatter generell veiledning til kommunene, klagesaksbehandling, tilsyn med institusjoner/boliger med heldøgns omsorgstjeneste, utviklingsarbeid rettet mot sosialtjenesten og rusmiddelområdet, administrasjon av overføringsordninger til kommunene, og informasjonsvirksomhet og kompetanseutvikling innenfor de aktuelle fagområdene. Sosialtjenesteloven gir rammer for mange av oppgavene.

Oppfølging og samordning av de nasjonale handlingsplanene innenfor sosial- og helsesek-

toren vil legge føringer for fylkesmennenes arbeid i 2000:

- handlingsplan for eldreomsorgen
- handlingsplan for sosialtjenestens førstelinje, "Kunnskap og brubygging"
- handlingsplan for helse- og sosialpersonell
- opptrappingsplan for psykisk helse

For ytterligere omtale av resultatområde 71, 72 og 73 vises det til Sosial- og helsedepartementets St. prp. nr. 1 (1999-2000).

Resultatområde 71 Veiledning, kompetanseheving og informasjonsvirksomhet

Handlingsplan for eldreomsorgen

Rapport

Fylkesmennene har i 1998 i samarbeid med fylkeslegen hatt en tett oppfølging av kommunene i gjennomføringen av handlingsplanen for eldreomsorgen. Embetene har hatt omfattende oppgaver i forbindelse med tildeling av tilskudd, kontroll og oppfølging av kommunenes plan- og budsjettarbeid, rapportering, informasjon, veiledning og tilskuddsforvaltning. Fylkesmannen har i samarbeid med Husbanken vurdert søknader om tilskudd til bygging av sykehjem og omsorgsboliger. Oppgavene har i samarbeid med fylkeslegen vært samordnet med opptrappingsplan for psykisk helse og handlingsplan for helse- og sosialpersonell.

Resultatmål 2000

Fylkesmennene skal følge opp arbeidet overfor kommunesektoren i forhold til planlegging og gjennomføring av tiltakene i handlingsplanen gjennom informasjon, råd og veiledning. Utfra de kommunale planene forventes aktiviteten i forbindelse med handlingsplan for eldreomsorg å nå en topp i 2000. Fylkesmennene får til disse oppgavene i tillegg overført øremerkede midler fra kap. 675, post 01 i Sosial- og helsedepartementets St.prp. nr.1 (1999-2000).

Handlingsplan for helse- og sosialpersonell 1998-2001

Rapport

Fylkesmennene og fylkeslegene har hatt kontakt med kommunene og mottatt rapporter om deres rekrutteringsbehov og opplærings- og utviklingsplaner. I 1998 fikk kommuner og fylkeskommuner

tildelt tilskudd til opplæring etter objektive kriterier. For 1999 må de søke fylkesmannen om tilskudd som i samarbeid med fylkeslegen vil fordele tilskuddene etter en vurdering av søknadene og rekrutteringsbehovene i fylkets kommuner og fylkeskommunen.

Resultatmål 2000

Fylkesmennene skal i 2000 fortsatt drive veiledning og fordele tilskuddene til opplæring i samarbeid med fylkeslegene.

Tiltak for mennesker med psykisk utviklingshemning

Rapport

Fylkesmennene har i 1998 fulgt opp i forhold til kommuner som ifølge egen statusrapportering ikke har kommet langt nok med å bygge opp tjenestetilbudet til psykisk utviklingshemmede. Embetene har også bistått departementet i forbindelse med den årlige statusrapporteringen fra kommunene.

Resultatmål 2000

Det vil ikke bli gjennomført statusrapportering for 2000. Fylkesmannsembetene bør fortsatt benytte statusrapporteringen per 1999 som grunnlag for oppfølging av de kommunene som har det dårligste tilbudet til mennesker med psykisk utviklingshemning.

Utviklingsarbeid for å sikre kvaliteten på kommunesektorens sosiale tjenester

Rapport

Åtte fylkesmannsembeter hadde samordningsansvar for kommunebaserte utviklingsprosjekter under Program for styrking av sosialtjenesten som ble avsluttet i 1997. Evalueringene av programmet viser at de embeter som har deltatt, har bidratt til en markert kvalitetsheving av sosialkontortjenestens arbeid i de respektive fylker, samt at kommunene var svært fornøyd med fylkesmennenes koordineringsinnsats. I desember 1998 ble det holdt en nasjonal konferanse om erfaringene fra prosjektene, og i løpet av høsten 1999 vil det bli utgitt en samlet og redigert publikasjon av prosjekterfaringene.

Samtlige fylkesmannsembeter har fra 1998 fått sentrale oppgaver i tilknytning til Handlingsplan

for sosialtjenestens førstelinje, "Kunnskap og brukbygging" (1998-2001). Handlingsplanen er en videreføring av tidligere utviklingsarbeid, og har som mål å vedlikeholde og styrke eksisterende kompetanse, og utvikle ny kompetanse i sosialtjenestens førstelinje. Sosial- og helsedepartementet stilte i 1998 inntil 11 mill. kroner til rådighet for fylkesmennene til gjennomføring av oppgaver som følger av handlingsplanen, herunder 6,5 mill. kroner til kommunale utviklingsprosjekter.

Resultatmål 2000

Et viktig mål for fylkesmennenes arbeid i 2000 er å videreføre arbeidet med å etablere permanente veiledningsopplegg og følge opp kommuneprosjekter i fylket, samt bidra til gjennomføringen av lokalt tilpassede opplæringsprogram i samarbeid med andre instanser. Innen utgangen av handlingsplanperioden, skal saksbehandlere ved alle landets sosialkontor ha tilgang til et permanent system for kompetanseheving, veiledning og erfaringsutveksling. Dette innebærer at rammene for dette må være lagt innen utgangen av 2000. En forutsetning for å få dette til er at tiltakene i handlingsplanen for sosialtjenestens førstelinjetjeneste blir integrert i kommunenes egne opplærings- og utviklingsplaner (jf. rundskriv I-30/99).

Tiltak for gravide rusmiddelbrukere

Rapport

Det treårige prosjektet "Tiltak for gravide rusmiddelmisbrukere og misbrukere med barn" ble avsluttet i 1997. Hovedmålet med prosjektet har vært opprettelse av tverrfaglige, polikliniske samarbeidstiltak for å hjelpe og støtte gravide misbrukere og misbrukere med barn, samt å hindre at fosteret blir skadet av mors misbruk. Tre fylkesmannsembeter har koordinert utviklingstiltak i til sammen ni kommuner. Erfaringene fra prosjektarbeidet vil bli systematisert og publisert i løpet av 1999.

Samarbeidsforum mellom helse- og sosialtjenesten, trygde- og arbeidsmarkedsetaten

Rapport

Fylkesmennene har i 1998 videreført arbeidet med å utvikle samarbeid om personer med behov for bistand fra flere instanser for å komme i arbeid

eller utdanning, herunder opprettelse av samarbeidsfora mellom helse- og sosialtjenesten, trygde- og arbeidsmarkedsetaten. Rapportering fra fylkesmennene viser at samarbeidet i enkelte fylker er etablert og fungerer godt både på regionalt nivå (fylkestrygdekontor, fylkesarbeidskontor og fylkesmann) og kommunalt nivå (helse- og sosialtjenesten i kommunen, trygde- og arbeidskontor). I andre fylker gjenstår mye arbeid på begge nivå.

Resultatmål 2000

Arbeidet med å sikre et velfungerende samarbeid på begge nivå vil bli videreført i samtlige fylker. Samarbeidsforaene vil bli evaluert i 1999. Fylkesmennene skal følge opp evalueringen av samarbeidsforaene der det er aktuelt.

Styrings- og informasjonshjulet for helse- og sosialsektoren i kommunene

Rapport

12 fylkesmannsembeter har i samarbeid med fylkeslegene utarbeidet rapporter til departementet om hvordan kommuner i deres fylke har fulgt opp de nasjonale hovedprioriteringene i helse- og sosialtjenesten for 1997/98.

Resultatmål 2000

Det legges i 2000 ikke opp til en særskilt oppfølging av enkeltkommuner eller tilbakerapportering til Sosial- og helsedepartementet. Det forutsettes likevel at fylkesmennene og fylkeslegene følger opp enkeltkommuner og hovedprioriteringer i helse- og sosialsektoren som ledd i sine ordinære tilsyns- og veiledningsoppgaver.

Informasjonsvirksomhet

Rapport

Fylkesmennene har i 1998 og 1999 mottatt midler for å drive informasjonsvirksomhet innen sosial- og omsorgssektoren. I 1998 har det vært holdt kurs, konferanser og seminarer for ansatte, folkevalgte og tjenestebrukere innenfor sektoren om ulike emner.

Resultatmål 2000

Fylkesmannen vil i 2000 også motta midler for å drive informasjonsvirksomhet overfor kom-

munene på Sosial- og helsedepartementets område. Fylkesmannen skal i 2000 spesielt prioritere informasjonsvirksomhet i tilknytning til oppfølgingen av: handlingsplan for eldreomsorgen, handlingsplan for helse- og sosialpersonell, kap. 6A i sosialtjenesteloven (reglene om begrenset bruk av tvang og makt overfor enkelte psykisk utviklingshemmede) og rettssikkerhetsspørsmål.

Resultatområde 72 Tilsyn og klagesaksbehandling

Tilsyn

Rapport

Fylkesmennene har utført et omfattende tilsynsarbeid etter sosialtjenesteloven. I gjennomsnitt er det gjennomført 2,5 tilsynsbesøk etter sosialtjenesteloven ved institusjoner for rusmiddelmissbrukere i 1998. Det ble i samme periode gjennomført gjennomsnittlig 1,2 tilsynsbesøk i aldershjem og barne-/avlastningsboliger. I forhold til 1997 har det vært en nedgang i antall tilsynsbesøk og det ligger under kravene i forskriftene.

Resultatmål 2000

Fylkesmannen skal føre tilsyn med institusjoner og boliger med heldøgns omsorgstjeneste i henhold til de krav som er fastsatt i lov om sosiale tjenester mv.

Sosial- og helsedepartementet vil med det første sende på høring et lovendringsforslag som hjemler innføring av kommunal internkontrollplikt etter lov om sosiale tjenester og utvider fylkesmannens tilsynsansvar til også å gjelde kommunale tiltak utenfor institusjon. Forslagene avgrenses i første omgang til pleie- og omsorgstjenestene etter loven.

Klagesaksbehandling

Rapport - lov om sosiale tjenester

I 1998 behandlet embetene 5761 klagesaker etter lov om sosiale tjenester mv. Totalt sett er dette en nedgang på ca. 16 pst. i forhold til 1997. Nedgangen gjelder både etter kapittel 4 (28 pst. reduksjon) og 5 (13 pst. reduksjon). 4 666 av sakene gjaldt økonomisk sosialhjelp, og 873 gjaldt sosiale tjenester etter kap. 4. I 1998 ble 59 pst. av sakene behandlet innen to måneder - en forbedring på 9 pst. i forhold til 1997. Det er registrert en nedgang i antall saker med lang saksbehandlings-

tid. 96 pst. av sakene ble behandlet innen seks måneder i 1998, mot 90 pst. i 1997.

Rapport - alkoholloven

Med virkning fra 1. januar 1998 ble det med hjemmel i alkoholloven innført begrenset klageadgang over de fleste kommunale vedtak i bevillingsaker. For 1998 ble det bevilget 5 mill. kroner over Sosial- og helsedepartementets budsjett til behandling av klagesaker, og tilsvarende beløp er bevilget i 1999. For 2. halvår 1998 rapporterer fylkesmennene om sterk økning i antallet klagesaker etter alkoholloven i forhold til 1. halvår. Denne tendensen antas å fortsette i 1999 og 2000.

Resultatmål 2000

Fylkesmannen skal behandle klager i samsvar med de to lovene og sørge for en rimelig avvikling av sakene. Saksbehandlingstiden på fylkesmannens klagesaksbehandling bør ikke overstige 3 måneder. Fylkesmannen skal også behandle klagesaker og saker som gjelder overprøving av kommunenes vedtak etter sosialtjenesteloven kapittel 6A.

Resultatområde 73 Tilskuddsforvaltning mv.

Rapport

Fylkesmannen har i 1998 i samarbeid med fylkeslegene bistått departementet med å administrere øremerkede tilskudd knyttet til handlingsplan for eldreomsorgen, opptappingsplan for psykisk helse, handlingsplan for helse- og sosialpersonell samt tiltak for funksjonshemmede. Kommunenes planer, rapportering mv. har vært vurdert av fylkesmannen i samarbeid med fylkeslegene i forbindelse med tilskuddsforvaltningen. Tilskuddene som har vært administrert er følgende:

- omsorgstjenestetilskudd
- døgntjenestetilskudd
- tilskudd til kvalifiseringstiltak for ufaglærte i pleie- og omsorgssektoren
- tilskudd til opplæring av ufaglærte som et av de prioriterte personelltiltakene i psykiatrisatsingen
- tilskudd til etterutdanning og videreutdanning for personell med helse- og sosialfag fra videregående opplæring og videreutdanning av høgskoleutdannet personell

- tilskudd til utskriving av unge funksjonshemmede fra aldersinstitusjoner og spesialsykehjem

Fylkesmennene har bistått departementet med å innhente og vurdere informasjon om kommunenes situasjon i forbindelse med departementets fordeling av innsatsmidlene med utgangspunkt i særlig kostnadskrevende psykisk utviklingshemmede.

Resultatmål 2000

Fylkesmennene skal i samarbeid med fylkeslegene vurdere søknadene fra kommuner og fylkeskommuner, anvise tilskudd, og i samarbeid med fylkeslegen drive aktiv råd og veiledningsaktivitet, samt utøve kontroll i forhold til følgende øremerkede tilskudd:

Handlingsplan for eldreomsorgen

Kap. 670, post 61 Omsorgstjenestetilskudd og skjønnstilskudd

Opptappingsplan for psykisk helse 1999-2006

1999 er første året i opptappingsperioden. Fylkesmennene forestår sammen med fylkeslegene utbetalingen av øremerkede tilskudd til kommunene etter nærmere fastsatte regler. Fylkesmennene skal i 2000 videreføre og følge opp dette arbeidet i samråd med Sosial- og helsedepartementet.

Handlingsplan for helse- og sosialpersonell

- kap. 670, post 61 Tilskudd til kvalifiseringstiltak for ufaglærte i pleie- og omsorgssektoren
- kap. 074, post 70 Tilskudd til opplæring av ufaglærte som et av de prioriterte personelltiltakene i psykiatrisatsingen
- kap. 0705, post 61 Tilskudd til etterutdanning og videreutdanning for personell med helse- og sosialfag fra videregående opplæring og videreutdanning av høgskoleutdannet personell
- kap. 0705, post 62 Tilskudd til bedriftsinterne videreutdanninger i sykehus
- kap. 0743, post 62 Tilskudd til videreutdanning i psykisk helsearbeid for høgskoleutdannet personell
- kap. 0743, post 70 Tilskudd til prioriterte etterutdanningstiltak

Tiltak for funksjonshemmede:

Kap. 0673, post 62 Tilskudd til utskrivning av unge funksjonshemmede fra aldersinstitusjoner og spesialsykehjem.

Det er også stilt til disposisjon midler til fylkesmennene for at de også skal følge opp de kommuner som har rapportert å ha yngre funksjonshemmede i institusjon og som ønsker eget botilbud. År 2000 er siste året kommunene kan søke tilskudd.

Resultatområde 81 Tros- og livssynssamfunn

Rapport

I 1996 ble det gitt tilskudd til tros- og livssynssamfunn med til sammen 302 055 medlemmer. Medlemstallene fordeler seg med 222 379 med-

lemmer registrert i trossamfunn, 15 354 medlemmer i uregistrerte trossamfunn og 64 322 medlemmer i livssynssamfunn. I forhold til 1995 har det vært en reduksjon på totalt 2 882 medlemmer med rett til tilskudd.

Statskonsult har, i Rapport 1997: 4 Trosliv og statlig ansvar og 1999:3 Mengde og mangfold, gitt merknader til fylkesmennene forvaltning på området tros- og livssynssamfunn. Godkjennings- og tilskuddsordningene, og fylkesmennenes forvaltningsansvar er på bakgrunn av dette tatt til utredning, med sikte på imøtekomme merknader som er fremmet.

Resultatmål 2000

Fylkesmannsembetene skal sikre en forsvarlig saksbehandling innen rimelig tid når det gjelder tilskudd til tros- og livssynssamfunn.

Kap. 1510 Fylkesmannsembetene (jf. kap. 4510)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	337 942	326 533	334 267
21	Spesielle driftsutgifter	93 467		
	Sum kap. 1510	431 409	326 533	334 267

Post 01 Driftsutgifter

Budsjettmidlene over AAD kap. 1510, bevilges til lønns-, husleie og driftsutgifter innenfor Barne- og familiedepartementets, Justisdepartementets, Kommunal- og regionaldepartementets, Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet og Sosial- og helsedepartementets ansvarsområde. Bevilgningen dekker i tillegg husleie og driftsutgifter for miljøvernavdelingene i de fleste embetene. Det er avsatt 3 mill. kroner til Fylkesmannen i Sogn og Fjordane til drift og videreutvikling av Norge.no, som skal etableres som inngangsporten til all offentlig informasjon på internett.

I forbindelse med organisatoriske endringer ved fylkesmannsmbetet i Buskerud foreslås det rammeoverført kr 350 000 fra Landbruksdepartementets kap. 1102.

Arbeidsgiveransvaret for Renholdstjenesten i Kristiansand overføres fra Fylkesmannen i Vest-Agder til Politi- og lensmannsetaten fra 1. januar 2000. Det foreslås rammeoverført 1,850 mill. kroner til Justisdepartementets kap. 440. Midlene skal gå til dekning av renhold i Tinghuset samt til følgende statsetater utenfor Tinghuset : fylkesle-

gen, utdanningsdirektøren, skattefogden, fylkesskattesjefen, riksrevisjonen og politi- og lensmannsetaten.

Fylkesmannen i Hedmark flyttet inn i nytt Statens hus i september 1999. Det er tidligere besluttet at det skal gis 75 pst. kompensasjon for engangsinvesteringene samt merutgifter til husleie og drift. Det foreslås derfor at fylkesmannen i Hedmark får kompensert 1,917 mill. kroner til økt husleie og driftsutgifter. Midlene dekker også miljøvernavdelingens økte husleie- og driftsutgifter.

Post 21 Spesielle Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke utgifter i forbindelse med oppgaver fylkesmannen pålegges av andre departementer i løpet av budsjettåret. Etaten får fortløpende overført midler til dekning av disse utgiftene fra andre departementers budsjetter via kap. 4510. Beløpene føres til utgift under kap. 1510, post 21. Da disse utgiftene allerede er budsjettert over de respektive departementers kapitler, settes denne posten lik null i budsjettet for fylkesmannsembetene.

Programkategori 01.20 Forvaltningspolitikk

Utgifter under programkategori 01.20 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
1520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling, jf. kap. 4520	79 988	80 062	78 723	-1,7
1521	Statens informasjonstjeneste	43 422	42 840	42 017	-1,9
1522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 4522	376 697	280 288	296 608	5,8
	Sum kategori 01.20	500 107	403 190	417 348	3,5

Inntekter under programkategori 01.20 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
4520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling, jf. kap. 1520	16 273	17 190	27 951	62,6
4521	Statens informasjonstjeneste	335	0	0	0,0
4522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 1522	147 748	48 313	49 666	2,8
	Sum kategori 01.20	164 356	65 503	77 617	18,5

Tilstandsvurdering - hovedutfordringer

Regjeringen vil at offentlig forvaltning på en effektiv måte skal sikre likeverdige tjenestetilbud over hele landet. Idealet er en tilgjengelig, helhetlig, effektiv og styrbar forvaltning. På bakgrunn av dette peker regjeringen bl.a. på følgende utfordringer:

- brukerorientering, åpenhet og service
- omstille, forenkle og effektivisere offentlig sektor
- utvikle kompetanse, omstillingsevne og serviceholdninger hos medarbeidere i staten

Utviklingen innen informasjons- og kommunikasjonsteknologien, internasjonale forhold, demografiske endringer, harmonisering av regelverk og endrede strukturelle rammebetingelser stiller i tillegg store krav til forvaltningen.

I de senere år er det gjennomført en rekke omstillingsprosesser innenfor samtlige departementers ansvarsområder. Regjeringen ser behov for å fortsette arbeidet med å effektivisere og

forbedre organisasjons-, styrings-, ledelses- og arbeidsformer. Statlige organisasjonsformer bør vurderes med hensyn til forvaltningens effektivitet og behovet for å skille forretningsmessig virksomhet fra rene forvaltningsoppgaver. Det er også behov for å sikre bedre samhandling på tvers av forvaltningsnivåer og mellom sektorer på områder der oppgaver og målgrupper er felles. Vurdering av styrings- og tilknytningsformer for statlige virksomheter står her sentralt. Det er en utfordring å se på konsekvensene av den økte fristillingen, bl.a. organiseringen av tilsyns- og kontrollorganer.

Det er også viktig å forbedre og effektivisere den interne statlige tjenesteytingen.

Videreutvikling av mål- og resultatstyringskonseptet er fortsatt nødvendig. Ett virkemiddel i denne sammenheng kan være å systematisere forvaltningens erfaringer med konkurranseutsetting.

For å gi brukerne et bedre og mer tilgjengelig offentlig tjenestetilbud legger regjeringen økt vekt på arbeidet med offentlige servicekontorer

(OSK). Regjeringen har pålagt alle områder av statsforvaltningen å utarbeide serviceerklæringer innen utgangen av 2000, samt å forenkle språket i dokumenter rettet mot brukerne. Disse prosjektene inngår sammen med et stort antall andre prosjekter i regjeringens program "Et enklere Norge". Programmet er rettet mot tre satsingsområder:

- å forenkle offentlig regelverk ift. næringslivet
- å øke handlefriheten for kommunene, og
- å gjøre det enklere for brukerne å ha kontakt med det offentlige

AAD har et særskilt ansvar for å følge opp det siste av disse satsingsområdene.

Den statlige informasjonspolitikken legger vekt på at offentlig informasjon i størst mulig grad skal ta hensyn til både myndighetenes og borgerenes behov. Informasjon har stor betydning når det gjelder å ivareta forvaltningsetiske verdier som rettssikkerhet, velferd og demokrati. Medieutviklingen og den økte bruken av Internett og annen informasjonsteknologi innebærer utfordringer og nye muligheter for forvaltningen. Utfordringene er å ta de nye medier i bruk, og å finne kanaler for å nå de borgere som tradisjonelt ikke nås gjennom slike medier.

Den tverrsektorielle innsatsen på IT-området skal understøtte de ulike sektorer og virksomheters planlegging og styring av IT-utviklingen innenfor sine ansvarsområder. Samtidig skal den bidra til tilstrekkelig samordning på tvers av sektorene for å oppnå en samspillende og brukerorientert forvaltning. Utvikling av tjenester som er tilgjengelig på Internett vil gi en mer fleksibel og tilgjengelig forvaltning uavhengig av lokalisering og åpningstider. Fleksible arbeidsordninger med mobilt og/eller hjemmekontor kan gi nye samarbeidsformer mellom deltakere som sitter geografisk spredt. Slike løsninger vil også bidra til å styrke arbeidet med å desentralisere statlige arbeidsoppgaver. En vesentlig utfordring er å styrke virksomhetenes evne til å identifisere og realisere effektiviseringsgevinstene ifm IT-prosjekter, slik at frigjorte ressurser kan kanaliseres til andre og nye behov.

Rapport

Forvaltningspolitisk redegjørelse

I den forvaltningspolitiske redegjørelsen avgitt for Stortinget 26. april 1999, ble regjeringens syn på forvaltningens rolle og oppgaver i årene fremover delt inn i følgende hovedområder:

- borgeren, brukeren og forvaltningen
- styring, omstilling og desentralisering
- forvaltningen og de tilsatte

Omstilling og fornyelse

Departementet har fått kartlagt og analysert status for planlagte, pågående og gjennomførte omstillingsaktiviteter innenfor departementsområdene. Kartleggingsundersøkelsen vil være en av flere kilder for departementets videre arbeid med en beredskaps- og kunnskapsoppbygging på området, jf. også arbeidsgiver- og personalpolitikkområdet. For oversikt over organisasjons- og strukturendringer under AAD-området vises det til særskilt omtale.

Brukerorientert forvaltning

Det er regjeringens mål at statlige etater skal gå ut til sine brukere med serviceerklæringer innen utgangen av 2000. For å følge opp dette har AAD gitt ut en veileder, og det er også etablert et faglig nettverk for erfaringsutveksling. I løpet av 1999 vil AAD kartlegge status i arbeidet og gi etatene den faglige støtten som anses nødvendig.

Det er nedsatt en arbeidsgruppe for å utrede juridiske og organisatoriske forhold for at Offentlige service kontorer (OSK) skal kunne etableres som en permanent ordning, herunder vurdere behovet for en egen lov om OSK. Arbeidsgruppen har frist for å ferdigstille sin rapport til februar 2000.

Politisk styrbar forvaltning

På oppdrag fra departementet utarbeidet Statskonsult i 1998 rapportene "Fakta, former og fristilling" og "I godt selskap?". En konklusjon er at stadig flere virksomheter organiseres utenfor staten som juridisk person. En annen konklusjon er at valg av selskapstype ikke er avgjørende for måten staten utøver sitt eierskap på.

Riksrevisjonen har undersøkt statens bruk av stiftelser som tilknytningsform. Hovedpunktene i kritikken er statens omfattende bruk av styringsvirkemidler overfor stiftelsene, og at ansvaret for å følge opp bruken av stiftelser ikke er tydelig nok plassert. Dette følges nå opp av AAD og en tilbagemelding vil bli gitt stortinget neste år.

Departementet har påbegynt arbeidet som skal lede frem til en vurdering av hvordan samfunnsansvaret ivaretas i statsforetakene.

Departementet har våren 1999 utgitt oversikt over "statlege utval, styre og råd mv." for perioden

1. januar til 31. desember 1998. Oversikten utgis som stortingsmelding hvert fjerde år, sist i 1998.

Kvinneandelen er stabil i forhold til 1997 på ca. 40 pst. Omtrent en femdel av ledervervene innehas av kvinner. Oversikten viser at det sentrale østlandsområdet fortsatt er overrepresentert i styrever, utvalg og råd i forhold til andel av befolkningen.

AAD har, sammen med organisasjonene Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon og Frivillighetens Samarbeidsorgan engasjert Østlandsforskning til å foreta en analyse av hvordan høringsordningen fungerer for statsadministrasjonen og for organisasjonene.

En arbeidsgruppe ledet av AAD foreslo endringer i forvaltningsloven som gir hjemmel for å gi frister i saksbehandlingstider. Saken ble fulgt opp av Justisdepartementet og forslag til endring i loven er lagt frem for Stortinget.

Effektiv og resultatorientert forvaltning

Regjeringen har igangsatt et arbeid med å utrede konkurranseeksponering av offentlig sektor. Et utvalg skal framskaffe og systematisere kunnskap både om forutsetningene for og erfaringene med konkurranseeksponering. På dette grunnlaget skal utvalget vurdere områder som egner seg for konkurranseeksponering og hvilken form for konkurranseeksponering som bør benyttes for ulike tjenester og hvilke styringsmessige utfordringer dette kan innebære. Arbeidet skal slutføres innen utgangen av 1999.

AAD har evaluert departementenes bruk av virksomhetsplanlegging. De viktigste utviklingstrekkene er større vektlegging av strategiske planer/overordnede virksomhetsplaner, og at det har skjedd betydelige forenklinger ift. konseptet utarbeidet av Statskonsult på slutten av 80-tallet. Arbeidet følges videre opp i 1999.

Regjeringen har påpekt at staten må gå foran når det gjelder å desentralisere sin virksomhet. På denne bakgrunn har departementet satt ned en embetsmannsgruppe som skal utrede muligheter for desentralisering av statlige arbeidsoppgaver, bl.a. ved bruk av ny teknologi.

For å styrke forvaltningens omstillingsevne, særlig i forhold til langsiktige utfordringer, satte regjeringen i 1998 i gang scenarieprosjektet "Norge 2030". Fire tverrdepartementale arbeidsgrupper vil innen utgangen av 1999 legge frem delrapporter fra prosjektet.

Åpen, demokratisk og rettssikker forvaltning

AAD bidro til stortingsmeldingen om offentlighetsprinsippet (St.meld. nr. 32) som ble lagt frem av Justisdepartementet. Statskonsult har økt innsatsen når det gjelder opplæring i forvaltnings- og offentlighetsloven.

Prosjekt elektronisk postjournal vil bli utredet med tanke på alminnelig åpen tilgang til forvaltningens postjournaler på Internett. Utredningen ferdigstilles i 1999.

Det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal revidere den statlige informasjonspolitikken. Arbeidet ferdigstilles våren 2000.

Norge deltar i OECD-arbeidsgruppen "Strengthening Government Citizen connections". Hensikten er å studere OECD-landenes systemer for offentlig informasjon, kommunikasjon, konsultasjon med borgerne, og videre hvilke muligheter borgerne har for å delta i beslutningsprosessen. Arbeidet vil fortsette ut 2000.

Konferansen "Managing ethics in the public service" er avholdt med internasjonal deltakelse for å sette forvaltningsetikk på dagsordenen. I tråd med OECD-anbefalingen på området tas det sikte på å etablere en etisk infrastruktur i statsforvaltningen og utvikle et opplæringsprogram for etisk problemløsning.

IT i statsforvaltningen - elektronisk forvaltning

Departementet la i januar 1999 fram "Handlingsplan 1999-2001: Elektronisk forvaltning – Tverrsektoriell IT-utvikling i statsforvaltningen". Handlingsplanen omfatter tiltak innenfor åtte innsatsområder for den tverrsektorielle IT-utviklingen. For 1999 har innsatsområdene år 2000-sikkerhet, infrastruktur, IT-sikkerhet og informasjonstjenester på Internett, vært prioritert.

Sammen med Kommunal- og regionaldepartementet og Kommunenes Sentralforbund (KS) har departementet videreført samarbeidet mellom kommunesektoren og staten på IT-området gjennom det såkalte KOSTIT-samarbeidet (KOMmune-STAT IT).

Det største utviklingsprosjektet under KOSTIT har vært Forvaltningsnettsamarbeidet, hvor målet er å fremme enkel, sikker og kostnadseffektiv elektronisk informasjonsutveksling innad i offentlig sektor og utad mot andre brukere. Det viktigste elementet i Forvaltningsnettsamarbeidet så langt har vært utvikling av en innkjøpsordning, der offentlig sektor på frivillig basis over rammeavtaler kan handle et bredt

spekter av tjenester og produkter innenfor tele- og dataområdet. For 2. fase av innkjøpsordningen er det i 1998-99 utviklet kravspesifikasjoner og inngått rammeavtaler på 8 ulike delområder med i alt 35 leverandører. Utviklingen av disse tilbudene er godt samkjørt med behov og større utviklingsprosjekter innenfor flere sektorer. Drift og videreutvikling av innkjøpsordningen (rammeavtalene) vil fra 2000 bli overført til Statens forvaltningstjeneste.

AAD har medvirket til en revisjonsgjennomgang av statens tverrsektorielle nett som driftes av Statens forvaltningstjeneste. De anbefalte tiltak fra dette arbeidet vil gi bedre styring og ivaretagelse av brukernes behov når det gjelder kapasitet, kvalitet og sikkerhet. Det har bl.a. blitt foretatt en betydelig utvidelse av tilknytningskapasiteten til Internett og forenkling og sikring av e-post trafikk.

En ny revisjon av standardene for datautveksling, slik det er definert i NOSIP, er gjennomført i regi av Statskonsult. Den reviderte versjonen vil være mer tilpasset utviklingen i markedet og de facto standarder basert på den utbredelse som Internett i økende grad har fått.

Med Statens forvaltningstjeneste som operativt ansvarlig er det etablert en teknisk løsning som gjør at saksbehandlere kan knytte seg til de interne systemer og programmer i departementene på en sikker og effektiv måte, enten de er på tjenestereise eller fra et hjemmekontor. Løsningen vil gjøre det mulig å inngå mer fleksible arbeidsavtaler og vilkår basert på telependling og fjernarbeid.

AAD har kartlagt departementenes behov og interesse for å etablere en fellesenhet for IT-driftsoppgaver. En slik fellesenhet organisert i tilknytning til Statens forvaltningstjeneste vurderes for å ivareta departementenes felles behov for IT-driftsoppgaver.

Ved utgangen av 1999 vil ca. 80 pst. av statlige etater ha en informasjonstjeneste på Internett. Departementet har i samarbeid med KS tatt initiativ til å etablere en felles inngangsport til all offentlig informasjon på Internett, kalt Norge.no. Driften av denne informasjonstjenesten vil bli lagt til Sogn og Fjordane med Fylkesmannen som ansvarlig. Det er også gjennomført en videreutvikling av ODIN som er regjeringen og departementenes sentrale Internettjeneste.

AAD har nedsatt en arbeidsgruppe som gjennomgår ulike problemstillinger knyttet til bedre brukertilgjengelighet til plikt- og rettighetsinformasjon på nettet. Gruppen vil avgi innstilling i løpet av høsten 1999.

I 1998 ble program for elektronisk saksbehandling etablert i Statskonsult. Programmet skal legge til rette for alternativ organisering av oppgaveløsningen bl.a. slik at brukerne får fleksibel tilgang til tjenestene.

Det er gjennomført et forprosjekt med sikte på å legge grunnlaget for en hovedsatsing på elektronisk handel i offentlig innkjøp. Innsatsområder er pekt ut og prioritert og gevinstpotensialet dokumentert. Det er også samlet erfaringer fra andre land på området.

Det er utarbeidet en kravspesifikasjon for tiltrodde tredjepartstjenester og systemer for digital signatur og meldingskryptering og inngått rammeavtaler på dette området under innkjøpsordningen i Forvaltningsnettsamarbeidet.

AAD har i samarbeid med Nærings- og handelsdepartementet etablert en treårig tverrsektoriell programsatsing for elektronisk datautveksling og innrapportering. Programmet skal bidra til økt bruk av elektronisk datautveksling og -skjemahåndtering for å lette arbeidsbyrdene ved innrapportering til det offentlige fra næringslivet og andre brukere, og for å forbedre datautveksling og -gjenbruk innad i forvaltningen. Det operative ansvaret for programmet er lagt til Statskonsult.

Hovedmål og strategier

Borgeren, brukeren og forvaltningen

Brukerorientering innebærer å gjøre seg kjent med brukernes behov og tilpasse virksomheten til dette. For å være tilpasningsdyktig må forvaltningen kjenne målgruppens behov, enten det er organisasjoner, næringsliv eller grupper av befolkningen med særskilte behov, som f.eks. personer med innvandrerbakgrunn. Med borgerorientering menes tiltak som skal fremme den enkeltes deltakelse i samfunnet. Tiltak som kan legge til rette for medvirkning fra borgerne utarbeides på grunnlag av bl.a. brukerundersøkelser. Målrettet bruk av informasjonsteknologi kan bedre tilgjengelighet og innsyn og gi nye muligheter for dialog og deltakelse.

AAD vil på dette området:

- følge opp pålegget om at offentlige virksomheter legger økt vekt på brukerorientering i strategiutviklingen og oppgaveløsningen, og produserer tjenester med riktig kvalitet i forhold til behovet
- bidra til at det etableres en generell ordning med Offentlige servicekontor. Selve etableringen av OSK i kommunene vil etter planen ta til

i løpet av 2000. Det er forutsatt at OSK skal innebære et samarbeid mellom statlige og kommunale etater og virksomheter, og at OSK helt eller delvis skal erstatte det eksisterende tjenestetilbudet når det gjelder førstelinjetjenesten

- følge opp at statsetater aktivt går ut til sine brukere med serviceerklæringer innen utgangen av 2000. Erklæringene skal vise brukerne hvilke rettigheter og plikter som knytter seg til tjenestene og hva de kan forvente av virksomhetene
- følge opp den delen av programmet "Et enklere Norge" som skal gjøre statsforvaltningen enklere å forholde seg til for brukerne. Dette omfatter bl.a. et prosjekt for å gjøre språket i statsforvaltningens dokumenter enklere og lettere forståelig for målgruppene, samt prosjekter for en elektronisk forvaltning, jf. pkt. om IT i statsforvaltningen
- vurdere tiltak og metoder for å bedre kommunikasjon og samhandling mellom myndigheter, borgere og organisasjonene
- revidere den statlige informasjonspolitikken

Styring og omstilling til nye rammebetingelser

Forvaltningen skal være et styrbart og fleksibelt redskap for iverksetting av regjeringens politikk. Endrede rammebetingelser krever både nye helhetlige løsninger og tilrettelegging for differensierte styringsbehov, jf. arbeidsgiver- og personalpolitikkområdet.

AAD vil på dette området:

- vurdere anbefalingene i rapportene "Fakta, former og fristilling" og "I godt selskap?" Gjelder bl.a. forslag om å opprette et "eierforum" for departementene som er eiere av selskaper for å få en mer effektiv og konsekvent eierstyring, og at det utarbeides styreinstrukser for selskapene
- revidere veiledningsheftet for valg av tilknytningsformer i staten bl.a. for å tydeliggjøre retningslinjene og redusere omfanget av særordninger
- utrede erfaringer med og retningslinjer for konkurranseeksponering av offentlig virksomhet, og bygge opp et kunnskapsgrunnlag om konkurranseeksponering av offentlig virksomhet
- utrede og synliggjøre særtrekk ved statlige omstillingsprosesser
- følge opp veilederansvaret vedr. statens bruk av stiftelser

- utrede muligheten for desentralisering av statlige arbeidsoppgaver
- vurdere den statlige virkemiddelbruken overfor de frivillige organisasjonene
- bruke fremtidsstudier for å øke forvaltningens omstillingsevne ift. langsiktige utfordringer

Effektivitet og kvalitet i forvaltningen

Forvaltningen skal legge vekt på effektivitet og høy kvalitet. Åpenhet og innsynsrett skal prioriteres.

AAD vil på dette området:

- følge opp rapporten om departementenes bruk av virksomhetsplanlegging
- fortsette samarbeidet med OECD på etikkområdet, bl.a. ved å høyne den etiske bevissthet blant statsansatte iht. OECDs anbefalinger, og NOU 1983: 15 Forvaltningsetikk
- videreføre arbeidet med å klargjøre forholdet mellom embetsverk og politikk og andre sentrale samfunnsaktører
- vurdere mulighet for å sammenlikne ulike fylkesmannsembeter med hensyn til kvalitet, ressursbruk og saksbehandlingstid i oppgaveløsningen
- undersøke hvordan fylkesmannen faktisk utfører sine rettssikkerhetsoppgaver knyttet til klagesaksbehandling
- ta initiativ til gjennomføring av kritiske analyser i forvaltningen for å identifisere mulighetene for forenkling og effektivisering

IT i statsforvaltningen

De tverrsektorielle IT-tiltakene skal videreføres i tråd med prioriteringene i "Handlingsplan 1999-2001 Elektronisk forvaltning – Tverrsektoriell IT-utvikling i statsforvaltningen". På grunnlag av de resultatene som er oppnådd hittil når det gjelder infrastruktur og sikkerhet, vil departementet for 2000 rette den tyngste innsatsen mot tverrsektorielle tiltak for å fremme moderne og kostnads-effektive anvendelser. Elektroniske informasjons-tjenester, elektronisk handel, elektronisk datautveksling og elektronisk saksbehandling skal bidra til en mer effektiv og tilgjengelig forvaltning bl.a. i samsvar med regjeringens målsettinger i programmet "Et enklere Norge". Videreføring av innsatsområdet styring og organisering har betydning for både infrastruktur og anvendelsesområdene.

AAD skal bl.a. sammen med de underliggende etater:

- innenfor "Program for elektronisk saksbehandling" gjennomføre pilotprosjekter for å prøve ut nye arbeidsmåter i forvaltningens saksbehandling
- innenfor "Program for elektronisk handel i offentlige innkjøp" arbeide med standarder som det offentlige ønsker å benytte i elektronisk samspill med leverandørene, igangsette pilotprosjekter som skal bidra til erfaringsoverføring mellom etater og utvikle metoder for måling og realisering av gevinster ved elektronisk handel
- videreføre arbeidet med utvikling av en infrastruktur for offentlig nøkkelkryptografi PKI (Public Key Infrastructure) for forvaltningen. Det skal utvikles policy og rammebetingelser for bruk av digital signatur i forvaltningen. AAD skal i det nasjonale arbeidet med tiltrødde tredjepartstjenester og digitale signaturer samarbeide om pilotprosjekter for elektroniske tjenester til borgere/næringslivet
- gjennomføre pilotprosjekter med bruk av smartkort i forbindelse med elektronisk handel i innkjøp og offentlig tjenesteyting. Forutsetninger for samordnet tilbud av tjenester basert på smartkort skal utredes
- videreføre "Program for elektronisk datautveksling og innrapportering 1999 – 2001" med sikte på å forenkle og effektivisere offentlig innrapportering og utveksling og gjenbruk av data innad i forvaltningen
- gjennomføre tverrsektorielle utviklingstiltak for bedre gevinstrealisering ved IT-utvikling
- videreføre utviklingsarbeidet for ODIN, bl.a. med hensyn til opplæring av innholdsleverandører og avklaring av ansvars- og rolledefinisjoner mellom den sentrale ODIN-redaksjonen og innholdsleverandørene
- bidra til videreutvikling av "Norge.no" som skal være en felles inngangsport til offentlig informasjon og tjenester på Internett
- etablere retningslinjer for hvordan elektroniske høringer og diskusjonsgrupper bør gjennomføres
- gjennomføre stimuleringstiltak slik at statlige virksomheter gjør bruk av Internett som kanal til informasjonsformidling, kommunikasjon og tjenesteleveranser på en effektiv og kvalitativt god måte
- gjennomføre tiltak som gir brukerne bedre tilgang til plikt- og rettighetsinformasjon via Internett, på bakgrunn av forslagene til en bredt sammensatt arbeidsgruppe
- i samarbeid med KS videreutvikle Forvaltningsnettsamarbeidet med særlig vekt på tjenester i tilknytning til felles infrastruktur, herunder mer integrerte elektroniske katalogtjenester over offentlige virksomheter og ansatte med hensyn til funksjon/rolle, adresser, etc.
- ivareta norsk koordinering i forhold til EU-programmet IDA 2. Utvikling av et europeisk forvaltningsnett har pågått i regi av EU-programmet IDA hvor Norge har vært medlem. EU har i 1999 vedtatt videreføring av IDA-programmet for de neste fem år, IDA 2, hvor det er naturlig at Norge deltar videre gjennom EØS-avtalen
- videreutvikle de statlige tverrsektorielle nettene med hensyn til sikkerhet og kvalitet, på bakgrunn av revisjonsgjennomgangen

Statlige innkjøp

Offentlige innkjøp utgjorde i 1997 nær 206 mrd. kroner - ca. 19 pst. av BNP. Av dette utgjorde offentlig forretningsdrift ca. 81 mrd. kroner og offentlig forvaltning ca. 125 mrd. fordelt omtrent likt på staten og fylkeskommuner/kommuner. Det statlige innkjøpsprogrammet (1994-96) hadde som overordnet målsetting "Effektive statlige innkjøp". Som en oppfølging av Innkjøpsprogrammet har AAD i 1999 tatt initiativ til felles innsats for å identifisere områder med gevinstpotensiale og iverksette aktiviteter som gir resultater i form av innsparinger. De sentrale rammeavtaler i staten, spesielt flybonusavtalen, har gjort det mulig å hente ut betydelige økonomiske gevinster både for etatene og for staten som helhet. AAD vil skjerpe miljøprofilen bl.a. gjennom en ny innkjøpspolicy med miljøprofil. Regjeringen har satt igang et program for elektronisk handel i offentlige innkjøp som skal gå over fem år.

AAD vil bl.a:

- bruke det interdepartementale koordineringsorganet for innkjøp i staten (IKIP) til forsterket innsats i arbeidet med bevisstgjøring av statlige ledere om innkjøpsfunksjonens betydning i et større samfunnsøkonomisk perspektiv
- utvide bruken av sentrale ramme- og samkjøpsavtaler til nye produkter og tjenester for å utnytte stordriftseffekter og økt konkurranse i markedet, jf. eksempelvis den nylig inngåtte hotellavtale for personer som reiser på statens regning, samt nye tjenester og produkter innenfor IT-området

Kap. 1520 Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling (jf. kap. 4520)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt bud- sjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	79 988	80 062	78 723
	Sum kap. 1520	79 988	80 062	78 723

Allmenn omtale

Statskonsult er statens fagorgan for effektivisering og fornyelse av forvaltningen. Statskonsult har en pådriver-, service- iverksettings- og veilederrolle overfor forvaltningen knyttet til realisering av forvaltningspolitikken. Statskonsult utfører oppdrag fra departementer og statlige virksomheter men skal også på eget initiativ ta opp relevante forvaltningspolitiske problemstillinger. Som direktorat skal Statskonsult fange opp utviklings- og omstillingsbehov, og legge vekt på å dokumentere og systematisere kunnskap slik at behov for utvikling, fornyelse, omstilling, bedre styring, ressursutnyttelse og resultatoppnåelse identifiseres.

Statskonsults virksomhet er konsentrert om fem fagstrategiske områder:

- styring og resultatorientering
- omstilling og organisasjonsformer
- informasjonsteknologi
- internasjonalisering
- lederskapsutvikling

Innenfor alle områdene utvikler og leverer Statskonsult skriftlige veiledninger, rådgivning, dokumentasjon, analyser og evalueringer. Statskonsult tilbyr kompetanseutviklingstiltak innenfor alle fagområdene. Disse omfatter kurs, seminarer, konferanser, erfarings- og opplæringsnettverk, hospiteringsordninger og økonomiske støtteordninger.

Rapport

Statskonsult utga i 1998 27 publikasjoner, hvorav fem veiledninger og temahefter. Om lag 5 400 offentlig ansatte deltok på 83 ulike typer kompetanseutviklingstiltak i Statskonsults regi innenfor etatens 5 områder. Innenfor områdene styring, anskaffelser og administrative emner er det gjennomført 35 kompetanseutviklingstiltak med 2 414 deltakere. Innen personalpolitiske utviklingsområder og endring av tilknytningsformer er det gjennomført 13 utviklingstiltak med 1 242 deltakere. Innenfor standardisering, IT-anskaffelser/

sikkerhet og håndtering av 2000-problemet er det gjennomført 12 utviklingstiltak med 633 deltakere. Ifm. internasjonalisering er det gjennomført 19 typer kompetanseutviklingstiltak med 969 deltakere. Det er etablert samarbeid med institusjoner i inn- og utland ifm. gjennomføring av språkopplæring tilpasset forvaltningen. Innenfor lederutvikling/lederskapsutvikling er det gjennomført flere utviklingsprogrammer (mellomlederopplæring, ny i lederjobben og Topplederprogrammet.) Jevnt over er det flere søkere til utviklingstiltak innen lederutvikling/lederskapsutvikling enn Statskonsult har kapasitet til å dekke.

Styring og resultatorientering

I 1998 la Statskonsult stor vekt på å oppsummere erfaringene med mål- og resultatstyring og bruken av ulike styringsvirkemidler i forvaltningen gjennom de siste årene. Arbeidet viser at styringsdialogen mellom departementene og deres underliggende virksomheter er blitt mer strukturert og koordinert og sterkere forankret i ledelsen enn tidligere. Samtidig viser arbeidet at statlige virksomheter har fått større myndighet over sine interne ressursprioriteringer, at søkelyset på brukere har blitt sterkere og at styringsinformasjonen er bedre utviklet i dag enn for 10 år siden.

Statskonsults arbeid med departementenes styring av underliggende virksomheter viser bl.a. at departementene har behov for å klargjøre sine styringsbehov overfor underliggende virksomheter og å finne en form på styringsdialogen som er tilpasset virksomhetens egenart. For øvrig viser Statskonsults utredning og rådgivning knyttet til konkurranseeksponering av offentlig sektor at det er behov for mer systematisert kunnskap om hvordan slike virkemidler fungerer og hvilke effekter de har.

Statskonsults arbeid med evaluering av ulike tilskuddsordninger viser at det fortsatt er et stykke igjen før tilskuddsforvaltningen i staten er tilfredsstillende. Det er særlig behov for klare målsettinger og at ordningene er utformet hensiktsmessig. For en rekke øremerkede tilskudd

bør en stille spørsmål ved om andre virkemidler er mer hensiktsmessige.

Omstilling og organisasjonsformer

Statskonsult har i 1998 bidratt til å utvikle beslutningsgrunnlag for departementer for å oppnå mer hensiktsmessig organisering av og funksjonsmåte til departementene, oppgavefordeling mellom departement og underliggende organer og bedre samordning mellom departementer og mellom virksomheter. Videre er omstillinger og erfaringer med omstillingsprosessene kartlagt. Gjennom analysene er det vist at statens organisering i mange ulike typer tilknytningsformer og selskapsformer er komplisert, noe som har medført behov for rådgivning i forbindelse med valg av tilknytningsform. Behovet for å samordne tjenester overfor publikum er konkretisert i arbeidet med Offentlige servicekontorer.

Det er stilt spørsmål om organiseringen av kontroll- og tilsynsorganer og dagens regulerings- og tilsynsregimer fremmer effektivitet i forvaltningen og fungerer hensiktsmessig for brukerne og spesielt næringslivet, og det er foreslått endringer som til dels er gjennomført. Undersøkelser om kvaliteten i saksbehandlingen og myndighetsutøvelsen har avdekket behov for organisatoriske endringer for å forbedre kvaliteten.

For å spre kunnskap om og gi råd i forbindelse med omstillinger i forvaltningen har Statskonsult utarbeidet oversikt over alle omstillingstiltak i forvaltningen og samlet erfaringsmateriale fra omstruktureringer.

Informasjonsteknologi

Arbeidet med fallgruver og suksesskriterier for store statlige IT-prosjekter resulterte i en erfaringsrapport med vurderinger av rammene for statlig IT-virksomhet. Arbeidet har blitt videreført i en generell innsats omkring styring og organisering av statlig IT, og en ser resultater av dette i IT-strategiene for enkelte større statlige virksomheter. Arbeidet ledet også til en ny standardavtale, programutviklingsavtalen, som er egnet for styring av større, tradisjonelle IT-prosjekter.

Statskonsult har forberedt et program om elektronisk datautveksling og innrapportering. Ved siden av å gi innspill til mulige fellestiltak, har arbeidet bidratt til fornyelse av tenkningen om elektronisk datautveksling ved å peke på betydningen av organisatoriske og motivasjonsmessige rammer for elektronisk datautveksling.

Statskonsult har utgitt en veiledning om innføring av elektronisk saksbehandling og mobilisert en rekke etater til å være med i en langsiktig innsats for å øke bruken av elektronisk saksbehandling. I dette arbeidet legges det vekt på erfaringsutveksling og praktisk utprøving.

Innen Forvaltningsnettsamarbeidet har Statskonsult ledet arbeidet med teknisk arkitektur. Forvaltningsstandardene for datakommunikasjon, skal bringes i takt med utviklingen av Internett-teknologi. Statskonsult har også vurdert hvordan man kan organisere en permanent videreføring av Forvaltningsnettsamarbeidet.

Internasjonalisering

Statskonsult har i 1998 arbeidet for å styrke forvaltningens evne til å øve innflytelse i internasjonale beslutningsprosesser og bidratt til at forvaltningen har den nødvendige kompetanse til nasjonal oppfølging, forvaltning og videreutvikling av EØS-avtalen. Rapporten "EØS-forvaltning i Norge – en kartlegging og systematisk oversikt over EØS-oppgavene i den norske forvaltningen" er publisert.

Lederskapsutvikling

Statskonsult har tilrettelagt tiltak innenfor dokumentasjon, lederutvikling og ledelsesutvikling. I 1998 har Statskonsult gjennomført sju dokumentasjonsprosjekter innen fagområdet Lederskapsutvikling. Spesielt har det vært stor interesse for temaheftet om kompetanseutvikling. Rapporten om kvinnelige toppledere ble i hovedsak slutført, og ble gitt ut som fagbok våren 1999.

Det er jevnt over flere søkere til utviklingsprogrammene enn Statskonsult har kapasitet til å dekke. De største programmene er Mellomlederopplæringen og Ny i lederjobben. Det er satt i gang en oppsummering og dokumentasjon av Topplederprogrammet med sikte på å utvikle et nytt program for ledere på høyt nivå i departementene. Ledelsesutviklingsprogrammer har vært gjennomført som spesialtilpassede programmer i flere departementer. STILO-ordningen ble vurdert i 1998, og det er utarbeidet forslag til en ny stipendordning innen ledelse og organisasjon.

Resultatmål

Innsatsen i 2000 vil være konsentrert om fem hovedområder. Innenfor disse områdene vil det bli utført analyse, dokumentasjon og rådgivning. Kompetanseutviklings- og erfaringsformidlingstil-

tak vil bli gjennomført for å understøtte oppfølgingen innenfor hvert av fagområdene.

Styring og resultatorientering

Mål for Statskonsults arbeid på dette området er å bidra til:

- bedre styring av statlige virksomheter
- bedre bruk av virkemidler for resultatoppnåelse
- bedre samhandling mellom forvaltningsnivåene og mellom sektorer

I 2000 skal Statskonsult:

- bidra til opprydding og bedre struktur i forskriftsverket
- bidra til å realisere regjeringens mål om en mer brukerorientert forvaltning bl.a. gjennom bistand med utvikling av serviceerklæringer
- vurdere og foreslå tiltak som kan føre til mer effektiv styring av statlige virksomheter
- arbeide med styringsrelasjonene mellom staten og kommunal sektor
- gjennomføre "kritiske" analyser på utvalgte områder

Omstilling og organisasjonsformer

Mål for Statskonsults arbeid på dette området er å bidra til:

- god samordning og ansvars- og oppgavefordeling i sentralforvaltningen, bl.a. mellom departementer, direktorater og forvaltningsnivåer
- at statlige virksomheter har hensiktsmessige tilknytningsformer
- at organisering og funksjonsmåte fremmer godt samspill mellom forvaltning og brukerne
- at statlige omstillingsprosesser planlegges og gjennomføres på en hensiktsmessig måte

I 2000 skal Statskonsult:

- fortsette med utrednings- og analysearbeid i forbindelse med regjeringens arbeid for "Et enklere Norge"
- bidra til en mer brukerorientert forvaltning ved å utrede og gi råd vedr. forhold knyttet til etablering av Offentlige servicekontor som en permanent ordning
- dokumentere og systematisere status for statlige omstillinger
- bidra til hensiktsmessig organisering av statlige tilsyns- og klageordninger og foreslå tiltak som kan sikre rettssikkerhet i saksbehandlingen

- bidra til å utvikle egnede tilknytningsformer og gode omstillingsprosesser

Informasjonsteknologi

Mål for Statskonsults arbeid på dette området er å bidra til:

- god styring samt vellykket gjennomføring og gevinstrealisering av statlige IT-satsinger
- forsvarlig og tidsmessig utnyttelse av IT i videreutviklingen av forvaltningens tjenester og organisering
- hensiktsmessig standardisering og koordinering slik at helhetshensyn og behov for samarbeid ivaretas på en best mulig måte.

I 2000 skal Statskonsult:

- gjennomføre det tverrsektorielle programmet for elektronisk saksbehandling. Pilotprosjekter i regi av programmet vil være et viktig grunnlag for å prøve ut nye arbeidsmåter i forvaltningens saksbehandling
- gjennomføre det tverrsektorielle programmet for elektronisk datautveksling og innrapportering. Programmet skal bidra til en mer effektiv og brukerorientert forvaltning gjennom å understøtte etatenes arbeid med forenkling av offentlig innrapportering og bedre utnyttelse av offentlige registre
- vurdere og foreslå tiltak for bedring av styring og organisering av statlige IT-satsinger
- gi råd til departementene i forbindelse med deres styringsansvar for IT i egen sektor
- styrke IT-støtten for tverrgående samarbeid og sikre statens interesser som kunde gjennom revisjon og videreutvikling av forvaltningsstandarder for IT
- arbeide for redusert sårbarhet og leverandøravhengighet, bl.a. gjennom å prøve ut og utrede bruk av såkalt "fri" programvare

Internasjonalisering

Mål for Statskonsults arbeid på dette området er å bidra til:

- å styrke forvaltningens evne til innflytelse i internasjonale beslutningsprosesser
- hensiktsmessig oppfølging av EØS-avtalen og andre internasjonale forpliktelser

I 2000 skal Statskonsult:

- utrede betingelser for innflytelse i beslutningsprosessene i EU/EØS og følge opp overfor forvaltningen

- belyse trekk ved utviklingen i EU og andre europeiske land, vurdere forvaltningspolitisk relevans og mulige konsekvenser for Norge, og formidle dette til statsforvaltningen

Lederskapsutvikling

Mål for Statskonsults arbeid på dette området er å bidra til:

- å utvikle gode ledelsesfunksjoner og dyktig lederskap i statlige virksomheter slik at framtidige politiske og samfunnsmessige utfordringer møtes best mulig
- å dokumentere kunnskap om ledelse i statlige sektor
- at ledere i staten får støtte til å videreutvikle kunnskap, selvforståelse, holdninger og ferdigheter med utgangspunkt i leders aktuelle situasjon.

I 2000 skal Statskonsult:

- bidra til lederutvikling for toppledere, mellomledere og nye ledere

- bistå med å legge til rette for å øke andelen kvinnelige ledere, bl.a. ved å fortsette mentorprogrammet for statlig sektor
- fortsatt bidra til oppfølging av departements strategidokument "Ledelsesutvikling i staten 1998 - 2002"
- prioritere prosjekter og utviklingsprogrammer knyttet til virksomheter under omstilling og i endringsprosesser
- legge vekt på å integrere et internasjonalt perspektiv der hvor dette er relevant

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Statskonsult hadde per 1. mars 1999 en bemanning tilsvarende 126 årsverk.

Bevilgningsforslaget dekker lønns- og driftsutgifter til Statskonsult, kostnader knyttet til utadrettet virksomhet, samt gjennomføring av de sentrale opplæringstiltak i staten.

Kap. 4520 Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling (jf. kap. 1520)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
02	Andre inntekter	878	732	1 032
03	Inntekter fra prosjektoppdrag	723	1 673	1 720
05	Inntekter fra sentral opplæring	10 677	10 684	15 983
06	Inntekter fra rådgivning	3 126	4 101	9 216
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	842	0	0
17	Refusjon lærlinger	27	0	0
	Sum kap. 4520	16 273	17 190	27 951

Post 02 Andre inntekter

Posten omfatter inntekter av Statskonsults salg av publikasjoner o.a.

Post 03 Inntekter fra prosjektoppdrag

Posten omfatter overføring av lønnsmidler til Statskonsult fra andre statsetater for utførte prosjektoppdrag.

Post 05 Inntekter fra sentral opplæring

Posten omfatter inntekter av Statskonsults kursavgifter, og det legges opp til en større økning av disse avgiftene for 2000.

Post 06 Inntekter fra rådgiving

Når Statskonsult utfører rådgivning, analyser mv. på oppdrag, i første rekke for departementene, tar etaten et ukeverksgebyr (i 1999 kr 7 000 per ukeverk). For 2000 har departementet lagt opp til at ukeverksgebyret fastsettes slik at alle utgiftene forbundet med oppdragene (lønn, sosiale utgifter, kontorhold etc.) dekkes fullt ut av oppdragsgiver, dvs. at gebyret økes til kr 16 000 per ukeverk.

Kap. 1521 Statens informasjonstjeneste

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	18 736	18 894	19 971
21	Spesielle driftsutgifter	24 686	23 946	22 046
	Sum kap. 1521	43 422	42 840	42 017

Allmenn omtale

Statens informasjonstjeneste (SI) er et direktorat, og er statens fagetat på området informasjon og kommunikasjon. SIs målgruppe er statlige virksomheter.

SI skal være en pådriver, rådgiver og et kompetansesenter for statlige virksomheter og bidra til at intensjonene i statens informasjonspolitikken oppfylles.

SI skal bidra til at statens bruk av informasjon kjennetegnes ved høy kvalitet og effektivitet, og styrker deltakerdemokratiet gjennom å basere seg på kommunikasjonsprinsippet. Kommunikasjonsprinsippet innebærer at virksomhetene i sitt informasjonsarbeid så langt det lar seg gjøre skal ta hensyn til både avsenders og mottakers behov.

AAD gjennomførte i 1998 en brukerrundersøkelse ift. målene ved etatens omstilling. Rapporten viste gode resultater.

Rapport*Informasjonsfaglig rådgivning og utvikling*

SI har i 1998 vært med på flere sentrale prosjekter innen områdene brukerorientering, kommunikasjon og ny teknologi.

SI har vært rådgiver, eller bistått informasjonsfaglig i forhold til 37 statlige virksomheter. De fleste oppdragene innebar rådgivning, analyse og evalueringer, men også bistand og veiledning knyttet til virksomhetenes operative informasjonsinnsats. Dette har resultert i 15 analyserapporter som skal danne grunnlag for en mer systematisk informasjonsplanlegging i virksomhetene.

SI har løpende kontakt med de seks fylkesmannsembetene som har tilsatt informasjonsrådgiver for å samordne og styrke den regionale statlige informasjonsvirksomheten.

I perioden er det laget fem nye veiledninger, bl.a. om tilrettelegging av elektronisk informasjon til synshemmede og veiledning i å lage informasjonstjenere på Internett.

Informasjonspolitikken og forskning

SI har arrangert to fagkonferanser om kommunikasjon med deltakelse fra ledende internasjonale forskningsmiljøer. I den første konferansen var prinsippet om toveiskommunikasjon i den statlige informasjonspolitikken hovedtema, i den andre internkommunikasjon. Kommunikasjonsforskning formidles også gjennom foredrag, kurs, veiledninger og rapporter, samt SIs vevtjeneste.

Som en oppfølging av prosjektet om informasjon om rettigheter og plikter, har SI satt i gang tre forskningsprosjekter, der tre ulike lov- og regelendringer er valgt ut som "cases". Hensikten er å se på hvilken informasjonspraksis som følges ved endring i lover og regler. Casene er informasjon om periodisk kjøretøykontroll, informasjon om sykkelreglene og informasjon om kontantstøtteordningen. Forskningsprosjektene startet i 1998 og vil bli avsluttet innen utgangen av 1999.

SI tok i samarbeid med AAD initiativ til to forprosjekter vedrørende forskning om elektronisk informasjon. Oppdraget ble gjennomført i regi av Universitetet i Oslo og resulterte i to studier av statlige etaters bruk av nettsider.

Høsten 1998 gjennomførte SI en landsomfattende kartlegging av befolkningens ønsker og behov i forhold til informasjon fra det offentlige. Formålet med befolkningsundersøkelsen er å utvikle et generelt orienteringsverktøy for utvikling av statlige informasjons- og kommunikasjonsstrategier overfor definerte målgrupper.

Informasjonspolitikken og IT

SI har i 1998 hatt ansvar for eller vært deltaker i strategiarbeid og prosjekter på IT-området. Dette gjelder bl.a. Forvaltningsnett, LivsIT, Norge.no. LivsIT er et utviklingsprosjekt for elektronisk tilrettelagt informasjon knyttet til folks livsfaser eller problemområder med utgangspunkt i brukernes ståsted. Norge.no skal bli en felles inngangsport til all offentlig informasjon i Norge.

For å få flere statlige virksomheter til å ta i bruk vevteknologi til formidling av offentlig infor-

masjon på nettet, og for å heve kvaliteten på slike tjenester, har SI i samarbeid med Statskonsult utarbeidet en web-veileder, som forelå februar 1999. SI har også foretatt undersøkelser av det offentliges bruk av IT i formidling av informasjon.

Informasjon for funksjonshemmede

En veiledning om tilrettelegging av elektronisk informasjon for synshemmede ble utgitt i 1998 og distribuert til alle informasjonsledere i forvaltningen og datafirmaer som arbeider med utvikling av web-tjenester. Tilrettelegging for synshemmede er også fulgt opp gjennom SIs deltakelse i større IT-prosjekter.

Krisekommunikasjon - rådgivning

AAD ga i 1998 SI ansvar for å bygge opp rådgivningskompetanse på området krisekommunikasjon. En stilling som rådgiver på området er besatt. I første omgang prioriteres samarbeidet med Justisdepartementet og regjeringens kriseinformasjonsenhet om kommunikasjon i tilknytning til år 2000-problematikken.

Formidling av informasjonspolitikken

For å få den statlige informasjonspolitikken etablert som grunnlaget for statlige virksomheters informasjonsarbeid, har seminarer for toppledere fra departementer og direktorater vært sentralt. Målet for seminarene er å gi deltakerne kunnskaper om hovedelementene i den statlige informasjonspolitikken og hvordan informasjon kan brukes strategisk. I alt 280 ledere har deltatt på slike seminarer hittil. I samarbeid med Statskonsult er informasjonspolitikken lagt inn som tema i deres kurs. Informasjonspolitikken er dermed presentert for 380 ledere fra i alt 140 statlige virksomheter.

SI har utarbeidet en ny formidlingsplan for informasjonspolitikken for perioden 1998-2000, og en veiledning som viser hvordan målene og prinsippene kan konkretiseres og omsettes i praksis i den enkelte virksomhet.

AAD oppfordret i 1997 departementene til å ta inn avsnitt om informasjonspolitikken i tildelingsbrevene til underliggende organer. En undersøkelse av 182 tildelingsbrev viser at 45 tildelingsbrev har egne avsnitt om informasjonspolitikken, mens 46 tildelingsbrev har krav om rapportering av gjennomføringen av politikken. AAD sendte også tilsvarende oppfordring til departementene høsten 1998.

SI stiller krav om at statlige opplysningskampanjer skal baseres på forsvarlige forhåndsanalyser og evaluering av måloppnåelse. Det samme krav stilles til oppdragsgivere som ønsker bistand til utvikling av overordnet informasjonsstrategi i virksomheten.

Forholdet til mottakerne av informasjon

SI har kartlagt hvilke systemer 11 utvalgte statlige virksomheter har for å fange opp tilbakemelding fra brukerne. På grunnlag av dette utarbeidet SI i 1998 en veiledning i å lage systemer for tilbakemelding fra brukerne, kalt "Hva mener du om oss?".

Regional og lokal informasjonsutvikling

SI bidrar til å utvikle samarbeid mellom staten, fylkeskommunene og kommunene om informasjon til innbyggerne, og deltar i prosjekter for regional og lokal informasjonsutvikling i syv fylker. Målet er at publikum skal få informasjon fra kommune, fylkeskommune og stat der de bor. Fylkesmannsembetene står sentralt i dette arbeidet. Prosjektet tar sikte på å bygge ut videre samarbeid mellom kommunene, fylkeskommunene, fylkesmannsembetene, andre regionale statlige virksomheter og etter hvert sentralforvaltningen slik at man får en "infrastruktur" for offentlig informasjon.

Fjernsynsprogrammet "Fulle 5"

Fjernsynsprogrammet "Fulle 5" er et samarbeidsprosjekt med NRK med korte informasjonsslag fra forskjellige statlige etater. SI laget 16 programmer til "Fulle 5" i 1998. Evalueringer har vist at oppdragsgiverne har vært tilfredse med responsen. Mange av innslagene i programmene har også vært vist på kommersielle fjernsynskanaler.

Resultatmål 2000

Innsatsen i år 2000 vil være konsentrert om følgende hovedmål:

Effektiv gjennomføring av statens informasjonspolitik

Statens informasjonstjeneste skal:

- bidra til at informasjonspolitikken legges til grunn for informasjonsvirksomheten i departementene

tementer, direktorater og andre statlige organer

- arbeide for at statlige virksomheter bruker informasjon som et strategisk virkemiddel på lik linje med andre virkemidler
- ta initiativ der det er behov for samordning av informasjon innen statsforvaltningen, og dokumentere områder der samordningen på tvers av forvaltningsnivåer eller sektorer er for dårlig i forhold til brukernes behov for informasjon
- bidra til at statsforvaltningen prioriterer informasjon om rettigheter og plikter
- medvirke til at flere statsetater systematisk innhenter tilbakemelding fra innbyggerne om behov for informasjon
- sette i verk tiltak for å øke kommunikasjonsskunnskapen hos statlige ledere, informatører og saksbehandlere i statsforvaltningen
- bidra til å sikre at større statlige informasjons tiltak baseres på forhåndsanalyse og evaluering av måloppnåelse
- gi departementer og direktorater råd om krisekommunikasjon, samt praktisk veiledning og bistand ved utformingen av planer for håndtering av informasjon ved kriser i fredstid
- skaffe forvaltningen et kunnskapsgrunnlag for sin informasjonsinnsats ved å gjennomføre undersøkelser om befolkningens informasjonsbehov, kunnskaper om forvaltningen og ønsker vedrørende offentlig informasjon
- bidra til at staten praktiserer åpenhet og innsyn i tråd med lovverket og informasjonspolitikken

Fremtidsrettet og anvendelig informasjonsutvikling i staten

Statens informasjonstjeneste skal:

- videreutvikle statens bruk av informasjon og kommunikasjon som strategisk virkemiddel
- bidra til å styrke dialogen mellom forvaltningen og borgerne
- sikre at den nye felles inngangen til offentlig informasjon fra stat, fylkeskommuner og kommuner (Norge.no) har god brukerkvalitet og blir etablert innen fristen
- følge opp handlingsplanen for IT i forvaltningen, spesielt satsingsområdet "Informasjonstjenester på Internett"
- veilede sentralforvaltningen i bruk av IT og Internett som kanal for formidling av statlig informasjon
- medvirke til større åpenhet og innsyn i statsforvaltningen bl.a. ved å videreutvikle prosjektet

Elektronisk postjournal slik at det omfatter alle departementene og de største direktoratene

- bidra til at statlig informasjon tilrettelegges etter publikums behov f.eks. knyttet til livsfaser
- videreutvikle det regionale statlige samarbeidet mellom fylkesmannsembetene, fylkeskommunene og kommunene for å skape flere fylkesvise informasjonsnettverk
- formidle nyere aktuell kommunikasjonsforskning og ta initiativ til forskningsprosjekter
- bidra til at forvaltningen tilrettelegger statlig informasjon bedre for funksjonshemmede
- bidra til at lokal opplysningstjeneste blir integrert i de offentlige servicekontorer

Tjenesteytende organ for statlige virksomheter

Statens informasjonstjeneste skal:

- videreformidle systematisert kunnskap om informasjonsbehov til forvaltningen på bakgrunn av henvendelser til Opplysnings-tjenesten i staten
- bidra til at forvaltningen foretar mer effektive valg av medier og kanaler for å nå aktuelle målgrupper ved å tilby medieanalyser og medierådgivning
- veilede statsforvaltningen i forbindelse med planlegging og gjennomføring av informasjonskampanjer og opplysningsarbeid i tilknytning til reformer
- bidra faglig ved behov ved innføring av serviceerklæringer og offentlige servicekontorer i staten

Forvaltning av regelverk

Statens informasjonstjeneste skal:

- forvalte og tolke statens annonseregulverk, treffe avgjørelser i tvilstilfeller, og gjøre regelverket kjent i statsforvaltningen
- forhandle fram og forvalte avtaler som gir kostnadseffektive innkjøp av varer og tjenester for statsforvaltningen på informasjonsområdet, spesielt annonseformidlingsavtaler

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Statens informasjonstjeneste hadde per 1. mars 1999 en bemanning tilsvarende 38 årsverk.

Bevilgningsforslaget dekker lønns- og driftsutgifter. I tillegg dekker bevilgningsforslaget kostnader knyttet til anskaffelse og nødvendig utvikling av IT-infrastruktur. Økningen på drifts-

posten er foretatt ved en tilsvarende innsparing under post 21.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningsforslaget dekker i hovedsak utgifter ifm. iverksettingen av informasjonspolitikken i forvaltningen bl.a. ved tiltak som omfatter informasjonsfaglig kompetanseutvikling av forvaltningen og prosjekter for å bedre dialogen mellom

myndighetene og borgerne. Det dekker også informasjonsrådgivning som innebærer brukerundersøkelser og analyser av statlige virksomheters informasjonsutfordringer, utvikling av kommunikasjonsstrategi for virksomhetene, analyser og evaluering i forbindelse med større opplysningstiltak, samt medieanalyser, medierådgivning og IT-rådgivning. Posten dekker også utgifter til publisering og SIs andel av utgifter til annonsering.

Kap. 1522 Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 4522)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt bud- sjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	348 433	247 357	262 377
21	Spesielle driftsutgifter	22 228	22 660	24 160
45	Store nyanskaffelser, <i>kan overføres</i>	6 036	10 271	10 071
	Sum kap. 1522	376 697	280 288	296 608

Allmenn omtale

Statens forvaltningstjeneste (Ft) har som hovedoppgave å bidra til koordinering og utnyttelse av stordriftsfordeler i statens interne administrasjons- og driftsoppgaver ved å skaffe til veie konkurransedyktige fellestjenester ved kjøp fra eksterne leverandører eller ved egen produksjon. Tjenesteleveransene skal skje etter avtale, eller i henhold til fastsatte ytelsesdeklarasjoner.

AAD har definert fem satsingsområder for Ft:

- innkjøp
- informasjonsforvaltning
- IT og tele
- økonomitjenester
- fellestjenester for departementene

Størstedelen av Fts virksomhet er rettet inn mot departementene, men på enkelte områder har Ft hele forvaltningen som nedslagsfelt.

Rapport*Innkjøp i staten*

Ft har i 1998 inngått en rekke statlige rammeavtaler for ulike produkter og tjenester innen områdene flyreiser, maskinutstyr, møbler, rekvisita m.m. Ft har videre etablert nye felles avtaler på reiseområdet. Reisebyråavtalen og hotellavtalen hadde i 1998 en omsetning på rammeavtalene på om lag 2,1 mrd. kroner. Av dette utgjorde Flyreiseavtalen 525 mill. kroner, med en bonus til staten på ca. 100 mill. kroner.

Det er også i 1998 utarbeidet og iverksatt samkjøpsavtaler mellom et begrenset antall statlige virksomheter for å oppnå storkundefordeler.

Ft har i 1998 og 1999 stått som avtaleforvalter for innkjøpsordningen i Forvaltningsnettsamarbeidet. Det er inngått rammeavtaler med 35 leverandører innenfor åtte avtaleområder. Ft har også deltatt i utredningen av fremtidig samordning mellom statens sentrale rammeavtaler på IT-området og Forvaltningsnettsamarbeidets rammeavtaler.

Ft gjennomførte i 1998 et forprosjekt om etablering av et 4-årig tverrsektorielt program for innføring av elektronisk handel i offentlige innkjøp. Programmet skal stimulere til at alle transaksjoner knyttet til offentlige innkjøp i statsforvaltningen skal skje elektronisk der dette er hensiktsmessig.

Informasjonsforvaltning i staten

Ft har startet arbeidet med videreutvikling av ODIN.

Det er igangsatt arbeid med å lage ny produksjonsdatabase for publikasjonsliste fra Storting og regjering samt overføringer til elektronisk søkbare offentlige publikasjoner (ESOP) og Lovdata.

Som ledd i arbeidet med å tilrettelegge for at flere statlige etater publiserer på Internett, har Ft bidratt til at utvikling av maler for statsetater er gjennomført.

Digitaliseringen av NOU-serien fra 1972 til 1993 er fullført og papirlagret av disse dokumentene er avviklet. Arbeidet med digitalisering av andre typer dokumenter er påbegynt.

Tilrettelegging for medieuavhengig publisering (MUP) omfatter nå samtlige regjeringsdokumenter til Stortinget, med unntak av St.prp. nr. 1 som er under arbeid. NOU-serien for 1998 ble lagt ut på CD-rom for salg.

Ft videreutvikler samarbeidet med Eur-OP (Publication Office) om Norsk lysingsblad som nasjonal inngangsport for norske kunngjøringer til EU-databasen TED (Tenders Electronic Daily). Nye kunngjøringsblanketter i Word tas i bruk.

Ft har tidligere etablert et web-hotell for publisering av elektroniske blanketter på Internett. Basen med statlige elektroniske blanketter har i 1998 og 1999 hatt en stor økning i bruken, fra ca. 1300 oppslag per mnd til et snitt på ca. 20 000. Alle aktuelle statlige fellesblanketter er nå lagt ut. Utviklingen av et system for statlig publikasjonsforvaltning følger oppsatte planer. Det blir utviklet et system som kan tas i bruk av alle statsetater,

uavhengig av eksisterende dataløsninger og/eller økonomisystemer.

Arbeidet med utvikling og implementering av et sentralt statlig adresseregister er forsert. En grunnmodul vil bli satt i drift i 1999.

Ft har videreført arbeidet med grafisk design-program for departementene. Samtlige departementer har implementert programmet, og et økende antall kontordokumenter og publikasjoner er tilpasset ny design.

IT og tele

Arbeidet med å tilpasse virksomhetens systemer og utstyr til 2000 har stått sentralt i 1999. Alle systemer og tjenester som Ft er ansvarlig for, vil være klargjort og testet for 2000 problemet innen oktober 1999.

Ft har deltatt i ulike prosjekter og tiltak som har eller vil få samordnende effekt på forvaltningens bruk av IT på departementalt, sentralt og regionalt plan.

Ft har hatt det operative ansvar for drift og videreutvikling av de statlige, tverrsektorielle nettverkene (STN). Et viktig grunnlag for planlegging og drift av STN er Forvaltningsnett-samarbeidet. Ft har benyttet forvaltningsnett-tavtalene ved inngåelse av nye leverandørkontrakter og etablering av hjemmekontor- og fjernarbeidsplasser for virksomheter tilknyttet STN. Likeledes er avtalene benyttet ved anskaffelser for å øke kapasitet og hastighet i STN. Det er gjennomført en revisjonsgjennomgang av STN med sikte på å gi et forbedret og enhetlig tjenestetilbud til tilknyttede virksomheter. For å øke den generelle sikkerheten i STN er det gjennomført en rekke tiltak som også har virkning for distribuerte kontorløsninger (hjemmekontor m.m.). Arbeidet med å gi mulighet for å kunne utveksle gradert og sensitiv informasjon har så langt ikke ført til tilfredsstillende resultat. Arbeidet pågår fortsatt og er avhengig av at det utvikles løsninger som gir større drifts- og bruker-vennlighet.

Som en del av opplegget for å la brukerne betale for sin telebruk, er fellesbevilgningen for departementene tilbakeført. Ft skaffer fortsatt tjenester til departementene og viderefakturerer dem periodisk for utstyr, tellerskritt m.m.

Økonomiforvaltning i staten

Ved utgangen av 1998 var 24 virksomheter, herav 9 departementer, etablert som brukere av nytt regnskapssystem i Fts regnskapssentral. Av disse

var det 3 nye brukere. Per 1. juli 1999 er alle Fts opprinnelige kunder samt 6 nye tilkoblet ny regnskapssentralløsning, til sammen 35 kunder.

Det ble i 1998 utviklet nye tilknytningsmodeller for statlige virksomheter som bruker Ft som lønnsentral, tilpasset kravene i økonomireglementet. Arbeidet med anskaffelse av nytt lønns- og personaldatasystem, etablering av ny lønnsentral og oppkobling av virksomhetene til denne ble organisert som et program som avsluttes i 1999. I løpet av 1999 vil alle Fts kunder være tilkoblet ny lønnsentral, slik at samtlige brukere av Ft som lønns- og regnskapssentral vil benytte økonomisystemer som tilfredsstillende kravene i nytt statlig økonomireglement.

Arbeidet med å inngå rammeavtale for statlige økonomisystemer ble avsluttet i 1998. Rammeavtalen omfatter 3 ulike økonomisystemer fra 5 leverandører. For konsulenttjenester ved innføring av økonomisystemer er det tidligere inngått rammeavtale med tolv leverandører. Rammeavtalen for lønns- og personaldatasystemer gikk ut i 1998. Arbeidet med ny kravspesifikasjon, anbudsutlysning, testing og avtaleinngåelse er startet, og vil bli avsluttet medio 2000.

I 1998 ble det innenfor økonomitjenesteområdet lagt spesiell vekt på informasjon og kurs i forbindelse med etablering av ny lønnsentral i Ft.

Overtakelse av den praktiske regnskapsføringen av Norsk lysingsblads inntekter og utgifter er betydelig forsinket og planlegges gjennomført senest innen 31. desember 2000.

Fellestjenester for departementene

Tjenestene er i hovedsak utført i henhold til spesialiserte ytelsesdeklarasjoner. Innenfor satsningsområdet er det realisert en rekke tiltak, og spesielt kan nevnes:

- anskaffelse av møbler og utstyr til Fiskeridepartementets lokaler i Grubbegaten 1 ble gjennomført
- første fase i utskiftning av kortleserinstallasjoner i Regjeringskvartalet ble gjennomført
- sikringsanlegg i Utenriksdepartementet (fase 1) og Grubbegaten 1 ble tilknyttet Regjeringskvartalets sentralanlegg
- nye avtaler ble inngått for departementene innenfor returpapir, kopipapir og flyttetjenester
- bestilling av rekvisita m.m. for departementene ble lagt ut som en interaktiv tjeneste på Internett
- bedriftshelsetjenestetilbudet til departementene ble styrket ved at Ft ble tilført fagkompe-

tanse innenfor området psykososiale arbeidsmiljøproblemer

- det er innført brukerfinansiering av en del variable tjenester

Resultatmål 2000

Styring og organisering

AAD og Ft har i fellesskap gjennomført et forprosjekt som vil være grunnlaget for en videre utredning av Fts fremtidige virksomhetsinnretning, finansieringsform og organisatoriske oppbygging. Målet er å rendyrke Fts rolle som administrator og pådriver. Kun der det av beredskaps-, sikkerhetsmessige eller andre tungtveiende årsaker vurderes nødvendig å ha egenproduksjon av tjenester, skal operatørrollen videreutvikles. I 2000 skal arbeidet konsentreres om bl.a. følgende tiltak:

- definere tjenesteområder hvor operatørrollen (egenproduksjon) skal videreutvikles
- utarbeide og dels iverksette planer for fortsatt omstilling fra operatør- til administratorrolle
- utvikle og forsterke pådriverrollen

AAD har gitt Ft et ansvar for å utforme og gjennomføre konkrete miljøaktiviteter, bl.a. gjennom å implementere resultater fra Grønn stat - prosjektet i ordinære drifts- og omstillingsaktiviteter.

Innkjøp i staten

Ft skal bidra til at offentlig innkjøpsvirksomhet drives mest mulig effektivt og miljøvennlig. Dette innebærer bl.a.:

- Ft er fra og med 2000 tillagt ansvaret for drift og videreutvikling av Forvaltningsnettsamarbeidets (FNS) innkjøpsordning
- på oppdrag fra AAD skal Ft lede gjennomføringen av et flerårig program for elektronisk handel i offentlig sektor
- Ft skal inngå og videreføre ramme- og samkjøpsavtaler på prioriterte områder som sikrer brukerne et bredt tilbud av kvalitative gode og økonomisk fordelaktige innkjøp

Informasjonsforvaltning i staten

Ft skal bidra til en effektiv informasjonsforvaltning og understøtte sentralforvaltningens informasjonspolitiske oppgaver.

Ft skal bl.a. videreutvikle departementenes sentrale informasjonstjenester, ODIN, til de krav som forvaltningen, næringslivet og publikum stiller til moderne, internettbaserte, interaktive informasjonstjenester.

IT og tele

Ft skal være et av statsforvaltningens sentrale utøvende miljøer for felles IT- og nettverksløsninger og et kompetanseorgan innen informasjonsteknologi med ansvar for å være en pådriver for fellesløsninger i statlige virksomheter tilknyttet de statlige tverrsektorielle nettverkene (STN). Ft skal bidra til en mest mulig effektiv infrastruktur i Regjeringskvartalet og drift av denne for elektronisk informasjonsformidling.

Økonomiforvaltning i staten

Innenfor området økonomitjenester i staten skal Ft være et ledende senter for statlig lønns- og regnskapskompetanse. Ft skal være en pådriver for at det utvikles og tas i bruk effektive administrative systemer i staten, og tilby statlige virksomheter konkrete løsninger for hensiktsmessige administrative styringssystemer. Ft skal bl.a. overta den praktiske regnskapsføringen av Norsk Lysningsblads inntekter og utgifter innen 31. desember 2000.

Fellestjenester for departementene

Ft skal sørge for et godt sikkerhets- og service-nivå for fellestjenestene, og det skal innføres nye rutiner for kvalitetskontroll.

Budsjett 2000

Post 01 Driftsutgifter

Statens forvaltningstjeneste hadde per 1. mars 1999 en bemanning tilsvarende 374 årsverk. Bevilgningen dekker lønns- og driftsutgifter for Ft samt husleie for fellesområdene i Regjeringskvartalet.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen dekker utgifter ved produksjon av Norsk lysingsblad, som i henhold til kontrakt produseres av Nor-trykk i Narvik.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold

Bevilgningen dekker utgifter i forbindelse med vedlikehold og nyinvesteringer av anleggsmidler som benyttes ved produksjon av fellestjenester

Post 50 Viderefakturering av fellestjenester

Ft betaler brukernes utgifter til telefoni, trykning og innkjøp av rekvisita, mens departementene selv dekker utgiftene gjennom viderefakturering. Utgifter og inntekter skal balansere, og posten er derfor nullbudsjettert.

Kap. 4522 Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 1522)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
01	Inntekter fra generell rådgivning overfor departementene innen EDB-drift	680	441	453
02	Diverse inntekter	90 731	0	0
03	Driftsvederlag - Akademika	1 734	1 742	1 791
04	Inntekter - Norsk lysingsblad	47 268	44 651	45 901
05	Inntekter fra publikasjoner	3 599	700	720
06	Inntekter Hurtigtrykk	1 554	0	0
07	Parkeringsinntekter	739	779	801
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	252	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 191	0	0
	Sum kap. 4522	147 748	48 313	49 666

Post 01 Inntekter fra generell rådgivning overfor departementene innen EDB-drift

Posten gjelder inntekter som Ft mottar med grunnlag i kursvirksomhet og diverse betalt tjenesteyting overfor departementene.

Post 02 Diverse inntekter

Posten er nullbudsjettert. Under posten regnskapsføres innbetalinger som følge av refusjonsavtaler for bestemte tjenester som Ft skaffer til veie.

Post 03 Driftsvederlag Akademika

Posten gjelder kontraktsfestet refusjon til staten for retten til å selge offentlige publikasjoner.

Post 04 Inntekter - Norsk lysingsblad

Posten gjelder annonseinntekter fra Norsk lysingsblad.

Post 05 Inntekter fra publikasjoner

Posten gjelder inntekter fra salg av avtaleverket "Forarbeid til lovene".

Post 07 Parkeringsinntekter

Posten gjelder inntekter fra avgiftsbelagte parkeringsplasser i Regjeringskvartalet.

Programkategori 01.30 Partistøtte

Kap. 1530 Tilskudd til de politiske partier

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
70	Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner	112 314	118 812	108 812
71	Tilskudd til kommunepartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	21 615	22 723	22 723
72	Tilskudd til kommunestyregruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	16 376	17 901	17 901
73	Tilskudd til fylkespartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	44 296	46 722	46 722
74	Tilskudd til fylkestingsgruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	6 177	6 949	6 949
75	Tilskudd til partienes informasjon til informasjon om europaspørsmål	6 150	0	0
76	Tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner, <i>overslagsbevilgning</i>	0	5 069	5 069
	Sum kap. 1530	206 928	218 176	208 176

Allmenn omtale

De politiske partiene og deres ungdomsorganisasjoner har en helt sentral plass i vårt folkestyre. De offentlige bevilgningene til de politiske partiene har sitt grunnlag i ønsket om en bred og landsomfattende politisk aktivitet.

Støtten gis for ett år av gangen og etter søknad. Søknad om støtte første år etter et valg anses å gjelde hele valgperioden så lenge søkeren i perioden ikke gir annen opplysning. Det stilles ikke betingelser for støtten, og staten fører ikke noen kontroll med disponeringen av midlene. Et upartisk utvalg – Utvalget for fordeling av støtte til de politiske partier – foretar fordelingen til de sentrale partiorganisasjoner, avgjør eventuelle skjønnsspørsmål og virker som ankeinstans i klagesaker.

Rapport

Fordelingsutvalget for ungdomsmidlene vedtok i 1995 å tilbakesøke for mye utbetalt støtte til de partipolitiske ungdomsorganisasjonene for årene 1993-1995. Vedtatt tilbakeførte midler er motregnet ved tildeling av støtte for 1999. Fremskrittspartiets ungdom er skyldig et beløp så vidt

stort at hele støtten for 1999 er inndratt; mens Sosialistisk ungdom iht. til forlikssavtale med staten v/Barne- og familiedepartementet for 1999 har fått utbetalt nærmere 80 pst. av berettiget støtte.

Lov om offentliggjøring av de politiske partiers inntekter trådte i kraft med virkning fra 1. januar 1998 med rapporteringsplikt til Stortinget per 1. juli 1999.

Budsjett

Bevilgningsforslaget for 2000 ligger på samme nominelle nivå som i regjeringens budsjettforslag for 1999, noe som innebærer en reduksjon med 4,6 pst. i forhold til vedtatt bevilgning for året før.

Post 70 Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner

Post 70 er tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner. Bevilgningen fordeles forholdsmessig etter partienes stemmetall ved siste stortingsvalg. For 2000 legges resultatet av Stortingsvalget 1997 til grunn for fordelingen til organisasjonene. For å kunne oppnå støtte må partiene ha stilt lister i minst halvparten av valg-

distriktene ved siste stortingsvalg, og ha oppnådd mer enn 2,5 pst. tilslutning.

Postene 71-74 Tilskudd til kommune- og fylkespartiene, kommunestyregruppene og fylkestingsgruppene

Post 71-74 er tilskudd til de politiske partiers lokale organisasjoner og til gruppene i fylkestingene og kommunestyrene. Resultatet ved kommune- og fylkestingsvalget høsten 1999 legges til grunn for beregning av tilskuddet til den enkelte partigruppering sammen med de respektive sat-

sene. Satsene vil bli beregnet og sendt ut i eget rundskriv, jf. forslag til eget romertallsvedtak.

Post 76 Tilskudd til partienes sentrale ungdomsorganisasjoner

Post 76 er tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner. Bevilgningen fordeles forholdsmessig etter partienes sentrale organisasjoners stemmetall ved siste stortingsvalg. For 2000 legges resultatet av Stortingsvalget 1997 til grunn for fordelingen til ungdomsorganisasjonene.

Programkategori 01.40 Pensjoner m.m.

Utgifter under programkategori 01.40 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
1540	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 4540	143 731	112 348	110 090	-2,0
1541	Pensjoner av statskassen	23 630	32 025	33 140	3,5
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten	5 508 975	5 635 063	6 309 569	12,0
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden	237 223	253 426	257 260	1,5
1544	Boliglån til statsansatte	272 986	50 000	1 500 000	2900,0
1545	Ventelønn mv., jf. kap. 4545	176 958	163 588	181 025	10,7
1546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 4546	7 425	19 000	19 000	0,0
	Sum kategori 01.40	6 370 928	6 265 450	8 410 084	34,2

Inntekter under programkategori 01.40 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
4540	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 1540	61 336	43 704	44 928	2,8
4545	Ventelønn, jf. kap. 1545	18 314	27 258	24 633	-9,6
4546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546	49 825	49 024	50 396	2,8
	Sum kategori 01.40	129 475	119 986	119 957	0,0

Tilstandsvurdering - hovedutfordringer

Staten har siden 1917 hatt en lovhjemlet tjenestepensjonsordning for sine embets- og tjenestemenn samt for skoleverket. Tjenestepensjonsordningen er finansiert dels gjennom pensjonstrekk i den enkelte arbeidstakers lønn, dels ved bidrag fra arbeidsgiver.

Som arbeidsgiver har staten gjennom tjenestepensjonsordningen påtatt seg forpliktelser også etter at en medarbeider har forlatt tjenesten, i det pensjonen trer inn som erstatning for inntektsbortfall som enten skyldes alder, uførhet eller død. Tjenestepensjonsordningen er en integrert del av statens lønns- og personalpolitikk.

Ytelsene i den statlige pensjonsordningen omfatter:

- alderspensjon
- uførepensjon
- enke- og enkemannspensjon
- barnpensjon

I tillegg utbetales det etter bestemte regler:

- gruppelivsforsikring ved dødsfall i tjenesten
- erstatning ved yrkesskade
- ventelønn ved overtallighet
- pensjoner av statskassen
- førtidspensjon
- avtalefestet pensjon (AFP)
- boliglån

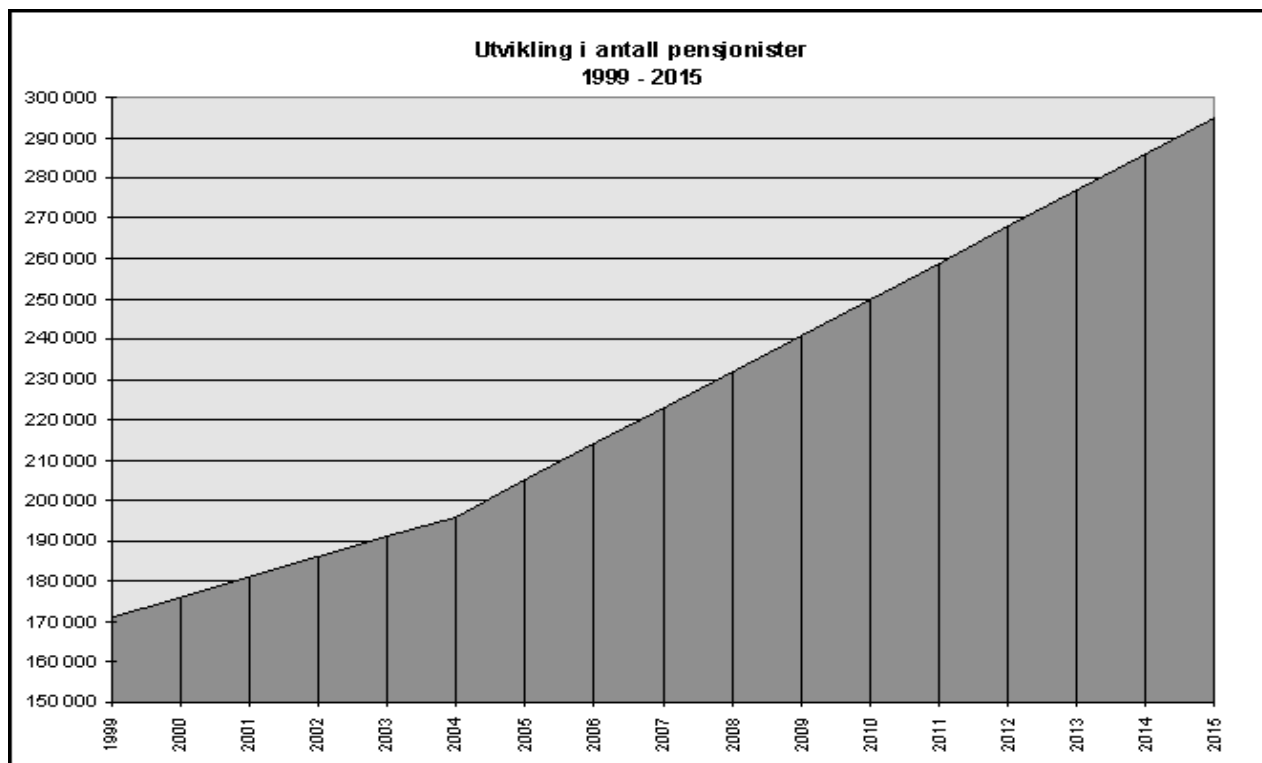
Pensjonsytelsene samordnes med ytelsene fra folketrygden.

De statlige pensjonstjenestene administreres av Statens Pensjonskasse (SPK). Statens tjenestepensjonsordning har gjennom årene vært den største pensjonsordningen i Norge, og har i stor grad dannet mønster for andre offentlige og private tjenestepensjonsordninger.

Ved behandlingen av St.meld. nr. 33 (1993-94) Om medlemskap i Statens Pensjonskasse, jf Innst. S. nr. 159 (1993-94), ble det besluttet at også fristilte statlige virksomheter kan tilbys videreført

medlemskap i SPK. De ansatte kan dermed få kontinuitet i sine pensjonsordninger.

Det er en hovedutfordring for regjeringen å opprettholde en formålstjenlig statlig pensjonsordning som er i stand til å ta i mot den store økningen i antall pensjonister som vil komme etter tusenårsskiftet. For SPK forsterkes eldrebølgen ved at det etter 2. verdenskrig var en særlig stor vekst i offentlig sektor.

Figur 9.1 Utvikling i antall pensjoner

Figuren viser prognoser for utvikling i antall pensjoner i SPK fra 1999 til 2015. Det er en stabil økning i antall pensjoner frem til 2004. Fra 2004 blir det en kraftig økning i veksten pga. eldrebølgen. SPK forventer bortimot en doubling av antall pensjoner fra dagens nivå på ca. 170 000 til nærmere 300 000 i 2015. Veksten i antall pensjoner de kommende 15 år vil følgelig være mer enn dobbelt så stor som i de foregående 20 år. Utviklingen vil i dette tidsrommet være uavhengig av om yrkesaktive arbeidstakere blir stående som medlemmer i SPK.

Hovedmål og strategier

Pensjonsordningen

Hovedmålet med den statlige tjenestepensjonsordningen er at tjenestepensjonen, sammen med ytelser fra folketrygden, skal gi statens

arbeidstakere en trygg pensjonisttilværelse etter at de har forlatt tjenesten. Tjenestepensjonsordningen er en sentral del av arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår, og bidrar til at staten kan rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft.

For å følge opp denne målsettingen vil Arbeids- og administrasjonsdepartementet arbeide for å:

- tilpasse de krav som må stilles til den statlige pensjonsordningen, både på ytelses- og rettighetssiden
- forenkle lov og regelverk i pensjonsfaglige spørsmål og derved gjøre informasjonsoppgaven overfor medlemmene enklere
- gi SPK driftsmessige rammebetingelser til å administrere de pensjonsordninger som virksomheten er tillagt, herunder stimulere til at SPK videreutvikler informasjonsteknologiske

verktøy for å forenkle og kvalitetssikre oppgaveløsningen

Det vil i kommende år være en hovedutfordring å forbedre kvaliteten på den løpende medlemsrapportering til SPK og på opplysningene i SPKs registre, særlig medlemsregistret. Uten god kvalitet på medlemsopplysningene vil de positive effektene av teknologiprojektene i SPK kunne bli redusert.

Styring og organisering av SPK

Departementet oppnevnte høsten 1999 et utvalg som skal legge fram forslag til fremtidig styrings-, organisasjons- og finansieringsform for SPK, samt en tilpasning av SPKs produkter til forslaget til lov om foretakspensjon. Målet er at hovedkonklusjonene skal foreligge innen utgangen av 1999, og at omstillingstiltakene skal kunne gjennomføres innenfor en tidsramme på ett år etter dette. Statskonsult har på oppdrag fra departementet foretatt en utredning om SPKs tilknytningsform. Statskonsults rapport vil bli oversendt til utvalget for videre vurdering.

Kap. 1540 Statens Pensjonskasse (jf. kap. 4540)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	120 255	103 948	105 090
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	23 476	8 400	5 000
	Sum kap. 1540	143 731	112 348	110 090

Allmenn omtale

Generelt

Statens Pensjonskasse (SPK) administrerer den statlige tjenstepensjonsordningen. Målt etter antall medlemmer, er SPK den største pensjonskassen i Norge. Medlemmer i SPK er arbeidstakere i statens tjeneste, lærere i grunnskolen og i videregående skole, arbeidstakere i en del fristilte statlige virksomheter, samt arbeidstakere i en del ikke-statlige ideelle og humanitære virksomheter der dette er særlig besluttet av Stortinget.

I tillegg til den statlige pensjonsordningen administrerer SPK en rekke andre forsikringsordninger for sine medlemmer. Dette gjelder gruppelevsforikring, yrkesskadeforsikring, førtidspensjonsordninger, ventelønn og boliglån.

SPKs virksomhet er i hovedsak regulert i lov om Statens Pensjonskasse, lov om folketrygd og lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser. Antall personer som berøres av den statlige pensjonsordningen, har økt betydelig i omfang i løpet av de siste 40 år. I overkant av 650 000 personer har i dag rettigheter i SPK. Av disse er ca. 172 000 pensjonister, ca. 270 000 yrkesaktive medlemmer og ca. 215 000 tidligere medlemmer med opparbeidede rettigheter.

Kunder og produkter

SPKs viktigste kundegrupper er medlemmer (pensjonister og yrkesaktive) og arbeidsgivere.

Pensjonister

Pensjonister omfatter alders-, uføre- og etterlattepensjonister. SPK administrerer i tillegg spesielle førtidspensjonsordninger for en del virksomheter under omstilling. Før en virksomhet kan tilby førtidspensjon, skal bruken av dette virkemiddelet være godkjent av Stortinget i det enkelte tilfelle. Det er en forutsetning at den enkelte virksomhet selv dekker utgiftene til førtidspensjon fullt ut, slik at tjenstepensjonsordningen ikke blir økonomisk belastet.

Antallet pensjoner er stadig økende, og utgjorde per 31.12.98 ca. 172 000. Tallet inkluderer ca. 2 300 førtidspensjoner og ca. 4 900 avtalefestede pensjoner (AFP).

Yrkesaktive

Yrkesaktive medlemmer kommer inn under følgende ordninger som administreres av SPK:

- pensjonsordningen for medlemmer av SPK
- pensjonsordningen for apoteketaten
- pensjonsordningen for statsråder

- pensjonsordningen for stortingsrepresentanter
- pensjonsordningen for kunstnerisk personale ved Den Norske Opera

I tillegg til de pensjonsrettigheter som tjenes opp gjennom medlemskapet i en pensjonsordning, kommer yrkesaktive medlemmer inn under en eller flere av følgende tilleggssytelser, avhengig av hvilken ordning de er medlem av:

- Boliglån:
SPK administrerer boliglånsordningen for medlemmer av SPK og låneordningen for medlemmer av Pensjonsordningen for Apoteketaten.
- Ventelønn:
Statsansatte som blir sagt opp fra sin stilling som følge av nedleggelse av arbeidsplasser, har krav på ventelønn og fortrinnsrett til ny stilling i staten etter tjenestemannslovens regler. Ordningen administreres av SPK.
- Gruppelivsordningen:
SPK administrerer gruppelivsordningen etter hovedtariffavtalen i staten.
- Yrkesskadeforsikring:
SPK administrerer ordningen med yrkesskadeforsikring for staten, jf Hovedtariffavtalen og lov av 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskadeforsikring.

Arbeidsgivere

Arbeidsgiverne er SPKs kunder ved at de kjøper tjenester til sine ansatte. Arbeidsgiverne har i denne sammenheng både rettigheter og plikter i forhold til SPK. Arbeidsgivere utenfor den sentrale statsforvaltningen betaler premie (arbeidsgiverandel og medlemsinnskudd) som svarer til verdien av de pensjonsrettigheter som tjenes opp.

Teknologisk OmstillingsProsjekt i Pensjonskassen (TOPP)

Utviklingsprosjektet TOPP ble startet i 1994, og vil bli sluttført i desember 1999. Prosjektet har som siktemål å forbedre SPKs organisasjon samt rutiner for medlemsregistrering og pensjonsberegning. TOPP-prosjektet omfatter utvikling av IT-systemer for medlemsregistrering og pensjonsberegning som enklere kan tilpasses regelenringer, samt etablering av nye arbeidsprosesser i tilknytning til IT-systemene. TOPP-prosjektet gir SPK en tilfredsstillende teknologisk plattform som er en forutsetning for fortsatt effektivisering og forbedret service. Det er fortsatt et invester-

ingsbehov knyttet til kvalitetssikring av medlemsdata.

Rapport

Prioriteringer og ressursituasjon

SPK har hatt en betydelig økning i antall pensjoner i de senere år. Fra 1990 til 1998 var det en økning på nesten 36 700 pensjoner eller vel 27 pst. Dette gir en gjennomsnittlig volumøkning på ca. 3,4 pst. per år i snitt. I tillegg har SPK i denne perioden blitt tilført nye oppgaver, som ventelønnsordningen, yrkesskadeordningen, førtidspensjoner, avtalefestet pensjon, samt innføring av aktuarberegnet premie. Det har også vært merkbart at den alminnelige pensjonsalder er blitt redusert med to år gjennom innføring av AFP fra 63 år 1. oktober 1997, og fra 62 år 1. mars 1998. Medlemmenes krav om informasjon har også økt vesentlig som følge av økt oppmerksomhet omkring pensjonsspørsmål. De nødvendige omstillings- og effektiviseringsprosjektene som pågår i SPK medfører også økt arbeidsbelastning i organisasjonen.

SPK har prioritert å starte nye pensjoner og har innført en utbetalingsgaranti som garanterer at dersom en søker om pensjon i tide, skal den utbetales første måned etter lønnsopphør. Videre har SPK prioritert generell informasjon til store medlemsgrupper fremfor individuell informasjon til enkeltmedlemmer.

I 1998 igangsatte SPK over 16 400 nye pensjoner, noe som er en økning på 7,8 pst. I samme periode stoppet SPK nesten 9 800 pensjoner, som er en økning på ca. 1,0 prosent. Samlet blir det en netto tilgang på ca. 6 650 pensjoner. Dette medfører en volumøkning på ca. 4,0 pst. av det totale antall pensjoner i forhold til utgangen av 1997.

Pensjoner

Ved utgangen av 1998 fikk nesten 172 000 personer utbetalt månedlige pensjonsytelser fra SPK. Alle disse pensjonene ble utbetalt til rett tid hver måned. Når det gjelder oppstart av nye pensjoner, er situasjonen ikke fullt så positiv.

I 1998 ble i gjennomsnitt ca. 79,8 pst. av alderspensjonene utbetalt fra og med første måned etter lønnsopphør. Dette er et resultat som er 9,3 pst. bedre enn for 1997.

SPKs målinger viser at ved uførepensjonering mottar SPK nødvendige opplysninger som søknad fra medlemmet, opplysninger fra arbeidsgiverne, legeerklæring, opplysninger fra trygdekontor

m. m. for sent til å kunne iverksette pensjonene til riktig tid i ca. 53 pst. av tilfellene. I ca. 82 pst. av tilfellene mottar SPK alle opplysningene etter at pensjonen skulle vært startet. Dette resulterte i at SPK i 1998 bare kunne utbetale ca. 26 pst. av uførepensjonene første måned etter lønnsopphør. Resultatet må imidlertid vurderes i lys av at reglene og rutinene i forbindelse med uførepensjonering er mange og kompliserte for både arbeidsgiver og arbeidstaker, og at det er mange instanser som involveres. I tillegg kan spørsmålet om uførepensjon være vanskelig rent personlig for den enkelte arbeidstaker, slik at søknad om uførepensjon utsettes så lenge som mulig.

I 1998 utbetalte SPK ca. 73 pst. av etterlattepensjonene til riktig tid, som er definert som tre måneder etter døds måneden. Resultatet må vurderes ut fra at det for etterlattepensjoner i en del tilfeller kan være komplisert å fastslå hvem som har rettigheter ved endringer i familieforhold m.m.

Årsakene til at SPK ikke klarer å oppnå sine resultatmål fullt ut, er mange og sammensatte. En hovedårsak er at det søkes for sent om pensjon, enten i form av direkte søknad fra medlemmet eller via arbeidsgiver. For å klargjøre ansvarsforholdene og motivere til å søke om pensjon i tide, innførte SPK våren 1999 en utbetalingsgaranti som går ut på at dersom medlemmet søker om pensjon i tide, dvs. 3 måneder før pensjonering, skal pensjonen bli utbetalt første måned etter lønnsopphør. SPK garanterer videre at ved for sen søknad skal det likevel ikke gå lengre enn 3 måneder fra mottatt søknad til utbetaling av pensjon. Resultat etter 4 måneder med utbetalingsgaranti, viser at SPK oppfylte garantien i 98,7 pst. av alle tilfellene. SPK betaler renter til pensjonistene dersom deres rettmessige pensjon har blitt utbetalt mer enn to måneder for sent.

Kvalitetskontroll

SPK har siden 1994 drevet med systematisk kvalitetskontroll. Målingene viser at utviklingen går i riktig retning, men fortsatt er det rom for forbedringer. SPK har prioritert arbeidet med å komme a jour med start av nye pensjoner. Målinger viser at det er klare sammenhenger mellom økt produksjon, arbeidsbelastning og kvalitetsutviklingen. En annen viktig faktor er kvaliteten på medlemsdataene. Korrekte og oppdaterte data om medlemstid, lønnsutvikling, stillingsprosent, variable tillegg m.m. er helt avgjørende for at pensjonen skal kunne beregnes korrekt. Av de ca.

16 500 nye pensjonene var det feil i 2,75 pst. som medførte at pensjonisten fikk for lite utbetalt pensjon ved første utbetaling. Av disse utgjorde feilbeløpet mindre enn kr 100 per måned før skatt i ca. 42 pst. av disse, og ca. 69 pst. mindre enn kr 500 før skatt. I 1998 utbetalte SPK renter på grunn av for sen eller for lite utbetalt pensjon tilsvarende i underkant av 1 promille av pensjonsutbetalningene.

Lån

Ved tariffoppgjøret i 1998 ble boliglånsordningen endret. Endringene bestod i at maksimalt lånebeløp ble økt fra 200 000 kroner til 350 000 kroner. Det ble også åpnet adgang til å gi lån til refinansiering av boliglån.

Endringene i boliglånsordningen, og en betydelig renteøkning i de private låneinstitusjonene, førte til en meget stor økning i søknader til SPK. SPK mottok i 1998 ca. 10 150 søknader, mot 670 året før, noe som er hele 15 ganger flere søknader enn i 1997. Hele 9 200 av søknadene kom inn etter 1. august. SPK utbetalte 1630 nye lån i 1998, noe som er en økning på 400 pst. i forhold til 1997. Bokførte tap utgjorde ca. 48 000 kr, noe som utgjør 0,03 promille av hovedstol. Årsakene til de lave tapene er god sikkerhet og mulighetene for trekk i lønn ved mislighold.

Økt etterspørsel etter lån har ført til lang saksbehandlingstid og dårlig tilgjengelighet på telefon. For å få økt saksbehandlingskapasiteten ytterligere inngikk Pensjonskassen en avtale med Sparebanken NOR om kjøp av ekstra saksbehandlingskapasitet. Banken behandler kun søknader om refinansiering. Ved første halvår 1999 har SPK utbetalt ca. 3 000 nye lån, og regner med å utbetale ca. 6 000 lån i løpet av 1999.

SPK har prioritert behandlingen av søknader om lån til kjøp av ny bolig, deretter lån i forbindelse med skilsmisse, arveoppgjør, ombygging og deretter refinansiering. Dette har ført til at SPK bare i liten grad har fått gjort noe med søknadene om refinansiering i 1998. Situasjonen sommeren 1999 er at SPK er a jour når det gjelder søknader om lån til kjøp av ny bolig. SPK har imidlertid ca. 9 000 søknader om lån til refinansiering ubehandlet. Saksbehandlingstiden ved refinansiering er for tiden i overkant av 12 måneder. Ca. 80 pst. av søknadene mottatt høsten/vinteren 98/99 gjaldt refinansiering. Nå er situasjonen at ca. 70 pst. av søknadene gjelder kjøp av ny bolig og de resterende refinansiering.

Gruppeliv

I 1998 ble forsikringsbeløpene utbetalt i snitt 18 dager etter SPK hadde mottatt alle opplysninger over hvem som har rett til å motta beløpet. Det ble utbetalt forsikringsbeløp etter ca. 280 personer med til sammen 73,4 mill. kroner. Gjennomsnittlig utbetalt forsikringsbeløp var på ca. kr 261 500.

Yrkesskadeforsikring

SPK hadde i 1998 196 utbetalinger vedrørende yrkesskadeforsikring, noe som utgjør en økning på 17,4 pst. i forhold til 1997. Gjennomsnittlig utbetaling i 1998 var ca. kr 125 000, mens tilsvarende tall i 1997 var ca. kr 112 900 kroner. Dette utgjør en økning på 10,3 pst.

Ventelønn

I 1998 ble ventelønnen utbetalt i rett tid i 95,7 pst. av tilfellene. Ved utgangen av 1998 var totalt ca. 1 800 personer omfattet av ventelønnsordningen, noe som er en økning på 353 personer, dvs. en økning på 19,5 pst. i forhold til 1997. Ventelønns-mottakerne fordeler seg med 1 062 kvinner og 746 menn. Flere ventelønnsberettigede er i arbeid. Ved utgangen av 1998 var ca. 455 ventelønner stanset helt på grunn av midlertidig arbeid. Flere ventelønner avkortet også i forhold til variabel arbeidsinntekt per måned.

Informasjon og service

Ved inngangen til 1998 hadde SPK ca. 3 300 ubesvarte skriftlige henvendelser. I 1998 har SPK besvart ca. 11 700 skriftlige henvendelser, mens i underkant av 1 900 skriftlige henvendelser var ubesvart. SPK gir imidlertid foreløpig svar til alle innen fire uker.

TOPP-prosjektet

Fjerde etappe av TOPP ble tatt i bruk 25. januar 1999, en måned senere enn planlagt. Etappe fire inneholdt et nytt system for beregning av pensjoner. Prosjektet avsluttes desember 1999.

Resultatmål 2000

Pensjoner

SPKs overordnede resultatmål er at alle pensjoner skal utbetales til rett tid. Det forutsettes imidlertid

at medlemmene og/eller arbeidsgiver har søkt om pensjon i tide.

Nye alderspensjoner skal utbetales fra første måned etter lønnsopphør dersom arbeidsgiver har sendt pensjoneringsmelding og medlemmet har søkt om pensjon tre måneder før lønn opphører. I de tilfeller hvor søknad om pensjonering blir mottatt senere enn tre måneder før lønnsopphør, skal saksbehandlingstiden ikke overstige tre måneder fra nødvendige data er mottatt.

Nye uførepensjoner skal utbetales fra første måned etter lønnsopphør dersom arbeidsgiver har sendt pensjoneringsmelding, medlemmet har søkt om pensjon og legeerklæring foreligger tre måneder før lønn opphører. I de tilfeller hvor melding, søknad og legeerklæring blir mottatt senere enn tre måneder før lønnsopphør, skal saksbehandlingstiden ikke overstige tre måneder fra nødvendige data er mottatt.

Nye etterlattepensjoner skal utbetales senest tre måneder etter den måneden der medlemmet/pensjonisten dør dersom melding om dødsfallet blir meddelt SPK i døds måneden. I de tilfeller hvor melding om dødsfall blir mottatt etter døds måneden, skal saksbehandlingstiden ikke overstige tre måneder fra nødvendige data er mottatt.

Av nye pensjonsutbetalinger skal minst 95 pst. utbetales med korrekt beløp ved første gangs utbetaling. I de tilfeller hvor det utbetales en foreløpig pensjon som er for lav, skal ikke for lite utbetalt utgjøre mer enn 500 kr per måned før skatt i mer enn 1 pst. av alle nye pensjoner.

Renteutbetalinger på grunn av for sen utbetaling av pensjon skal ikke overstige to promille av de samlede pensjonsutbetalingene.

Lån

Alle lånesøknader knyttet til kjøp av ny bolig skal behandles innen en måned. Alle utbetalinger av lån skal utbetales til avtalt tid med lånekunden, dvs. ved overtakelsestidspunktet for boligen. Resultatmålene må imidlertid ses i lys av tilgangen på søknader som vil avhenge av utviklingen i rentenivået. Når det gjelder saksbehandlingen av søknader om refinansiering og den opparbeidede restanse av søknader fra 1998 og 1999 skal SPK opprettholde en produksjon på minimum tilsvarende volum som i 1999. Søkerne må få god informasjon om framdriften i sin saksbehandling.

Gruppelivsforsikring

Forsikringsbeløpene skal utbetales innen to uker etter SPKs har mottatt dokumentasjon for hvem som har rett til å motta forsikringsbeløpet.

Yrkesskadeforsikring

80 pst. av forsikringsbeløpene skal utbetales innen fire uker etter at folketrygdens avgjørelse eller annen nødvendig dokumentasjon er mottatt. Årsaken til at resultatmålet ikke settes høyere, er den kompleksitet som ligger i mange av sakene, og det faktum at de fleste sakene ofte strekker seg over mange år før det endelige sluttoppgjøret gjennomføres.

Ventelønn

Ventelønn skal utbetales første måned etter lønnsopphør dersom de nødvendige opplysninger foreligger i SPK senest 14 dager før utbetalingsmåneden.

SPK skal fortsette arbeidet med informasjon til arbeidsgivere, formidling av overtallige og kontroll av ventelønn.

Informasjon

Skriftlige henvendelser til SPK skal besvares innen fire uker. Foreløpig brev sendes til alle hvor behandlingstiden antas å ville overstige fire uker.

SPK skal drive målrettet informasjon med særlig vekt på rettighetsinformasjon og de oppgaver/plikter som tilligger medlemmene og arbeidsgiverne. Generell informasjon til store grupper skal prioriteres fremfor individuell informasjon til enkeltpersoner.

Prosjekt Data Kvalitet (PDK)

Arbeidet med å kvalitetssikre medlemsdatabasen startet i 1998 som en videreføring av Konverteringsprosjektet (hvor alle SPKs medlemsopplysninger ble gjort tilgjengelig for elektronisk databehandling). En mest mulig oppdatert og riktig medlemsdatabase er en forutsetning for å få korrekt og effektiv saksbehandling i SPK samt størst mulig gevinst fra TOPP-prosjektet. De første etapper av PDK skal muliggjøre utsendelse av "pensjonsoppgaver" (oversikt over medlemmenes opptjente rettigheter), fortrinnsvis til medlemmer over 60 år. Det skal etableres løsningsfor effektiv og sikker fastsettelse av premie. Registeret over alle arbeidsgivere tilknyttet SPK skal oppgraderes, og rutineene for arbeidsgivernes innrapportering av medlemsdata forbedres. Aktuelt regelverk skal gjennomgå med sikte på forenkling. Det foreslås bevilget 5 mill. kroner til disse formålene i 2000.

Budsjett 2000

Post 01 Driftsutgifter

Statens Pensjonskasse hadde per 1. mars 1999 en bemanning tilsvarende 239 årsverk. Bevilgningsforslaget dekker lønns- og driftsutgifter i Pensjonskassen.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter bevilgning til Prosjekt Datakvalitet.

Kap. 4540 Statens Pensjonskasse (jf. kap. 1540)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt bud- sjett 1999	Forslag 2000
01	Refusjon fra pensjonsordningen for apoteketaten	5 550	4 656	4 786
02	Tilfeldige inntekter	1 354	59	61
03	Refusjon administrasjonskostnader førtidspensjone- ring	2 510	1 624	1 669
04	Inntekter aktuarberegninger	47 999	36 306	37 323
05	Administrasjonsinntekter gruppelivsordning	760	1 059	1 089
06	Administrasjonsinntekter yrkesskadeforsikring	269	0	0
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	242	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	2 652	0	0
Sum kap. 4540		61 336	43 704	44 928

Post 01 Refusjon fra Pensjonsordningen for apoteketaten

Etter lov om Pensjonsordningen for apoteketaten § 28, skal pensjonsordningen dekke administrasjonskostnadene av egne midler. Det beløp pensjonsordningen skal refundere SPK til dekning av disse utgiftene, føres på denne posten.

Post 02 Tilfeldige inntekter

Under posten føres diverse inntekter for SPK.

Post 03 Refusjon administrasjonskostnader førtidspensjoning

Den spesielle førtidspensjonsordningen, som er omtalt foran, er administrativt selvfinansierende ved at de virksomheter som tilbys ordningen, betaler administrasjonskostnadene. Dette inntektsføres under denne posten.

Post 04 Inntekter av aktuarberegninger

Posten gjelder inntekter ved administrasjon for virksomheter som får beregnet arbeidsgiverandel til SPK aktuariat.

Post 05 Administrasjonsinntekter gruppelivsordningen

Deler av de medlemsvirksomheter som har gruppelivsordning i SPK betaler et administrasjonsbidrag til SPK. Dette inntektsføres under denne posten.

Post 06 Administrasjonsinntekter yrkesskadeforsikring

Posten gjelder refusjon for administrasjonsutgifter for yrkesskade inntruffet før 1. januar 1996 og som behandles av SPK.

Kap. 1541 Pensjoner av statskassen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt bud- sjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	23 630	32 025	33 140
Sum kap. 1541		23 630	32 025	33 140

Allmenn omtale

Før staten etablerte sin tjenstepensjonsordning, ble tjenstepensjon gitt som gavepensjon av statskassen. Ordningen består fortsatt for visse grup-

per som ikke har tjent opp pensjonsrettigheter i Statens Pensjonskasse (SPK). Pensjoner av statskassen bevilges over dette kapitlet og utbetales vanligvis gjennom SPK.

Det er to hovedgrupper som gis pensjon av statskassen:

- arbeidstakere som har hatt statlig tjenesteforhold uten mulighet for å bli medlem av SPK gis tilleggspensjon når de senere er blitt medlemmer og har rett til pensjon derfra. Det er særlige retningslinjer om pensjon for krigstjeneste.
- stedlige tilsatte arbeidstakere ved norske utenriksstasjoner gis billighetspensjon av statskassen ut fra forholdene på stedet. Denne

ordningen administreres i samarbeid med Utenriksdepartementet, og pensjonene utbetales gjennom utenriktjenesten.

Budsjett 2000

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningsforslaget skal dekke forventede utbetalinger til pensjoner fra statskassen.

Kap. 1542 Tilskudd til Statens Pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	4 955 899	5 345 922	6 044 297
70	For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	54 460	56 050	46 963
71	Tilskudd til Pensjonsordningen for apoteketaten, <i>overslagsbevilgning</i>	62 933	8 000	0
72	For lærere i grunnskolen, <i>overslagsbevilgning</i>	435 683	225 091	218 309
	Sum kap. 1542	5 508 975	5 635 063	6 309 569

Allmenn omtale

Kapitlet dekker utgifter til ytelser som etter lov om Statens Pensjonskasse eller andre lover skal utbetales av Statens Pensjonskasse (SPK). Videre dekker kapitlet utgifter til avtalefestet førtidspensjon (AFP) og gruppelivsordningen etter § 23 i hovedtariffavtalens fellesbestemmelser.

Pensjoner fra SPK er alderspensjon, uførepensjon, avtalefestet pensjon, enke-/enkemannspensjon, barnpensjon og vartpenger.

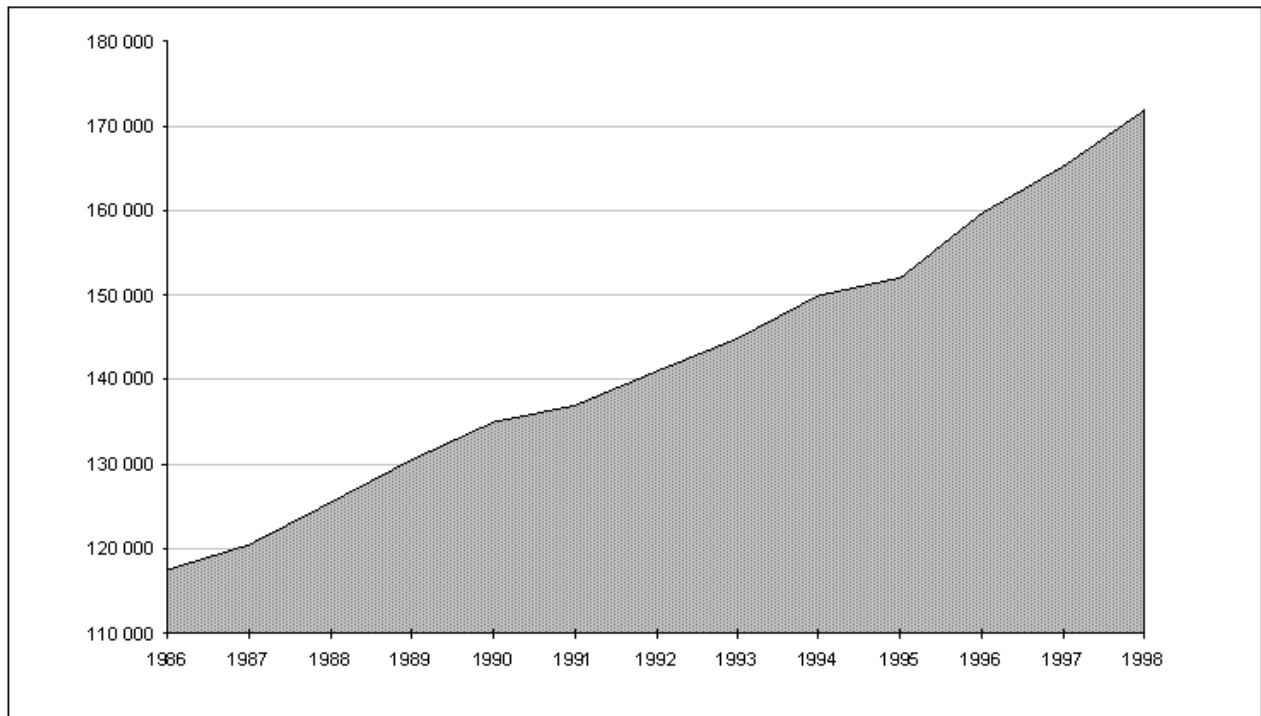
Rapport

Utgifter

I 1998 ble det utbetalt pensjoner, vartpenger, yrkesskadeerstatninger og gruppelivsforsikringer for totalt 8 656 mill. kr, mot 8 001 mill. kroner i 1997. For spesifikasjon, se tabell 3.1. Økningen skyldes volumøkning og regulering av grunnbeløpet i folketrygden per 1. mai 1998.

Inntekter

SPKs inntekter var i 1998 på 3 162 mill. kroner mot 2 816 mill. kroner i 1997. For spesifikasjon, se tabell 9.2.

Figur 9.2 Antall pensjoner utbetalt av SPK, utvikling 1986-1998

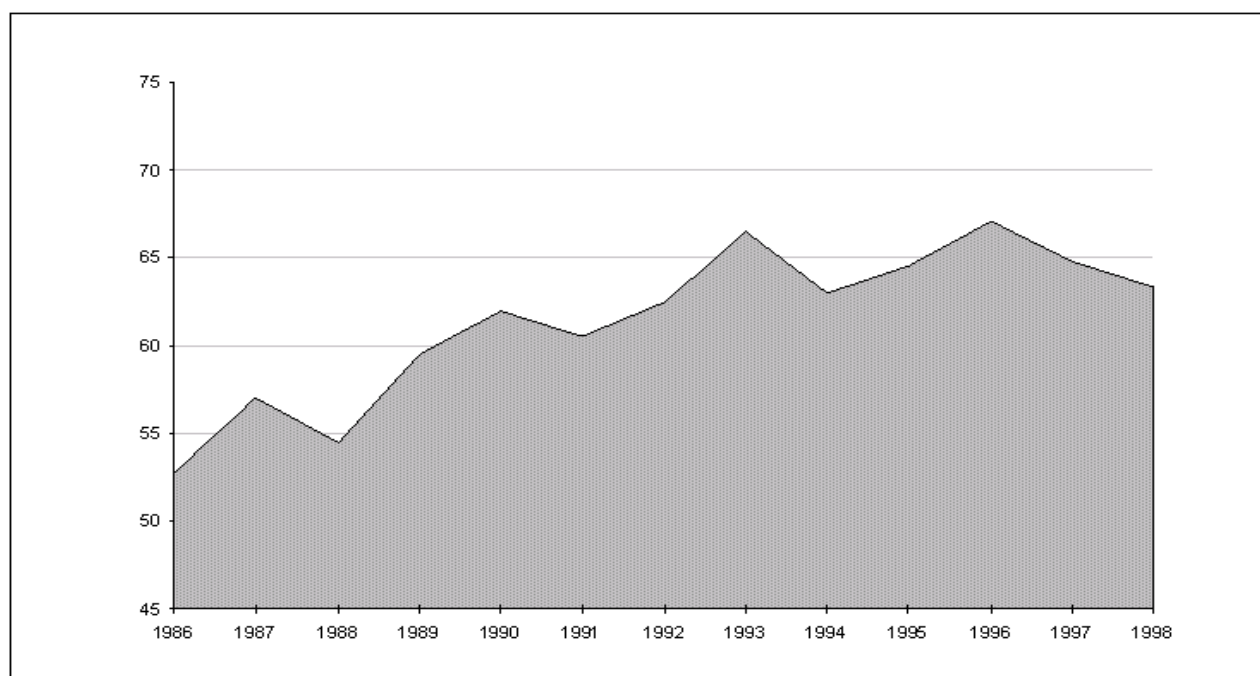
Netto økning i antall pensjoner var 6 650 fra 1. januar - 31. desember 1998.

Samordning

Det alt vesentlige av samordningsfradragene er fradrag for pensjon fra folketrygden. Ytelsene fra folketrygden er regulert med virkning for samordningen. Per 1. mai 1999 utgjør grunnbeløpet i folketrygden (G) kr 46 950 og særtillegget (i prosent av G) 79,33 pst. for enslige og 74,0 pst. for ektefeller.

Overføringer fra statskassen

Differansen mellom utgifter og inntekter utgjør overføringer fra statskassen. Overføringene i 1998 utgjorde 5 446 mill. kr, en økning på 5,0 pst. fra året før. Økningen skyldes økning i antall pensjoner på 4,0 pst., og at flere virksomheter som betaler arbeidsgiveravgiften direkte har fått denne aktuariat beregnet, noe som har medført lavere premie. Figur 9.2 viser utviklingen i overføringene fra statskassen i prosent av utbetalte pensjoner.

Figur 9.3 Utviklingen i overføringene fra statskassen i prosent av utbetalte pensjoner 1986-1998

Pensjonsordningen for apoteketaten

I følge lov om pensjonsordning for apoteketaten skal staten dekke den del av pensjonsutgiftene som skyldes tjenestetid før loven trådte i kraft 1. juli 1953. Pensjonsordningen mottok for perioden januar til og med september 1998 6,216 mill. kroner. Staten har med virkning fra 1. oktober 1998 foretatt en kapitalutløsning av det resterende statstilskuddet med 56,717 mill. kroner. Staten har dermed ikke flere økonomiske forpliktelser for ordningen.

Pensjonsordningen hadde 31. desember 1998 ca. 10 200 medlemmer, inkl. medlemmer med oppsatte rettigheter, og ca. 2 000 pensjonister.

Budsjett 2000

Forutsetninger for budsjettet i 2000

Forslaget til budsjett for 2000 bygger på følgende forutsetninger:

- vekst i pensjonsutbetalinger: 3,5 pst. per år
- grunnbeløp i folketrygden kr 46 950 fra 1. mai 1999
- innskuddet er beregnet på grunnlag av lønnsregulativet av 1. mai 1999 og forutsetter konstant lønnsnivå
- uendret antall spesielle førtidspensjoner

- anslagene legger til grunn at de etater/institusjoner som er medlemmer i SPK i dag, fortsetter sitt medlemskap i SPK.

SPKs finansieringssystem bygger på et utligningssystem som innebærer at de årlige pensjonsutbetalinger dekkes delvis ved SPKs løpende inntekter.

Etter § 41 i lov om Statens Pensjonskasse skal den del av netto pensjonsutgifter som ikke dekkes av pensjonsinnskudd og fondsavkastning dekkes av staten ved årlige bevilgninger.

I følge lovens § 16, er alle medlemmer pålagt å betale innskudd med 2 pst. av pensjonsgrunnlaget. Videre er en rekke institusjoner og etater pålagt å yte en arbeidsgiverandel. Arbeidsgiverandelen beregnes nå aktuariat for de fleste av de som betaler denne direkte, og vil derfor variere fra virksomhet til virksomhet, avhengig av bl.a. lønnsnivå, aldersfordeling og pensjonsalder.

Budsjettering og regnskapsføring er for ca. halvparten av medlemmene ordnet etter den såkalte nettometoden, dvs. at en utelukkende budsjetterer med lønn etter fradrag av pensjonsinnskudd. Arbeidstakerne i disse institusjonene får utbetalt lønn fratrasket pensjonsinnskuddet, men det blir ikke overført pensjonsinnskudd eller arbeidsgiverandel til SPK. Statstilskuddet må derfor i vesentlig grad oppfattes som et "en bloc-

innskudd" fra de virksomheter som ikke er pålagt å yte innskudd direkte.

Tabell 9.2 Pensjonskassens inntekter og utgifter

	Regnskap 1998	Budsjett 1999 etter lønns- og trygdeoppgjør	Forslag 2000
Pensjonsutbetalinger	7 477 920	8 480 833	9 175 686
AFP-pensjoner	619 400	663 562	960 557
Førtidspensjoner	369 304	442 053	462 715
Yrkesskadeforsikring	19 025	19 713	20 635
Gruppelivsordning	73 503	82 689	70 612
Renteutbetalinger, lege- og advokathonorarer	10 380	-	-
Renter refusjonspensjoner	38 791	-	-
Utgifter i alt	8 608 323	9 688 850	10 690 206
Medlemsinnskudd	721 346	1 009 369	1 024 409
Arbeidsgiverpremie	1 687 233	2 254 925	2 456 694
AFP - premie	324 137	100 896	456 020
Direkte innbetalt gruppelivspremie	24 558	26 708	30 269
Refusjon yrkesskade	14 251	19 819	20 549
Kapitalavkastning	22 796	25 639	29 058
Refusjonspensjoner førtidspensjoner	321 035	368 440	316 174
Refusjonspensjoner andre ordninger	47 100	45 780	47 465
Inntekter i alt	3 162 456	3 851 576	4 380 637
Samlet tilskudd (utgifter - inntekter)	5 445 867	5 837 274	6 309 569

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter medlemsinnskudd og arbeidsgiverandel for tilsatte i staten, utenom statens forretningsdrift.

hetenes totale pensjonsutgifter. Ca. 80 virksomheter blir berørt av forslaget og får tilsammen økte utgifter på vel 22 mill. kroner. Regjeringen vil i dialog med organisasjonene vurdere mulige overgangsordninger.

Post 70 For andre medlemmer i Statens Pensjonskasse

Posten omfatter arbeidsgiverandel for tilsatte i ikke-statlige sosiale og humanitære institusjoner som er medlemmer av SPK. Det foreslås at alle ikke-statlige sosiale og humanitære organisasjoner, som har pensjonsordning i SPK, begynner å betale arbeidsgiverandel til SPK fra 1. januar 2000. Forslaget medfører økte pensjonsutgifter for disse virksomhetene og vil synliggjøre virksom-

Post 72 For lærere i grunnskolen

Posten omfatter differansen mellom premieinntekter og pensjonsutbetalinger for tidligere opptjente rettigheter for undervisningspersonell i grunnskolen. Det er rammeoverført 36,209 mill. kroner til kap. 571 Rammetilskudd til kommunene, post 60 pga. korrigeringer i beregningsgrunnlaget for kommunene. Det vises til St.prp. nr. 69 (1998-99) Om kommuneøkonomien 2000 mv.

Kap. 1543 Arbeidsgiveravgift til folketrygden

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	232 618	248 506	252 267
70	For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	4 605	4 920	4 993
	Sum kap. 1543	237 223	253 426	257 260

Allmenn omtale

Overføringen gjelder arbeidsgiveravgift til folketrygden av en beregnet arbeidsgiverandel for virksomheter som ikke er pålagt å innbetale slik arbeidsgiverandel til Statens Pensjonskasse (SPK). Dette omfatter arbeidsgiveravgift for statsforvaltningen og for andre medlemmer i SPK som ikke betaler arbeidsgiveravgift. For statlige virksomheter skal det betales 14,1 pst. arbeidsgiveravgift.

Post 01 Driftsutgifter

Posten gjelder beregnet arbeidsgiveravgift for arbeidsgiverandelen av pensjonsinnskuddet for statsforvaltningen.

Post 70 For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse

Posten gjelder beregnet arbeidsgiveravgift for arbeidsgiverandelen av pensjonsinnskuddet for andre medlemmer i SPK som ikke betaler arbeidsgiverandel direkte til SPK.

Budsjett 2000**Kap. 1544 Boliglån til statsansatte**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	272 986	50 000	1 500 000
	Sum kap. 1544	272 986	50 000	1 500 000

Allmenn omtale

I hovedtariffavtalen for statsansatte er det tatt inn bestemmelser om en låneordning som staten som arbeidsgiver skal ha for sine ansatte. Statens Pensjonskasse (SPK) administrerer ordningen. Ordningen omfatter også lærerne i de kommunale grunnskolen og i de fylkeskommunale videregående skolene, samt andre virksomheter som er medlemmer i SPK. Ordningen finansieres ved hjelp av SPKs fond og ved bevilgninger over statsbudsjettet i den utstrekning fondets midler ikke strekker til. På grunn av den store økningen i

etterspørselen etter lån i 1998 og i 1999, er bevilgningen til boliglån økt fra 50 mill. kroner til 1 500 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 67 (1998-99) og Innst. S. nr. 236 (1998-99).

Lån gis med inntil kr 350 000 til anskaffelse av bolig eller refinansiering av boliglån. Lån gis mot sikkerhet innenfor 80 pst. av boligens lånetakst/omsetningsverdi. Lånet har en maksimal nedbetalingstid på 30 år hvorav 3 år kan gis avdragsfritt.

Renten fastsettes til normalrentesatsen for rimelige lån i arbeidsforhold, med tillegg på et halvt prosentpoeng. Renten for boliglån er for 1999 fastsatt til 5,5 pst. p.a.

Rapport

Antall				Beløp i mill. kr		
År	Innvilget nye lån	Beholdning vanlige lån	Utflytterlån	Brutto utlån	Avdrag	Kapitalbehov
1990	3 869	51 734	335	443	168	275
1991	3 449	49 617	303	374	162	212
1992	2 694	46 872	286	369	187	182
1993	2 138	41 375	245	371	369	2
1994	966	24 669	216	78	469	-391
1995	1 196	29 619	190	214	322	-108
1996	604	23 784	152	107	429	-322
1997	408	19 720	126	127	348	-221
1998	1639	17 941	108	473	200	273

For ytterligere rapportering henvises det til omtalen under kapittel 1540 Statens Pensjonskasse.

Kap. 1545 Ventelønn mv. (jf. kap. 4545)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	176 958	163 588	181 025
	Sum kap. 1545	176 958	163 588	181 025

Allmenn omtale

Ventelønnsordningen er hjemlet i lov av 4. mars 1983 nr. 3, og gir oppsagte tjenestemenn rett til ventelønn og fortrinnsrett til annet statlig arbeid. Ventelønnsmottakere har anledning til å søke enkelte nye stillinger i staten før offentlig kunngjøring.

Kapitlet dekker de løpende ventelønnsutgiftene.

Rapport

Det vises til omtalen av kapittel 1540 Statens Pensjonskasse.

Resultatmål 2000

Det vises til omtalen av kapittel 1540 Statens Pensjonskasse.

Budsjett 2000**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningsforslaget skal dekke forventede utbetalinger til ventelønn. Det foreslås at fristilte statlige virksomheter med unntak av Telenor skal refundere utgiftene til ventelønn fra 1. januar 2000.

Kap. 4545 Ventelønn (jf. kap. 1545)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt bud- sjett 1999	Forslag 2000
01	Refusjon statlig virksomhet m.v.	18 314	27 258	24 633
	Sum kap. 4545	18 314	27 258	24 633

Post 01 Refusjon statlig virksomhet mv.

Se kommentar under kapittel 1545 post 01.

Kap. 1546 Yrkesskadeforsikring (jf. kap. 4546)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt bud- sjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	7 425	19 000	19 000
	Sum kap. 1546	7 425	19 000	19 000

Allmenn omtale

Alle som utfører arbeid i arbeidsgivers tjeneste, er omfattet av lov 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskade-forsikring. Staten som arbeidsgiver er selvassur-andør, men arbeidstakere i staten har de samme rettigheter etter loven som andre arbeidstakere. Arbeidstakere som omfattes av hovedtar-iffavtalen i staten, er i tillegg dekket av reglene i avtalens fellesbestemmelser om ytelser ved yrkesskader. Yrkesskadeordningen omfatter per-sonskader som skyldes arbeidsulykker. Videre omfattes sykdommer som skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser. Den ytelse skadelidte har rett til, skal gis uten hensyn til om noen er skyld i skaden. Arbeidsgiver er objektivt ansvarlig for yrkesskader. Vilkåret er at skaden/sykdommen påføres i arbeid på arbeids-stedet og i arbeidstiden.

Fra 1. januar 1995 overtok Statens Pensjons-kasse (SPK) saksbehandlingen for alle yrkesska-detilfeller i staten. Arbeidsgivere kunne velge om de selv ville sluttbehandle eldre saker eller om de ville oversende saken til behandling i SPK. Fra 1. januar 1996 er yrkesskade-forsikringen i staten basert på et premiesystem. Dette innebærer at

arbeidsgivere blir avkrevet en premie hvert år som skal dekke kostnadene for de skader som konstateres dette året, også om skaden meldes og gjøres opp flere år senere. For saker som behan-dles av SPK og der skaden ble konstatert før 1. januar 1996, utbetales erstatningen fra SPK, som deretter krever beløpet refundert fra den aktuelle arbeidsgiver. Skader konstatert etter 1. januar 1996 blir dekket av innbetalt premie.

Rapport

Det vises til omtale under kapittel 1540 Statens Pensjonskasse.

Resultatmål 2000

Det vises til omtale under kapittel 1540 Statens Pensjonskasse.

Budsjett 2000**Post 01 Driftsutgifter**

Forslaget til bevilgninger på denne posten skal dekke utgiftene til yrkesskadeutbetalinger i 1999.

Kap. 4546 Yrkesskedeforsikring (jf. kap. 1546)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt bud- sjett 1999	Forslag 2000
01	Premie yrkesskedeforsikring	47 437	46 900	48 213
02	Administrasjonsinntekter yrkesskedeforsikring	2 388	2 124	2 183
	Sum kap. 4546	49 825	49 024	50 396

Post 01 Premie yrkesskedeforsikring

Forslaget til bevilgning gjelder innbetaling av yrkesskedeforsikringspremie fra alle arbeidsgivere som omfattes av ordningen. Innbetalt premie er vesentlig høyere en forventet utbetalt erstatning i 2000. Dette har sammenheng med at det ofte kan ta flere år før skadetidspunktet blir konstatert og utbetalingene dermed først kommer flere år etter at premien er innbetalt. Bevilgningsforslaget er prisjustert i forhold til foregående år.

Post 02 Administrasjonsinntekter yrkesskedeforsikring

Yrkesskedeforsikringsordningen er forutsatt å være administrativt selvfinansierende. Dette innebærer at den enkelte arbeidsgiver skal dekke SPKs administrative utgifter ved ordningen. Dette gjøres ved at det til premien legges et administrasjonsgebyr. Gebyret inntektsføres på denne posten.

Programkategori 01.50 Konkurranse- og prispolitikk

Utgifter under programkategori 01.50 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
1550	Konkurransetilsynet, jf. kap.4550	64 788	66 799	65 750	-1,6
1560	Pristilskudd	124 943	48 238	145 000	200,6
	Sum kategori 01.50	189 731	115 037	210 750	83,2

Inntekter under programkategori 01.50 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
4550	Konkurransetilsynet, jf. kap. 1550	424	42	0	-100,0
	Sum kategori 01.50	424	42	0	-100,0

Tilstandsvurdering - hovedutfordringer

Konkurransopolitikken

Konkurransopolitikken er en viktig del av grunnlaget for verdiskapingen og sysselsettingen i norsk økonomi. En aktiv konkurransopolitikk bidrar til omstilling, kostnadseffektivitet og nyskaping, og dermed til et langsiktig, lønnsomt og konkurransedyktig norsk næringsliv. AAD har et ansvar for å bidra til at økonomiens virkemåte bedres gjennom mer effektiv ressursbruk i alle deler av samfunnet. Gjennom konkurransopolitikken skal departementet bidra til effektiv ressursbruk i næringslivet, og gjennom forvaltningspolitikken arbeider departementet for å legge til rette for en effektivt fungerende offentlig forvaltning.

Konkurranseloven (lov av 11. juni 1993 nr. 65) er det rettslige grunnlaget for konkurransopolitikken og har som formål å sørge for effektiv bruk av samfunnets ressurser ved å legge til rette for virksom konkurranse. Loven omfatter ervervs- og virksomhet av enhver art, både i privat og offentlig sektor, og setter forbud mot konkurranseskadelige handlinger som prissamarbeid og markedsdelingsavtaler m.m. Loven gir

hjemmel for inngrep mot andre typer handlinger som i en del tilfeller kan virke skadelig på konkurransen, f.eks. bedriftserverv og leveringsnektelser. Videre pålegger loven de næringsdrivende å gi forbrukerne prisopplysninger for varer og tjenester. I følge loven skal konkurransemyndighetene påpeke konkurransebegrensende virkninger av offentlige tiltak og eventuelt fremme forslag med sikte på å forsterke konkurransen og lette adgangen for nye konkurrenter.

I tillegg til den norske konkurranseloven er EØS-konkurranseregler tatt inn i norsk lovgivning. Mens den norske konkurranseloven retter seg mot konkurransebegrensninger som har virkning på det norske markedet, gjelder EØS-avtalens regler konkurransebegrensende handlinger som påvirker samhandelen mellom to eller flere land innenfor EØS-området.

I et marked med virksom konkurranse, vil prisene gi signaler om hva forbrukerne etterspør og hvordan de verdsetter ulike varer og tjenester, samtidig som prisene reflekterer kostnadene ved å framskaffe disse produktene. Dette samspillet mellom tilbud og etterspørsel er en viktig forutsetning for at produksjonsressursene blir utnyttet

best mulig. Konkurransopolitikken vil derfor kunne påvirke markedsaktørene og medvirke til at viktige realøkonomiske målsetninger blir nådd.

Internasjonalt har utviklingen de senere år gått i retning av økt samarbeid, nedbygging av handelshindringer og en sterkere økonomisk integrasjon. Norge er i dag forpliktet i henhold til økonomisk-politiske avtaler som EØS-avtalen, WTO-avtalen og OECD-samarbeidet. Økt internasjonalt samarbeid og handel vil gi bedre muligheter for fredelig samkvem, økonomisk utvikling og vern av miljøet. Som et lite land med en stor utenrikshandel, vil Norge ha store fordeler av utviklingen av det internasjonale samarbeidet som følger av bl.a. EØS-avtalen og WTO-avtalen. Felles regelverk, forutsigbarhet og markedsadgang er viktige stikkord i denne sammenheng. Samtidig som norsk næringsliv får lettere markedsadgang ute, vil konkurransetrykket fra utenlandske aktører øke. For konkurransemyndighetene skaper utviklingen betydelige utfordringer:

- På flere områder har det de senere år skjedd en utvikling i retning av større grad av markedstilpasning der det tidligere har vært offentlige monopoler eller sterk offentlig regulering. Eksempler på dette er markedene for elektrisk kraft, teletjenester, luftfart og legemidler. Konkurransemyndighetene har fått utvidet sitt ansvarsområde ved at de nye markedene har blitt omfattet av konkurranse-loven. Konkurransemyndighetene har ført aktivt tilsyn med disse markedene. Videre har en i samarbeid med de aktuelle fagmyndigheter søkt å bidra til at de rammebetingelsene som fastsettes i tilknytning til omstrukturingsprosesser, ikke unødig skaper dominerende, fristilte foretak. Dette er en utfordring som vil prege konkurransemyndighetenes arbeid også i 2000.
- Konkurransemyndighetene har også fått utvidet sitt ansvarsområde ved at departementet har overtatt fra Samferdselsdepartementet ansvar for behandling av klager på vedtak av konkurransemessig karakter fattet av Post- og teletilsynet etter teleloven og postloven.
- Økt internasjonalisering skaper behov for omstruktureringer i næringslivet i form av fusjoner og bedriftsoppkjøp, både mellom norske bedrifter og over landegrensene. Dette vil som hovedregel være positivt, men kan i visse tilfeller føre til konsentrasjoner i markedet som svekker konkurransen og således motvirker formålet med økt internasjonalt handelssamarbeid. Konkurransemyndighetene skal over-

våke denne omstruktureringen og gripe inn mot konsentrasjonsøkninger som innebærer en vesentlig begrensning av konkurransen og motvirker effektiv ressursbruk.

- Videre er det en utfordring å finne fram til samarbeidsformer med andre lands konkurransemyndigheter for å håndtere konkurransebegrensninger på tvers av landegrensene. Dette er spørsmål som også diskuteres i internasjonale organisasjoner som OECD og WTO. Departementet har foreslått endringer i konkurranse-loven som skal gjøre det lettere å utveksle informasjon med andre lands konkurransemyndigheter, jf. Rapport.

Store deler av varehandelsnæringen og en del tjenesteytende sektorer er områder som i mindre grad er påvirket av den internasjonale utviklingen og økt konkurranse utenfra. Her må konkurransemyndighetene bidra til å opprettholde virksom konkurranse uten "drahjelp" fra den internasjonale konkurransen.

Produksjon og videreforedling av jordbruksprodukter har også hatt begrenset konkurranse fra utlandet. Selv om importvernet er lagt om, må konkurransemyndighetenes arbeid i forhold til jordbruk og næringsmiddelindustri i 2000 baseres på at dette i stor grad er skjermede sektorer.

Som nevnt ovenfor, gir konkurranse-loven konkurransemyndighetene som oppgave å påpeke konkurransebegrensende virkninger av offentlige reguleringer og fremme forslag med sikte på å forsterke konkurransen og lette adgangen for nye konkurrenter. Dette arbeidet må skje i dialog og samarbeid med de respektive fagmyndigheter. Det er en betydelig utfordring for konkurransemyndighetene å skape forståelse og få gjennomslag for at offentlige reguleringer må utformes slik at de virker minst mulig negativt inn på konkurransen og således øker kostnadene og reduserer verdiskapingen i økonomien.

Prispolitikken

Pristiltaksloven (lov 11. juni 1993 nr. 66), er en beredskapslov som gir hjemmel til å gjennomføre generelle pristiltak, som prisstopp o.l., når det er nødvendig for å fremme en samfunnsmessig forsvarelig prisutvikling. Prisutviklingen har de seneste år ligget på et lavt nivå.

Det vil i stor grad være motsetning mellom å føre en aktiv konkurransepolitikk og å gjennomføre generelle prisregulerende tiltak. Siden begynnelsen av 1980-tallet har hovedvekten vært

lagt på konkurransepolitiske tiltak, og generelle prisreguleringer anses ikke som aktuelt annet enn i helt spesielle situasjoner.

Rapport

Erfaringen med den norske konkurranseloven i de ca. fem årene som er gått siden ikrafttredelsen 1. januar 1994, har avdekket behov for å foreta enkelte endringer i loven av teknisk karakter og endringer som er nødvendige for å kunne gjennomføre en effektiv konkurransepolitikk. På denne bakgrunn fremmet departementet i september 1999 en odelstingsproposisjon med forslag til endringer i konkurranseloven.

I proposisjon har departementet bl.a. foreslått endringer i konkurranseloven slik at Konkurransetilsynet kan innhente opplysninger og utveksle taushetsbelagte opplysninger med andre staters konkurransemyndigheter når dette er nødvendig for å oppfylle Norges forpliktelser etter avtaler med fremmed stat eller internasjonale organisasjoner. Med dette har departementet lagt forholdene bedre til rette i norsk lovgivning for et effektivt internasjonalt samarbeid for å bekjempe internasjonale karteller og andre grenseoverskridende konkurransereguleringer. Departementet har også foretatt en foreløpig vurdering av klageordningen etter konkurranseloven. Det foreslås ingen endring nå, men spørsmålet vil bli gitt en grundig behandling i sammenheng med en bred gjennomgang av loven senere.

Hovedmål og strategier.

Departementet legger opp til at konkurransemyndighetenes hovedstrategi for de senere år videreføres. Hovedmålet vil være å sørge for effektiv bruk av samfunnets ressurser gjennom å legge til rette for virksom konkurranse, i tråd med konkurranselovens formålsparagraf.

Følgende forhold er viktig for å få en effektiv gjennomføring av konkurransepolitikken:

- En hensiktsmessig utforming av konkurranselovgivningen. Departementet tar sikte på

å oppnevne et utvalg som skal foreta en bred gjennomgang av konkurransepolitikken, konkurranselovgivningen og konkurransemyndighetenes organisasjon, herunder skal utvalget vurdere klageordningen under konkurranseloven.

- En effektiv håndheving av konkurranseloven og en hensiktsmessig etatsstyring av Konkurransetilsynet med fokus bl.a. på rolledeling og rolleforståelse i den løpende kommunikasjon med Konkurransetilsynet.
- En effektiv organisering av konkurransemyndighetene. Den utvidelse av konkurranselovens virkeområde som har skjedd i senere år, samt øvrige trekk ved utviklingen, gjør det nødvendig å intensivere overvåknin-gen av markeds- og konkurranseforholdene. Dette har skapt behov for tiltak som kan gi Konkurransetilsynet ytterligere økt slagkraft som tilsyns- og håndhevingsorgan. En tilpasning av Konkurransetilsynets regionapparat vil bli gjennomført i tråd med det som ble skissert i Arbeids- og administrasjonsdepartementets budsjettproposisjon for 1999. Det vil bli arbeidet aktivt for at Konkurransetilsynet skal ha en optimal kompetanse, og tiltak vil bli gjennomført for at tilsynet skal fungere som en samlet og slagkraftig enhet med en desentralisert organisasjon.

På noen områder som har gjennomgått reguleringsreform, bl.a. kraft og tele, er det etablert sektortilsyn som også har ansvar for konkurranse spørsmål i henhold til særlovgivningen på disse områdene. Her vil det være særlig behov for samordning mellom Konkurransetilsynet og de respektive sektortilsyn for å gjøre tilsynet med konkurranseforholdene hensiktsmessig for markedsaktører og tilsynsmyndigheter. Det er etablert samarbeidsordninger, men det er aktuelt å vurdere ytterligere tiltak for å organisere tilsyn med konkurranseforholdene best mulig. Dette vil bli vurdert bl.a. innenfor rammen av "Et enklere Norge".

Kap. 1550 Konkurransetilsynet (jf. kap.4550)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt bud- sjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	64 788	66 799	65 750
	Sum kap. 1550	64 788	66 799	65 750

Allmenn omtale

Konkurransetilsynet er et forvaltningsorgan underlagt AAD, som skal ivareta tilsynet med konkurranseforholdene og den praktiske gjennomføringen av konkurranse- og prispolitikken. Staten er organisert med en sentralenhet i Oslo og et regionapparat med i alt 8 kontorer i henholdsvis Oslo, Hamar, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim, Bodø og Tromsø.

Det rettslige grunnlaget for Konkurransetilsynets virksomhet er konkurranseloven, pristiltaksloven, konkurransereglene for foretak i EØS-avtalen og husleiereguleringsloven.

Konkurransetilsynet skal fremme virksom konkurranse i næringslivet bl.a. ved å påse at ulovlige konkurransebegrensninger ikke forekommer og kontrollere at påbud om prisopplysning av varer og tjenester etterleves.

Konkurransetilsynet er videre tillagt håndhevingssoppgaver i forbindelse med EØS-avtalen. Etter lov om konkurranseregler i EØS-avtalen skal tilsynet utføre kontroller hos ervervsdrivende i Norge for eller sammen med EFTAs overvåkinsorgan.

Konkurransetilsynet kan innføre prisreguleringer eller andre pristiltak når dette er nødvendig for å fremme en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling. Videre skal tilsynet kontrollere bestemmelsene i kredittkjøpsloven, bistå Forbrukerombudet i den lokale håndhevingen av markedsføringsloven og utbetale og regnskapsføre statstilskudd til regulering av forbrukerprisene på ulike varer.

Konkurransetilsynet har utarbeidet en strategiplan for 1999-2001 som danner grunnlaget for de prioriteringer det arbeides etter.

Rapport

Det skal ikke være skadelige, private konkurransebegrensninger i markedene

Arbeidet under dette hovedmålet er en prioritert oppgave i Konkurransetilsynets virksomhet og omfatter håndheving av forbudsbestemmelsene

etter konkurranseloven, behandling av dispensasjonssaker, inngrep mot konkurransereguleringer og internasjonalt arbeid.

a) Kontroll av forbudene

Konkurranseloven forbyr konkurransereguleringer som vanligvis antas å være skadelige og lede til mindre effektiv bruk av samfunnets ressurser. Dette gjelder forbud mot å samarbeide om priser, anbud og markedsdeling, og forbud mot at leverandører søker å påvirke videreforhandlernes priser. Tilsyn med etterlevelsen av loven innbefatter bl.a. kontrollbesøk med granskning og bevis-sikring.

Saksantallet i 1998 er vesentlig høyere enn i 1997. Dette har sammenheng med at flere typer overtredelser er påtalt, bl.a. leverandørers manglende angivelse av veiledende pris i annonser. Konkurransetilsynets håndtering av de antatt mindre betydelige overtredelser er for tiden under vurdering.

Konkurransetilsynet har gitt arbeidet med å avdekke og sanksjonere brudd på konkurranseloven høyere prioritet enn tidligere. Det er vanskelig å måle effekten av kontrollvirksomheten, men det forventes at kontrollen leder til bedre etterlevelse av forbudene og at håndhevingen dermed legger til rette for virksom konkurranse i tråd med formålet i loven. I 1998 var det 214 kontroll saker. I 114 av sakene ble det foretatt innskjerping, mens 3 saker ble anmeldt til politiet.

b) Behandling av dispensasjoner for samarbeid om priser, rabatter, anbud og markedsdeling

Konkurransebegrensende tiltak som er forbudt etter konkurranseloven, kan i noen tilfeller også ha positive virkninger. Det er adgang i konkurranseloven til å gi dispensasjon fra lovens forbud.

De fleste dispensasjonene er gitt fordi det i utgangspunktet ulovlige samarbeidet totalt sett gav flere positive enn negative virkninger på konkurransen. Tilsynet har i 1998 hatt en systematisk gjennomgang av dispensasjoner gitt uten

tidsbegrensning etter prisloven. En rekke dispensasjoner ble opphevet i 1998.

c) Vurdering av inngrep mot konkurransereguleringer

Konkurransetilsynet vurderer inngrep mot konkurransebegrensninger som ikke omfattes av forbudene i konkurranseloven. Dette gjelder inngrep mot strukturelle endringer i markedet og mot konkurranseskadelig adferd. Inngrep mot bedriftsserverv (inkludert fusjoner) er tiltak som går ut på å hindre uheldige konsentrasjoner i markedene. I 1998 foretok Konkurransetilsynet inngrep i to saker som gjaldt bedriftsserverv. Inngrepsvurderinger i forbindelse med konkurranseskadelig adferd er for en stor del knyttet til avtaler mellom aktører eller ensidige tiltak fra aktører som f.eks. rabattbetingelser, forretningssnektelser o.l. I 1998 behandlet Konkurransetilsynet 52 inngrepssaker, og foretok inngrep i 4 av dem. I en del saker har aktørene endret bestemmelsene i avtalene i tråd med Konkurransetilsynets merknader uten at det er blitt fattet vedtak om inngrep.

Konkurransetilsynet skal følge utviklingen i markeder med tendens til økt konsentrasjon. Konkurransetilsynet gjør dette bl.a. ved å følge spesielt godt med i strukturendringene i dagligvarehandelen og i kraftsektoren.

De endringer som skjer i konkurransebegrensende ordninger, enten frivillig eller gjennom Konkurransetilsynets inngrep, bidrar til mer virksom konkurranse i de aktuelle markeder.

d) Internasjonalt samarbeid

De norske EØS-konkurranseregler er endret i samsvar med endringene i EØS-avtalen. Konkurransetilsynet har bidratt i behandlingen av lovgivningssaker og enkeltsaker i Europakommisjonen og EFTAs overvåkingsorgan, både i form av vurderinger og konkrete opplysninger. Konkurransetilsynet samarbeider aktivt også med de andre nordiske konkurransemyndighetene og deltar aktivt i OECD og WTO.

e) Samarbeidsordninger med andre tilsynsmyndigheter

For å effektivisere og samordne tilsynsarbeidet har Konkurransetilsynet de siste årene inngått samarbeidsavtaler med flere andre tilsynsmyndigheter, herunder Luftfartsverket, Norges vassdrags- og energiverk, Post- og teletilsynet og

Kredittilsynet. Samarbeidsavtalen med Post- og teletilsynet ble revidert i 1998.

Offentlige tiltak skal ikke i unødig grad skade konkurransen i markedet

Offentlige tiltak kan ha betydelige, negative konsekvenser for konkurransen. Gjennom høringer i forbindelse med iverksetting eller endring av offentlige regler og tiltak kan Konkurransetilsynet påvirke beslutningsprosessen og trekke inn konkurransemessige vurderinger, og eventuelt foreslå alternative løsninger eller fraråde at tiltak iverksettes. I 51 tilfeller har Konkurransetilsynet overfor kommuner/fylkeskommuner og departementer/direktorater pekt på uheldige virkninger av offentlige reguleringer (jf. konkurranseloven § 2-2 d)¹ i 1998. Flere saker som er tatt opp med kommunale myndigheter, gjelder kommunale innkjøpsordninger eller andre forhold som begrenser etableringsmulighetene.

Markedsdeltakerne skal kunne opptre rasjonelt

Arbeidet med å bedre de næringsdrivendes prisopplysning på tjenester har vært prioritert de siste årene, og det er vedtatt flere prisopplysningsforskrifter på dette området. En generell gjennomføringsforskrift for prisopplysning for tjenester trådte i kraft i 1998. Det er gjennomført en utstrakt informasjonsvirksomhet om den nye forskriften overfor enkeltbransjer.

Meldepliktsforskrift for prisendringer på elektrisk kraft ble iverksatt fra 1. januar 1998. Kraftprisene offentliggjøres på Konkurransetilsynets internettsider. Dette har bidratt til økt fokus på bl.a. endringer og forskjeller i kraftpriser, samt hvorledes og hvor enkelt leverandørbytte kan foretas. Denne prisoversikten er for øvrig mye benyttet i forbindelse med den offentlige debatt om kraftpriser.

En fortløpende publisering av Konkurransetilsynets vedtak, avgjørelser og høringsuttalelser har økt tilgjengeligheten av tilsynets arbeider.

Prisundersøkelser er et viktig virkemiddel for å effektivisere og bevisstgjøre etterspørselssiden. Det foretas nå færre, men mer målrettede undersøkelser enn før. Prisundersøkelser foretas i markeder hvor det vurderes som særlig viktig at kjøperene er oppmerksom på prisvariasjoner. Det ble foretatt 7 slike undersøkelser i 1998.

¹ 39 av tilfellene var påpekninger overfor kommuner/fylkeskommuner, mens 12 var forhold tatt opp med departementer/direktorater.

Resultatmål 2000

Som nevnt utarbeidet Konkurransetilsynet i 1998 en strategiplan for perioden 1999-2001. De prioriterte hovedmålene i 2000 er:

Det skal ikke være skadelige private konkurransebegrensninger i markedene

Konkurransetilsynet skal:

- Videreføre arbeidet med den alminnelige konkurranseovervåkingen i markedene. Konkurransetilsynet skal opprettholde innsatsen på markedsområder der en tradisjonelt har hatt problemer med å etablere en tilfredsstillende konkurranse. Dette kan f.eks. gjelde markeder med høy konsentrasjon og hvor nyetablering har vist seg vanskelig, markeder som er skjermet for importkonkurranse og markeder som er deregulert. Økt innsats fra tilsynets side på slike markedsområder vil særlig kunne gi seg utslag i økt ressursbruk på analyse og overvåking av markedene samt vurderinger av inngrep.
- Avdekke brudd på lovens forbudsbestemmelser, utvikle informasjonssystemer for å fange opp grovere brudd, jf. punktet ovenfor, og følge opp saker som er oversendt påtalemyndigheten.
- Videreføre arbeid for å utnytte håndhevmulighetene i konkurranseloven på en mer effektiv måte.
- Følge spesielt opp områder som tradisjonelt har vært styrt gjennom offentlige monopoler eller direkte offentlige reguleringer. Dette gjelder områder som telekommunikasjon, elektrisk kraft, luftfart, finansmarkedene, betalingsformidling, media- og kulturmarkedene, helse- og utdanning og landbrukssektoren. Flere av disse områdene har kommet inn under konkurranselovens virkeområde gjennom de reguleringsreformer som er gjennomført. Konkurransetilsynet skal i nødvendig grad drøfte spørsmål i tilknytning til overlappende kompetanse med andre tilsynsmyndigheter og inngå formelle samarbeidsavtaler der dette er hensiktsmessig.
- Videreutvikle og styrke arbeidet med internasjonale konkurransesaker, spesielt innenfor EØS. Konkurransetilsynet skal utvikle hensiktsmessige former for samarbeid med andre lands konkurransemyndigheter og inter-

nasjonale tilsynsorganer på konkurransepolitikens område. Dette arbeidet må innpasses i organisasjonen på en hensiktsmessig måte.

- Avdekke og eliminere etableringshindringer, spesielt forhold og tiltak som er egnet til å begrense konkurransen fra utlandet gjennom import og etableringer i det norske markedet.
- Føre et mer effektivt tilsyn med konkurransen ved å bygge opp systemer for å overvåke markedene og foreta analyser av markedsutvikling og konkurranseforhold.

Offentlige tiltak skal ikke i unødig grad skade konkurransen i markedene

Konkurransetilsynet skal:

- Vurdere tilsynets ressursbruk i forbindelse med høringsuttalelser o.l. til andre myndighetsorganer og eventuelt finne fram til tiltak som kan forbedre tilsynets muligheter til å påvirke offentlige reguleringer og tiltak i konkurransefremmende retning.
- Arbeide for at mulighetene for konkurranseutsetting av produksjonsvirksomheten i offentlig sektor blir utnyttet for å effektivisere ressursbruken.

Markedsdeltakerne skal kunne opptre rasjonelt

Konkurransetilsynet skal:

- Effektivisere etterspørselssiden ved å videreutvikle prisundersøkelser som virkemiddel og gjennom oppfølging av prisopplysningsplikten i de tjenesteytende bransjene.
- Bidra til at konkurransepolitiske rammebetingelser er stabile og kjente.
- Arbeide med å implementere informasjonsstrategien for Konkurransetilsynet og profilere etaten som sentral nasjonal instans i alle forhold som vedrører konkurranse.

Budsjett 2000**Post 01 Driftsutgifter**

Konkurransetilsynet hadde per 1. mars 1999 en bemanning tilsvarende 144 årsverk. Posten dekker lønns- og driftsutgifter for Konkurransetilsynet. De største utgiftene foruten lønn er husleie og reiseutgifter til kontrollbesøk og oppfølging av EØS/EU-regelverket.

Kap. 4550 Konkurransetilsynet (jf. kap. 1550)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
01	Salg av publikasjoner	48	42	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	376	0	0
	Sum kap. 4550	424	42	0

Post 01 Salg av publikasjoner

Konkurransetilsynet utarbeider informasjonsmateriell av forskjellig slag som blir delt ut gratis, jf. også redegjørelsen i St.prp. nr. 17 (1998-99) Endringer på Statsbudsjettet 1998. Spesielt

nevnes tidsskriftet Konkurransen som blir gitt ut 4 ganger i 1999. Målsetningen med tidsskriftet er å profilere konkurransepolitikken i Norge, orientere om nytt regelverk og informere om utviklingen innen EU/EØS på det konkurransepolitiske området.

Kap. 1560 Pristilskudd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
70	Til regulering av forbrukerprisene	124 943	48 238	145 000
	Sum kap. 1560	124 943	48 238	145 000

Allmenn omtale

Tilskuddsordningene under dette kapitlet består av frakttilskudd for bensin og autodiesel og særtilskudd til Nord-Norge. Formålet med tilskuddene er å bidra til å jevne ut prisforskjeller mellom ulike områder for de aktuelle varene.

Tilskuddene til bensin og autodiesel utbetales til oljeselskapene slik at disse ved salg til bensinforhandlere maksimalt krever et frakttillegg på 7 øre per liter inkl. mva.

Særtilskuddene til Nord-Norge består av frakttilskudd for fyringsolje nr. 1 og nr. 2 samt parafin på samme vilkår som den generelle ordningen for bensin og autodiesel. Videre ytes tilskudd til fatlevering av bensin og fyringsprodukter på visse vilkår med 18 øre per liter. For visse sorter frukt gis pristilskudd. Tilskuddene til frukt er høyest i den nordligste sonen og utgjør 125 øre per kg i sone I, 95 øre i sone II, 65 øre i sone III og 35 øre i sone IV. I Nord-Troms og Finnmark ytes også pristilskudd til melk med 20 øre per liter.

Konkurransetilsynet står for administrasjonen av ordningene og har gitt forskrifter om gjennomføringen.

Rapport

Det ble i 1998 utbetalt 97,3 mill. kroner i frakttilskudd for bensin og autodiesel. Dette er en

nedgang på ca. 7 mill. kroner i forhold til 1997. En undersøkelse i 1997 viser at de største tilskuddene utbetales til forhandlere i Nord-Norge, Nordvestlandet og innlandsområdene på Østlandet. I 1998 ble det videre utbetalt 27,6 mill. kroner i særtilskudd til Nord-Norge, dette er en nedgang på ca. 1 mill. kroner fra 1997. Hovedårsaken til nedgangen i utbetalingene er at det samlede budsjettet på 125 mill. kroner i 1998 var for lavt i forhold til de innkommende krav i 1998, og at utbetalinger måtte holdes tilbake mot slutten av året. Forskjellen på omlag 7 mill. kroner er dekket gjennom en tilleggsbevilgning i forbindelse med Revidert Nasjonalbudsjett 1999, jf. også omtalen nedenfor.

Konkurransetilsynet har som ledd i oppfølgingsarbeidet ført kontroll med tilskuddsordningene på ulike områder. I tillegg til å etablere rutiner og følge opp selve utbetalingene, har tilsynet med jevne mellomrom vurdert ulike forutsetninger som har betydning for utbetalingene, jf. også redegjørelsen i St.prp. nr. 1 (1998-99). Når det gjelder resultatene av de sist foretatte prisspredningsundersøkelsene på drivstoff, vises det til kapittel 4.3 i Ot.prp nr 73 (1998-99) Om lov om selvfinansierende fraktutjevningsordning for drivstoff.

Under budsjettbehandlingen desember 1998 vedtok Stortinget at tilskuddsordningen på kap.

1560, som omfatter frakttilskudd til bensin og autodiesel, skulle avvikles. Regjeringen fremmet samtidig Ot.prp. nr. 22 (1998-99) Om lov om selvfinansierende fraktutjevningsordning for drivstoff, der det ble foreslått at en selvfinansierende ordning for drivstoff utenfor statsbudsjett skulle erstatte den avviklede ordningen fra 1. januar 1999. Stortinget vedtok i januar 1999 å sende forslaget tilbake til regjeringen for nærmere utredning.

I forbindelse med at Stortinget i februar 1999 vedtok å gjeninnføre ordningen med frakttilskudd for drivstoff fra 8. februar 1999 til og med 30. juni 1999, ble det gitt en ekstra bevilgning på 47,5 mill. kroner på kap. 1560.

Regjeringen fremmet i Ot.prp. nr. 73 (1998-99) et nytt forslag til en selvfinansierende fraktutjevningsordning. Forslaget fikk ikke stortingsflertallets tilslutning, og det ble i stedet vedtatt å videreføre gjeldende ordning over statsbudsjettet, jf. vedtak 15. juni 1999. I Revidert budsjett for 1999 ble det vedtatt en tilleggsbevilgning på 47 mill. kroner.

I Innst. O. nr. 95 (1998-99) viser for øvrig finanskomiteens flertall til at de vesentlige prisforskjeller på drivstoff knytter seg til konkurranse i markedet, og at nye aktører står overfor konkurranseulempen når de ikke gis adgang til norske distribusjonslager. Komiteens flertall forutsetter derfor at departementet bidrar til at også nye aktører får adgang til slike lager. Det forutsettes

at dette skjer på forretningsmessige vilkår, eller at det på annen måte kan gis grunnlag for nye aktører. Konkurransetilsynet vurderer nå hvordan merknaden kan følges opp. Stortinget vil bli informert når saken er ferdigbehandlet fra departementets side.

Budsjett 2000

Regjeringen foreslår at tilskuddsordningen under kap. 1560 som omfatter særtilskudd til Nord-Norge blir videreført i 2000 med de samme tilskuddssatser som i 1999. Videre foreslås det at gjeldende frakttilskuddsordning for bensin og autodiesel blir videreført som i 1999. Det forutsettes også at Konkurransetilsynets oppfølging og kontrollrutiner med ordningene videreføres etter dagens praksis.

Med det forventede salg av subsidierte varer, er utgiftene i 2000 under kap. 1560 post 70 anslått slik:

	(i mill. kroner)
Bensin og autodiesel	ca. 116
Særtilskudd til Nord-Norge	ca. 29

Som i tidligere år foreslås bevilgningen under kap. 1560 gitt som en samlet sum uten fordeling på tilskuddsordninger.

Programkategori 01.60 Statsbygg

Utgifter under programkategori 01.60 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
1580	Bygg utenfor husleieordningen	2 230 385	1 337 533	1 347 310	0,7
1581	Kompensasjon til Luftfartsverket for overføring av Fornebu	0	2 301 120	0	-100,0
1582	Utvikling av Fornebuområdet	0	87 000	395 800	354,9
1583	Utvikling av Pilestredet Park, jf. kap. 4583	0	0	65 000	100,0
2445	Statsbygg, jf. kap. 5445	1 548 716	1 056 880	1 837 150	73,8
	Sum kategori 01.60	3 779 101	4 782 533	3 645 260	-23,8

Inntekter under programkategori 01.60 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
4583	Salg av eiendom i Pilestredet Park, jf. kap. 1583	0	0	134 000	0
5445	Statsbygg, jf. kap. 2445	1 159 242	1 187 611	740 000	-37,7
5446	Salg av eiendom, Fornebu	507 229	30 000	744 040	2380,1
	Sum kategori 01.60	1 666 471	1 217 611	1 618 040	32,9

Utgiftene for programkategorien foreslås redusert i forhold til vedtatt budsjett for 1999. Reduksjonen skyldes i hovedsak engangsbevilgningen på 2,3 mrd. kroner til Luftfartsverket i 1999, som kompensasjon for at Fornebu flyplass ble nedlagt. Når det gjelder de budsjettmessige konsekvenser som følger av den foreslåtte etableringen av Statens utleiebygg AS, vises til nærmere omtale under kap. 2445 Statsbygg, og til eget tilleggsnummer til St.prp. nr. 1 (1999-2000) der forslag til åpningsbalanse for selskapet vil bli lagt fram.

Tilstandsvurdering - hovedutfordringer

Regjeringen har i St.prp. nr. 84 (1998-99) Om ny strategi for Statsbygg og etablering av Statens utleiebygg AS foreslått at de konkurranseutsatte byggene under Statsbyggs forvaltning skilles ut i et eget statsaksjeselskap. Eiendommene som skilles ut utgjør et areal på omlag 625 000 kvm (ca. 24 pst. av Statsbyggs eiendomsportefølje). Den resterende eiendomsmassen forblir i forvaltningsbedriften Statsbygg. Statsbygg skal gjennomgå en omfattende intern omstrukturering med hovedvekt på en mer kundeorientert organisering, der virksomhetens rolle som rådgiver overfor departementene skal prioriteres. Statsbygg vil også i framtiden være byggherre for de bygg staten selv velger å stå som eier av.

Når et statlig byggeprosjekt skal realiseres, kjøpes omlag 96,5 pst. av innsatsfaktorene som inngår i prosjektet i det private markedet etter anbuds- eller tilbudskonkurranser. Dette skjer i alle deler av byggeprosessen; ved kjøp av prosjekteringstjenester, arkitektarbeider, byggeledelse og samtlige entreprenørtjenester. Hensikten med å organisere arbeidet på denne måten, er at staten til enhver tid skal utnytte den konkurranse som er i markedet på en mest mulig effektiv måte. For å styre og kontrollere statlige byggeprosjekter kreves det høyt spesialisert kompetanse, som man ikke har funnet det hensiktsmessig å bygge opp i hvert enkelt fagdepartement.

Omlag halvparten av byggeprosjektene der Statsbygg er byggherre skal forvaltes av Statsbygg selv, i all hovedsak ved utleie til statlige virksomheter. Midler til investeringer i slike bygg bevilges over kap. 2445 Statsbygg, som med grunnlag i husleieinntektene inngår i statens forretningsdrift. Kap. 2445 Statsbygg omfatter således bevilgninger til eksisterende og nye bygg som inngår i den statlige husleieordningen.

Fengsler, universiteter, vitenskapelige høyskoler og statlige sykehus forvaltes i hovedsak av det enkelte fagdepartement eller virksomheten selv, og midler til investeringer i slike bygg bevilges i hovedsak over kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen. Kapitlet ble opprettet fra og med 1998 for å samle bevilgninger til bygg som tidligere var spredt på en rekke departementer.

I år 2000 vil Statsbyggs totale investeringer i byggeprosjekter beløpe seg til ca. 3,194 mrd. kroner. Av dette er ca. 1,347 mrd. kroner relatert til investeringer over kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen, og ca. 1,847 mrd. kroner relatert til investeringer som bevilges over kap. 2445 Statsbygg.

Hovedmål og strategier

Statsbygg skal gjennom sin virksomhet dekke statens behov for eide lokaler, samt sørge for en effektiv og lønnsom utnyttelse av eiendomsmassen. Regjeringen legger til grunn at Statsbygg etter den foreslåtte omorganiseringen skal legge større vekt på rollen som nøytral rådgiver for staten. På oppdrag fra departementene og ulike statlige etater vil Statsbygg kunne vurdere alternative løsninger, og bistå ved innleie av lokaler i markedet. Statsbygg vil dessuten tilby departementene kompetanse som byggherre ved planlegging og oppføring av bygg som staten selv skal eie. Som byggherre og eiendomsforvalter i forhold til formålsbygg skal Statsbygg ha som

oppgave å levere funksjonelle og kostnadseffektive lokaler for statlige virksomheter. Statsbygg skal bidra til at statlige virksomheter kan tilby funksjonelle, trivelige og miljøvennlige arbeidsplasser. Statsbygg vil bli organisert i tre virksomhetsområder:

- Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av eiendomsmassen
- Rådgivning og byggherretjenester
- Plan og utredning

Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av eiendomsmassen

Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av eiendomsmassen organiseres i et eget virksomhetsområde i det gjenværende Statsbygg, jf. St.prp. nr. 84 (1998-99) Om ny strategi for Statsbygg og etablering av Statens utleiebygg AS.

Statsbygg skal rehabilitere og tilpasse bygninger og eiendommer til skiftende behov og krav til funksjonalitet. Statsbygg skal videre legge vekt på å bevare kulturhistoriske særpreg og arkitektoniske verdier. Statsbygg skal gjennom gode rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold utvikle og opprettholde en lønnsom og kostnadseffektiv eiendomsmasse. Tilbud om leiekontrakter skal være basert på de lønnsomhetskrav som blir stilt til forvaltningsbedriften. Ved den foreslåtte nyorganiseringen av Statsbygg vil det bli lagt vekt på å styrke regionkontorene. Hensynet til nærhet i forholdet mellom leietaker og utleier, samt lokal kjennskap til markedet, gjør dette naturlig. Regionkontorene vil i større grad gis ansvar for utvikling av eiendommene og et økt ansvar for prosjektgjennomføring ved videreutvikling av eksisterende eiendommer.

Rådgivning og byggherretjenester

Statsbyggs rådgivning og byggherretjenester organiseres i ett virksomhetsområde. Statens ulike lokalbehov kan dekkes ved kjøp, privat innleie eller statlig nybygging eller ombygging. Staten leier i dag inn en stor del av sine lokaler i det private markedet. Statsbygg skal bidra til å klargjøre hvilket alternativ som er formålstjenlig for staten i det enkelte tilfellet

I planlegging av nye byggeprosjekter skal Statsbygg i samråd med departementene etablere effektive samarbeidsrutiner, samt utvikle metoder som sikrer fleksibilitet, medvirkning og gode løsninger. Statsbygg skal videreføre arbeidet med systemer for energiøkonomisering som bidrar til effektiv ressursbruk og miljømessige gevinster

både for samfunnet og den enkelte leietaker. Likeledes skal Statsbygg vektlegge miljø- og ressurshensyn ved valg av materialer og byggemetoder.

Statsbygg skal gi råd og bistand i byggfaglige og tekniske spørsmål, herunder spesialområder som energiøkonomisering, innemiljø, renhold, akustikk og geoteknikk. Videre skal Statsbygg gi råd om planlegging, utvikling og utbygginger til kunder som selv forvalter store utbyggingsområder. Statsbyggs rådgivning skal være basert på nasjonalt og internasjonalt vedtatte overordnede føringer som EØS-regelverk, nasjonale og internasjonale miljøvedtak og forpliktelser, jf. blant annet St.meld. nr. 28 (1997-98) Oppfølging av Habitat II - Om miljøhensyn i bolig- og byggsektoren.

Det enkelte departement vil bli fulgt opp av en egen kundekontakt som følger opp kunden gjennom hele prosjektet, fra tidlige alternativvurderinger og utredninger til overlevering til leietaker finner sted. Statsbygg vil etter omorganiseringen innføre en ny modell for prosjektstyring der det legges vekt på overlappende prosjektfaser for å sikre overføring av inngående kunnskap om det enkelte prosjekt.

I en tidlig fase av et prosjekt skal Statsbygg gi kundene et best mulig beslutningsgrunnlag ved å fremlegge ulike alternativer og kostnader før rammene fastsettes. Viktige momenter vil bl.a. være erfaringer fra tilsvarende byggeprosjekter, og hensynet til den framtidige bygningens livsløpskostnader. Kunden skal også få grundig informasjon om den videre prosess. Statsbyggs byggeprogrammer skal være differensierte, slik at alle byggeprosjekter planlegges og prosjekteres for bygningens bestemte formål. Videre skal Statsbygg videreutvikle effektive prosesser og organisasjonsformer for gjennomføring av byggeoppdrag. Det er et mål å gjøre den statlige eiendomsbruken mer effektiv gjennom rehabilitering og ombygging. Statsbygg skal legge vekt på å gjøre byggene fleksible, slik at de raskt og kostnadseffektivt kan tilpasses skiftende behov.

Departementene kan også benytte Statsbygg som byggherre for prosjekter som i utgangspunktet ikke faller inn under den sentrale byggherrefunksjonen. Dette vil kunne være aktuelt for prosjekter der staten gjennom tilskudd finansierer hoveddelen av et byggeprosjekt.

Statsbygg skal gjøre bruk av hensiktsmessige gjennomføringsmodeller og entreprisformer. Gjennom kommunikasjon med byggebransjens organisasjoner skal Statsbygg bidra til en positiv

utvikling av bransjen, delta aktivt i aktuelle bransjeorganisasjoner og foreninger, samt stille representanter til komiteer, råd og utvalg. Statsbygg skal legge forholdene til rette for best mulig konkurranse på byggemarkedet, og bidra til å utvikle offentlig regelverk, standarder og forskrifter knyttet til prosjektgjennomføring.

Statsbygg skal gjennom planlegging, markedsføring og salg realisere verdien av større eiendommer som fristilles fra statlig bruk. For å oppnå gode samfunnsmessige løsninger skal Statsbygg ta hensyn til eiendommens totale potensiale, og i samarbeid med lokale myndigheter bidra til å skape attraktive fysiske miljøer.

Plan og utredning

Ved store statlige bygge- og utviklingsprosjekter, der flere statlige aktører kan operere samtidig innenfor samme lokalsamfunn, vil planprosessen ofte omfatte et bredt spekter av sektormål, miljøhensyn og samfunnsøkonomiske hensyn. Statsbyggs rolle vil i slike tilfeller være tilknyttet overordnet tilrettelegging og samordning med sikte på å oppnå optimale løsninger. Statsbygg vil ha som målsetting å vurdere utbyggingsmuligheter, markedsforhold og økonomiske konsekvenser. Interessekonflikter, miljøspørsmål samt oppfyllelse av bestemte nasjonale mål, vurderes og avveies.

Gjennom blant annet St.meld. nr. 58 (1996-97) Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling - Dugnad for framtida og St.meld. nr. 28 (1997-98) Oppfølging av HABITAT II - Om miljøhensyn i bolig- og byggsektoren, er det nedfelt konkrete forventninger til Statsbygg og hele den øvrige byggebransjen. Bransjen forbruker betydelige ressurser. 40 pst. av all energi som benyttes i Norge går til drift av bygninger, samtidig som omlag 40 pst. av samlet materialforbruk er knyttet til bransjens virksomhet.

For å nå de miljøpolitiske målsettingene er økt innsats innen forskning og utvikling (FOU) nødvendig. Statsbygg som operativ byggherre og eiendomsforvalter vil samarbeide aktivt med andre aktører på dette området, blant annet Norges forskningsråd og Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, slik at erfaringer knyttet til funksjonelle, tekniske og økonomiske forhold tilføres bransjen. Statsbygg har dessuten som mål å initiere og selv drive FoU-virksomhet, med sikte på en forbedring av gjeldende standarder, forskrifter og regelverk.

Rapport*Statsbyggs forvaltningseiendommer per 31. desember 1998*

Per 31. desember 1998 forvaltet Statsbygg 1 597 bygg fordelt på 748 eiendomskomplekser med et samlet areal på 2,62 mill. m². Dette innebærer en

økning på ca. 66 000 m² fra 1997. Økningen skyldes ferdigstillelse av nybygg og tilbygg, samt kjøp og salg av eiendom i 1998. Tabellen nedenfor viser hvordan Statsbyggs samlede eiendomsmasse fordeler seg på ulike eiendoms kategorier målt i m².

Tabell 9.3 Statsbyggs samlede eiendomsmasse fordelt på eiendoms kategorier

Eiendoms kategori	31.12.98	Prognose
	Areal	01.01.2000 Areal
Spesielle eiendommer	312 487 m ²	310 816 m ²
Tomter og plasser	577 m ²	577 m ²
Kontorbygninger	1 167 316 m ²	613 813 m ²
Boligkomplekser	69 526 m ²	66 526 m ²
Skolebygninger	970 506 m ²	936 240 m ²
Fjell- og ødestuer	5 162 m ²	5 162 m ²
Fortidsminner, nasjonale eiendommer og museer	65 438 m ²	65 438 m ²
Eiendommer på Svalbard, Bjørnøya og Hopen	32 300 m ²	33 335 m ²
Totalt	2 623 312 m²	2 031 907 m²
Utenlandseiendommer	-	72 717 m ²
Totalt inkludert utenlandseiendommer	-	2 104 624 m²

Byggevirksomheten

I 1998 ble det regnskapsført utgifter på vel 4 mrd. kroner på bygge- og vedlikeholdsprosjekter der Statsbygg hadde byggherreansvaret. Av dette er ca. 1,4 mrd. kroner relatert til bygg som kommer inn under husleieordningen, dvs. utgifter under kap. 2445 Statsbygg. Resten av utgiftene er knyttet til bygg utenfor husleieordningen, dvs. forbruk av midler bevilget under andre budsjettkapitler enn kap. 2445 Statsbygg (i all hovedsak kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen). Disse midlene er stilt til Statsbyggs disposisjon som følge av Statsbyggs rolle som byggherre. Utenfor husleieordningen var det spesielt to prosjekter som sto for hovedtyngden av det regnskapsførte forbruket; Nytt Rikshospital og NTNU/Realfagbygget, med henholdsvis 54 og 14 pst. av det totale forbruket.

Det ble i løpet av 1998 i regi av Statsbygg ferdigstilt ca. 30 bygg, rehabiliterings- og vedlikeholdsprosjekter til en samlet sluttkostnad på drøye 1,5 mrd. kroner. Samlet sluttkostnad oversteg den samlede kostnadsrammen for ferdigstilte bygg i 1998 med omlag 1 pst. Dette er godt innenfor marginen på 2,5 pst. som er det fastsatte

resultatkravet (jf. omtalen nedenfor). Dette anses som et tilfredsstillende resultat i et bygg- og anleggsmarked preget av stor aktivitet og høy prisstigning.

Energiøkonomisering

Som følge av miljømessige og økonomiske gevinster ved energiøkonomisering avsatte Statsbygg i 1998 1,7 mill. kroner til enøk-arbeider i egne bygg. I 1998 ble det ferdigstilt fire enøk-prosjekter for til sammen kr 950 000. Disse prosjektene vil gi en årlig energibesparelse på 546 000 kWh, som medfører en årlig driftsbeparelse på kr 341 600. I tillegg er det avholdt kurs for driftspersonale i energiøkonomisk drift og vedlikehold som erfaringsmessig gir svært god enøk-effekt. De øvrige midlene er benyttet til påbegynte prosjekter som planlegges ferdigstilt i 1999. Statsbygg fortsatte sin planmessige utskifting/ombygging av kuldeanlegg med miljøskadelige KFK-medier og brannslukkingsanlegg med hallon til anlegg med miljøvennlige medier. I 1998 ble det skiftet ut 13 kjøleanlegg og et brannslukkingsanlegg til en total kostnad av kr 748 000.

Tiltak mot bruk av ulovlig arbeidskraft i byggebransjen

Statsbygg har en "anti-kontraktørklausul" i alle kontrakter. I tillegg til at klausulen er tatt inn i standard anbuds- og kontraktsbestemmelser, vises det til denne bestemmelsen i avklarings- og forhandlingsmøter med entreprenørene. Formålet med klausulen er å forhindre at entreprenørene bruker ulovlig arbeidskraft i byggeprosjekter der Statsbygg er byggherre.

Aksjeselskap for kjøp av eiendommer

Aksjeselskapet Statsbygg Invest AS ble etablert i 1996, jf. romertallsfullmakt VIII, pkt. 5 i Administrasjonsdepartementets St.prp. nr. 1 (1995-96). Selskapet kan oppta lån i det private markedet til kjøp av eiendommer i henhold til retningslinjer fastsatt av departementet. Statsbygg Invest AS ervervet i 1996 eiendommen Pilestredet 19-21 i Oslo for 91,5 mill. kroner og i 1997 Kongens gate 44-46 i Moss for 23,5 mill. kroner. Andelen statlige leietakere i eiendommene er for tiden henholdsvis 83 og 93 pst.

I 1998 har selskapet kjøpt gnr. 208, bnr. 737 i Tukthuskvartalet i Oslo for 305 mill. kroner. Eiendommen ble ervervet med sikte på bruk til ny Sentrum politistasjon, jf. omtale av prosjektet i

St.prp. nr. 65 (1997-98). Videre ble eiendommen Leirvigsveien 32-36 i Stavanger ervervet i 1998 for 91 mill. kroner. Andelen statlige leietakere i eiendommen er for tiden omlag 90 pst.

Resultatmål 2000

Som en konsekvens av den foreslåtte omorganiseringen av Statsbygg og utskillelsen av Statens utleiebygg AS, vil den framtidige rapporteringen av Statsbyggs virksomhet bli basert både på en videreutvikling av de nåværende styringsparametrene og innføring av nye. I St.prp. nr. 84 (1998-99) Om ny strategi for Statsbygg og etablering av Statens utleiebygg AS, varsles det at departementet vurderer å fremme forslag til nye styringsparametre i St.prp. nr. 1 (1999-2000). Departementet finner det imidlertid riktig å avvende Stortingets behandling av St.prp. nr. 84 (1998-99), og vil derfor komme tilbake til forslag til nye styringsparametere for forvaltningsbedriften når den endelige organisasjonen er definert og operativ.

AAD vil legge vekt på å utvikle entydige målsettinger og kvantifiserbare resultatkrav for å sikre en god økonomisk styring av Statsbygg. Resultatmål 1 og 2 gjelder både for kap. 1580 (bygg som forvaltes av andre enn Statsbygg) og kap. 2445 (Statsbyggs egen forvaltning). De øvrige resultatmål gjelder kun kap. 2445.

Tabell 9.4 Resultatmål for Statsbygg

Mål	Resultatindikatorer	Resultatkrav 2000	Resultat 1996-1998
1. Riktig styring innenfor kostnadsrammen.	Sluttkostnad på nybygg i prosent av kostnadsramme (gjelder både kap. 1580 og kap. 2445).	Sluttkostnad skal ikke overskride kostnadsrammen for total masse ferdigstilte bygg med mer enn 2,5 pst.	Resultat 1996: 0,1 pst. Resultat 1997: 2,1 pst. Resultat 1998: 1,0 pst.
2. Riktig periodisering av budsjettmidlene for byggeprosjekter.	Overføring av tildelte bevilgninger til neste budsjettermin under Statsbyggs kap. 1580 og 2445, post 30 til 91, (post 33 unntatt).	Overføringene til neste budsjettermin skal ikke overstige 10 pst. av årets disponible bevilgning.	Resultat 1996: 8,1 pst Resultat 1997: 12,8 pst. Resultat 1998: 0,1 pst.
3. Avkastning på Statsbyggs totalkapital.	Resultat før finanskostnader i prosent av gjennomsnittlig investert kapital for året.	Totalkapitalens rentabilitet skal i 2000 være minimum 6,0 pst.	Resultatmålet ble første gang innført for 1999.
4. Effektivt energiforbruk i Statsbyggs bygningsmasse.	Klimakorrigert energiforbruk per m2.	220 kWh/ m2	Resultat 1996: 208,5 kWh/m2 Resultat 1997: 205,2 kWh/m2 Resultat 1998: 213,4 kWh/m2
5. Høy utleiegrad.	Andel utleide arealer i forhold til mulig utleibare arealer.	98 pst.	Resultat 1996: 97,2 pst. Resultat 1997: 98 pst. Resultat 1998: 98 pst.

Målsetting nr. 1: Riktig styring innenfor kostnadsrammen

Resultatkravet for riktig styring innenfor kostnadsrammen var satt til 2,5 pst. i 1999, og er holdt uendret for 2000. Resultatet for 1998 ble 1,0 pst. Resultatkravet beregnes på bakgrunn av den siste godkjente/oppdaterte kostnadsramme for de prosjekter som ferdigstilles i terminen. I byggeprosjekter med private byggherrer er det vanlig å legge inn en egen reserve i de kostnadsrammer som fremmes for Stortinget. Dette er ikke tilfellet i prosjekter der Statsbygg er byggherre. For byggeprosjekter der Statsbygg er byggherre dekkes eventuelle uforutsette utgifter over post 33 Reserve for byggeprosjekter. Denne posten fastsettes til omlag 2,5 pst. av kostnadsrammen for de prosjekter som sluttbevilges i terminen. AAD foreslår at resultatkravet opprettholdes på 2,5 pst. i 2000.

Målsetting nr. 2: Riktig periodisering av budsjettmidlene for byggeprosjekter

Resultatkravet for riktig periodisering av budsjettmidlene for byggeprosjekter var satt til 10 pst. for

1999. Resultatet for 1998 ble 0,1 pst. Resultatkravet har fra og med 1999 omfattet både kap. 2445 Statsbygg og kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen. Gjennomføring av byggeprosjekter tar normalt flere år fra startbevilgning gis til bygget ferdigstilles. Selv om ferdigstillelsesåret er fastsatt, kan det være betydelig usikkerhet knyttet til utbetalingstakten det enkelte år. Det er derfor vanskelig å fastsette bevilgningsbehovet det enkelte år med stor nøyaktighet. For stram budsjettering det enkelte år vil kunne innebære unødige og fordyrende forsinkelser i forhold til planlagt ferdigstillelse. AAD har ut fra en totalvurdering kommet til at en målsetting om maksimalt 10 pst. overføring av bevilgningen til neste budsjettermin bør være et realistisk og hensiktsmessig langsiktig mål. Dette resultatkravet foreslås således videreført for 2000. Statsbygg skal uansett budsjettere så realistisk som mulig.

Målsetting nr. 3: Avkastning på Statsbyggs totalkapital

Verdien på kapital nedlagt før omorganiseringen til forvaltningsbedrift 1. januar 1993 ble første gang aktivert i Statsbyggs balanse for 1999. Stats-

byggs balanse viser etter dette reelle verdier. Dette innebærer at en tradisjonell bedriftsøkonomisk resultatindikator som totalkapitalens rentabilitet, gir et bilde av forvaltningsbedriftens avkastning på investert kapital. I forbindelse med den foreslåtte utskillelsen av de såkalte konkurransebyggene i et eget statsaksjeselskap, vil Statsbyggs kapital bli redusert med omlag 24 pst. I St.prp. nr. 84 (1998-99) legges det opp til at Statsbygg fra og med år 2000 utelukkende skal eie og forvalte formålsbygg. Dette har gjort at kravet til avkastning på totalkapitalen er endret noe fra 1999 til 2000. For å sikre at kravet som settes til avkastning på totalkapitalen skal kunne sammenlignes med avkastning på totalkapitalen i etterfølgende år, er resultat før finanskostnader justert for kostnader knyttet til Statsbyggs ikke inntektsgivende eiendommer. AAD foreslår at kravet til justert avkastning på Statsbyggs totalkapital fastsettes til 6,0 pst. for 2000.

Departementet vil arbeide videre med å fastsette mest mulig relevante avkastningsmål for Statsbygg (kap. 2445), som tar tilbørlig hensyn til at Statsbygg også ivaretar oppgaver som ikke er

knyttet til forretningsdriften. For nærmere omtale av verdireduksjon som følge av utskillelse av deler av eiendomsmassen til et eget statlig aksjeselskap, vises det til omtalen av balansen samt eget tilleggsnummer til St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Målsetting nr. 4: Effektivt energiforbruk i Statsbyggs bygningsmasse

AAD foreslår at resultatkravet for effektivt energiforbruk i Statsbyggs bygningsmasse settes til 220 kWh/m² i 2000. Resultatet i 1998 var 213,4 kWh/m².

Målsetting nr. 5: Høy utleiegrad

Resultatkravet for høy utleiegrad er i 1999 satt til 97 pst. Ved en utskilling av eiendommer i tråd med St.prp. nr. 84 (1998-99) vil den gjenværende eiendomsmassen i Statsbygg være den minst konkurranseutsatte delen av dagens eiendommer. Dette kan gi utslag på utleiegraden. AAD foreslår at resultatkravet settes til 98 pst. i 2000. Resultatet for 1998 var 98 pst.

Kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
30	Igangsetting av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	882	0	1 900
31	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	2 223 751	1 304 893	1 266 960
32	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	5 752	15 000	32 700
33	Reserve for byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	0	17 640	33 700
36	Kunstnerisk utsmykking, <i>kan overføres</i>	0	0	12 050
Sum kap. 1580		2 230 385	1 337 533	1 347 310

Allmenn omtale

Kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen ble opprettet med virkning fra budsjettåret 1998, og skal som hovedregel fange opp bevilgninger til investeringer i bygg utenfor husleieordningen der Statsbygg er byggherre. Kap. 1580 består utelukkende av et investeringsbudsjett i motsetning til kap. 2445 Statsbygg som i tillegg til et investeringsbudsjett har et driftsbudsjett som viser inntekter og utgifter ved Statsbyggs eiendomsforvaltning. Driftsutgiftene ved eiendommer hvis investeringsmidler er ført over kap. 1580 finansieres over driftsbudsjettene til de respektive departementer og virksomheter. Enkelte bygg

utenfor husleieordningen der Statsbygg er byggherre, finansieres av forskjellige årsaker likevel med bevilgninger over andre departementers kapitler. I hovedsak er dette kulturbygg med statlig delfinansiering, og bygg på Svalbard, jf. at midler til slike bygg bevilges over budsjettkapitler under henholdsvis Kulturdepartementet og Justisdepartementet.

Prosjektering av og bygningsarbeider i Konge-leiligheten er nå kommet så langt at ansvaret for innredningen og ferdigstilling er overført fra Statsbygg til Slottsforvaltningen fra 1. september 1999. Arbeidene på Slottet er omtalt under kap. 0011 Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall.

På samme måte som for byggeprosjekter som sorterer under kap. 2445 Statsbygg, vil hovedomtalen av det enkelte prosjekt være plassert i budsjettproposisjonen til det enkelte fagdepartement, jf. referanse til det oppdragsgivende departement i tabellen nedenfor.

Rapport

Fremdrift Nytt Rikshospital

Ny dato for ferdigstillelse av hovedprosjektet var satt til 1. juni 1999. Pga. problemer på noen VVS-tekniske anlegg har rikshospitalets styre primo august 1999 besluttet å utsette flyttingen. Det er ikke fastsatt ny dato for start av prøvedrift og hovedflytting.

Intervensjonssenteret og apotekets produksjonslokaler skal stå ferdig i løpet av 1999. Ferdigstillelse for Ex-Vivo laboratoriet vil skje tidlig i 2000. Laboratoriet er en del av utvidelsen vedtatt i 1996, og er plassert over bygningsavsnitt A med andre forsknings- og laboratoriearealer. I Ex-Vivo laboratoriet dyrkes og behandles celler som skal gis tilbake til pasienter. Lokalene har spesielle krav til funksjon og utførelse, og vil ferdigstilles tidlig i år 2000. De siste delene av utvidelsen vedtatt i 1996 gjennomføres som ca. 10 000 m² tillegg nord for sykehuset. Tilbyggene (C6, D6 og E6) vil bli ferdigstilt mot slutten av 2000.

Kostnader

Samlet godkjent kostnadsramme for prosjektet Nytt Rikshospital er 5 336 mill. kroner, inkl. prognosert prisregulering per juli 1999, jf St.prp. nr. 67 (1998-99) og Innst. S nr.236 (1998-99). I rammen er medtatt et beløp på 30 mill. kroner til tilleggsarbeider som SHD ønsker utført, inklusive en reserve på 75 mill. kroner.

Kostnadsanalysene fra Statsbygg høsten 1999 viser imidlertid at det vil påløpe betydelige merkostnader utover godkjent kostnadsramme, noe som bl.a. skyldes:

- forskjøvet ferdigstillelse med 4-5 måneder
- ytterligere modifikasjonsarbeider/mangelutbedringer
- merkostnader knyttet til Intervensjonssenteret og Ex-Vivo

- fortsatte problemer med tekniske anlegg (bl.a. VVS-anleggene; kjøling, damp, gass, trykkluft mv.)
- merkostnader knyttet til utvidelsene vedtatt i 1996 (U-96)
- støyproblemer i operasjonsrom.

Endelig kostnadsramme for prosjektet Nytt Rikshospital kan ikke fastsettes før det er tatt stilling til en nøyaktig dato for hovedflytting. Departementet vil komme tilbake til Stortinget med en nærmere redegjørelse om merkostnader og tidspunkt for ferdigstillelse.

Sametinget - utvidelse av kostnadsramme

Etter en grundig gjennomgang av prosjektet, og med bakgrunn i uttrykte ønsker og behov hos brukerne, foreslås det en utvidelse av kostnadsrammen for prosjektet. Endringene består i installering av reservestromsaggregat, oppgradering av enkelte kjellerrom og økt bruk av tremateriale i gulv. Tilleggsinvesteringene er anslått å beløpe seg til 2,3 mill. kroner. Prosjektets kostnadsramme foreslås derfor utvidet fra 118 mill. kroner til 120,3 mill. kroner per 1. juli 2000 eksklusiv tomt. Ettersom prosjektet sluttbevilges i 2000 innebærer forslaget tilsvarende økning i bevilgningsbehovet i terminen.

Budsjett

Post 30 Igangsetting av byggesaker

Det foreslås at det i 2000 igangsettes bygging av aktivitetsbygg ved Ila Landsfengsel. Prosjektet har et kostnadsoverslag per 1. juli 2000 på 19,4 mill. kroner inkludert avsetning til kunstnerisk utsmykking. Det foreslås bevilget 1,9 mill. kroner til dette prosjektet i 2000.

Post 31 Videreføring av byggeprosjekter

Forslaget gjelder oppfølgingsbevilgning til prosjekter som Stortinget har vedtatt igangsatt i tidligere terminer. Bevilgningen skal sikre optimal framdrift i pågående prosjekter.

Tabell 9.5 Igangsatte byggeprosjekter under kap. 1580. Bevilgningstall i mill. kroner.

Prosjekt	Overslag per 01.07.2000	Bevilget tidligere	Forslag 2000	Gjenstår å bevilge	Omtale under kapittel
Bygg under JD:					
Stavanger Kretsfengsel, påbygg/ ombygging	96,9	15,0	30,0	51,9	430
Bygg under KUF:					
UiB - Institutt for biologiske basalfag (BBB)	842,8	198,0	270,0	374,8	281
NTNU. Realbyggprogrammet – Real-fagbygget.	1 245,8	968,9	276,9	0,0	281
UiO, ny driftsavdeling	10,4	5,6	4,9	0,0	281
Tilbygg til Meieribygningen for NLH ¹	153,7	31,1	90,0	32,6	281
UiTø – Breivika VI – nybygg for teor-ifag	627,2	28,0	100,0	499,2	281
Bygg under KRD:					
Sametingsbygg i Karasjok2	120,3	97,0	23,3	0,0	540
Tomteervervelse		1,3			
Bygg under LD:					
Tilbygg til Fellesbygget for Plante-forskn. og Landbrukstilsynet ³	74,8	15,0	37,0	22,8	1110
Bygg under SHD:					
Nytt rikshospital – nybygg	4 530,0	4 131,2	374,920	24,0	730
Nytt rikshospital – Inv. og medisinsk utstyr	750,0	660,0	60,0	30,0	730
Samlet forslag under post 31	8 451,9	6 151,1	1 267,0	1 035,2	

¹ I henhold til St prp nr 67 (1998-99) er kostnadsrammen for tilbygg til Meieribygningen for NLH vedtatt utvidet til 148,6 mill. kroner per 1. juli 1999. Utover kostnadsrammen skal brukerne dekke en arealøkning som er kostnadsberegnet til 12,7 mill. kroner.

² Som følge av nye behov fra brukerne foreslås kostnadsrammen for Sametingsbygget i Karasjok utvidet fra 118 mill. kroner til 120,3 mill. kroner per 1. juli 2000 eksklusiv tomt. Det vises til egen omtale.

³ Det vises til omtale i tilleggssnr. til St.prp. nr 1 (1999-2000) Landbruksdepartementet.

Post 32 Prosjektering av nybygg

Bevilgningen skal nyttes til prosjektering av høyt prioriterte byggesaker uten egen bevilgning. Av den foreslåtte bevilgningen foreslås 15 mill. kroner avsatt til prosjektering av nytt operahus og 3 mill. kroner til undersøkelser og forberedelser i forbindelse med rehabilitering av Bygdø Kongsgård. For den resterende bevilgningen legges fagdepartementenes prioriteringer til grunn for bruken av midlene.

Post 33 Reserve for byggeprosjekter

Bevilgningen er avsatt som reserve for byggeprosjekter under kap. 1580 Bygg utenfor husleieord-

ningen. Som en følge av reservebevilgningen, legges det ikke inn antatt sikkerhetsmargin i kostnadsrammen for det enkelte prosjekt.

Post 36 Kunstnerisk utsmykking

Bevilgningen skal nyttes til kunstnerisk utsmykking av statlige bygg. I 1998 ble den andelen av bevilgningen til kunstnerisk utsmykking som omfattet Statsbyggs forvaltningseiendommer bevilget over kap. 2445 Statsbygg. Da midler til kunstnerisk utsmykking ikke skal husleieberegnes, ble det i St.prp. nr. 67 (1998-99) vedtatt å samle bevilgningen til kunstnerisk utsmykking under kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen på en ny post 36 Kunstnerisk utsmykking.

Post 38 Avslutning av byggeprosjekter (ny post)

Det foreslås opprettet en egen post for avsetning av eventuelle ubenyttede bevilgninger etter at byggeprosjektene er avsluttet og går inn i sitt 3.

garantiår. Midler på denne posten vil kun bli benyttet til intern omdisponering innenfor kapitlet for å lette oppfølgingen av byggeprosjektene. Det foreslås derfor ikke egen bevilgning under posten.

Kap. 1581 Kompensasjon til Luftfartsverket for overføring av Fornebu

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
30	Kompensasjon til Luftfartsverket	0	2 301 120	0
	Sum kap. 1581	0	2 301 120	0

Allmenn omtale

Kapitlet ble opprettet i forbindelse med en engangsbevilgning til Luftfartsverket i 1999 i forbindelse med at flyplassen på Fornebu ble ned-

lagt, jf. kap. 2450 Luftfartsverket, post 24 Driftsresultat, underpost 24.1 Driftsinntekter. Luftfartsverket har benyttet beløpet til innskudd av ansvarlig lånekapital i Oslo lufthavn AS mot tilsvarende reduksjon av selskapets statslån.

Kap. 1582 Utvikling av Fornebuområdet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	0	7 000	3 900
30	Investeringer på Fornebu, <i>kan overføres</i>	0	80 000	149 400
35	Innløsning av areal til nasjonalt IT- og kunnskaps-senter, <i>kan overføres</i>	0	0	242 500
	Sum kap. 1582	0	87 000	395 800

Allmenn omtale

Kap. 1582 ble opprettet som et eget utgiftskapittel for å vise det statlige engasjementet via Statsbygg i arbeidet med etterbruk av Fornebu etter nedleggelse av flyplassen 8. oktober 1998. Kapitlet omfatter bevilgninger til Statsbyggs administrative håndtering av dette arbeidet og til investeringer i infrastruktur, opprydning i forurenset grunn mv. for å få solgt, makeskiftet eller bortfestet de statlige eiendommene til god pris. Salg av statlig eiendom på Fornebu budsjetteres og inntektsføres under kap. 5446.

Med opprettelsen av kap. 1582, er det naturlig å gi den samlede omtalen av arbeidet med etterbruken av Fornebu under dette kapitlet. Det vises til omtale av visjoner for og forhold ved etterbruk av Fornebu i St.meld. nr. 4 (1996-97) Langtidsprogrammet 1998-2001, St.prp. nr. 1 for Administrasjonsdepartementet for årene 1997-98, 1996-97,

1995-96, 1994-95 samt Tillegg nr. 9, St.prp. nr. 1 (1995-96) og St.prp. nr. 90 (1991-92) fra Samferdselsdepartementet om ny hovedflyplass på Gardermoen.

Stortinget har i forbindelse med behandlingen av Dok. 8:82 (1997-98) samt St.meld. nr. 38 (1997-98) IT-kompetanse i et regionalt perspektiv, bedt om at regjeringen legger til rette for etablering av et kompetansesenter på Fornebu i samarbeid med etablerte utdanningsinstitusjoner og kunnskapsbedrifter. I tråd med dette la regjeringen fram St.meld. nr. 13 (1998-99) "Enkelte gjestående spørsmål i forbindelse med etablering av IT-senter på Fornebu". Da Stortinget 25. februar 1999 behandlet Innst. S nr. 99 (1998-99) ble regjeringen bedt om flere oppfølgende tiltak. Som en oppfølging av dette utformet regjeringen "Krav og retningslinjer til et IT- og kompetansesenter på Fornebu", bl.a. i samarbeid med etablerte utdannings- og forskningsinstitusjoner, og lyste 8. april

1999 ut prosjektet "Etablering av IT- og kunnskaps-senter på Fornebu" med tilbudsfrist 18. mai 1999. Resultatet av denne prosessen og oppfølging av de vedtak Stortinget fattet 31. mai 1999 ved behandlingen av Dok. 8:58 (1998-99) og Innst. S nr. 199 (1998-99) har regjeringen presentert i bl.a. St.meld. nr. 42 (1998-99) "Status og framdrift for etablering av IT- og kunnskaps-senter på Fornebu".

Statsbygg har fulgt opp Stortingets ønsker overfor Oslo kommune ved forhandlinger om makeskifte/kjøp av Oslos arealer delvis under Terminalbygget og mellom Terminalbygget og Koksa. For arealet under deler av Terminalbygget har Statsbygg og Oslo kommune forhandlet frem en makeskifteavtale. Oslo kommune har kun akseptert å selge sitt areal (ca. 60 dekar) mellom Terminalbygget og Koksa etter forhandlinger. Som grunnlag for tilbudet til Oslo kommune har Statsbygg innhentet takst gjennom takstkommissjon oppnevnt av AAD. Et tilbud fra Statsbygg er avslått av Oslo kommune, som forlanger en høyere pris enn takst. Kravet fra Oslo kommune baserer seg på salg av byggeklar tomt.

Statsbygg og SAS har tidligere inngått en avtale om felles salg av Koksa. Etter at Stortinget vedtok å lokalisere IT- og kunnskaps-senteret i det samme området, ble ikke denne avtalen gjennomført. Det er til erstatning for denne avtalen inngått en avtale mellom SAS og Statsbygg om innløsning av selskapets verdier på Koksa etter takst. Taksten for Koksa er avgitt av samme takstkommissjon som for Oslo kommunes arealer, for å sikre en enhetlig vurdering av hele området.

Etter at det 1. juni 1999 var klart at en ønsket å forhandle videre med tre tilbydere, og tidsplanen for taksering av arealene på Koksa var fastlagt, har Statsbygg ført forhandlinger med de tre konkurrerende tilbyderne. To av disse har nå gått sammen om et felles tilbud. Forhandlingsresultatet vil bli lagt fram for Stortinget i egen proposisjon.

Av det totale arealet på Fornebu, som utgjør ca. 3 500 dekar, har Oslo kommune tilbakefallsrett på ca. 1 500 dekar. Det resterende areal tilhører staten, og av dette er det solgt andeler til Norske skogindustrier ASA, Telenor AS og SAS Park Royal Hotel AS. Dessuten er boligtomten Langodveien 33 solgt i åpent marked. I forbindelse med etableringen av et nasjonalt IT- og kunnskaps-senter er det innhentet takst på et samlet areal på 316 dekar. Deler av dette er Oslo kommunes areal, men Oslo kommune har sagt seg villig til dels å makeskifte, dels selge nødvendig areal til staten etter forhandlinger.

Bærum kommunestyre vedtok 16. juni 1999 kommunedelplan 2 med rammer tilsvarende ca. 5 000 boliger og 15 000 arbeidsplasser. Planen gjør at de statlige arealer for et IT- og kunnskaps-senter ikke gir rom for det forventede utbyggingsvolum på 270 000 m². Statsbygg har som statlig fagorgan avgitt innsigelse til planen på grunn av for lave rammetall for boliger og arbeidsplasser. Konsekvensutredningen om hvordan Fornebu skal sikres en kollektivløsning som hindrer en ytterligere belastning av vegnettet i Vestkorridoren er meget komplisert bl.a. som følge av at en har måttet ha med seg to ulike hovedprinsipper for jernbaneløsning (gjennomgående jernbane og sidespor fra Lysaker).

Oslo kommune og Statsbygg har som grunneiere og tiltakshavere utarbeidet et eget miljøoppfølgingsprogram for Fornebu. Dette ble bestemt av AAD i forbindelse med godkjenningen av konsekvensutredningen om Fornebu i juli 1997. Miljøoppfølgingsprogrammet har vært underkastet samme behandlingsprosedyre og prinsipper for offentlig høring som selve konsekvens-utredningen. I kommunedelplan 2 er hoved-rekkene i miljøoppfølgingsprogrammet gjengitt i form av retningslinjer til planen. Ved salg av statlige eiendommer på Fornebu, vil Statsbygg kreve at alle utbyggere utformer miljøplaner basert på mål og tiltak i miljøoppfølgingsprogrammet. Det forutsettes at Bærum kommune vil stille tilsvarende krav til utbyggerne i byggesaks-behandlingen. Bærum kommune har godkjent reguleringsplan for Telenors område, og det er inngått en egen utbyggingsavtale mellom Telenor og Bærum.

Bærum kommune har forutsatt at grunneierne dekker utgifter til infrastruktur; vei, vann, kloakk og grøntstruktur. I kommunedelplan 2 er det vedtatt flere rekkefølgebestemmelser som forutsetter at infrastruktur skal være på plass før utbygging av området kan skje. Bærum ønsker i tillegg utbyggingsavtaler som fastlegger grunneierne og kommunens tilrettelegging og kostnadsfordeling. På grunnlag av kjente planforutsetninger fra Bærum kommune vil programmet for teknisk infrastruktur og opparbeidelse av grøntanlegg totalt beløpe seg til ca. 1 650 mill. kroner. Bærum kommune forutsetter som sagt at dette dekkes av grunneierne. I denne beregningen inngår ikke kostnader tilknyttet bane/kollektiv transport. Utgiftene til teknisk infrastruktur er forutsatt dekket inn i prisen ved salg av eiendommer.

Med Stortingets vedtak om IT- og kunnskaps-senter vil en del av statens eiendomsverdier bli

satt inn som statens andel av senterets egenkapital. Arealet som er aktuelt til IT- og kunnskaps-senter er 316 dekar. Dette området omfatter i tillegg til statens egne arealer, Koksa og Oslo kommunes arealer ved Koksa og terminalbygget. Staten tar sikte på å innløse SAS' og Oslo kommunes verdier. Takstkommisjonen har verdsatt det samme arealet til 668 mill. kroner. En øremerking av arealer til IT-formål er av takstkommisjonen anslått til å kunne gi en verdireduksjon på 5 pst. Regjeringen foreslår å selge dette arealet til det felles selskapet mellom staten og private som skal etablere IT- og kunnskapssenteret. Statens andel av det felles selskapet foreslås begrenset til 260 mill. kroner, jf. St.prp. nr 1 (1999-2000) Nærings- og handelsdepartementet. Utgangspunktet for taksten er bestemmelser i kommunedelplan 2. Takstkommisjonen mener det er nedfelt en lav tomteutnyttelse i kommunedelplan 2.

I tidsrommet 1993-98 ble grunnforholdene på Fornebuområdet kartlagt. Undersøkelsene så langt viser at mer enn 100 000 m³ forurenset masse må behandles før områdene tas i bruk. Ytterligere grunnundersøkelser blir gjennomført i 1999 for å få kunnskap om mulig forurensning i de områder som var utilgjengelige under driften av flyplassen. Grunneierne har i denne sammenheng utarbeidet et opprydningsprogram og søkt Statens forurensningstilsyn om en generell områdetillatelse for graving og behandling. Det er også innhentet tillatelser til å etablere et lokalt behandlingsanlegg for forurenset masse på Fornebu. De første oppryddingstiltakene ble igangsatt i første halvdel av 1999. Totale kostnader til opprydding av forurensninger er beregnet til ca. 80 mill. kroner. Beløpet blir dekket gjennom overføringer fra Luftfartsverket til Statsbygg.

Staten står overfor vesentlige utfordringer for en effektiv og god utbygging på Fornebu. Dersom avtalene mellom Oslo kommune og Statsbygg blir godkjent av begge parter, vil viktige forhold

vedrørende Oslo kommunens overtakelse av eiendommer, forurensninger, makeskifte, salg, og særlig utbygging av teknisk infrastruktur, være brakt i orden. Statsbygg vil få et overordnet ansvar for gjennomføring av infrastrukturtiltak, og Oslo kommune skal dekke sin andel av kostnadene etter fastlagt fordelingsnøkkel. Oslo kommune og Statsbygg har diskutert fordeling av disse kostnadene med ca. 55 pst. på Oslo kommune og ca. 45 pst. på Statsbygg, basert på partenes arealer og mulig utnyttelse. Staten kan alternativt forhandle fram en egen utbygging-savtale med Bærum kommune og bygge nødvendig infrastruktur for å sikre en fornuftig gjennomføring av IT- og kunnskapssenteret og utbyggingen til Telenor som allerede er påbegynt. Oslo kommune må da senere stå for tilsvarende utbygging av sine områder.

Budsjett

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det foreslås bevilget 3,9 mill. kroner til å dekke Statsbyggs administrative utgifter i forbindelse med arbeidet med etterbruk av Fornebu.

Post 30 Investeringer på Fornebu

Det foreslås en bevilgning på 149,4 mill. kroner til oppryddingstiltak og til nødvendige investeringer i infrastruktur mv. i området, jf. omtalen ovenfor.

Post 35 Innløsning av areal til nasjonalt IT og kunnskapssenter

Realisering av målsetting for etablering av nasjonalt IT- og kunnskapssenter krever kjøp av areal fra Oslo kommune og innløsning av SAS sine verdier på Koksa. Det foreslås avsatt inntil 242,5 millioner kroner til formålene.

Kap. 1583 Utvikling av Pilestredet Park (jf. kap. 4583)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	0	0	15 000
30	Investeringer i Pilestredet Park, <i>kan overføres</i>	0	0	50 000
	Sum kap. 1583	0	0	65 000

Allmenn omtale

Det foreslås opprettet et eget utgifts- og inntekteskapittel for å gi oversikt over statens investeringer og driftsutgifter ved etablering av Pilestredet Park, samt oversikt over inntekter ved salg av eiendom.

Når Rikshospitalet flytter til Gaustad i 2000, fristilles Pilestredet 32 i Oslo. Premissene for dette er omtalt i St.prp. nr. 87 (1991-92) Om nytt Rikshospital, bygging og drift og i St.prp. nr. 1 for Administrasjonsdepartementet for årene 1992-99. Eiendommen er overført fra Sosial- og helsedepartementet (SHD) til Statsbygg, men SHD/Rikshospitalet har ansvar for drift og vedlikehold fram til fraflytting. Statsbygg samarbeider med Rikshospitalet om gjennomføring av vedlikeholdsarbeider av spesiell interesse for etterbruk. Reguleringsplanen for området omfatter ca. 60 pst. boliger, 20 pst. høyskolevirksomhet og 20 pst. kontorvirksomhet. Reguleringsplanen ble vedtatt av Oslo bystyre i november 1997.

I henhold til omtalen i St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999 starter Statsbygg forberedelse til salg av deler av eiendommene i Pilestredet Park høsten 1999. Salgsstrategi og salgskontrakter vil bli utviklet i løpet av høsten. Det legges opp til et videre salg av en del boligarealer i 2000. Det er lagt opp til at de miljømessige føringene som er understreket både av departementet og Oslo kommune gjennom samarbeidsrapporten "Fra sykehus til sunne hus, Byøkologisk program for Pilestredet Park", blir liggende som premisser i salgskontraktene. Regjeringen foreslår at det

gamle administrasjonsbygget disponeres til nasjonalt medisinsk museum, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (1999-2000) Sosial og helsedepartementet.

Utover det som inngår i bevilgningsforslaget for 2000 vil det være behov for opprydding av forurenset grunn og bygningsmasse. Oppryddingsarbeidenes omfang og kostnad er per i dag ikke kjent. Det er gjennomført undersøkelser av utearealene sommeren 1999. Bygningsmassen vil bli undersøkt etter at Rikshospitalet flytter til Gaustad. En vil komme tilbake til bevilgningsbehov for å foreta opprydding av forurenset grunn og bygningsmasse i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2000 samt i senere budsjettterminer.

Budsjett

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det foreslås bevilget 15 mill. kroner til forvaltning og drift, inkludert sikringsarbeider av Pilestredet Park i 2000.

Post 30 Investeringer

I forbindelse med at Statsbygg overtar forvaltningsansvaret for Pilestredet Park etter at Rikshospitalet flytter til Gaustad, er det behov for å gjøre en rekke arbeider i området. Arbeidene består i hovedsak av miljøriktig riving av om lag 15 000 m² bygningsflate, opparbeiding av uteområder, opprydding av infrastruktur, kabler og ledninger og legging av nye ledninger, vann/avløp, nye fjernvarmesentraler og trafostasjoner.

Kap. 4583 Salg av eiendom i Pilestredet Park (jf. kap. 1583)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
39	Salg av eiendom	0	0	134 000
	Sum kap. 4583	0	0	134 000

Post 39 Salg av eiendom

Det foreslås salg av eiendom for 134 mill. kroner i 2000.

Kap. 2445 Statsbygg (jf. kap. 5445)

(i 1 000 kr)

Under- post/ post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt bud- sjett 1999	Forslag 2000
24.1	Driftsinntekter	-2 054 861	-2 318 158	-1 865 986
24.2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	707 283	810 971	754 437
24.3	Avskrivninger	107 502	155 000	220 959
24.4	Renter av statens kapital	104 345	118 156	100 390
24.5	Til investeringsformål	1 100 171	1 187 611	740 000
24.6	Til reguleringsfondet	25 560	-43 580	40 200
24	Driftsresultat	-10 000	-90 000	-10 000
30	Igangsetting av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	72 915		150 000
31	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	984 185	961 540	1 404 450
32	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	13 668	15 000	21 500
33	Reserve for byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		60 880	36 740
34	Infrastruktur i Blindern-/Gaustadområdet	7 752	0	0
35	Utvikling av Fornebuområdet	16 278	0	0
45	Større utsyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	227 587	109 460	109 460
49	Kjøp av eiendommer, <i>kan overføres</i>	236 331	0	125 000
	Sum kap. 2445	1 548 716	1 056 880	1 837 150

Allmenn omtale

Kap. 2445 omfatter Statsbyggs driftsbudsjett i tillegg til et investeringsbudsjett med bevilgninger til bygg som inngår i den statlige husleieordningen. Kap. 2445 omfatter bevilgninger både til eksisterende og nye bygg som inngår i husleieordningen.

Etablering av Statens utleiebygg AS og innlemmelse av utenlandseiendommene i husleieordningen

De budsjettmessige konsekvenser av den foreslåtte utskillelsen av eiendommer til Statens utleiebygg AS (jf. St. prp. nr. 84 (1998-99)), samt innlemmelse av utenlandseiendommer i husleieordningen (jf omtale nedenfor) er innarbeidet i budsjettforslaget når det gjelder kap. 2445 Statsbygg.

Utskillelse av eiendommer til Statens Utleiebygg AS vil ha følgende budsjettmessige konsekvenser under post 24 Driftsresultat:

- Post 24.1 Driftsinntekter reduseres med om lag 524 mill. kroner

- Post 24.2 Driftsutgifter reduseres med om lag 155 mill. kroner
- Post 24.3 Avskrivninger reduseres med om lag 69 mill. kroner

De endelige tallene knyttet til utskillelsen av eiendommer til Statens Utleiebygg AS legges fram for Stortinget i et eget tilleggsnummer til St. prp. nr. 1 (1999-2000).

Den foreslåtte innlemmelsen av utenlandseiendommene i husleieordningen fra 1. januar 2000, jf. nedenfor, vil ha følgende budsjettmessige konsekvenser under post 24 Driftsresultat:

- Post 24.1 Driftsinntekter økes med om lag 154 mill. kroner
- Post 24.2 Driftsutgifter økes med om lag 28 mill. kroner

Kategorisering av bygg som foreslås overført Statens utleiebygg AS

Som vedlegg til St. prp. nr. 84 (1998-99) Om ny strategi for Statsbygg og etablering av Statens utleiebygg AS følger spesifiserte lister over eiendommer som foreslås overført det nye selskapet.

Samtidig varslet regjeringen i proposisjonen at eventuelle tilpasninger av eiendomslistene ville bli lagt fram i forbindelse med statsbudsjettet for 2000. Regjeringen vil foreslå at Leiv Eiriksons veg 39-40 som benyttes av Norges Geologiske Undersøkelse likevel ikke overføres Statens utleiebygg AS, men forblir under Statsbyggs forvaltning. Begrunnelsen er at bygget inneholder helt spesielle funksjoner og laboratorier som gjør det naturlig å kategorisere eiendommen som formålsbygg. Videre foreslår regjeringen å etablere overgangsordninger for enkelte eiendommer som skal overføres Statens utleiebygg AS ved at disse gis en klausul i husleiekontrakten som sikrer de aktuelle virksomhetene tilhold i lokalene så lenge fagdepartementet ønsker det. Dette gjelder sju høyskolebygg i Bergen, Drammen, Kristiansand og Oslo. Videre gjelder det distriktstollstedene med bygninger i Oslo, Fredrikstad, Drammen, Skien, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Bodø, samt for Sjøgata 1 i Tromsø som skal leies ut til Nordnorsk Kunstmuseum.

Ovennevnte forhold vil bli tatt hensyn til i forslaget til endelig åpningsbalanse for selskapet, som vil bli lagt fram for Stortinget i eget tilleggsnummer til St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Fortegnelse over statens eiendommer – St.meld. nr. 10

Fortegnelse over statens eiendommer ble sist lagt fram ved St.meld. nr. 10 (1994-95), jf. Innst. S. nr. 27 (1995-96). I St.prp. nr. 1 (1998-99) orienterte AAD om at man også for framtiden la opp til å fremme fortegnelsen over statens eiendommer som en egen melding, og at slik melding ville bli lagt fram for Stortinget i løpet av 1999.

AAD har kommet til at man bør utsette avgivelsen av nevnte melding til Stortinget har ferdigbehandlet St. prp. nr. 84 (1998-99) Om ny strategi for Statsbygg og etablering av Statens utleiebygg AS, slik at den endelige fordelingen av eiendommer mellom Statsbygg og selskapet kan spesifiseres i meldingen. AAD legger opp til å fremme St.meld. nr. 10 Oversikt over statens eiendommer i løpet av 2000.

Innføring av husleie for utenlandseiendommene

Utenrikstjenesten disponerer ca. 200 000 m² kontorer og boliger over hele verden. Om lag 85 000 m² av denne eiendomsmassen er eid av den norske stat, mens resterende er leid inn av lokale eiendomsbesittere. Hovedtyngden av utenriks-

stasjonene er administrativt underlagt UD, mens tolv stasjoner er administrativt underlagt NORAD.

På vegne av UD har Statsbygg forvaltet så vel de eide, som den leide eiendomsmassen ved utenriksstasjonene. Utgiftene til drift, vedlikehold og leie bevilges over UDs budsjett, som stiller midler til disposisjon for Statsbygg for å ivareta forvaltningsoppgavene knyttet til eiendomsmassen i utlandet. NORAD ivaretar i stor grad dette arbeidet selv, men med assitsanse fra Statsbygg ved enkelte større ombyggings- og vedlikeholdsprosjekter.

Da husleiebetaling for buttobudsjetterte statlige virksomheter ble innført fra 1. januar 1993, ble det vist til at regjeringen ville komme tilbake til spørsmålet om utvidelse av ordningen bl.a. til å gjelde utenlandseiendommene.

Hovedmålsettingen bak innføringen av husleieordningen i Norge vil til en viss grad også gjelde for utenlandseiendommene. Spesielt gjelder dette behovet for å synliggjøre ressursbruken og sikre et optimalt vedlikeholdsnivå for statlige eiendommer. Statsbyggs utvidede fullmakter som forvaltningsbedrift vil dessuten gjøre det enklere å foreta investeringer, herunder kjøp av eiendom, der dette vurderes som hensiktsmessig for staten.

Spesielle forhold knyttet til eiendomsforvaltningen i utlandet forutsetter imidlertid at husleieordningen håndteres etter andre prinsipper enn i Norge. Dette gjelder i første rekke fastsetting og regulering av husleien og budsjettmessig kompensasjon. For at leietaker skal ha et reelt valg ved utløpet av en kontrakt, må husleiebevillingen justeres i forhold til utviklingen på eiendomsmarkedene i de enkelte land og kursutviklingen for de enkelte valutaer.

Videre må den del av utenlandseiendommene som er finansiert over budsjett for utviklingshjelp håndteres spesielt. Slike eiendommer er kjøpt og/eller satt i stand for bistandsmidler, som såkalte ODA-godkjente utgifter, og bruken av midlene inngår i Norges offisielle rapportering til OECD om bistandsbudsjettets størrelse og andel av BNI. Siden dette budsjettet fastsettes som en andel av BNI, vil en eventuell kronemessig kompensasjon for innført husleie ikke være reell utover innføringsåret. Bistandseiendommene vil derfor innlemmes i husleieordningen fra første dag, men innrømmes en tilnærmet husleiefri overgangsperiode tilsvarende avskrivningstiden fra anskaffelsestidspunktet eller fra siste større ombygging/rehabilitering. Denne perioden fastsettes til maksimalt 20 år for den enkelte eiendom.

Ved eventuelt salg av bistandseiendommer som ikke er fullt ut innlemmet i husleieordningen foreslås en forholdsmessig andel av salgsinntektene tilbakeført bistandsbudsjettet, mens resterende salgsinntekter foreslås tilført Statsbygg, jf. forslag til romertallsvedtak VII.

Administrative og økonomiske konsekvenser

I dag forvalter Statsbygg utenlandseiendommene for UD, mens NORAD forestår sin egen eiendomsforvaltning med Statsbygg som rådgiver. For å sikre en effektiv utnyttelse av statens ressurser, vil det for statens eiendommer utenlands som for statens eiendommer innenlands, være ønskelig å etablere et klarere ansvarsmessig skille mellom leietaker og utleier ved innføring av husleieordningen.

Når det gjelder utenlandseiendommene, kan det være hensiktsmessig at leietaker og utleier yter hverandre tjenester innen den andre partens ansvarsområde for å sikre effektiv utnyttelse av statens samlede administrative ressurser og kompetanse. For eksempel vil det være naturlig at Statsbygg kjøper tjenester lokalt (av ambassaden eller andre) der Statsbygg ikke har eget personale. Ansvar for møblering av kontorer og boliger utenlands overføres fra Statsbygg til UD.

Innlemmelsen av utenlandseiendommene i husleieordningen er i utgangspunktet en budsjett-nøytral omlegging i den forstand at UD gis full økonomisk kompensasjon for den husleie som skal betales til Statsbygg. Husleieøkningen under bistandsbudsjettet forutsettes imidlertid dekket innenfor bistandsrammen, og UDs administrative merutgifter i forbindelse med omleggingen dekkes innenfor UDs ordinære ramme.

Husleieordning for statens utenlandseiendommer foreslås innført fra 1. januar 2000.

Hove leir

Det vises til Budsjett-innst. S. nr. 2 (1998-99) der komiteen hadde følgende merknad:

«Komiteens flertall, unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg at det er inngått avtale mellom Arendal og Statsbygg om kjøp av Hove leir. Arendal kommune ber om at kjøpesummen blir avsatt til et utviklings- og driftsfond for Hove leir. Flertallet ber regjeringen vurdere dette, og å legge saken fram for Stortinget.»

Hove leir ble kjøpt av Arendal kommune etter budrunder der også andre virksomheter og organisasjoner deltok på like premisser. Felles for alle budgivere var at man måtte kunne dokumentere evne til å opprettholde driften av leirområdet som er på 380 da, og består av 45 bygninger på til sammen 16 300 m². Dersom de øvrige interessentene hadde vært klar over at det kunne være aktuelt å få tilbakeført kjøpesummen til et drifts- og vedlikeholdsfond, ville budrundene kunne ha fått et annet utfall. Regjeringen finner ikke å kunne endre premissene for salget i ettertid, ved at Arendal kommune skal få tilbakeført kjøpesummen til et fond som omtalt. En slik tilbakeføring anses ikke å være i tråd med Instruks for avhandling av fast eiendom som tilhører staten, jf. kgl. res. av 19. desember 1997. Regjeringen vil imidlertid peke på at det tilstøtende friluftsområdet på 540 da er overført Arendal kommune vederlagsfritt, i tråd med innholdet i St.prp. nr. 1 (1997-98) Planleggings- og samordningsdepartementet. AAD er for øvrig kjent med at det per august 1999 er oppnådd enighet på administrativt plan om utleie av leirområdet fra Arendal kommune til Norsk Folkehjelp.

Budsjett**Post 24 Driftsresultat****Underpost 24.1 Driftsinntekter**

Tabellen nedenfor viser hvordan Statsbyggs driftsinntekter for 2000 ventes å fordele seg.

Tabell 9.6 Statsbyggs driftsinntekter for 2000

	(i 1000 kr)
Leieinntekter fra statlige kunder i Statsbyggs eiendommer per 01.01.2000	1 501 142
Salg av tilleggstenester til statlige brukere (indre vedlikehold, energi, renhold mv.)	136 162
Leieinntekter og tilleggstenester fra ferdigstilte nybygg i 2000	13 602
Leie fra boliger for statsansatte	32 058
Utleie til private	28 838
Sum	1 711 802
Leieinntekter fra utenlandseiendommer	154 054
Sum inntekter inklusive utenlandseiendommer	1 865 856

Den alt vesentlige del av inntektene kommer fra statlige brukere og salg av tilleggstenester til disse. Tilleggstenester gjelder i det vesentlige renhold og energi, og er gjenstand for forhandlinger med utgangspunkt i leietakers behov. I 2000 skal 70 kontrakter tilsvarende omlag 106 000 m² utleieareal reforhandles.

Underpost 24.2 Driftsutgifter

Av bevilgningen skal om lag 263 mill. kroner dekke utgifter til løpende og periodisk vedlikehold samt utskiftninger av tekniske anlegg i Statsbyggs forvaltningseiendommer. I tillegg skal midlene dekke Statsbyggs forpliktelser ved oppdatering til nye forskrifter, bl.a. for brannsikring og utskiftning til mer miljøvennlige kuldemedier i kjøleanlegg, samt bedring av tilgjengeligheten for orienterings- og bevegelseshemmede i de bygg som Statsbygg selv eier. Midlene skal også dekke utgifter til vedlikehold av Svalbardeiendommene og de nasjonale minnesmerker som Statsbygg eier og forvalter. Fra 1. januar 2000 skal også utgifter knyttet til utenlandseiendommene dekkes av denne bevilgningen.

Det foreslås avsatt 491,0 mill. kroner til andre driftsutgifter.

Underpost 24.3 Avskrivninger

Avskrivninger beregnes første gang året etter at et bygg er ferdigstilt. Kapital nedlagt før etableringen av forvaltningsbedriften Statsbygg 1. januar 1993 er aktivert i Statsbyggs balanse i 1999, jf. omtale under kap. 5445. I henhold til etablert praksis vil avskrivninger på denne kapitalen første gang beregnes i år 2000. Økningen i forhold til 1999 skyldes i det vesentlige avskrivning av denne kapitalen. Eiendommer foreslått utskilt til Statens Utleiebygg AS inngår ikke i avskrivningsgrunnlaget.

Underpost 24.4 Renter av statens kapital

Bevilgningen er i samsvar med retningslinjene for beregning av renter i statens forvaltningsbedrifter.

Underpost 24.5 Avsetning til investeringsformål

Av Statsbyggs planlagte aktiverbare investeringer under kap. 2445 Statsbygg, foreslås 740,0 mill. kroner finansiert innenfor Statsbyggs driftsresultat (jf. kap. 5445, post 39). Resterende investeringer finansieres ved låneopptak i statskassen.

Underpost 24.6 Til reguleringsfondet

Fondet skal benyttes til å kompensere eventuelle avvik i driftsinntekter og driftsutgifter. Videre skal fondet nyttes til dekning av mindre skadetilfeller på de eiendommer Statsbygg eier og forvalter. Statsbygg kan, i henhold til de foreslåtte fullmakter, jf. forslag til romertallsvedtak V, pkt 4 også anvende midler fra fondet til å utvide rammen for investeringsbudsjettet under kap. 2445. Endelig kan midler fra fondet benyttes til å finansiere økte utgifter som følge av de årlige lønnsoppgjørene. Per 31.desember 1998 var reguleringsfondet på

om lag 495 mill. kroner. I 1999 er det budsjettert med trekk fra reguleringsfondet på til sammen 359,6 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 67 (1998-99). Statsbygg har derfor behov for å bygge opp fondet.

Forvaltning av ikke inntektsgivende bygg og eiendommer

Statsbygg forvalter nasjonale eiendommer, eiendommer på Svalbard og enkelte andre eiendommer som ikke inngår i husleieordningen. Utgiftene inngår i Statsbyggs ordinære driftsresultat.

Tabell 9.7 Forvaltning av ikke inntektsgivende bygg og eiendommer

Type eiendom	Areal m ²	(i 1 000 kr)
		Driftskostnader 2000
Nasjonaleiendommer og minnesmerker	18 138 m ²	7 769
Fjell- og ødestuer	1 935 m ²	269
Sum	20 073 m ²	8 038
Eiendommer på Svalbard	6 181 m ²	3 330
Sum total	26 254 m ²	11 368

Driftsutgifter for Longyearbyen sykehus og Longyearbyen skole skal dekkes over Statsbyggs budsjett. Øvrige eiendommer på Svalbard dekkes over kap. 20 Statens bygninger på Svalbardbudsjettet.

Investeringsbudsjettet

Det foreslås et investeringsbudsjett for kap. 2445 på 1 847 mill. kroner. Sammenlignet med vedtatt budsjett for 1999 der investeringsbudsjettet beløper seg til 1 147 mill. kroner, innebærer dette en økning på 700 mill. kroner eller 61 pst.

Post 30 Igangsetting av byggeprosjekter

Bevilgningen omfatter midler til prosjektering og byggestart av enkeltprosjekter som skal eies og forvaltes av Statsbygg. Bevilgningsforslaget for 2000 relaterer seg i sin helhet til kurante byggeprosjekter. Dette er byggeprosjekter der leietaker eller overordnet departement ikke har behov for

husleiekompensasjon (rammetilskudd) for å dekke prosjektets medfølgende husleiekostnad. Dette innebærer at prosjektene kan gjennomføres innenfor fagdepartementenes/virksomhetenes eksisterende budsjettammer, og dermed gjennomføres uten særskilt fremleggelse for Stortinget, jf. St prp nr 1 (1997-98) for Planleggings- og samordningsdepartementet.

Ordinære prosjekter er byggeprosjekter som utløser behov for hel eller delvis husleiekompensasjon (rammetilskudd) på fagdepartementenes/virksomhetenes budsjetter. Det foreslås ikke bevilgning til nye ordinære byggeprosjekter i 2000.

Post 31 Videreføring av byggeprosjekter

Bevilgningen omfatter oppfølgingsbevilgning til prosjekter som Stortinget tidligere har vedtatt igangsatt. Byggene skal eies og forvaltes av Statsbygg. For 2000 foreslås en bevilgning på 1 404,5 mill. kroner for å sikre framdriften

Tabell 9.8 Igangsatte byggeprosjekter under kap. 2445. Bevilgning i mill. kroner

Prosjekt	Overslag, per 01.07.2000	Bevilget tidligere	Forslag 2000	Gjenstår å bevilge	Omtale under kapittel
Bygg på oppdrag av KUF:					
Høgsk. i Ålesund, nybygg/omb. inkl.tomt	203,0	161,8	41,16	0,0	274
Høgskolen i Levanger, tilbygg ¹	156,8	94,8	62,0	0,0	274
Høgskolen i Agder - nybygg	686,2	166,4	300,0	219,8	274
Bygg på oppdrag av AAD:					
Victoria Terrasse, Nordkvartalet – ombygging ²	180,0	84,5	95,5	0,0	
Statens hus i Bergen - Nonne- seter kvartal	140,3	120,3	20,0	0,0	
Statens hus V-Agder, Trd.skj.gt ³		8,2	5,0		
Regjeringskvartalet – fellesarbei- der		Årlig vurdering		9,0	
Oppfølging av fullmaktsprosjek- ter			150,0		
Oppfølging av kurante prosjekter			610,8		
Bygg på oppdrag av KD:					
Samlokalisering av Riksinstitusjonene ⁴		14,1			Jf. KDs prp
Tomtekjøp	40,0	40,0	0,0		
Bygg på oppdrag av JD:					
Sør-Varanger politikammer, Kirkenes.	51,9	50,0	1,90	0,0	440
Oslo tinghus/domstolene - utvidelse	112,4	23,0	20,0	69,4	410
Justisbygget i Kristiansand	179,1	12,7	20,0	146,4	410/440
Bygg på oppdrag av UD:					
Felles dansk/norsk kanselli i Maputo, se omtale nedenfor	19,0	11,5	7,5	0,0	
Bygg på oppdrag av Andre:					
Polarinstituttet, Nybygg i Tromsø	272,7	261,1	11,6	0,0	1471
Asylmottak ved Gardermoen	108,3	23,9	50,0	34,4	520
Tomtekjøp		12,5			
Samlet forslag under post 31	2 149,7	1 084,9	1 404,5	469,9	

¹ Infrastruktur for 8 mill. kroner dekkes av Levanger kommune, og er ikke inkludert i kostnadsrammen.² I henhold til St.prp. nr. 67 (1998-99) er kostnadsrammen for Victoria Terrasse, Nordkvartalet - ombygging vedtatt utvidet til 180 mill. kroner per 01. juli 1999.³ Kostnadsramme for Statens hus i Vest-Agder, Tordenskjoldsgate vil bli fremmet på et senere tidspunkt.⁴ Prosjektet foreslås ikke gjennomført, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (1999-2000) Kulturdepartementet. Tomten som er ervervet vil bli disponert til annet formål eller solgt.

Felles dansk/norsk kanselli i Maputo

Norge og Danmark bygger et felles kontorbygg i Maputo, jf. UD's St.prp. nr. 1 (1995-96) og St.prp. nr. 1 (1998-99). Prosjektet er til dels betydelig forsinket, og det gjenstår å sluttfinansiere bygget i 2000. Byggeprosjektet har en kostnadsramme på totalt 38 mill. kroner, hvorav den norske andelen utgjør 19 mill. kroner og var forutsatt finansiert innenfor den ODA-godkjente bistandsrammen. Som følge av at det foreslås innført husleieordning for statens utenlandseiendommer fra 1. januar 2000, foreslås sluttfinansieringen av byggeprosjektet, totalt 7,5 mill. kroner, bevilget over AADs budsjett, kap. 2445, post 31 Videreføring av igangsatte byggeprosjekter.

Post 32 Prosjektering av nybygg

Forslaget gjelder midler til prosjektering av høyt prioriterte byggesaker uten egen bevilgning, dvs. prosjekter uten øremerket planleggings-/prosjekterings-, start- eller oppfølgingsbevilgning, og skal sikre disse prosjektene optimal framdrift. Deler av prosjektkostnadene til hvert enkelt prosjekt kan dekkes fra denne posten. Midlene vil bli benyttet til prosjekter som prioriteres av fagdepartementene. Det er satt av 5 mill. kroner til prosjektering av utvidelse av magasiner og rehabilitering av Nasjonalbibliotekets Oslo-avdeling (tidligere Universitetsbiblioteket). Videre er det satt av 1,5 mill. kroner til å slutføre et forprosjekt som gjelder epresentasjonsanlegg for regjeringen og statsministerbolig.

Post 33 Reserve for byggeprosjekter

Bevilgningen skal være felles reservepost for samtlige byggeprosjekter under kap. 2445 Statsbygg, og skal dekke mindre overskridelser i forhold til kostnadsrammene. Normen for reservebevilgningen er 2,5 pst. av kostnadsrammen for de prosjektene som sluttbevilges i terminen. Som følge av reservebevilgningen legges det ikke inn antatt sikkerhetsmargin i kostnadsrammen for det enkelte prosjekt.

Post 38 Avslutning av byggeprosjekter (ny post)

Det foreslås opprettet en egen post for avsetning av eventuelle ubenyttede bevilgninger til ferdigstilte prosjekter etter at byggeprosjektene går inn i sitt 3. garantiår. Posten vil kun bli benyttet til intern omdisponering innenfor kapitlet for å lette oppfølgingen av byggeprosjektene. Det foreslås derfor ikke egen bevilgning under posten.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold

Bevilgningen skal dekke utgifter til mindre ombygginger, utvidelser, installering av tekniske anlegg og brukertilpasninger ved Statsbyggs eiendommer. Fra 1. januar 2000 skal utgifter knyttet til prosjekter ved utenlandseiendommene dekkes under post 45.

Post 49 Kjøp av eiendommer

Bevilgningen benyttes til kjøp av eiendommer i 2000.

Kap. 5445 Statsbygg (jf. kap. 2445)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
39	Avsetning til investeringsformål	1 100 171	1 187 611	740 000
49	Salg av eiendommer	59 071	0	0
	Sum kap. 5445	1 159 242	1 187 611	740 000

Post 39 Avsetning til investeringsformål

Bevilgningsforslaget er på 740 mill. kroner, jf. kap. 2445, underpost 24.5 Til investeringsformål.

Post 49 Salg av eiendommer

Posten er nullbudsjettet. Fra og med 1999 er den helt dominerende del av de eiendommer som Statsbygg eier og forvalter aktivert i balansen, jf. omtalen nedenfor, og inntekter fra eventuelle

eiendomssalg vil normalt regnskapsføres over driftsbudsjettet som en del av driftsinntektene.

Statsbyggs balanse

Finansieringen av investeringer i bygg/eiendommer skjer dels ved låneopptak i statskassen og dels ved egenkapitalfinansiering. Økningen i beløpet under rubrikken ferdigstilte eiendommer fra 1997 og framover skyldes at verdien av bygg kommer inn som påplussing på aktivaposten etter hvert som de ferdigstilles.

Statsbyggs balanse har inntil 31. desember 1998 kun omfattet kapital nedlagt etter 1.januar 1993, jf. at forvaltningsorganet Statens bygge- og eiendomsdirektorat (SBED) ble omdannet til forvaltningsbedriften Statsbygg fra sistnevnte dato. Denne kapitalen er aktivert fra og med 1999. Anslaget for år 2000 baseres på forslaget i St.prp. nr. 84 (1998-99) om utskillelse av eiendommer til Statens Utleiebygg AS samt innlemmelse av utenlandseiendommer i husleieordningen fra og med 1. januar 2000.

Tabell 9.9 Balanseoppstilling

(i 1 000 kr)

	Regnskap 1997	Regnskap 1998	Anslag 1999	Anslag 2000
Eiendeler:				
Omløpsmidler	547 118	549 552	250 552	310 552
Inntektsgivende eiendommer:				
Bygg under arbeid	1 800 471	819 089	774 129	1 205 896
Ferdigstilte bygg/eiendommer	4 576 691	6 772 887	7 801 126	7 728 428
Ferdigstilte bygg før 1993			6 933 088	6 715 676
Ikke inntektsgivende eiendommer:				
Bygg under arbeid	44 701	60 718		
Ferdigstilte bygg/eiendommer	39 774	84 937		
Obligasjoner/leieboerinnskudd		70 026		
Sum eiendeler	7 008 701	8 357 209	15 758 896	15 960 552
Gjeld og egenkapital:				
Kortsiktig gjeld	878	48 907	48 907	48 907
Langsiktig gjeld				
Statens rentebærende gjeld	1 613 633	1 669 259	1 464 928	2 090 362
Statens ikke-rentebærende gjeld	84 475	215 681		
Egenkapital				
Reguleringsfond	469 566	495 126	135 546	176 843
Egenkapital for øvrig	4 840 149	5 928 239	7 176 427	6 928 764
Ferdigstilte bygg før 1993			6 933 088	6 715 676
Sum gjeld og egenkapital	7 008 701	8 357 209	15 758 896	15 960 552

I balanseoppstillingen er anslagene for 1999 og 2000 som gjelder ikke-inntektsgivende eiendommer/ikke rentebærende kapital holdt utenfor. I betegnelsen ikke-inntektsgivende eiendommer inngår bl.a. nasjonaleiendommer, fjell- og ødestuer, nasjonale minnesmerker m.m. Slike eiendommer gir ikke avkastning, og er av den grunn holdt utenfor balanseoppstillingen slik at

Statsbyggs resultat og balanse står i forhold til hverandre.

Oversikt over investeringer i ikke-inntektsgivende eiendommer foretatt etter omorganiseringen til forvaltningsbedrift 1. januar 1993 med tilhørende finansiering framgår av tabellen nedenfor.

Tabell 9.10 Oversikt over investeringer i ikke-inntektsgivende eiendommer.

(i 1 000 kr)

	Regnskap 1997	Regnskap 1998	Anslag 1999	Anslag 2000
Eiendeler:				
Ikke inntektsgivende eiendommer:				
Bygg under arbeid	44 701	60 718	60 718	60 718
Ferdigstilte bygg/eiendommer	39 774	154 963	154 963	154 963
Sum eiendeler	84 475	215 681	215 681	215 681
Gjeld og egenkapital:				
Langsiktig gjeld				
Statens ikke-rentebærende gjeld	84 475	215 681	215 681	215 681
Sum ikke-rentebærende gjeld	45 230	215 681	215 681	215 681

Bemanning i Statsbygg

Statsbygg har fullmakt til selv å styre forvaltningsbedriftens bemanning. Tabellen nedenfor viser antall årsverk i Statsbygg i perioden 1997-99 og plantall for 2000. For 1999 er 58 pst av årsverkene

direkte knyttet til forvaltning av eiendomsmassen, 13 pst av årsverkene er tilknyttet prosjektadministrasjon og 29 pst er tilknyttet administrasjon ved Statsbyggs hovedkontor og fem regionkontorer.

År	1997	1998	1999	2000
Antall årsverk	730	763	755	740

Med bakgrunn i utskillelsen av Staten Utleiebygg AS, vil mellom 50–70 driftsansatte gå over i dette nye selskapet. Statsbygg vil imidlertid styrke prosjektorganisasjonen med 40 – 50 nye medarbeidere i løpet av år 2000. Statsbyggs prosjektorganisasjon er i dag preget av høy belastning og turnover. Dette vil også være et ledd i en

strategi med formål å høyne kvaliteten på prosjektstyringen. Statsbygg vil videre ha en større prosjektportefølje å jobbe med enn tidligere, og spesielt vil nytt operabygg kreve store ressurser.

Det kan bli noe variasjoner i den administrative arbeidsstokken, da enkelte ventelig vil søke seg over i Statens Utleiebygg AS.

Kap. 5446 Salg av eiendom, Fornebu

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
01	Leieinntekter	79		3 000
02	Refusjon fra Luftfartsverket for oppryddingskostnader	0	30 000	30 840
40	Salgsinntekter, Fornebu	507 150	0	710 200
	Sum kap. 5446	507 229	30 000	744 040

Post 01 Inntekter fra leie/bortfeste av statlig eiendom på Fornebu

Det budsjetteres med inntekter fra leie/bortfeste på ca. 3 mill. kroner i 2000.

Post 40 Salgsinntekter Fornebu

Det foreslås å selge eiendom på Fornebu for totalt 710,2 mill. kroner i 2000. Regjeringen foreslår å selge samlet ca. 316 dekar i forbindelse med etab-

leringen av et nasjonalt IT- og kunnskapssenter på Fornebu. Området omfatter statens egne arealer, beliggende ved Terminalbygget og parkeringshuset, samt Koksa og Oslo kommunes arealer ved Koksa og i tilknytning til Terminalbygget. Staten

tar sikte på å innløse SAS' og Oslo kommunes verdier, jf. kap. 1582 post 35. Takstverdien for hele området (316 dekar) er på 668,2 mill. kroner.

I tillegg foreslås det å selge Villa Hareløkken og Hovedgården.

Programområde 19 Arbeidsmarked

Utgifter fordelt på programkategorier:

(i 1 000 kr)

Kat.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Budsjettets stilling pr. 1. halvår	Forslag 2000
19.00	Arbeidsmarkedsetaten	1 701 774	1 775 558	1 777 358	1 829 738
19.10	Arbeidsmarkedstiltak	4 163 043	2 459 238	2 508 238	3 493 417
	Sum programområde 19	5 864 817	4 234 796	4 285 596	5 323 155

Tilstandsvurdering – hovedutfordringer

Hovedtrekkene i utviklingen på arbeidsmarkedet

I 1998 fortsatte den gode utviklingen på arbeidsmarkedet for femte år på rad. Sysselsettingen økte med 50 000 personer fra året før. Den sterke sysselsettingsveksten bidro til å trekke flere personer til arbeidsmarkedet, og arbeidsstyrken økte med 32 000 personer, om lag 2,5 ganger det de demografiske forhold isolert sett skulle tilsi. 73,2 pst. av alle personer i alderen 16-74 år deltok i arbeidsstyrken. Det er den høyeste yrkesfrekvensen som noen gang er registrert i Norge. Arbeidsledigheten sank i 1998, og i gjennomsnitt for året var i følge Statistisk sentralbyrås (SSB) arbeidskraftsundersøkelse (AKU) 75 000 personer arbeidsledige, eller 3,2 pst. av arbeidsstyrken.

SSBs arbeidskraftsundersøkelse viser at arbeidsstyrken og sysselsettingen har vokst moderat, og ledigheten er redusert gjennom 1. halvår 1999. I gjennomsnitt var det om lag 9 000 (0,4

prosentpoeng) færre arbeidsledige i 1. halvår i år sammenlignet med samme periode i fjor. Utviklingen i registrert ledige har også vist en positiv utvikling i samme periode. Siden sommeren 1999 har derimot arbeidsmarkedet vist en svekkelse med økning i ledigheten sammenlignet med året før.

Arbeidsmarkedstiltakene har siden 1993 gradvis blitt trappet ned som følge av den positive utviklingen på arbeidsmarkedet. For 1999 er det planlagt med vel 7 000 personer i gjennomsnitt per måned på de ordinære arbeidsmarkedstiltakene. Det er det laveste antall tiltaksdeltakere siden 1987. I forhold til summen av alle registrert helt ledige og personer på tiltak er tiltakene trappet ned fra å dekke om lag en tredel av gruppen i 1993 til mindre enn en sjudel i 1. halvår 1999. Omfanget av tiltakene for yrkeshemmede har derimot vært om lag uendret de seneste årene. Andelen yrkeshemmede i tiltak var noe høyere i 1. halvår 1999 enn i 1. halvår 1998.

Tabell 9.11 Hovedtall for arbeidsmarkedet. Årsgjennomsnitt 1993, 1997, 1998, 1. halvår 1999 og endring i prosent fra 1. halvår 1998 (1000 personer).

	1993	1997	1998	1. halvår 1999	Endr. i % fra 1. halvår 1998
AKU¹:					
Arbeidsstyrken	2 131	2 285	2 317	2 322	0,3
- i pst. av befolkningen (16-74 år)	68,2	72,5	73,2	73,0	...
Sysselsatte	2 004	2 192	2 242	2 247	0,7
Arbeidsledige	127	93	75	75	-9,6
- i pst. av arbeidsstyrken	6,0	4,1	3,2	3,2	...
Undersysselsatte	89	85	78	72	-12,2
- i pst. av arbeidsstyrken	4,2	3,8	3,4	3,1	...
Registertall:					
Helt arbeidsledige ²	118	74	56	59	-6,6
- i pst. av arbeidsstyrken	5,5	3,3	2,4	2,5	...
Delvis sysselsatte arbeidssøkere	70	53	40	36	-9,3
- i pst. av arbeidsstyrken	3,3	2,4	1,7	1,6	...
Personer i ordinære personrettede tiltak ³	57	23	15	9	-53,9
Yrkeshemmede ved Arbeidskontorene ^{4 5}	41	53	53	55	4,3
- pst. i tiltak ⁶	81	75	77	79	...
Månedlig tilgang av ledige stillinger ⁷	22	33	39	46	5,4

¹ Endring i opplegget for AKU fra og med 1996, medfører at tall fra og med 1996 ikke uten videre kan sammenlignes med tall for tidligere år.

² Endringstall fra 1998 til 1999 er korrigert for brudd i statistikken fra 1999.

³ Yrkeshemmede på ordinære tiltak er ikke inkludert fra og med 1994. Deltakere på Bedriftsintern opplæring er ikke inkludert.

⁴ Fra og med 1. januar 1994 ble ansvaret for yrkesrettet attføring samlet i arbeidsmarkedsetaten. Dette innebærer at tallene for 1994-1998 ikke uten videre kan sammenlignes med tidligere perioder.

⁵ Det finnes ikke årsgjennomsnittstall for 1993. Tabellen viser status ved utgangen av året.

⁶ Inkludert Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede (kap. 1592), tiltak finansiert over folketrygdens ytelser til yrkesrettet attføring (kap. 2543) og yrkeshemmede på ordinære arbeidsmarkedstiltak (kap. 1591).

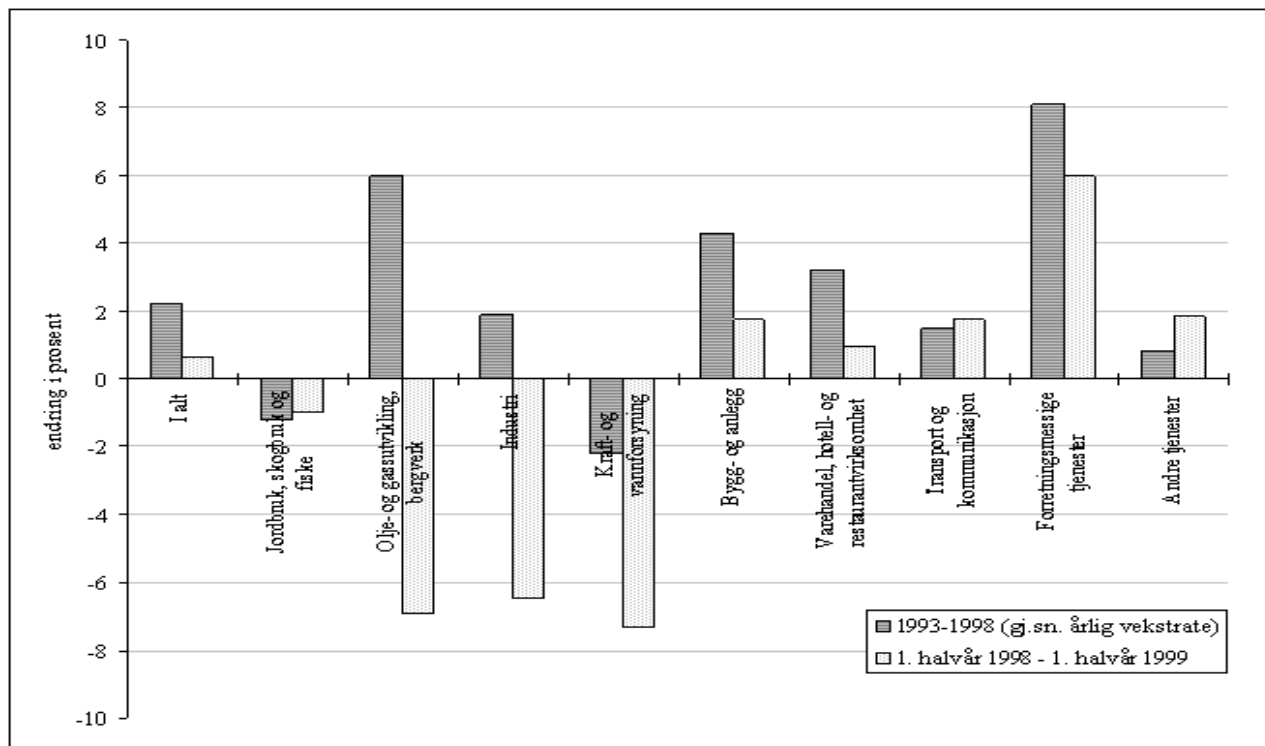
⁷ Brudd i tidsserien fra og med 1995.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Arbeidsdirektoratet.

Nærmere om utviklingen på arbeidsmarkedet

Gjennom oppgangskonjunktoren fra 1993 til 1998 steg sysselsettingen med 238 000 personer i følge SSBs arbeidskraftsundersøkelse. Om lag 90 pst. av denne veksten fant sted innen privat virksomhet. Innen offentlig sysselsetting var det en forskyvning av sysselsettingen fra statlig til kommunal sektor. Fordeles sysselsettingsveksten

på næringer er forretningsmessig tjenesteyting og varehandel de næringene som bidro mest til sysselsettingsveksten, mens primærnæringene og kraftnæringen erfarte en reduksjon i sysselsettingen. Med unntak av industrien har sysselsettingen økt eller vært om lag uendret i alle næringer fra 1. halvår 1998 til 1. halvår i år, jf. figur 9.4.

Figur 9.4 Endring i sysselsetting etter næring for periodene 1993-1998 og 1. halvår 1998 til 1. halvår 1999. (Gjennomsnittlig årlig vekst).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Sammenlignet med ett år tilbake hadde sysselsettingen i 1. halvår 1999 økt sterkere blant kvinner (1,2 pst.) enn blant menn (0,2 pst.). Både heltids- og deltidssysselsettingen har i denne perioden økt med om lag én prosent.

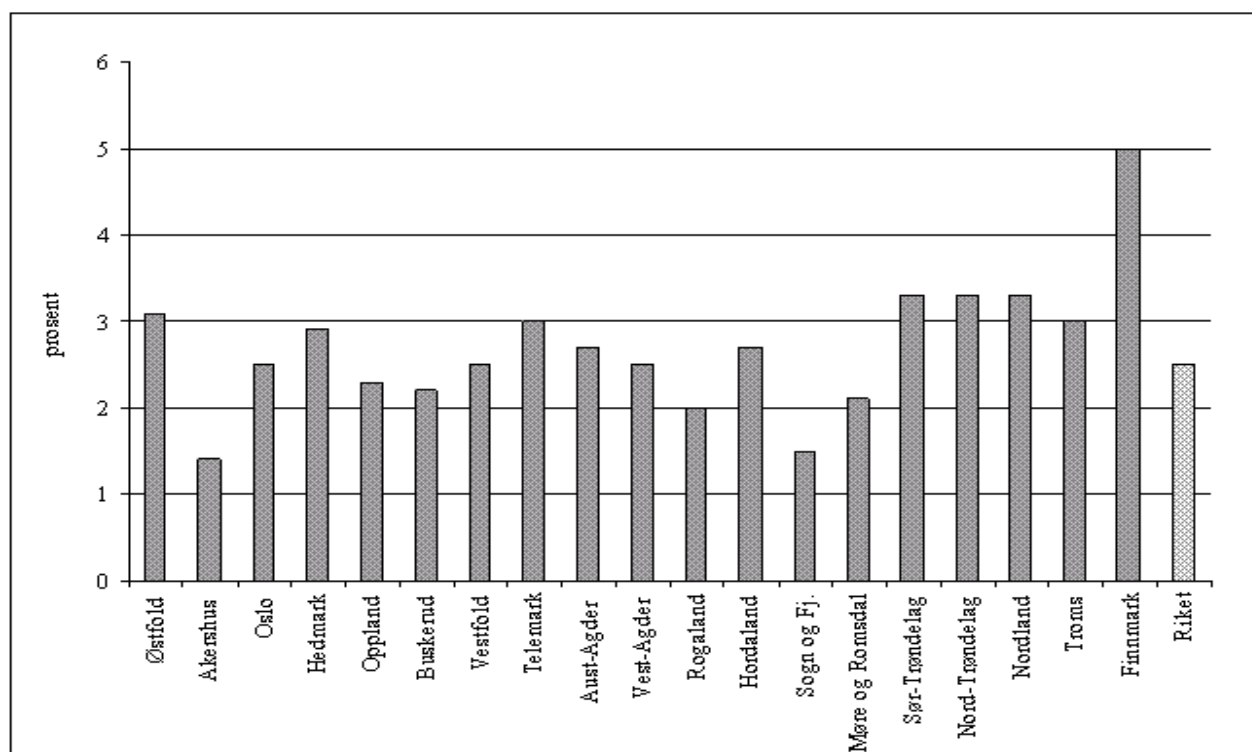
I følge AKU var ledigheten i prosent av arbeidsstyrken i 1. halvår 1999 på 3,2 pst. Arbeidsdirektoratets tall for den registrerte ledigheten var i samme periode på 2,5 pst., jf. tabell 9.11. Den registrerte ledigheten har blitt redusert med 6,6 pst. i 1. halvår 1999 sammenlignet med samme periode året før. Nedgangen var betraktelig høyere for kvinner (11,0 pst.) enn for menn (2,9 pst.). Forskjellen i utvikling mellom kjønnene kan hovedsakelig forklares ved at de næringer som har hatt nedgang i sysselsettingen er sterkt mannsdominerte. Målt i prosent av arbeidsstyrken var det liten forskjell i ledigheten mellom kvinner og menn. Siden juli 1999 har den registrerte ledigheten vært høyere enn tilsvarende månedstall året før.

Antall deltidssysselsatte som ønsker lengre arbeidstid (undersysselsatte) har blitt redusert med 9,3 pst. siste år jf. tabell 9.11. Kvinner utgjør

tre av fire deltidstilsatte som ønsker utvidet arbeidstid. Bakgrunnstall fra AKU viser at av de som ønsket lengre arbeidstid i 1. kvartal 1998 var 1/5 fortsatt undersysselsatt ett år etter.

Tidlig i konjunkturoppgangen viste antall (registrerte) delvis sysselsatte arbeidssøkere en noe mindre reduksjon enn registrerte helt ledige. Dette har imidlertid gradvis endret seg etter 1996 og fra 1. halvår 1998 til 1. halvår 1999 var den relative reduksjonen i delvis sysselsatte arbeidssøkere noe høyere enn for helt ledige.

I de fleste av fylkene har antall helt ledige blitt redusert i 1. halvår i år sammenlignet med i fjor. Best har utviklingen vært i Sogn- og Fjordane hvor antall registrerte ledige ble redusert med over 20 pst. Østfold, Buskerud, Telemark, Aust-Agder og Sør-Trøndelag har erfart en økning i ledigheten. Høyest var økningen i Aust-Agder med 7 pst. økning fra i fjor. Akershus (1,4 pst.) og Sogn- og Fjordane (1,5 pst.) var de to fylkene med lavest ledighet i 1. halvår i år, mens Finnmark (5,0 pst.) var fylket med høyest ledighet, se figur 9.5.

Figur 9.5 Registrerte arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken. Fordelt etter fylke 1. halvår 1999.

Kilde: Arbeidsdirektoratet

I 1. halvår 1999 var det registrert 55 000 yrkeshemmede i arbeidsmarkedsetatens registre, jf. tabell 9.11. Dette er en økning på vel 4 pst. fra året før. Økningen må sees i sammenheng med økt tilstrømning til yrkesrettet attføring høsten 1998. Veksten har særlig kommet blant personer med sosial mistilpassing.

Innvandrere er i en vanskeligere situasjon på arbeidsmarkedet enn den øvrige befolkningen, jf. tabell 9.12. I alt var det registrert 7 900 ledige førstegenerasjons innvandrere i mai i år, hvilket tilsvarer en ledighetsprosent på 6,3 pst., mens

ledigheten for hele arbeidsstyrken var på 2,2 pst. I tråd med den generelle utviklingen på arbeidsmarkedet har også ledigheten blant innvandrere blitt redusert. Størst nedgang i ledighetsprosenten var det for innvandrere fra Øst-Europa og Afrika. Personer fra disse områdene er imidlertid de som møter de største problemene på det norske arbeidsmarkedet, mens innvandrere fra Norden, Vest-Europa, Nord-Amerika og Oceania har en ledighetsprosent som skiller seg lite fra befolkningen totalt sett.

Tabell 9.12 Registrerte arbeidsledige etter landbakgrunn og kjønn. I prosent av arbeidsstyrken. Utgangen av mai 1998 og mai 1999

	Mai 1998	Mai 1999		
	I alt	I alt	Menn	Kvinner
Arbeidsledige i alt	2,2	2,2	2,3	2,1
Av dette:				
Førstegenerasjons innvandrere i alt	7,0	6,3	6,9	5,5
Norden	2,4	2,3	2,8	1,9
Vest-Europa ellers	2,6	2,6	2,9	2,2
Øst-Europa	10,7	9,2	9,6	8,8
Nord-Amerika og Oceania	2,9	3,0	3,2	2,7
Asia inkl. Tyrkia	10,3	9,1	9,1	9,0
Afrika	14,4	12,6	13,9	9,7
Sør- og Mellom-Amerika	7,6	6,4	6,6	6,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Sammenlignet med andre land er arbeidsmarkedssituasjonen i Norge meget gunstig. Blant OECD-landene var det kun Mexico, Luxembourg og Island som hadde lavere ledighetsnivå enn Norge i 1998. Yrkesdeltakelsen i Norge er blant de høyeste innen OECD-området og særlig er kvinners og eldre personers yrkesdeltakelse høy i Norge. Også langtidsledigheten i Norge er lav i et internasjonalt perspektiv. I 1998 hadde 9,3 pst. av de arbeidsledige vært arbeidssøkende i mer enn

12 måneder. I følge OECD-statistikk var til sammenligning andelen i EU om lag 50 pst. Tabell 9.13 gir en oversikt over sentrale arbeidsmarkeds størrelser som bl.a. nyttes av EU til å måle utviklingen på arbeidsmarkedet i sine medlemsland. I forhold til gjennomsnittet av EU-landene er arbeidsmarkedssituasjonen Norge gunstigere på alle de indikatorer som er med i tabell 9.13.

Tabell 9.13 Sammenligning av sentrale arbeidsmarkedsindikatorer for Norge, EU og OECD

	1997			1998		
	kvinner	menn	totalt	kvinner	menn	totalt
Sysselsettingsfrekvens¹						
EU	50,7	70,3	60,5	51,3	71,0	61,1
OECD	54,1	75,9	64,9	54,3	76,0	65,1
Norge	72,3	82,0	77,3	73,5	82,7	78,2
Yrkesdeltakelse						
- i alt (15-64 år)²						
EU	57,8	77,7	67,8	58,0	77,8	67,9
OECD	58,7	81,1	69,8	58,7	81,2	69,8
Norge	75,6	85,4	80,6	75,9	85,5	80,8
- personer 55-64 år						
EU	29,6	52,5	40,8	29,0	52,2	40,4
OECD	37,9	63,6	50,3	38,0	63,7	50,5
Norge	60,6	75,1	67,7	60,8	75,8	68,2
- personer 15-24 år						
EU	42,6	52,6	46,5	42,7	50,4	46,6
OECD	46,2	57,4	51,6	46,4	57,0	51,7
Norge	58,1	65,4	61,9	61,1	66,4	63,8
Ledighetsrate						
EU	12,4	9,6	10,8	11,5	8,7	9,9
OECD	7,8	6,5	7,0	7,4	6,3	6,8
Norge	4,3	4,0	4,1	3,2	3,3	3,2
- andel ledige > 12 mnd.						
EU	51,8	48,5	50,1	51,5	48,7	50,1
OECD	35,7	33,8	34,7	34,2	31,7	32,9
Norge	7,7	13,0	10,6	8,6	10,0	9,3

¹ OECD definerer sysselsettingsfrekvens som sysselsatte/befolkningen i alderen 15-64 år² OECD definerer yrkesfrekvens som (sysselsatte + arbeidsledige)/befolkningen i alderen 15-64 år.

Kilde: OECD.

Tilpasninger på arbeidsmarkedet

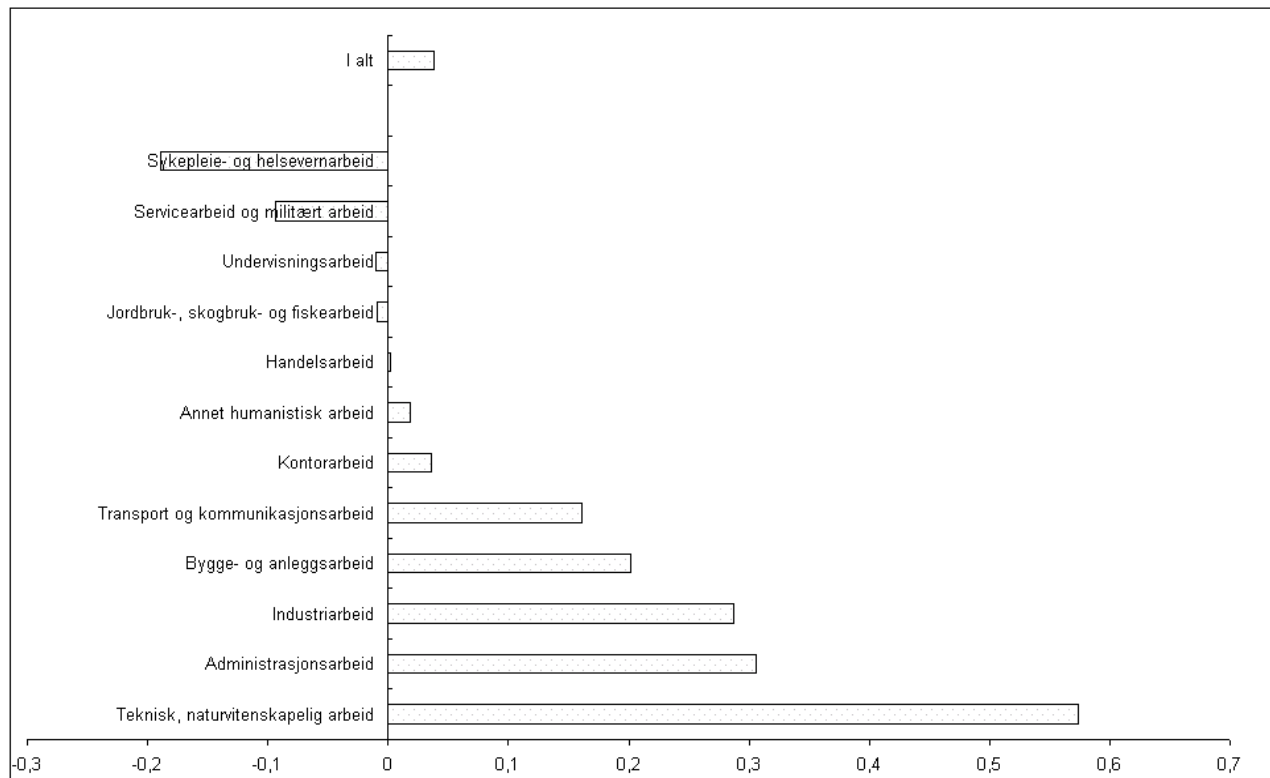
Forholdet mellom antall helt ledige og antall ledige stillinger gir en indikasjon på stramheten i arbeidsmarkedet. Desto færre arbeidsledige i forhold til antall ledige stillinger, dess strammere kan man anta at arbeidsmarkedet er. Endring i dette forholdstallet sier noe om arbeidsmarkedet blir strammere eller mindre stramt. Man bør imidlertid være oppmerksom på at arbeidsmarkedet

består av mange delmarkeder, både geografisk og yrkesmessig, som kan utvikle seg forskjellig.

For å vurdere utviklingen i stramheten i arbeidsmarkedet har en i figur 9.6 sett på forholdet mellom registrert helt ledige og offentlig utlyste stillinger. Begrunnelsen for avgrensningen til offentlig utlyste stillinger er at arbeidsmarkedsetaten har hatt en sterk økning i direkte meldte stillinger grunnet økt satsing på formidling av vikarer, særlig innen helse- og undervisningssektoren. Dette er stillinger som tidligere i

liten grad har vært utlyst eller meldt til arbeidskontorene. Denne indikatoren viser at arbeidsmarkedet fra 1. halvår 1998 til 1. halvår 1999 samlet sett ble litt mindre stramt, jf. figur 9.6. Det er imidlertid store forskjeller mellom ulike yrkesgrupper. I hovedtrekk har det blitt en tilstramming innen service- og tjenesterelaterte

yrker, mens det innen mer produksjonsrettede yrker har vært redusert stramhet. Undervisnings- og helsearbeid var de yrkene som hadde størst tilstramming, mens teknisk/naturvitenskapelig yrker hadde størst nedgang i stramhet.

Figur 9.6 Forholdet mellom antall registrerte helt ledige og beholdning av ledige stillinger utlyst i media etter yrkesbakgrunn. Prosentvis endring fra 1. halvår 1998 til 1. halvår 1999.

Kilde: Arbeidsdirektoratet

For å kartlegge bedriftenes vurdering av behov for og tilgang på arbeidskraft gjennomfører Arbeidsdirektoratet hvert år en spørreundersøkelse blant et utvalg av landets bedrifter (Bedriftsundersøkelsen). Sammenlignet med de to foregående år, viser resultatene fra årets undersøkelse (april/mai) at en mindre andel av bedriftene svarer at de har problemer med å skaffe kvalifisert arbeidskraft. Rekrutteringsproblemene rapporteres imidlertid fortsatt å være store innen bygge- og anleggsnæringen og sykepleie- og helsevernarbeid. Innen teknisk, vitenskapelig arbeid og i industrien fremkommer det at mangelen på arbeidskraft er redusert sammenlignet med fjorårets undersøkelse. Vel 25 pst. av bedriftene forventer at de vil øke sysselsettingen det kommende året. Tilsvarende undersøkelse i 1998 viste at 36 pst. av bedriftene ventet sysselsettingsvekst. Forventningene om vekst er størst innenfor bran-

sene forretningsmessig tjenesteyting, bygg og anlegg og produksjon av maskiner og elektronikk. I årets undersøkelse forventer 10 pst. av bedriftene sysselsettingsnedgang. Tilsvarende tall i fjor var 9 pst. Forventningene om sysselsettingsnedgang er klartest innen bransjene kommunikasjon og kraft- og vannforsyning.

Midlertidig behov for arbeidskraft vil ofte være en mulighet for arbeidsledige til å få prøvet seg i arbeid. I en analyse foretatt av Institutt for samfunnsforskning (ISF, rapport 98:2) er det bl.a. kartlagt hvordan bedrifter øker eller reduserer bruken av arbeidskraft etter variasjoner i markedets etterspørsel etter bedriftenes varer eller tjenester også kalt numerisk fleksibilitet. Numerisk fleksibilitet kan skje gjennom f.eks. midlertidige ansettelser, bruk av tjenesteleverandør, innleie, pålagt overtid eller utleie fra egen bedrift. I følge ISF er bruk av tjeneste-

leverandører, pålagt overtid og midlertidig ansatte de typer av nummerisk fleksibilitet som benyttes hyppigst. 25 pst. av alle heltidsansatte arbeidet overtid i 2. kvartal 1999 i følge SSB. Det var flere menn (28 pst.) enn kvinner (19 pst.) som arbeidet overtid. Overtidsbruken tilsvarte om lag 73 000 årsverk, 9 000 færre enn året før. 10,7 pst. av de sysselsatte var midlertidig ansatte i 2. kvartal 1999. Dette var 1 000 færre enn på samme tid året før.

Arbeidsmarkedets fleksibilitet skal også ivareta den enkelte arbeidstakers ønsker om arbeidsomfang, bl.a. avhengig av livssituasjon. Det er store forskjeller i hvordan kvinner og menn tilpasser sin arbeidstid. Majoriteten av menn arbeider fulltid (90 pst.), mens det blant kvinner er bare litt over halvparten som oppgir at de arbeider heltid. Blant kvinner som arbeider deltid er det noen flere som oppgir at de jobber lang deltid (20-36 timer per uke) enn kort deltid (1-19 timer per uke). Gjennom det siste tiåret har den økte sysselsettingen blant kvinner gitt en gradvis økning i andelen kvinner som arbeider fulltid. Mange personer velger også å veksle mellom å arbeide fulltid og deltid. En tilleggsundersøkelse fra AKU viser at 112 000 personer som jobbet deltid i 1. kvartal 1998 jobbet fulltid ett år etter. Tilsvarende var det 81 000 personer som reduserte arbeidstiden fra fulltid til deltid.

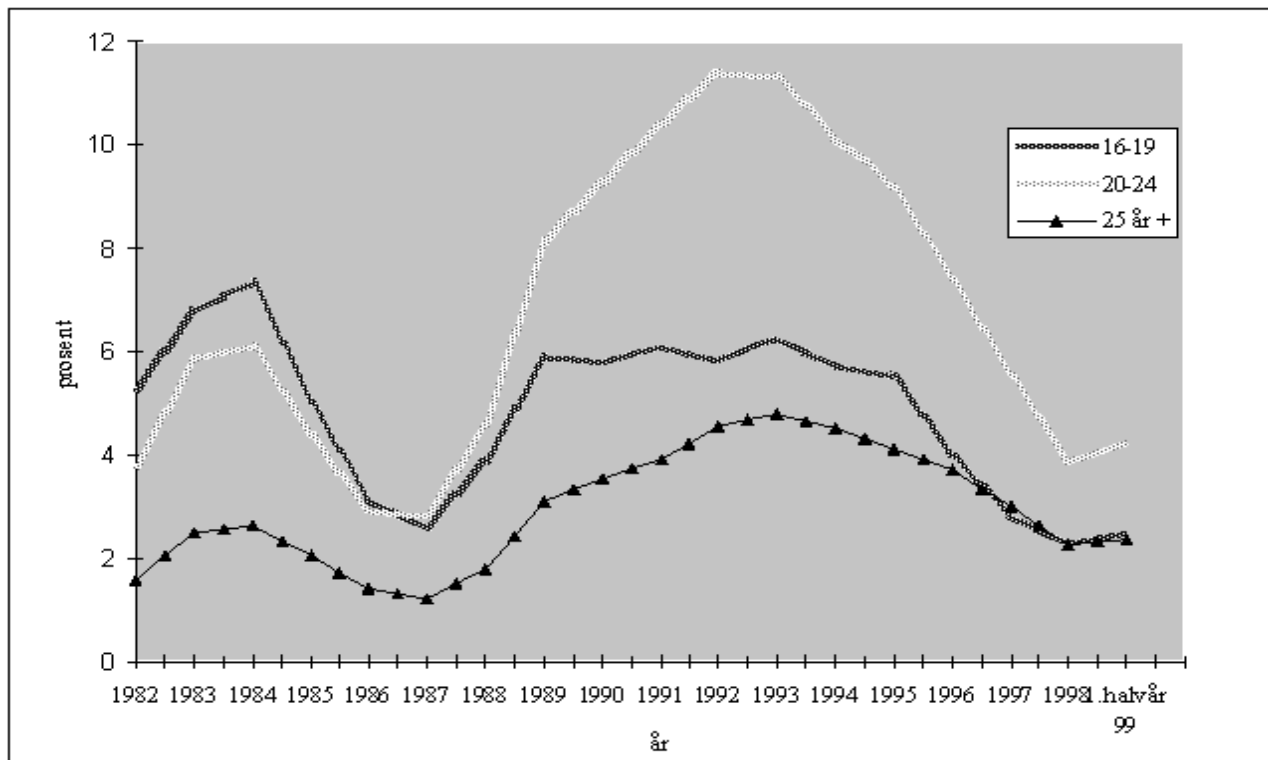
Flytting kan bidra til å redusere ubalanser i arbeidsmarkedet. SSB har sammenlignet flyttemønstrene mellom en konjunkturedgang,

1988-89, og en konjunkturoppgang 1994-95. Studien viste at det er en klar sammenheng mellom flyttemønstre og arbeidsmarkedets utvikling. De fylkene som hadde størst avgang i sysselsettingen er samtidig de med mest utflytting. Og motsatt, de fylkene med størst tilgang i sysselsettingen er de fylkene med størst tilflytting. Flyttingen har dermed bidratt til de moderate forskjellene i ledighet mellom fylker.

I en undersøkelse om arbeidsmarkedsetatens formidlingsarbeid fant Arbeidsdirektoratet at av de som hadde blitt formidlet til jobb i perioden juni til oktober 1997 var det kun 8 pst. som svarte at de måtte flytte for å ta jobben. Blant de helt ledige som ble intervjuet, var det 27 pst. som sa at de var villige til å flytte for å få arbeid. Villigheten til å flytte er større blant unge personer enn blant eldre, og større blant fremmedspråklige enn ikke-fremmedspråklige. Undersøkelsen viser at flytting kan være nødvendig for å få arbeid, men at de fleste finner jobb uten å skifte bosted.

Utviklingen for ungdom

Ledigheten for ungdom er mer følsom for svingninger i etterspørselen etter arbeidskraft enn ledigheten for øvrig, jf. figur 9.7. I et arbeidsmarked i bedring er det ofte ungdom som først kommer i jobb. Motsatt er ungdom mer utsatt for ledighet i perioder med oppsigelser og innskrenkninger i arbeidslivet.

Figur 9.7 Registrert ledighet i prosent av arbeidsstyrken etter alder, 1982-1998 og 1. halvår 1999.

Kilde: Arbeidsdirektoratet

Antall unge sysselsatte (16-24 år) er redusert med 1,5 pst. fra 1. halvår 1998 til samme tid i år. I 1. halvår 1999 var det registrert 4,8 pst. flere ledige i alderen 16-19 år enn året før, mens ledigheten for 20-24 åringene var redusert med 4,9 pst.

Ungdom som blir arbeidsledige kommer imidlertid raskere ut av ledigheten enn eldre arbeidsledige. I 1998 var bare 7 pst. av de ledige i alderen 16-24 år langtidsledige (AKU). I en analyse foretatt av Frisch-senteret er de som ble ledige i henholdsvis januar 1990 og januar 1996 fulgt i to år framover. Analysen konkluderer med at arbeidssøkende ungdom (registrerte ledige og personer på tiltak) forlot ledigheten raskere i 1996 enn i 1990. Den bedre situasjonen kan forklares med et godt arbeidsmarked, økt skole- og utdanningskapasitet, samt at ungdom har vært prioritert ved inntak til arbeidsmarkedstiltak.

Utviklingen for eldre

Utviklingen i yrkesdeltakelsen blant personer over 60 år må sees i sammenheng med både den generelle arbeidsmarkedsutviklingen og

omfanget av førtidspensjonsordninger (bl.a. AFP) og omfanget av uføretrygding. Den positive utviklingen på arbeidsmarkedet siden 1993 har bidratt til å motvirke trenden med en stadig lavere yrkesdeltakelse blant eldre. Yrkesdeltakelsen blant eldre over 60 år har vært stabil fra 1993. Nå deltar om lag en tredel av menn over 60 år i arbeidsstyrken, mot om lag halvparten i 1980. Blant kvinner over 60 år deltar om lag en femdel i arbeidsstyrken.

Arbeidsledigheten blant eldre er lav. 1,7 pst. av arbeidsstyrken i aldersgruppen 55-66 år var arbeidsledige i 1998 (AKU). Eldre som blir ledige har imidlertid langt større problemer med å komme ut i jobb igjen enn yngre arbeidsledige. 60 pst. av de ledige over 55 år var i 1998 langtidsledige (AKU).

I 1. halvår i år var registrert ledighet for de over 60 år redusert med en femdel sammenlignet med året før, og utgjorde 8,9 pst. av alle registrerte ledige mot 10,6 pst. i 1. halvår 1998. Arbeidsmarkedsstatens tall for formidlinger i 1. halvår i år viser at om lag 1 700 personer over 60 år ble formidlet til jobb.

Utviklingen i langtidsledigheten

Jo lenger en person er uten jobb, dess vanskeligere kan det være å komme tilbake til arbeidslivet igjen. Flere mekanismer kan bidra til dette. En grunn kan være at jobbsøkere som ikke finner en jobb mister motivasjon for å søke jobber og dermed reduserer sin egen jobbsøking. En annen grunn kan være at en lengere periode med ledighet blir oppfattet som et negativt signal av arbeidsgiverne og at arbeidsgiverne derfor vil være mer reserverte med å ansette personer med noe tid som ledig bak seg. Arbeidsmarkedsetatens innsats er derfor av særlig betydning for disse.

Arbeidsmarkedsetatens innsats sammen med den gode utviklingen på arbeidsmarkedet har bidratt til at andelen langtidsledige har gått ned. I 1998 utgjorde de langtidsledige 19 pst. av alle ledige mot 26 pst. i 1997 (AKU). Denne trenden bekreftes også av de siste tallene fra arbeidsmarkedsetaten som viser at andelen langtidsledige har sunket fra 29 pst. i 1. halvår 1998 til 25 pst. i 1. halvår i år, jf. tabell 9.14. Av alle som var helt ledige da de ble formidlet til jobb av arbeidsmarkedsetaten i 1. halvår 1999 hadde 25 pst. vært arbeidssøker i mer enn ½ år. Tabell 9.14 viser også at alder og utdanning har stor betydning for lengden i ledighetsperioden. Eldre og personer med lavere utdanning går lengre ledige enn andre.

Tabell 9.14 Langtidsledige i prosent av registrerte ledige etter kjønn, alder og utdanning 1. halvår 1998 og 1. halvår 1999.

	1. halvår 1998	1. halvår 1999		
	I alt	I alt	Menn	Kvinner
Etter alder:				
Under 20 år	3	3	2	3
20-24 år	9	9	7	12
25-49 år	25	22	21	24
50-59 år	40	35	35	37
60 år og over	74	70	68	72
Etter utdanningsnivå				
Ikke fullført grunnskole	35	28	27	31
Grunnskole	35	30	28	33
Ufullstendig videregående utdanning/fagutdanning	26	23	20	27
Fullstendig videregående utdanning/fagutdanning	23	21	20	22
Ikke vurdert eller godkjent Høgsk./univ. utd./enkeltfag	29	27	29	24
Høgsk./univ. utd. av varighet fra minst 2 til 4 år	30	27	30	23
Høyere utd. av varighet mer enn 4 år	27	25	27	22
Uoppgitt	4	7	8	3
I alt	29	25	24	27

Kilde: Arbeidsdirektoratet

Utviklingen for yrkeshemmede

Arbeidssøkere som har en fysisk, psykisk eller sosial funksjonshemming som svekker deres muligheter til å få arbeid, blir registrert som yrkeshemmede i arbeidsmarkedsetaten. En del

arbeidssøkere kan ha funksjonshemninger uten at dette svekker mulighetene for å få arbeid. Disse personene blir registrert som ordinære arbeidssøkere. En vesentlig andel av de registrerte yrkeshemmede har varig nedsatt inntektsevne eller vesentlig innskrenkede muligheter

ved valg av yrke eller arbeidsplass som følge av sykdom, skade eller lyte og tilfredsstiller kriteriene for rett til folketrygdens ytelser til yrkesrettet attføring. Om lag en tredel av de 55 000 registrerte yrkeshemmede har sykdom i ledd, muskulatur og skjelett som hoveddiagnose, mens om lag en femdel har psykiske lidelser eller misbruksproblemer som hoveddiagnose.

Også blant de registrerte yrkeshemmede er det betydelige utskiftninger over tid, særlig gjelder dette yrkeshemmede som ikke deltar på skjermede arbeidsmarkedstiltak. Hvert år har rundt 30 000 personer blitt utskrevet fra etatens registre og om lag like mange har kommet til. En

stor del av personer som kommer på yrkesrettet attføring har først mottatt sykepenger og deretter medisinsk rehabilitering. Fra 1995 til 1998 har det vært en økning i beholdningen av sykepengetilfeller og personer under medisinsk rehabilitering. Denne utviklingen kan slå ut i en økt tilgang av personer til yrkesrettet attføring.

Aldersfordelingen innen gruppen yrkeshemmede avviker noe fra fordelingen blant de helt ledige, med større konsentrasjon av yrkeshemmede i aldersgruppen 30-49 år, og færre blant de eldste og yngste. Den lave andelen eldre yrkeshemmede må ses i sammenheng med andelen uførepensjonerte, som øker med alderen.

Tabell 9.15 Registrerte yrkeshemmede etter kjønn og alder 1. halvår 1999. Andel og endring fra 1. halvår 1998.

Alder	1. halvår 1999				Endring fra 1. halvår 1998	
	Menn	Kvinner	I alt	Andel	Antall	%
under 20 år	796	477	1 273	2	304	31
20-29 år	7 993	6 578	14 572	26	198	1
30-39 år	9 381	8 646	18 026	33	879	5
40-49 år	6 552	6 830	13 382	24	570	4
50-59 år	3 840	2 909	6 749	12	251	4
60 år og over	705	316	1 021	2	54	6
I alt	29 267	25 755	55 023	100	2 256	4

Kilde: Arbeidsdirektoratet

Yrkeshemmede har gjennomgående lavere utdanning enn den øvrige befolkning og de yrkesaktive ellers, også når det tas hensyn til at utdanning er ujevnt fordelt etter alder. I 1998 hadde bare 6 pst. av de yrkeshemmede utdanning ut over videregående skole. Andelen blant de helt ledige var om lag 14 pst.

Hovedutfordringer

På bakgrunn av gjennomgangen ovenfor ventes arbeidsmarkedspolitikken å stå overfor følgende hovedutfordringer:

1. mobilisere arbeidskraft til ledige stillinger
2. bidra til å motvirke økt ledighet på grunn av næringsmessige og geografiske ubalanser

3. oppkvalifisere og formidle grupper som har problemer med å skaffe seg jobb.

Rapport

Nedenfor følger rapportering i forhold til strategier og resultatmål for 1998 og 1999, med utgangspunkt i omtalen i St.prp. nr. 1 (1997-98) og St.prp. nr. 1 (1998-99), samt Stortingets endelige budsjettvedtak for 1998 og 1999. Resultat og avvik knyttet til kvantitative resultatmål som ble satt for arbeidsmarkedsetaten gjennom tildelingsbrev fra departementet i 1998, samt etatens måltall for 1999, er gjengitt i tabell 9.16. Rapportering om andre deler av gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken er omtalt i teksten nedenfor.

Tabell 9.16 Resultatmål og resultat for 1998, samt resultatmål for 1999.

Resultatmål 1998	Måltall 1998	Resultat 1998	Avvik fra resultatmål for 1998 ¹	Måltall 1999
Gjennomsnittlig antall tiltaksplasser under kap. 1591 Arbeidsmarkedstiltak.	15 000	16 272	+1 272	7 000
Gjennomsnittlig antall tiltaksplasser under kap. 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede.	19 750	19 617	-133	19 750
Andelen yrkeshemmede som er i tiltak av totalt antall yrkeshemmede skal videreføres på minst 75 pst. som var nivået i 1997.	75 pst.	77 pst.	+2 pst.poeng	75 pst.
Totalt antall formidlinger skal øke fra 1997 til 1998.	111 891	144 343	+32 452	144 343
Formidlinger til direkte meldte stillinger i prosent av totalt antall slike stillinger skal opprettholdes fra 1997 til 1998.	78 pst.	78 pst.	0	78 pst.
Andelen yrkeshemmede som blir utskrevet til aktive løsninger ² .	50 pst.	50 pst.	0	50 pst.
Andel i attføring i arbeidsmarkedsbedriftene.	50 pst.	56 pst.	+6 pst.poeng	3
Antall ledige under 20 år skal reduseres med 15 pst. fra 1997 til 1998.	-15 pst.	-14 pst.	-1 pst.poeng	4
Antall langtidsledige skal reduseres med minst 20 pst. fra 1997 til 1998.	-20 pst.	-37 pst.	+17 pst.poeng	5
Andelen personer i tiltak som har avsluttet sin andre 80 ukers dagpengeperiode og mottar dagpengebasert stønad.	66 pst.	19 pst.	-47 pst.poeng	40 pst.
Andelen dagpengesaker som skal være tilvist for utbetaling innen 21 dager.	80 pst.	87 pst.	+7 pst.poeng	80 pst.

¹ I kolonnen for avvik angir (+) mer enn oppnådd resultatmål og (-) mindre enn resultatmål.

² Arbeid, kombinasjon av arbeid og trygd, formidlingsklar og egenfinansiert skolegang.

³ Ivaretas gjennom krav i regelverket og er derfor ikke eget mål i 1999.

⁴ Målet er at antall registrert ledige under 20 år skal begrenses.

⁵ Andel langtidsledige skal ikke overstige nivået i 1998

Arbeidsmarkedsetaten nådde de fleste måltallene som var satt for etaten i 1998. Av de 11 kvantitative mål som var satt, oppnådde etaten like gode eller bedre resultater enn resultatkravet for 8 av målene, mens to av målene viste kun små negative avvik fra resultatkravet.

Avviket for andel personer i tiltak som har avsluttet sin andre 80 ukers dagpengeperiode og mottar dagpengebasert stønad, er omtalt under avsnittet Nærmere om innsatsen overfor ordinære arbeidssøkere.

Informasjon

Systematisk informasjon om arbeidssøkere, ledige stillinger og arbeidsgivere finnes i arbeidsmarkedsetatens databaser. I 1998 har etaten gjort denne informasjonen lettere tilgjengelig for arbeidssøkere og arbeidsgivere ved å bygge opp og videreutvikle følgende informasjonskilder:

- Etatens Internettsider. Her finnes bl.a. informasjon om ledige stillinger og ulike utdannings- og yrkesmuligheter. Arbeidssøkere har siden 1998 kunnet legge ut CV og ønsket stilling eller søke på registrert ledige stillinger, mens arbeidsgivere kan søke etter arbeidskraft, samt registrere ledige stillinger direkte.

Ved utgangen av 1998 hadde 16 000 arbeidssøkere og 600 arbeidsgivere registrert informasjon om seg selv eller sin bedrift på etatens Internettsider. Per september 1999 hadde hhv. 29 930 arbeidssøkere og 2 720 arbeidsgivere registrert seg. Nær 4 000 abonnenter fikk hver dag tilsendt e-post med ledige stillinger tilpasset deres bestillingskriterier. Det var totalt 21 millioner oppslag på etatens Internettsider i 1998. Per september 1999 var det 21 millioner oppslag.

- Grønn linje for arbeidssøkere. Dette er en telefontjeneste for arbeids- og utdanningssøkere. Innringeren får opplysninger om ledige stillinger og arbeidsmarkedskurs (AMO). Tjenesten mottok i 1998 nærmere 180 000 henvendelser, om lag like mange som i 1997. Arbeidssøkere som ønsker stillingsinformasjon på papirform, kan ringe Grønn linje for arbeidssøkere og tegne abonnement på ledige stillinger. Abonentene får da tilsendt informasjon om ledige stillinger etter arbeidssøkerens spesifikasjoner. I 1998 ble det sendt ut til sammen 163 000 brev med stillingsinformasjon til abonnentene som en prøveordning. Systemet er i full drift fra august 1999.
- NRK TO Tekst-TV. Dette er en ny tjeneste som gir brukerne mulighet til å søke i arbeidsmarkedsetatens database over ledige stillinger ved hjelp av telefon og TV med fjernkontroll. Tjenesten koster 80 øre per minutt. NRK Tekst-TV inneholder dagsaktuell informasjon

og nyheter om arbeidsmarkedet på sidene 390-399.

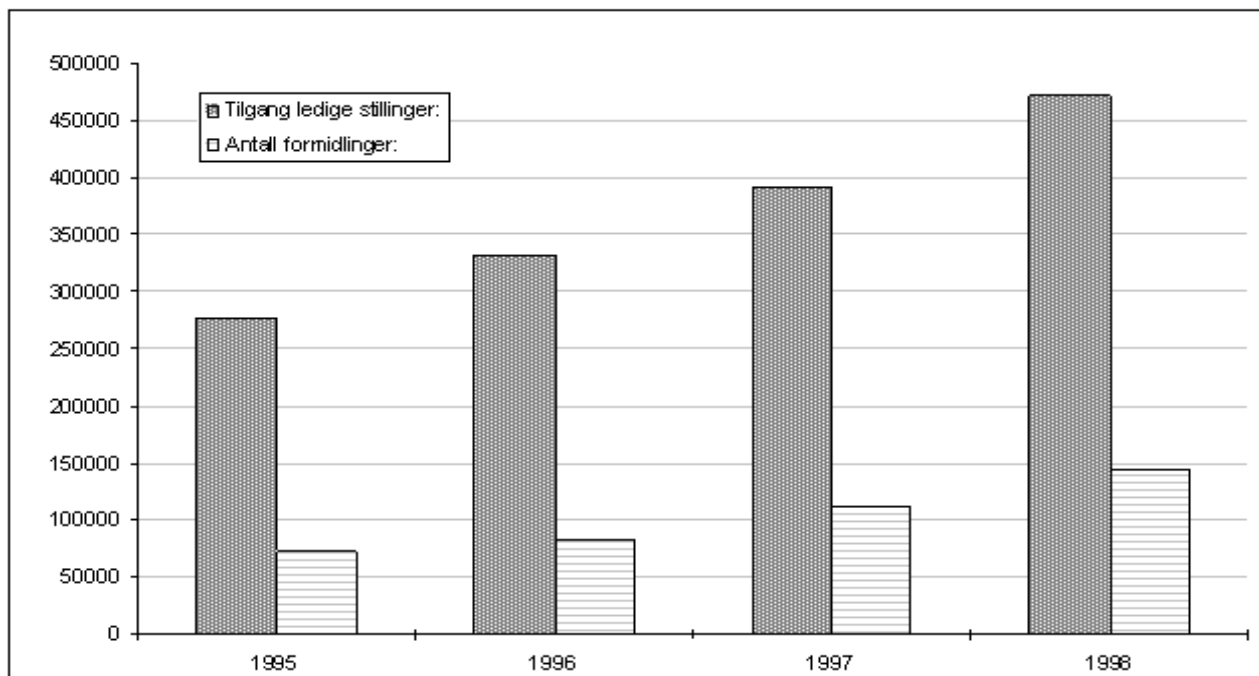
- Blå linje for arbeidsgivere. Denne gir opplysninger om arbeidskraftstilbud, rekrutteringsservice og andre tilbud og ordninger etaten yter til arbeidsgivere.

I tillegg til ovennevnte tilbys informasjon om yrker og utdanning gjennom nettjeneste og Nasjonalt Senter for Yrkesveiledning (NSY). NSY tilrettelegger og gir informasjon til brukere i Norge og øvrige EØS-land om utdanningsmuligheter i EØS-området.

Tilgjengeligheten til utlyste stillinger som blir registrert i etatens registre, er økt ved at nye informasjonskanaler er tatt i bruk. På denne bakgrunn ble det besluttet å avvikle avisen Arbeidssøkeren ved utgangen av 1998.

Formidling

I 1998 var det registrert en tilgang på 472 000 ledige stillinger i arbeidsmarkedsetatens register. Stillingsinngangen omfatter et bredt spekter av arbeidskraftbehov, fra ordinære fulltidsstillinger ned til én vikartime for en skoleklasse. Som det fremkommer av figur 9.8 har det vært en markert økning i stillingstilgangen de seneste årene. Registeret over tilgang ledige stillinger inneholder både arbeidsgiveres direkte meldte stillinger og stillinger som er annonserte i media.

Figur 9.8 Tilgang ledige stillinger og formidlinger 1995-1998

Kilde: Arbeidsdirektoratet

Blant annet som følge av økt etterspørsel etter arbeidskraft, økt fokus på formidling og utbygging av vikarformidlingen, økte etatens formidlingsaktivitet også i 1998¹. Gjennom året formidlet arbeidskontorene arbeidskraft til 144 000 ledige stillinger (figur 9.8). Dette er 29 pst. flere formidlinger enn foregående år. Økningen var størst innenfor undervisningsarbeid, sykepleie- og helsearbeid. I 1. halvår 1999 har veksten fortsatt.

Av de personer som ble formidlet til arbeid med etatens hjelp i 1998, var nær halvparten helt ledige arbeidssøkere. Den andre halvparten fordelte seg i første rekke på gruppene delvis sysselsatte arbeidssøkere (19 pst.), deltakere på ordinære arbeidsmarkedstiltak (14 pst.) og yrkeshemmede (7 pst.). Spesielt var det gjennom 1998 stor vekst i formidlinger blant gruppen delvis sysselsatte arbeidssøkere. Her økte omfanget av formidlinger med 45 pst. fra ett år tilbake. Dette må sees i sammenheng med økt omfang av avtaler om vikarformidlinger.

Over halvparten (58 pst.) av de registrert helt ledige arbeidssøkerne som ble formidlet til arbeid med etatens aktive bistand i 1998, hadde bak seg en arbeidssøkerperiode på under 12 uker, og vel en fjerdedel hadde vært arbeidssøkere i over 26 uker (langtidsarbeidssøkere²). Selv om antall langtidsarbeidssøkere ble kraftig redusert fra 1997 til 1998, ble om lag like mange langtidsarbeidsøkere formidlet til arbeid med etatens hjelp i 1998 som i 1997. Blant de formidlede i 1998 var 9 pst. fremmedspråklige, mens de utgjorde om lag 15 pst. av arbeidssøkerne.

Det ble i 1998 formidlet til en lavere andel av stillingene i Oslofjord-området enn gjennomsnittet for landet. I Nord-Norge ble det formidlet til en større andel enn gjennomsnittet for landet. Det ble oftere gitt rekrutteringsbistand for stillinger i industrien, servicearbeid og undervisningsarbeid enn for stillinger i andre bransjer.

I 1998 satset etaten spesielt på vikarformidling. Vikartjeneste er etablert i alle fylker. Målt i antall formidlinger, er det en sterk vekst i vikarformidlinger. I 1. halvår 1999 var en fjerdedel av formidlingene korttids vikarformidlinger bl.a. for å dekke opp sykefravær. Vikartjenesten har inngått mange avtaler med bl.a. sykehjem og skoler om å fremskaffe kvalifiserte vikarer. Mange av de øvrige formidlingene er også til tids-

begrensede stillinger. En del av disse gir mulighet for forlengelse eller senere fast ansettelse.

Ifølge en undersøkelse gjort av Arbeidsdirektoratet (Rapport nr. 3, 1998), gir de fleste som er formidlet med bistand fra etaten uttrykk for å være godt fornøyd med etatens service. Tre fjerdedeler av de som opplyser å ha mottatt formidlingsbistand gir arbeidskontoret karakteren "svært god", mens 12 pst. gir karakteren "dårlig". Arbeidsgivere som har meldt stillinger til arbeidskontoret, gir etaten en tilsvarende positiv vurdering.

Det økte omfanget av formidlinger må sees i sammenheng med at etaten de senere årene har knyttet en stadig tettere kontakt med arbeidsgivere. Formålet med dette har dels vært å få bedre kunnskap om bedriftenes behov, dels å kunne informere arbeidsgiverne om arbeidsmarkedsetatens tjenester. Erfaringen er at god bedriftskontakt bidrar positivt til å få arbeidssøkere i jobb.

Satsingen på ressurskontorer har fortsatt i 1998. Ressurskontor innebærer at et arbeidskontor opparbeider seg spesialkompetanse innen én eller flere bransjer. Ressurskontorenes oppgave er å følge nøye med på utviklingen i de respektive bransjer. Ressurskontorene bidrar med kunnskap om ulike stillingskategorier som er viktig i etatens rekrutteringsarbeid.

Et resultat av bl.a. avtalene om vikarformidling mellom etaten og arbeidsgivere er at ledige stillinger i økende grad blir meldt direkte til arbeidskontorene. I begynnelsen av 1998 utgjorde direkte meldte stillinger 33 pst. av den totale stillingstilgangen, mens i juli 1999 var andelen økt til 52 pst. I 1998 formidlet arbeidsmarkedsetaten arbeidssøkere til 78 pst. av de direkte meldte stillingene.

I de senere årene har det vært mangel på arbeidskraft innenfor en rekke bransjer i Norge. Arbeidsmarkedsetaten har i denne perioden arbeidet med å bistå norske arbeidsgivere i rekrutteringsfremstøt mot andre land, både fra de andre nordiske land (bl.a. sykepleiere), men også fra enkelte andre EØS-land (bl.a. leger og ingeniører). I 1998 ble det gjennom Legerekrutteringsprosjektet rekruttert 109 leger fra Tyskland, Østerrike og Frankrike og i 1. halvår 1999 ble det formidlet 88 leger til det norske helsevesnet. Videre er omlag 400 finske sykepleiere i ferd med, eller har avsluttet norskopplæring og er formidlet til primærhelsetjenesten og sykehus.

I 1998 ble kvoten for utenlandsk sesongarbeidskraft til innhøstingsarbeid i jord- og hagebruksnæringen satt til 8 000 tillatelser. Kvoten for

¹ Arbeidsmarkedsetaten registrerer en formidling når et arbeidskontor har deltatt aktivt med å koble en arbeidssøker med en ledig stilling.

² I begrepet langtidsarbeidssøkere inngår helt ledige, arbeidssøkere på tiltak og delvis sysselsatte.

1999 er satt til 8 500 personer. Av kvoten for 1998 ble det gitt arbeidstillatelser til 7 700 personer. De fleste arbeidstakerne kom fra øst-europeiske land, hovedsakelig fra Polen. Det høyeste antallet utenlandske innhøstingsarbeidere var i Hedmark, Buskerud og Vestfold, det laveste i Finnmark. Arbeidskontorene formidlet noe over 2 500 innenlandske arbeidssøkere til innhøstingsarbeid i 1998. Det har vært reist ønske fra landbruksorganisasjonene om forenklinger i regelverket for sesongarbeidskraft i jord- og hagebruksnæringen. Departementet har igangsatt en evaluering av ordningen. De framsatte forslagene og denne evalueringen vil gi grunnlaget for å vurdere forenklinger i regelverket.

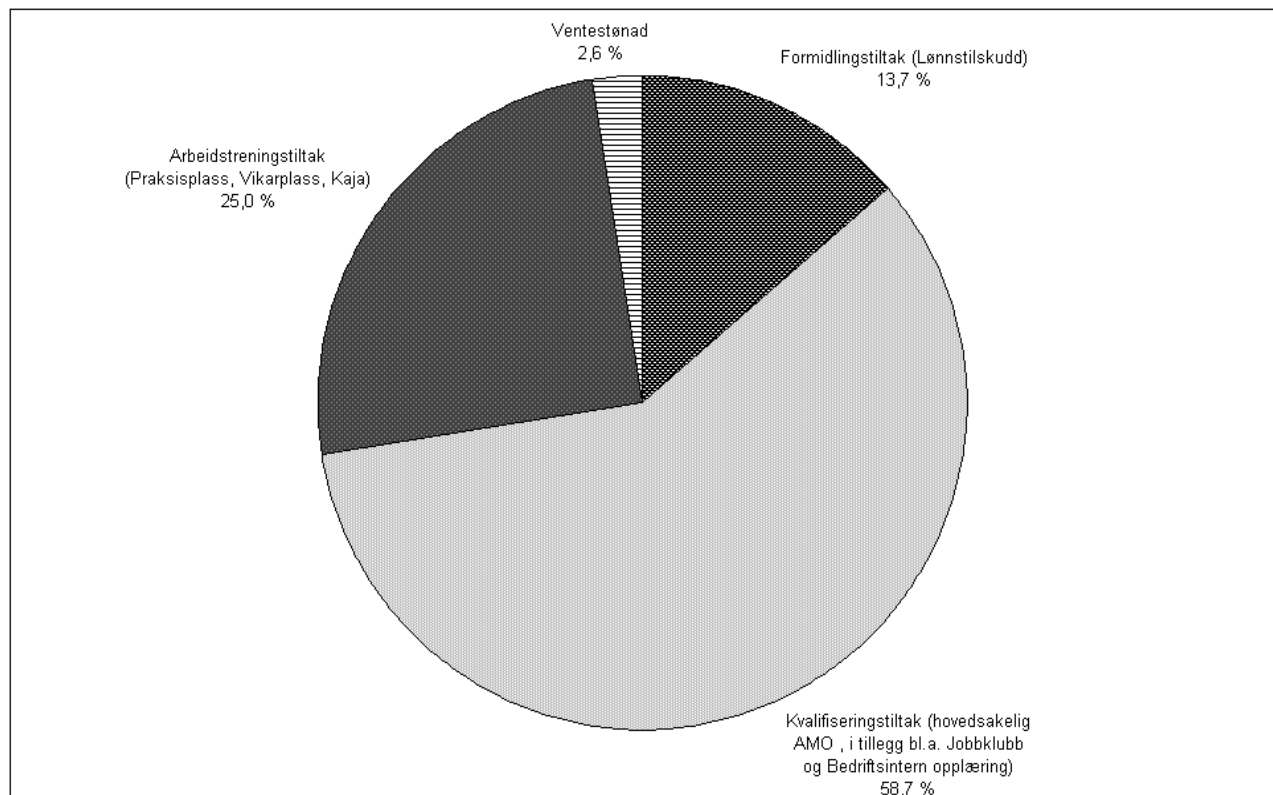
Arbeidsdirektoratets arbeidsutleieutvalg behandlet i 1998 218 søknader om dispensasjon fra forbudet mot utleie av arbeidskraft. Om lag tre

fjerdedeler av søknadene ble innvilget. Ved utgangen av 1998 hadde 180 bedrifter dispensasjon fra det generelle forbudet mot utleie av arbeidskraft og 11 200 personer ble omfattet av dispensasjonene.

Nærmere om innsatsen overfor ordinære arbeidssøkere

I tilfeller der formidlingsbistand ikke har ført fram til ordinært arbeid, har bruk av arbeidsmarkedstiltak vært vurdert.

Nivået under de ordinære tiltakene var i 1998 gjennomsnittlig om lag 16 300 plasser, og om lag 9 500 plasser i 1. halvår 1999. Figur 9.9 viser fordelingen av tiltaksnivået i 1998 på de ulike tiltakene.

Figur 9.9 Fordeling av ordinære arbeidsmarkedstiltak. Plasser i 1998

Kilde: Arbeidsdirektoratet

Fordelingen på grupper av arbeidsmarkedstiltak, slik den fremgår av figuren, er ikke vesentlig endret hittil i 1999. Arbeidsmarkedsopplæringen (AMO) representerte i 1998 om lag 53 pst. av de ordinære arbeidsmarkedstiltakene, mens andelen økte til 60 pst. i 1. halvår 1999. AMO har vært igangsatt på grunnlag av informasjon om behovet for arbeidskraft, bl.a. basert på tilmeldte ledige

stillinger og kontakt med arbeidsgivere. På områder med stor etterspørsel etter arbeidskraft er AMO i mange tilfeller benyttet som en del av etatens rekrutteringssamarbeid med private og offentlige virksomheter.

Opplæringsinnsatsen overfor ledige med svak kompetanse og lite aktuell arbeidserfaring har i all hovedsak vært basert på AMO-kurs, ev. Prak-

sisplass i kombinasjon med AMO. Tilbudet tilpasses den enkelte både med hensyn til nivå og pedagogisk tilrettelegging, og i forhold til den kompetanse som etterspørres. De fleste har fått jobb etter å ha gjennomgått kvalifiseringstiltak.

Blant arbeidsledige med lese- og skrivevaner gis det støtteundervisning og individuell tilrettelegging i tilknytning til AMO med sikte på at vedkommende kan komme i arbeid. Arbeidskontorene samarbeider bl.a. med PP-tjenesten i kommunene, Arbeidsrådgivningskontorene og private aktører.

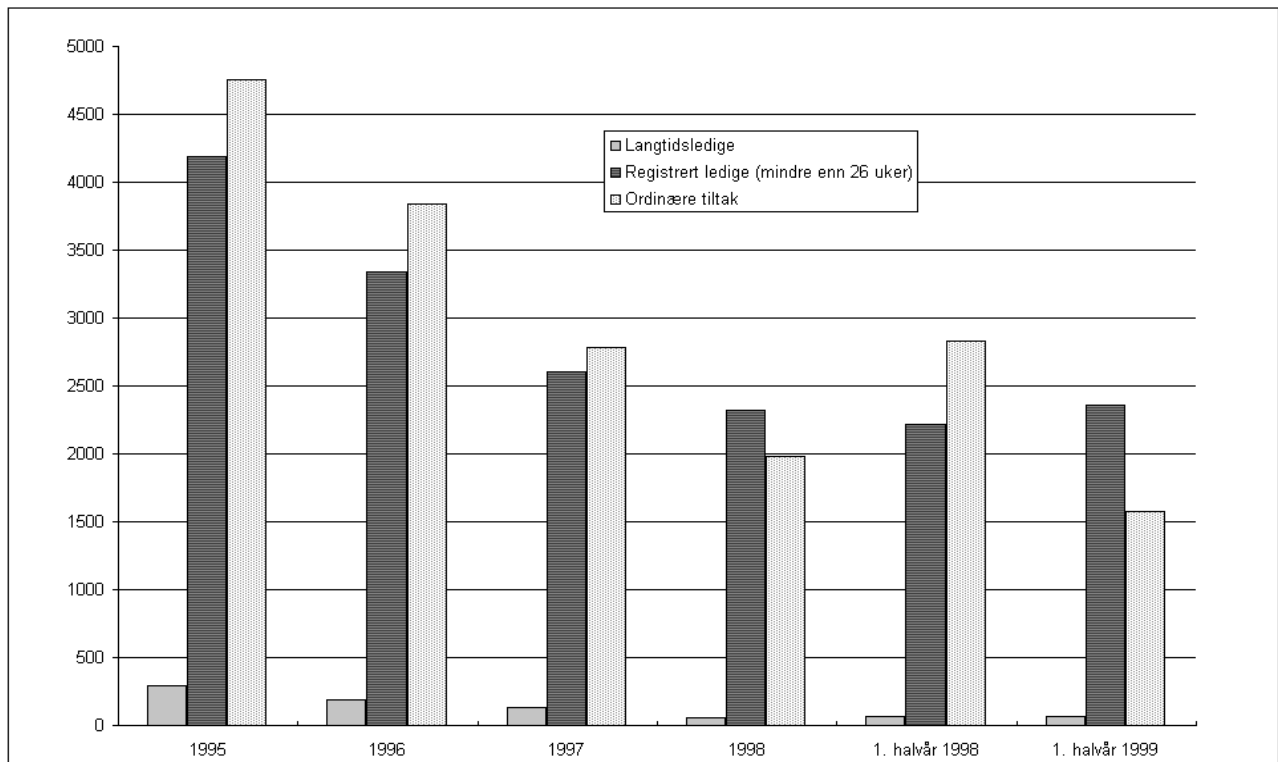
Norskopplæring med samfunnskunnskap for helsepersonell i EØS-land er videreført i 1999. I første halvår 1999 ble det startet opp 5 kurs i Tyskland og Frankrike, med 7-12 deltakere per kurs. I tillegg gjennomførte 35 legespesialister individuell norskopplæring i første halvår 1999. Opplæringen er gjennomført med gode resultater og har bidratt til rekruttering av leger til norske sykehus og til primærhelsetjenesten. I tillegg blir det gitt norskopplæring til om lag 25 tyske tannleger.

Ungdomsgarantien, som skal sikre tilbud om arbeidsmarkedstiltak til ungdom under 20 år uten skoleplass eller arbeid, er videreført. I 1998 var det gjennomsnittlig om lag 2 400 helt ledige under 20 år. Dette er en reduksjon på 14 pst. fra 1997. Antallet langtidsledige i denne aldersgruppen var i 1998 gjennomsnittlig om lag 50 personer. Den lave ledigheten i denne gruppen kan knyttes til satsingen på videregående opplæring, målrettet innsats fra arbeidsmarkedsetaten og et gunstig arbeidsmarked. Ledige under 20 år har vært blant de prioriterte målgruppene under de ordinære arbeidsmarkedstiltakene. I 1998 deltok gjennomsnittlig om lag 2 000 personer under 20 år på ordinære arbeidsmarkedstiltak. I 1. kvartal 1999 var antallet deltakere om lag 1 700, herav 1 500 på tiltaket Praksisplass. Om lag en tredjedel av disse praksisplassdeltakerne kombinerte praksisplassen med skolegang (kombinert opplegg).

Arbeidsmarkedsetaten samarbeider med den fylkeskommunale oppfølgingstjenesten om tilbud til ungdom som ikke benytter seg av retten til videregående utdanning. En undersøkelse fra FAFO som omhandler ungdomsgarantien, viser at dette samarbeidet fungerer godt. Den samme evalueringen viser at kombinerte opplegg har god effekt for overgang til videre utdanning. For å unngå lange ledighetsperioder ser det for mange ungdommer ut til å være viktig å komme i jobb eller utdanning raskt etter at man er registrert som ledig. I tillegg viser undersøkelsen at det er viktig å tilpasse tiltak til den enkeltes behov for kvalifisering for å komme i jobb.

Overfor soldater som skal dimitteres, avholdes informasjonsmøter om etatens tjenester og servicetilbud, og om arbeids- og utdanningsmuligheter.

På samme måte som i de to foregående år har SSB gjennomført en registerbasert undersøkelse der hensikten er å måle sysselsettingseffektene av de ordinære arbeidsmarkedstiltakene. I evalueringen sammenlignes arbeidsmarkedssituasjonen i november 1998, for personer som avsluttet deltakelse på et ordinært arbeidsmarkedstiltak i hhv. mai 1996 og mai 1998, med arbeidsmarkedssituasjonen til personer som var helt arbeidsledige på samme tid. Undersøkelsen viser at 45 pst. av personene som avsluttet arbeidsmarkedstiltak i mai 1998 var i arbeid seks måneder senere. Til sammenligning var bare 28 pst. av sammenligningsgruppen (helt ledige) kommet i arbeid på samme tidspunkt. Etter at alle observerbare forskjeller mellom gruppene er tatt hensyn til, fremkommer det at jobbsannsynligheten på kort (6 mnd. etter avsluttet tiltak) og lang sikt (2½ mnd. etter avsluttet tiltak) er høyere for personer som har deltatt på arbeidsmarkedstiltak sammenlignet med personer som var helt ledige. Analysen viser derfor at deltakelse på arbeidsmarkedstiltak øker sannsynligheten for å komme i arbeid, både på kort og lang sikt.

Figur 9.10 Antall registrert arbeidsledige, ordinære tiltaksdeltakere og langtidsledige i alderen 16-19 år fra 1995 til 1998, samt 1. halvår 1998 og 1. halvår 1999.

Kilde: Arbeidsdirektoratet

Nedgangen i langtidsledigheten har fortsatt gjennom 1998 og inn i 1999. I 1998 var om lag 27 pst. av de registrert helt ledige, eller 15 200 personer, langtidsledige. Andelen langtidsledige i 1. halvår 1999 var falt til om lag 25 pst. eller 14 800 personer. I tillegg til den gunstige utviklingen på arbeidsmarkedet kan nedgangen tilskrives en vellykket politikk med tett oppfølging av langtidsledige fra arbeidsmarkedsetaten. Etaten har benyttet både formidlingsbistand og tiltak for å få langtidsledige over i ordinært arbeid.

Tilstrømmingen til ordningen med garanti om arbeidsmarkedstiltak eller ventestønad for helt arbeidsledige uten dagpengerettigheter, som har passert sin andre 80-ukers dagpengeperiode (ev. 80 + 78 uker med dagpenger), og som har vært i arbeid i minst 36 måneder de siste 4 årene før dagpengeperioden, har fortsatt vært lav. I 1998 ble gjennomsnittlig om lag 500 personer omfattet av ordningen. Lav tilstrømning til denne gruppen har sammenheng med et godt arbeidsmarked slik at flere har blitt formidlet til ordinært arbeid. Videre skyldes det at arbeidsmarkedsetaten har intensivert innsatsen overfor personer som nærmer seg slutten av sin andre 80-ukers dag-

pengeperiode. Gjennomsnittlig om lag 20 pst. av personene som ble omfattet av ordningen i 1998 deltok i arbeidsmarkedstiltak. Bakgrunnen for den lave andelen på tiltak er bl.a. liten motivasjon for deltakelse i tiltak, noe som kan knyttes til høy alder. Mange er under avklaring i forhold til yrkesrettet attføring. Erfaring siden innføring av ordningen i 1997 synes å tyde på at måltallet for andel i aktive tiltak har vært satt for høyt.

For å redusere ledigheten blant innvandrere har arbeidsmarkedsetaten lagt vekt på formidling til ordinært arbeid. Overfor langtidsledige innvandrere har arbeidsmarkedsetaten benyttet individuelle handlingsplaner. I 1998 deltok gjennomsnittlig om lag 4 700 innvandrere på ordinære arbeidsmarkedstiltak. Dette tilsvarer 28 pst. av deltakerne, mens innvandrere på samme tidspunkt utgjorde om lag 15 pst. av de registrert helt arbeidsledige.

Arbeidsmarkedsetaten deltar i forsøksprosjekter i regi av Utlendingsdirektoratet der ulike opplegg for samarbeid på lokalt nivå om kvalifisering av nylig bosatte innvandrere prøves ut i en del kommuner. Etaten har i de fleste fylker samarbeidet med NHO, HSH og LO om en fadderordning

for å bedre innvandreres muligheter i arbeidsmarkedet.

Som oppfølging av Handlingsplan for rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn i statlig sektor, arbeider arbeidsmarkedsetaten for formidlingsavtaler mellom etaten og statlige arbeidsgivere.

Nærmere om innsatsen overfor yrkeshemmede arbeidssøkere

I 1998 var det i arbeidsmarkedsetaten registrert om lag 53 100 yrkeshemmede i gjennomsnitt.

Antallet har økt til om lag 55 000 personer i gjennomsnitt for 1. halvår 1999.

I gjennomsnitt deltok 40 800 eller 77 pst. av de registrert yrkeshemmede på arbeidsmarkedstiltak i 1998. Dette er en økning på 2 prosentpoeng fra året før. I 1. halvår 1999 har antall yrkeshemmede på tiltak økt til om lag 43 300. Dette utgjør om lag 79 pst. av de registrert yrkeshemmede. Yrkeshemmede arbeidssøkere på tiltak, fordelt etter hvilke budsjettkapitler tiltakene er knyttet til, fremgår av tabell 9.17.

Tabell 9.17 Fordeling av antall yrkeshemmede arbeidssøkere på tiltak etter kapittel. Gjennomsnitt 1998 og 1. halvår 1999¹

Tiltak fordelt på:	1998	1. halvår 1999
Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede, kap. 1592	19 200	20 400
Ordinære arbeidsmarkedstiltak, kap. 1591	1 100	700
Ytelser til yrkesrettet attføring, kap. 2543	20 500	22 200
Sum	40 800	43 300

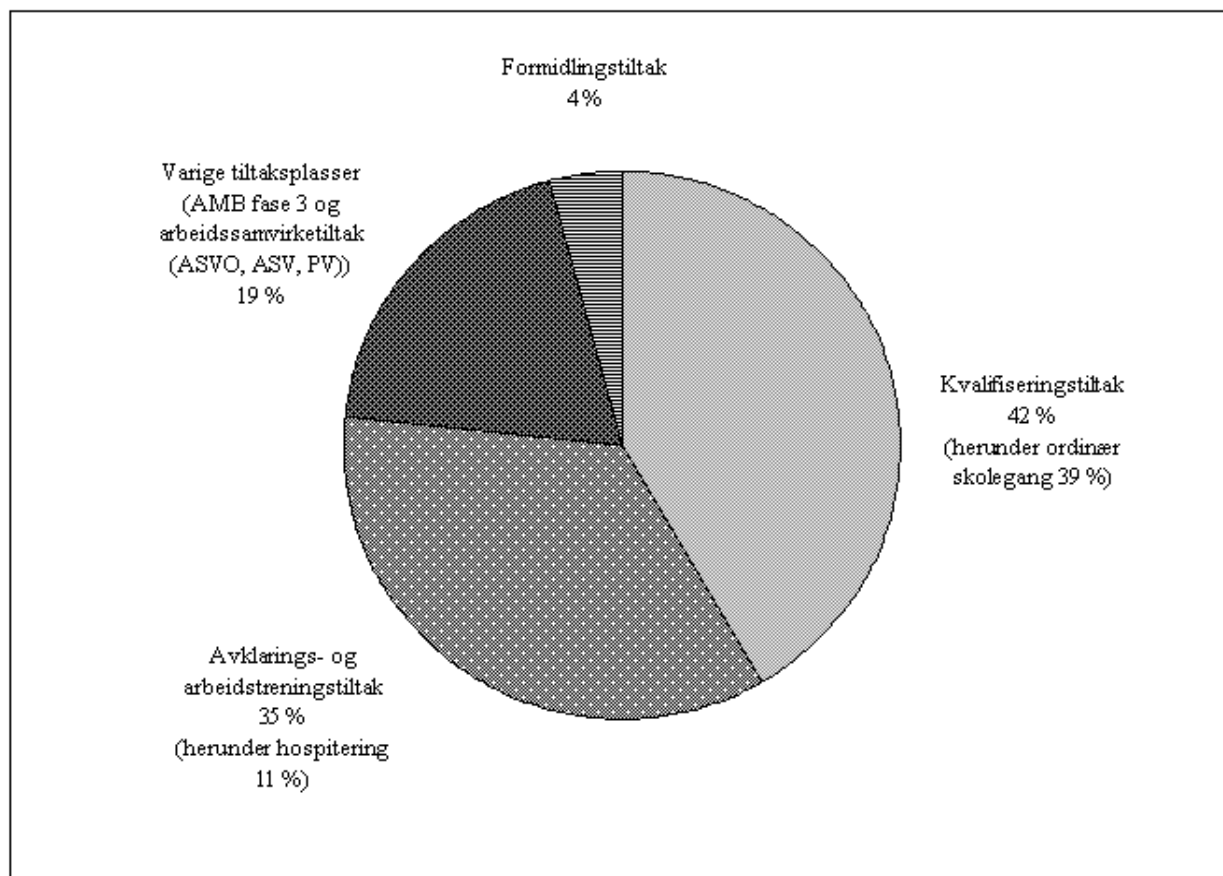
¹ Tabellen gir fordeling av antall personer i tiltak, mens figur 9.11 viser antall tiltaksplasser under kap. 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede.

Kilde: Arbeidsdirektoratet

I 1998 ble det gjennomført gjennomsnittlig om lag 19 600 tiltaksplasser under de spesielle arbeidsmarkedstiltakene for yrkeshemmede (kap. 1592). Dette var om lag som planlagt. I 1. halvår 1999 har tiltaksaktiviteten under kap. 1592 økt og ligget noe over planlagt nivå. Dette skyldes hovedsakelig økt aktivitet innen formidlingstiltak for yrkeshemmede. Tiltaksaktiviteten knyttet til

kap. 2543 Ytelser til yrkesrettet attføring har fortsatt å øke. Tiltakene omfatter skolegang og hosi-tering i ordinært arbeid.

Fordelingen av yrkeshemmede på tiltak, fordelt etter hvilke formål og innhold tiltakene har, er vist i figur 9.11. Figuren er ikke direkte sammenlignbar med lignende figur i fjorårets proposisjon, på grunn av endret inndeling av tiltakene.

Figur 9.11 Fordeling av de yrkeshemmede på tiltak i 1998.

Kilde: Arbeidsdirektoratet

Ordinær skolegang for yrkeshemmede er det klart mest brukte tiltaket for yrkeshemmede arbeidssøkere. I 1998 deltok om lag 16 000 yrkeshemmede på dette tiltaket i gjennomsnitt. I 1. halvår 1999 har antall deltakere økt til om lag 17 800, noe som utgjør over 40 pst. av yrkeshemmede på tiltak.

I 1998 deltok om lag 14 500 eller 35 pst. av yrkeshemmede på midlertidige avklarings- og arbeidstreningsplasser i ordinært arbeidsliv og i skjermet sektor. Om lag 4 400 av disse hadde attføringsytelser mens de hospiterte i ordinært arbeidsliv. Videre hadde om lag 7 800 eller 19 pst. av tiltaksdeltakerne varige plasser i arbeidsmarkedsbedriftenes fase 3 eller i arbeidssamvirketiltakene (ASVO, ASV, PV) i 1998.

Bevilgningen for 1999 gir rom for utbygging av nye ASVO-plasser. I tillegg er driftstilskuddet for tiltaket oppjustert. De nye plassene blir trappet gradvis opp gjennom 1999. I 1. halvår 1999 hadde om lag 5 600 yrkeshemmede varig tiltaksplass i arbeidssamvirketiltak.

Bruk av arbeidstreningstiltak bidrar til at flere personer med yrkeshemming kommer i arbeid. I tråd med målsettingen gikk 50 pst. av de registrert yrkeshemmede som avsluttet attføring i 1998 over i aktive løsninger. Dette er en økning på 3 prosentpoeng fra 1997. Om lag 9 400 eller 32 pst. av de som avsluttet attføringen i 1998 gikk direkte til arbeid, mens 4 700 personer eller 16 pst. var klare for formidling til arbeid. Om lag 500 personer avsluttet attføringen med sikte på videre skolegang.

De gode resultatene for 1998 skyldes en kombinasjon av et godt arbeidsmarked med høy etterspørsel etter arbeidskraft, samt et systematisk og kvalitativt godt attføringsarbeid i arbeidsmarkedsetaten. Etatens omfattende kontakt og samarbeid med arbeidsgivere har vært avgjørende for å nå målsettingen om at minst halvparten av de yrkeshemmede som avslutter attføring skal gå over i aktive løsninger.

En andel av de yrkeshemmede vil gå fra attføring til uførepensjon eller tilbakeføres til trygdeetaten for videre sosial og helsemessig

vurdering. I 1998 ble 14 pst. tilbakeført til trygdeetaten med henblikk på uførepensjon og 18 pst. av medisinske eller sosiale årsaker.

Regjeringen har satt særskilt fokus på funksjonshemmede og arbeid ved at en egen handlingsplan for økt yrkesaktivitet blant funksjonshemmede inngår i St.meld. nr. 8 (1998-99) Om handlingsplan for funksjonshemmede 1998-2001. Den overordnede målsetningen med handlingsplanen er at flere funksjonshemmede skal få og beholde et arbeid. Hovedinnsatsen i handlingsplanen baserer seg på arbeidsmarkedsetatens ordinære virksomhet som inkluderer det brede tilbudet av tjenester spesielt tilrettelagt for yrkeshemmede arbeidssøkere. I tillegg er det lagt opp til en del konkrete tiltak, som skal fange opp sider ved innsatsen som kan forbedres. De viktigste av disse er:

- Kartlegging og utbedringstiltak av den fysiske tilgjengeligheten ved arbeidskontorene og andre serviceenheter. Det utarbeides nå en plan for oppgradering av mottakene ved alle landets arbeidskontor, jf. omtale under Kap. 1590.
- Arbeidsmarkedsetaten har innført gruppeveiledning som tilbud til arbeidssøkere. Det arbeides med å bedre informasjonsgrunnlaget for yrkeshemmede. Det er utarbeidet eget materiell for synshemmede personer i forbindelse med tiltaket Jobbkлубb.
- Yrkeshemmede trenger ofte bistand fra flere instanser i attføringsprosessen. Derfor er det i handlingsplanen lagt opp til tiltak for å bedre samarbeidet mellom disse. I Hordaland har arbeidsmarkedsetaten og skolemyndigheten et samarbeid for å fange opp funksjonshemmede i overgangen mellom skole og arbeid. De har utarbeidet et forslag til samarbeidsmodell. Departementet vil med utgangspunkt i dette forslaget arbeide videre med sikte på å lage landsomfattende rutiner på feltet. Videre er det satt i gang et prosjekt i Telemark, "Min fremtid", som skal hjelpe personer med langvarige og alvorlige psykiske lidelser i forsøket med å nærme seg arbeidslivet.
- Arbeidsdirektoratet har i samarbeid med Rikstrygdeverket utviklet en metodeveiledning for å komme frem til bedre organisering av kompetanse vedrørende tekniske og ergonomiske hjelpemidler. Arbeidsdirektoratet er også i ferd med å gå gjennom annet materiell av retningsgivende og veiledende art for bedre å synliggjøre teknisk tilrettelegging som et aktuelt hjelpemiddel.
- Informasjonsprosjektet i regi av NHO er satt igang med støtte fra AAD. Prosjektets formål

er integrering av yrkeshemmede i arbeidslivet og retter seg mot NHOs medlemsbedrifter. Målet er å øke rekrutteringen av funksjonshemmede i det private næringsliv ved å gi medlemsbedriftene nødvendig kunnskap om funksjonshemmede gjennom informasjons- og motivasjonstiltak. I Østfold fylke samarbeider LO/AOF med Norges Handikapforbund for å aktivisere og ansvarliggjøre fagbevegelsen og bedrifter med å tilrettelegge arbeidsplasser for funksjonshemmede.

- For å bedre tilbudet til personer med variabel arbeidsevne uten utsikt til snarlig bedring, legges det opp til et forsøk med lønns subsidium av lengre varighet, jf. omtale under kap. 1592.
- For å øke kunnskapen om situasjonen for funksjonshemmede på arbeidsmarkedet forbereder departementet i samarbeid med Statistisk sentralbyrå å gjennomføre en tilleggsundersøkelse til Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) i 2000, jf. omtale under kap. 1591, post 21.

I 1998 la regjeringen frem St.prp. nr. 63 (1997-98) Om opptrappingsplan for psykisk helse 1999-2006, der målet er å bedre tilbudet til personer med psykiske lidelser. Som et resultat av dette ble tiltaksplasser rettet mot personer med sammensatte problemer og stort bistandsbehov, deriblant personer med psykiske lidelser, trappet opp. Dette gjaldt tiltak som Arbeid med bistand (AB), Arbeidsforberedende trening (AFT) og Arbeidssamvirketiltak i offentlig sektor (ASVO) som har vist seg tjenlige for målgruppen.

For å bedre tilbudet til personer med alvorlige psykiske lidelser, ble tiltaksplasser øremerket denne gruppen i 1999.

Arbeidsmarkedsetaten arbeider aktivt med arbeidssøkere med psykiske og alvorlige psykiske lidelser for å øke kunnskapen om gruppen og for å kunne bedre den yrkesrettede attføringen. Det er i en rekke fylker arrangert fagdager for arbeidskontorene om målgruppen, gjerne i samarbeid med fylkeskommunale og kommunale instanser. Videre er det etablert tverretattlig samarbeid med relevante faginstanser, og det pågår en utvikling av hensiktsmessige tiltakstilbud. Dette er prosesser som nødvendigvis tar noe tid, men de fleste fylkene er godt i gang med arbeidet. Tall fra Arbeidsdirektoratet viser at andel av gruppen som deltar i tiltak har økt så langt i 1999, og det legges opp til en ytterligere økning ut året. Tilbudet til gruppen kan også økes ved at de deltar på hospitering og ordinær utdanning mens de har ytelser til yrkesrettet attføring.

Samarbeid med andre om gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken

Arbeidsmarkedssetaten har i gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken hatt et omfattende samarbeid med andre statlige etater, kommuner, fylkeskommuner og partene i arbeidslivet. Utgangspunktet for samarbeidet har vært at en del brukergrupper har tjenestebehov innenfor flere instansers ansvarsområder. Samarbeidet har tatt utgangspunkt i rundskriv H-28/97 om opprettelse av samarbeidsforum og samarbeid om personer med behov for bistand fra flere instanser for å komme i arbeid eller utdanning.

Regjeringen arbeider med sikte på å innføre offentlige servicekontorer som en generell ordning. Offentlige servicekontorer skal gi brukerne av offentlige tjenester en samordnet og god service og tilgjengelighet til tjenestene. Etatens utbygging av virtuelle arbeidsmarkedstjenester er bl.a. et bidrag til å utvikle arbeidsmarkedsstatens engasjement i offentlig servicekontorer. I valget av de første virtuelle arbeidskontorene er det lagt vekt på at tjenestene skal komme på steder der hvor det opprettes offentlige servicekontorer, steder hvor etatens service er bortfalt i forbindelse med nedleggelse av arbeidskontor eller avdelingskontor, og steder hvor arbeidsmarkedsfaglige grunner tilsier oppretting av slike enheter. Det første virtuelle arbeidskontoret ble åpnet 1. september 1999 i Årdal. Ytterligere ti enheter planlegges etablert i løpet av 1999.

I Sosial- og helsedepartementets budsjett for 1999 er det avsatt midler til et forsøk med brukerkontor. Hensikten med forsøket er å ivareta den enkeltes forhold til det offentlige hjelpeapparatet og å fremskaffe en god beskrivelse av hvor i tjenesteapparatet brukerne opplever mangel på helhetlige løsninger, og hvilke tiltak som gir gode resultater for den enkelte. Sosial- og helsedepartementet har i samarbeid med AAD rettet en henvendelse til Oslo kommune og bedt om et samarbeid om forsøket. Det er konkret foreslått å kople brukerkontoret til virksomhet til Helse- og sosialombudet i Oslo, slik at brukerkontoret og Helse- og sosialombudet til sammen har et ansvarsområde som dekker helse- og sosiale tjenester, arbeidsmarkedstjenester og trygdetjenester. Fra departementets side er det lagt opp til at brukerkontoret skal være uavhengig av det offentlige hjelpeapparatet. Det arbeides for at forsøket skal starte opp høsten 1999. Det er lagt opp til at forsøket skal gå over to år.

Kommunene i Akershus har med tilslutning fra Akershus fylkeskommune og Kommunenes Sentralforbund, tatt initiativ til et forsøksprosjekt med sikte på å samordne tjenester fra trygdekontor, arbeidskontor og sosialkontor i et utvalg av Akershus-kommunene. Et godt samarbeid mellom de ulike etatene er en viktig forutsetning for at brukere med sammensatte problemer skal få den hjelp de trenger. De statlige etatene ønsker derfor å bidra konstruktivt til organisatoriske løsninger som er best mulig for brukerne, innenfor gjeldende budsjettrammer. Det videre arbeidet med forsøket skal skje i lys av de prinsipper som offentlige servicekontorer bygger på.

Stortinget har, uten realitetsvotering, oversendt et forslag om at regjeringen i budsjettproposisjonen redegjør for sammenhengen og samhandlingen mellom arbeidsmarkeds- og distriktspolitikken. For å sikre en best mulig samordning av distrikts- og arbeidsmarkedspolitikken er det i de senere årene lagt stor vekt på samarbeid bl.a. om utforming av Fylkesplanene og Regionale utviklingsprogram. De Regionale utviklingsprogrammene bygger på nasjonale føringer og kobler plan og virkemidler i fylkene. AAD og Kommunal- og regionaldepartementet vil videreføre dette samarbeidet.

Likestilling

Arbeidssøkende kvinner og menn har hatt samme adgang til å benytte arbeidsmarkedsstatens informasjon, veiledning, formidlingsbistand og arbeidsmarkedstiltak. I 1998 utgjorde kvinner 47 pst. av gruppen helt ledige, mens andelen kvinner på ordinære tiltak var 52 pst. Tilsvarende for 1. halvår 1999 var hhv. 43 pst. og 44 pst. Kvinner er noe overrepresentert på opplæringsiltak.

I 1998 var om lag 46 pst. av de registrert yrkeshemmede kvinner, det samme som kvinneandelen på attføringstiltakene. I 1. halvår 1999 var tilsvarende 47 pst. og 47 pst. Kvinneandelen er høyest i tiltakene ordinær skolegang og hospitering i ordinære bedrifter. I 1998 deltok om lag 8 500, dvs. 34 pst. av de kvinnelige registrert yrkeshemmede i skolegang finansiert over folketrygden. Det er fortsatt overvekt av menn i arbeidsmarkedsbedriftene og arbeidssamvirketiltak.

Hovedmål

Hovedmålet for arbeidsmarkedspolitikken er å legge til rette for et godt fungerende arbeidsmarked. Dette kjennetegnes ved at arbeidssøkere

kan besette ledige jobber raskt uten at lønns- og kostnadspress oppstår. Samtidig skal et godt fungerende arbeidsmarked bidra til høy yrkesdelaktelse og gi mulighet for innpassing av grupper som har problemer med å komme inn i, eller står i fare for å falle ut av, arbeidsmarkedet.

Arbeidsmarkedspolitikken er tillagt flere funksjoner, som vektlegges ulikt, avhengig av situasjonen på arbeidsmarkedet:

- En strukturpolitisk funksjon som ivaretas gjennom effektiv formidling av arbeidssøkere til ledige stillinger, gjennomføring av opplærings- og arbeidstreningstiltak for de som har vansker med å komme i arbeid, samt tiltak for å fore-

bygge og dempe langtidsledighet og utstøtning fra arbeidsmarkedet.

- En beredskapsfunksjon som bl.a. innebærer at omfanget av de ordinære arbeidsmarkedstiltakene tilpasses konjunkturutviklingen.
- En velferdspolitisk funksjon med formål å sikre inntektsgrunnlaget for ordinære og yrkeshemmede arbeidssøkere, samt etablere skjermet sysselsetting for de svakeste gruppene.

Arbeidsmarkedssetaten står for gjennomføringen av regjeringens arbeidsmarkedspolitikk. Etatens målstruktur viser hvordan etatens innsats er innrettet for å støtte opp under denne, jf. tabell 9.17.

Tabell 9.18 Målstruktur for arbeidsmarkedssetaten

Hovedmål	1. Bistå arbeidssøkere med å få jobb.	2. Bistå arbeidsgivere ved rekruttering og omstilling.	3. Forebygge og dempe skadevirkningene av arbeidsledighet.
Delmål	1.1 Bidra til informerte og aktive arbeidssøkere.	2.1 Utveksle informasjon med bedrifter og andre samarbeidspartnere om arbeidsmarkedet og etatens tjenester.	3.1 Bidra til at arbeidsevnen opprettholdes ved langvarig ledighet.
	1.2 Formidle arbeidssøkere raskt og riktig til ledige stillinger.	2.2 Veilede og yte service ved rekrutteringsbehov.	3.2 Rask og riktig utbetaling av økonomisk støtte ved arbeidsledighet og attføring.
	1.3 Gi arbeidssøkere kompetanse i forhold til arbeidsmarkedets behov.	2.3 Bidra til kompetanseendring og tilpassing ved nødvendige omstillinger i arbeidslivet.	3.3 Gi varig støttet arbeidstilbud til særlig utsatte grupper.
		2.4 Motvirke utstøtning fra arbeidslivet.	

Strategier og resultatmål

Formidling og informasjon

Gjennom sin formidlings- og informasjonsvirksomhet skal arbeidsmarkedssetaten bistå arbeidssøkere med å få jobb og arbeidsgivere med å få arbeidskraft. Tilbudet til arbeidssøkere består av informasjon om arbeidsmarkedet herunder oppgaver over ledige jobber, veiledning, individuell oppfølging og eventuelt arbeidsmarkedstiltak. Tjenestetilbudet skal være det samme over hele landet. Bistanden til arbeidsgivere er særlig konsentrert om å dekke tilmeldte oppdrag gjennom anvisning av arbeidssøkere, eventuelt med bruk av kvalifiseringstiltak hvis det er mangel på arbeidssøkere med relevant kompetanse. En viktig forutsetning for å lykkes i formi-

dlingsarbeidet er god kunnskap om arbeidsmarkedet, om bedriftenes behov for kompetanse og arbeidssøkernes kvalifikasjoner. Staten har derfor lagt vekt på å etablere rutiner og system for å fange opp signaler fra arbeidsmarkedet for så tidlig som mulig å tilpasse aktivitet og virkemidler til situasjonen på arbeidsmarkedet. Etterspørselen etter type arbeidskraft er retningsgivende for servicen overfor arbeidssøkende.

Med lett tilgjengelig informasjon om ledige stillinger og arbeidssøkere, bl.a. ved bruk av Internett, vil de fleste koplinger mellom arbeidssøker og arbeidsgiver kunne skje uten direkte medvirkning fra etaten. For ytterligere å lette tilgjengeligheten arbeider derfor arbeidsmarkedssetaten med å ta i bruk ny informasjonste-

knologi og å forbedre eksisterende informasjonskilder.

Over tid observeres det betydelige strømmer av arbeidskraft inn og ut av enkelte bedrifter og fra bransjer og næringer som bygges ned, over til bransjer og næringer som vokser. I dagens situasjon med god etterspørsel etter arbeidskraft i enkelte næringer og redusert etterspørsel i andre vil arbeidsmarkedets funksjonsmåte ha betydning for nivået på arbeidsledigheten. Utsiktene på arbeidsmarkedet i 2000 innebærer at formidlingsinnsatsen vil bli prioritert høyt.

For arbeidssøkere som har vanskeligheter med å komme i arbeid, skal arbeidsmarkedsetaten tilby service tilpasset den enkeltes behov. Personer som ikke kan formidles direkte, vil bli gitt individuelt tilpasset oppfølging, avklaring og veiledning, eventuelt med bruk av individuelle handlingsplaner.

Etatens bistand til arbeidsgivere med rekrutteringsbehov omfatter søking etter arbeidskraft i hele landet og om nødvendig over landegrenser. Hele EØS-området kan være aktuelt som rekrutteringsarena. Legererekrutteringsprosjektet, som bistår med å rekruttere leger fra flere EØS-land, vil bli videreført i 2000. Arbeidsmarkedsetaten vil også arbeide aktivt for å rekruttere annet helsepersonell, bl.a. sykepleiere og tannleger.

Arbeidsmarkedsetaten viderefører sin informasjonsvirksomhet om etatens tjenester og servicetilbud og om arbeids- og utdanningsmuligheter mot soldater som skal dimitteres.

Som ledd i oppfølgingen av kompetansereformen har departementet bedt om at arbeidsmarkedsetaten i samarbeid med organisasjonene i arbeidslivet utarbeider felles informasjon om den bistand etaten kan yte overfor arbeidsgivere, arbeidstakere og arbeidssøkere.

Nye regler for formidling og utleie

Dagens regelverk vedrørende formidling er ikke tilpasset endringene som har skjedd på arbeidsmarkedet de senere årene. I samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet la departementet 21. mai 1999 fram Ot.prp. nr. 70 (1998-99) med forslag til endringer i lov av 4. februar nr. 4 om arbeidere om arbeidervern og arbeidsmiljø mv., i lov av 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. og i lov av 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting. Her foreslås bl.a. at forbudet mot privat arbeidsformidling oppheves og arbeidsleie foreslås omregulert. Sysselsettingsloven foreslås endret slik at utleie av arbeidskraft blir tillatt. Reguleringen av

arbeidsinnleie foreslås overført til arbeidsmiljøloven. Innleie foreslås i hovedsak tillatt i de tilfeller hvor det er adgang til midlertidig tilsetting.

I Ot.prp. nr. 70 har regjeringen også foreslått lovendringer som åpner for at arbeidsmarkedsetaten vil kunne tilby enkelte tjenester til arbeidsgivere mot betaling. Aktuelle betalingstjenester vil bl.a. være utvidede bemanningstjenester, vikaravtaler, særskilt bistand ved omstilling/overtallighet samt bistand til arbeidsgivere til kursplanlegging mv. De nye betalingstjenestene vil i hovedsak supplere de tjenester som i dag ytes vederlagsfritt fra etaten.

I proposisjonen åpnes det også for at det etableres et nytt statlig aksjeselskap for utleie av arbeidskraft. Etableringen vil bidra til å bedre sysselsettingsmuligheten for personer som har vanskelig for å få innpass på arbeidsmarkedet, samt å gi arbeidsgiverne et bedre tilbud i vikarmarkedet enn i dag. Departementet har lagt til grunn at det i vedtektene til det statlige utleieselskapet fastsettes at selskapet skal kjøpe arbeidsmarkedstjenestene fra arbeidsmarkedsetaten når pris og kvalitet tilsier dette. Øvrige tjenester som markedsføring, kontraktsmessige oppgaver, økonomiforvaltning, personaladministrasjon mv., vil selskapet stå fritt til å produsere selv eller kjøpe fra andre.

Departementets forslag til ny regulering av arbeidsformidling og arbeidsleie innebærer generelt en tilpasning av lovgivningen til dagens behov. Forslagene vil over tid føre til et bedre fungerende arbeidsmarked.

Ved å oppheve det generelle forbudet mot privat arbeidsformidling og arbeidsleie vil flere kunne tilby arbeidssøkere og arbeidsgivere koblingsbistand. Arbeidsmarkedsetatens formidlingssomfang i 2000 vil kunne påvirkes av eventuell åpning for privat formidling i løpet av året. De overordnede målene for etatens arbeid er imidlertid de samme. Arbeidsmarkedsetaten skal i 2000 videreføre sin gode bedriftskontakt for å bidra til at utsatte grupper arbeidssøkere kan komme i arbeid, ledige stillinger kan fylles og omstillinger/nedbemanninger kan lettes.

Nærmere om innsatsen overfor ordinære arbeidssøkere

De ordinære arbeidsmarkedstiltakene settes i første rekke inn overfor ungdom og langtidsledige som har behov for kvalifisering og arbeidstrening for å komme i arbeid. Budsjettforslaget under kap. 1591 Arbeidsmarkedstiltak

tilsvarer et gjennomsnittlig tiltaksnivå på om lag 7 500 plasser i 2000. For 1999 har det vært planlagt med et nivå på 7 000 plasser. Gjennomføringen så langt har vært noe høyere.

Det er utsikter til betydelige fall i sysselsettingen i oljerelatert verkstedindustri. Mange av de ledige fra denne industrien representerer imidlertid attraktiv arbeidskraft som kan gå direkte inn i ubesatte jobber i andre virksomheter. For andre vil bruk av korte yrkesrettede kurs lette overgangen til nye jobber. Arbeidsmarkedssetaten vil dessuten i et tett samarbeid med industrien vurdere bruk av opplæringstiltak som ledd i nødvendig omstilling i bedriftene, bl.a. for å ivareta nøkkelkompetanse.

Tiltaksnivået for 2. halvår vil bli vurdert nærmere i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett i lys av utviklingen på arbeidsmarkedet.

Med utsikter til et fortsatt stramt arbeidsmarked i mange sektorer, og økte punktp problemer, vil ordinære arbeidsmarkedstiltak særlig rettes inn mot kortvarig kvalifisering av de ledige, bl.a. gjennom yrkesrettede AMO-kurs. Overfor ledige med svak utdanningsbakgrunn kan det i enkelte tilfeller være aktuelt med noe lengre AMO-kurs. For grupper med lite erfaring fra det norske arbeidsmarkedet, som ungdom og innvandrere, er arbeidstrening gjennom praksisplass et viktig tiltak. Lønnstilskudd til arbeidsgivere er aktuelt for å motivere arbeidsgivere til tilsetting av ordinære og yrkeshemmede arbeidssøkere.

Ordningen med norskopplæring med samfunnskunnskap for helsepersonell har vist seg som et nyttig redskap i rekrutteringen av helsepersonell fra andre EØS-land og vil bli videreført.

Ungdomsgarantien som sikrer ungdom under 20 år som er uten skoleplass eller arbeid tilbud om arbeidsmarkedstiltak, videreføres i 2000. Hovedtilbudet til gruppen er videregående opplæring. For ungdom som ikke benytter seg av denne retten, eller dropper ut av videregående opplæring, vil arbeidsmarkedssetaten videreføre samarbeidet med den fylkeskommunale oppfølgingstjenesten for å sikre at disse får et tilbud. Oppfølgingstjenesten skal koordinere samarbeidet og avklare den enkelte ungdoms behov for oppfølging.

Arbeidsmarkedssetaten vil også overfor ungdom starte med å gi informasjon og veiledning, samt prøve formidling til ordinært arbeid. Tilbudet om arbeidsmarkedstiltak, i hovedsak Praksisplass, vil bli gitt til de som ikke går tilbake til videregående opplæring eller ikke lar seg formidle til ordinært arbeid. Kombinerte opplegg har vist seg tjenlig for mange. Her står utdan-

ningsmyndighetene for den formelle kompetansegivende opplæringen og arbeidsmarkedssetaten for praksisdelen.

Langtidsledige skal prioriteres ved inntak til arbeidsmarkedstiltak dersom formidling til ordinært arbeid ikke fører frem. *Med utsikt til fortsatt høy sysselsetting og relativt lav ledighet er det et mål fortsatt å begrense antall langtidsledige i 2000.* For å hindre utstøting av eldre langtidsledige fra arbeidslivet, vil arbeidsmarkedssetaten legge vekt på oppfølging av gruppen med sikte på overgang til arbeid.

Arbeidsmarkedssetaten fortsetter innsatsen for at helt arbeidsledige som har passert en lang dagpengeperiode og som har arbeidet minst 36 måneder av de siste fire årene før dagpengeperioden, skal komme i ordinært arbeid. *Det er et mål å holde antall personer i denne gruppen av ledige uten dagpengerettigheter på et lavt nivå.* Dette skal i første rekke skje gjennom å redusere tilstrømmingen ved bistand til personer som nærmer seg slutten på en lang dagpengeperiode, slik at disse kan skaffe seg ordinært arbeid. Arbeidsmarkedssetaten skal løpende vurdere om den enkelte i gruppen uten dagpengerettigheter kan tilbys arbeid eller arbeidsmarkedstiltak, med unntak av KAJA. Det skal også vurderes om den enkelte er reell arbeidssøker eller ikke, herunder om det er aktuelt med overgang til attføring.

Mange innvandrere har større problemer på arbeidsmarkedet enn norskfødte. Dette gjør at en fortsetter innsatsen med sikte på å bedre innvandreres muligheter på arbeidsmarkedet. I første omgang vil arbeidsmarkedssetaten også for denne gruppen legge vekt på formidling og stimulere til egenaktivitet. Arbeidsmarkedssetaten vil fortsatt benytte individuelle handlingsplaner overfor langtidsledige innvandrere.

Innvandrere inngår ofte i en av målgruppene i arbeidsmarkedspolitikken og vil dermed være prioritert på arbeidsmarkedstiltak på linje med disse. Der det er aktuelt, vil en tilby spesielt tilrettelagte opplegg, for eksempel under AMO. Samarbeidet med utdanningsmyndighetene om tidlig kvalifisering vil fortsette. Det vil bli lagt vekt på å involvere partene i arbeidslivet for å stimulere til økt yrkesdeltaking og sysselsetting blant innvandrere.

Som oppfølging av Handlingsplan for rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn i statlig sektor, vil arbeidsmarkedssetaten satse på formidling av innvandrere til statlig sektor, bl.a. gjennom formidlingsavtaler mellom arbeidsmarkedssetaten og statlige arbeidsgivere.

Nærmere om innsatsen overfor yrkeshemmede arbeidssøkere

Yrkeshemmede arbeidssøkere utgjør en arbeidskraftsressurs som det er viktig å få mobilisert. Arbeidsmarkedsetaten skal også for denne gruppen vurdere om formidling direkte til arbeid er mulig, men yrkeshemmede vil ofte trenge mer bistand fra arbeidsmarkedsetaten for å komme i arbeid enn ordinære arbeidssøkere. Utarbeidelse av handlingsplaner og bruk av arbeidsmarkedstiltak er, etter en nødvendig veilednings- og avklaringsfase, viktige betingelser for å få dette til. *Målet om at minst tre fjerdedeler av de yrkeshemmede skal være i tiltak videreføres i 2000.*

Den sterke prioriteringen av tiltak for yrkeshemmede opprettholdes ved at budsjettforslaget under kap. 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede gir rom for til sammen gjennomsnittlig om lag 20 100 tiltaksplasser i 2000. Planlagt gjennomsnittlig tiltaksnivå i 1999 er 19 750.

Arbeidsmarkedstiltakene under kap. 1592, kap. 2543, samt kap. 1591 skal nyttes slik at brukerne får et helhetlig og målrettet attføringsopplegg med sikte på at de fullfører attføringen raskest mulig med et godt resultat.

Hele spekteret av tjenester og tilbud som arbeidsmarkedsetaten har utviklet når det gjelder informasjon, veiledning, avklarings- og formidlingsbistand og arbeidsmarkedstiltak, vil bli nyttet overfor yrkeshemmede arbeidssøkere. Det samlede tilbudet fra arbeidsmarkedsetaten utgjør hovedinnsatsen i handlingsplanen for økt yrkesaktivitet blant funksjonshemmede i planperioden, jf. St.meld. nr. 8 (1998-99) Om handlingsplan for funksjonshemmede 1998-2001.

Departementet legger opp til fortsatt satsing og økning av tiltak rettet mot yrkeshemmede med sammensatte problemer og stort bistandsbehov. Dette gjelder hovedsakelig midlertidige avklarings- og arbeidstreningsplasser i Arbeid med bistand og Arbeidsforberedende trening samt varige tiltaksplasser i Arbeidssamvirketiltakene i offentlig virksomhet (ASVO). De to førstnevnte erstatter til dels plasser i Arbeidstreningsgrupper og Integreringstilskudd, både som faglig mer tjenlig virkemiddel og som ledd i en utvikling mot en enklere tiltaksstruktur. Denne satsingen vil gi bl.a. personer med psykiske lidelser et bedre tilbud, jf. opptrappingsplanen for psykisk helse 1999-2006.

Det er også foreslått avsatt midler til et forsøk med langvarig lønns subsidium overfor personer med variabel arbeidsevne uten utsikt til snarlig

bedring som følge av muskelsmertetilstander eller psykiske lidelser, i tråd med psykiatrisatsingen og Utjamningsmeldingen, jf. omtale av tiltaket under kap. 1592, Post 71.

Tiltaksnivået i arbeidsmarkedsbedriftene blir videreført i 2000.

Yrkeshemmede med varig nedsatt arbeidsevne eller vesentlig innskrenkede valgmuligheter og som har rett til folketrygdytelser under attføring, kan delta på tiltak, skolegang og hospitering, mens de får ytelser til yrkesrettet attføring finansiert over kap. 2543, jf. St.prp. nr. 1 (1999-2000) Folketrygden. Dette er en rettighetsbasert overslagsbevilgning. Dersom tilgangen av yrkeshemmede med rett til attføring øker i 2000, vil antall i utdanning og arbeidstrening også øke.

Yrkeshemmede har ofte lavere utdanning enn andre yrkesaktive og det satses derfor fortsatt på ordinær opplæring som et sentralt tiltak for å øke deres kompetanse. Arbeidsmarkedsopplæring (AMO) skal nyttes når det er hensiktsmessig.

Et hovedformål med attføringsprosessen er å bistå yrkeshemmede arbeidssøkere slik at de blir i stand til å ta ordinært arbeid etter at attføringen er ferdig. Noen kan gå direkte fra tiltak til arbeid, andre blir registrert som ordinære arbeidssøkere. Staten vil nytte mulighetene på det gode arbeidsmarkedet til et aktivt formidlingsarbeid for å bistå ferdig attførte arbeidssøkere til å få jobb. *Det er et mål at minst halvparten av de yrkeshemmede som avslutter attføring skal gå til aktive løsninger i 2000.*

Attføringsprosessen avsluttes ikke med aktive løsninger for alle. En del yrkeshemmede blir enten tilbakeført til helse- og sosialetat for videre behandling eller til trygdeetat med henblikk på uførepensjon. Det er en regel at attføring skal vurderes før uførepensjon tilstås, og avklaring av arbeidsevne er således en av attføringsarbeidets funksjoner. Det betyr at arbeidsmarkedsetaten har som oppgave å utrede arbeidsevnen også til personer med meget usikre forutsetninger for å delta i arbeidslivet. Mange yrkeshemmede er sykdomsbelastet. Det har vist seg at tidlig intervensjon etter sykmelding kan gi gode resultater for attføring. På den annen side kan det være en risiko for forverring av sykdommen, slik at en del vil bli tilbakeført til andre etater for helsemessig behandling. Det er på den ene siden ønskelig at færrest mulig går tilbake fra yrkesrettet attføring til andre trygdeytelser. På den annen side vil en viss tilbakeføring nettopp vise at mange får en mulighet til å prøve attføring.

Arbeidslivstjenesten (ALT) er en rådgivningstjeneste for bedrifter vedrørende organisering av

attførings- og sykefraværarbeid. Målsetningen er at ALT skal motvirke fravær og frafall i bedriftene gjennom informasjon om offentlige tiltak og tilbud samt bedre samordning av offentlige etaters innsats på feltet. Innsatsen for å forebygge yrkeshemming gjennom Arbeidslivstjenesten vil bli videreført i 2000.

Forenkling av tiltaksstrukturen

Arbeidsmarkedsetaten har et høyt antall arbeidsmarkedstiltak. Enkelte dekker et bredt spekter av arbeidssøkergrupper. Andre er rettet inn mot mer avgrensede målgrupper. Dagens tiltaksportefølje er resultat av utvikling over tid, og framveksten av nye tiltak har ikke alltid vært sett i sammenheng med allerede etablerte tiltak. Enkelte tiltak kan ha klare likhetstrekk, men likevel ha noe varierende vilkår. For brukerne kan dette gjøre at tiltakene framstår som lite oversiktlig.

På denne bakgrunn er det satt i gang utredninger med sikte på forenkling av tiltaksregelverket med utgangspunkt i at en skal nå de mål som settes for arbeidsmarkedspolitikken. Arbeidet inngår i regjeringens innsats for "Et enklere Norge". En slik forenkling må bygge på omfattende analyser og nøye avveininger og vil derfor måtte ta noe tid.

Samarbeid med andre om gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken

For å møte de mål som er satt for arbeidsmarkedspolitikken og de utfordringene en står overfor i 2000, vil etaten samarbeide nært med andre statlige, kommunale og fylkeskommunale etater og partene i arbeidslivet.

Samarbeid mellom etatene skal bidra til at den enkelte brukers tjenestebehov dekkes på en god og hensiktsmessig måte. Samarbeidet vil omfatte både tilbudet til ordinære og yrkeshemmede arbeidssøkere samt planlegging og gjennomføring av arbeidsmarkedspolitikken. Samarbeidet skal ta utgangspunkt i rundskriv H-28/97 om opprettelse av samarbeidsforum og samarbeid om personer med behov for bistand fra flere instanser for å komme i arbeid eller utdanning. I rundskrivet oppfordres kommunene til å ta initiativ til at det opprettes samarbeidsforum på ledernivå mellom bl.a. helse- og sosialtjenesten i kommunen, trygdeetaten og arbeidsmarkedsetaten og eventuelt andre etater og instanser.

Det arbeides med ulike modeller for å sikre brukerne bedre tjenester fra offentlig forvaltning. Eksempler på slike modeller er offentlige service-

kontorer, brukerkontorer og STA-Akershus. Etatens satsing på utbygging av virtuelle arbeidsmarkedstjenester er et av bidragene til å utvikle arbeidsmarkedsetatens engasjement i offentlig servicekontorer.

Arbeidsdirektoratet og Rikstrygdeverket er i ferd med å slutføre en felles gjennomgang av hhv. trygdeetatens og arbeidsmarkedsetatens målsettinger og resultatindikatorer på området rehabilitering og attføring. Gjennomgangen vil være en del av grunnlaget for det videre arbeidet for en bedre samordning av mål og prioriteringer i arbeidsmarkedsetaten og trygdeetaten slik at disse sammen kan virke mot målet om hjelp til selvhjelp for brukerne.

Videre legges det vekt på å få til et forpliktende samarbeid med helsetjenesten med sikte på at personer med psykiske lidelser kan få nødvendig medisinsk oppfølging under gjennomføring av yrkesrettet attføring. Bl.a. som ledd i dette arbeidet arrangerer AAD i samarbeid med Sosial- og helsedepartementet et erfarings- og arbeidsseminar høsten 1999. Hensikten er å bedre samarbeidet om og tjenestene til felles brukere med sammensatte bistandsbehov, med sikte på at de skal komme i og forbli i arbeid. AAD vil bygge videre på erfaringene fra dette seminaret i nært samarbeid med Sosial- og helsedepartementet.

Som ledd i å utvikle samarbeidet mellom arbeidsmarkedsetaten og sosialtjenesten vil AAD samarbeide med Sosial- og helsedepartementet om et forsøk som tar sikte på å få ledige langtidsmottakere av sosialhjelp i arbeid. Forsøket innebærer at et utvalg kommuner gis et helhetlig ansvar for, i samarbeid med arbeidsmarkedsetaten, å sikre aktive tilbud til arbeidsledige langtidsmottakere av sosialhjelp.

Videre har AAD tatt initiativ til å få en nærmere klargjøring og konkretisering av rutineene for samarbeidet mellom arbeidsmarkedsetaten og sosialetaten. Det tas sikte på å utarbeide en veiledning til bruk for etatene i forbindelse med henvisning og formidling av arbeidsledige sosialhjelpsmottakere.

Samarbeidet med justismyndighetene om prosjektet "Ny start" vil bli videreført i 2000. Målsettingen er å bidra til et mer helhetlig rehabiliteringstiltak til tidligere innsatte og sosialt yrkeshemmede.

Forum for integrering av yrkeshemmede i arbeidslivet er et samarbeidsforum mellom funksjonshemmedes organisasjoner, partene i arbeidslivet og myndighetene. Forumet vil bli

videreført som et viktig drøftingsorgan for tiltak for yrkeshemmede arbeidssøkere.

Dagpengeutbetalinger

Dagpengeordningen er den viktigste inntektssikringen for arbeidsløse og det er derfor

avgjørende at arbeidsledige får avklart retten til dagpenger raskest mulig. *Minst 80 pst. av dagpengesøknadene skal derfor være anvist for utbetaling innen 21 dager.*

Programkategori 19.00 Arbeidsmarkedsetaten

Utgifter under programkategori 19.00 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
1590	Arbeidsmarkedsetaten, jf. kap. 4590	1 701 774	1 775 558	1 829 738	3,1
	Sum kategori 19.00	1 701 774	1 775 558	1 829 738	3,1

Inntekter under programkategori 19.00 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
4590	Arbeidsmarkedsetaten, jf. kap. 1590	86 545	31 064	42 323	36,2
	Sum kategori 19.00	86 545	31 064	42 323	36,2

Kap. 1590 Arbeidsmarkedsetaten (jf. kap. 4590)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	1 613 183	1 575 236	1 588 153
21	Spesielle driftsutgifter	7 356	3 730	1 402
45	Større utstyranskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	81 235	196 592	240 183
	Sum kap. 1590	1 701 774	1 775 558	1 829 738

Budsjett

Post 01 Driftsutgifter

Ressursinnsats

Bevilgningen under post 01 Driftsutgifter skal dekke lønnskostnadene og driften av arbeidsmarkedsetaten.

Arbeidsmarkedsetaten hadde per 1. mars 1999 en bemanning tilsvarende 3 673 årsverk. Budsjettforslaget innebærer en reduksjon i de administrative ressursene på omlag 46 årsverk i forhold til budsjettet for 1999.

Arbeidet knyttet til innsatsen ovenfor psykiske lidelser er isolert sett styrket med 12 årsverk.

Statens innkrevingssentral (SI) har i dag ansvaret for innkreving av misbrukssaker vedrørende dagpenger. På bakgrunn av ønske om

å samordne saksbehandlingen av feilutbetalings-/misbrukssaker på dagpenge- og attføringsområdet vil SI overta ansvaret for innkrevingen av feilutbetalte ytelser etter folketrygdloven kap. 11. Dette gjelder feilutbetalte ytelser som kreves tilbakebetalt med hjemmel i sysselsettingsloven § 35. På bakgrunn av dette er midler tilsvarende 3 årsverk overført til SI fra arbeidsmarkedsetaten.

Tabellen nedenfor viser resultatene fra etatens ressurskartlegging i 1998. Resultatene er ikke direkte sammenlignbare med resultatene fra 1997 bl.a. som følge av at undersøkelsen i 1998 er utvidet til å gjelde hele landet mot 5 fylker i 1997. Resultatene tyder imidlertid på at etaten benytter en økende andel ressurser på områdene avklaring og oppfølging av arbeidssøkere, kontakt med samarbeidspartnere og rekruttering enn tidligere

år. Denne vridningen av de administrative ressursene er i samsvar med prioriteringene innenfor arbeidsmarkedspolitikken.

Tabell 9.19 Ressursbruken i arbeidsmarkedssetaten 1998

Aktivitet	Ressursbruk (gjennomsnitt i prosent)
1. Bistå arbeidssøkere med å få arbeid	50
- Mottaks-, informasjons- og registreringsarbeid	16
- Avklaring og oppfølging av arbeidssøkere (grupper og individer)	21
- Kontakt med samarbeidspartnere	5
- Kvalifiserings-, integrerings- og sysselsettingstiltak inkl. jobbklubb	8
2. Bistå arbeidsgiver med rekruttering og omstilling	19
- Bedrifts- og bransjekontakt, kontakt med samarbeidspartnere	4
- Rekrutteringsbistand	13
- Formidlingstiltak	2
3. Forebygge og dempe skadevirkninger av arbeidsledighet	31
- Arbeid med dagpenger, attføringspenger og -stønad, samt klagesaker	21
- Feilutbetaling/misbrukssaker Folketrygdloven kap. 4 og 11	3
- Skjermede tiltak	2
- Forebyggende virksomhet inkl. BIA og Arbeidslivstjenestens virksomhet	5

Kilde: Arbeidsdirektoratet

Ny teknisk infrastruktur

Arbeidsmarkedssetaten har i løpet av 1999 oppdatert etatens infrastruktur for data og telefoni. Det innebærer bl.a. at saksbehandlerne får god tilgang til Internett og kan bruke etatens internett-løsninger aktivt i sitt formidlingsarbeid. Dette vil bidra til å effektivisere produksjon og service til arbeidssøkere og arbeidsgivere. Effektiviseringen kan også skje ved at arbeidsgivere og arbeidssøkere i større grad registrerer inn opplysninger om seg selv elektronisk. Etatens intranettsystem skal bidra til effektiv informasjonsflyt i etaten og skal sikre at saksbehandlerne er godt oppdatert om gjeldende regelverk.

Tilgjengelighet

I tråd med handlingsplanen for funksjonshemmede har Arbeidsdirektoratet foretatt en kartlegging av tilgjengeligheten for fysisk funksjonshemmede på alle arbeidskontorene i landet. På bakgrunn av kartleggingen er det nedsatt en arbeidsgruppe som skal utarbeide en plan for oppgradering av mottakene ved alle landets arbeidskontor. Planen skal være ferdig høsten

1999. I arbeidet er det laget en kravspesifikasjon der universell utforming, dvs. at bygninger og omgivelser, utstyr og kommunikasjonsmidler tilrettelegges for alle brukergrupper, skal vektlegges ved alle arbeidskontor. Planen skal også omfatte utredning av kostnadene forbundet med den foreslåtte oppgradering av kontorene. Oppgradering skal skje gradvis og innenfor etatens driftsbudsjett. Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon og Handikapforbundet vil bli tatt med på råd.

Deltakelse i EU-program

Arbeidsmarkedssetatens deltakelse i EUs formidlingssamarbeid EURES finansieres over kap. 1590, post 01.

Det gjør også arbeidsmarkedssetatens deltakelse i EUs program for yrkesopplæring (LEONARDO). LEONARDO-programmet avsluttes ved utgangen av 1999, og avløses i 2000 av LEONARDO-II. LEONARDO-programmet omfatter bl.a. utvikling av yrkesveiledningen. I 1996 ble det opprettet et nasjonalt senter for yrkesveiledning (NSY), som veileder om utdanningsmuligheter i Norge og utlandet for utenlandske og

norske brukerorganisasjoner. Det er foretatt en nasjonal evaluering som konkluderer med at det er behov for senterets tjenester som i all hovedsak vurderes positivt av brukerne. Departement vil på grunnlag av evalueringen vurdere en eventuell videreføring av NSY.

AMO-sentre

Som omtalt i tidligere budsjettproposisjoner drives AMO-sentrene i Alta og Lierskogen fortsatt i arbeidsmarkedsetatens regi. Det er ennå ikke kommet til enighet om eventuell fylkeskommunal overtakelse av disse. På denne bakgrunn ber AAD om fullmakt til å foreta nødvendige omdisponeringer fra kap. 1590 Arbeidsmarkedsetaten til kap. 1591 Arbeidsmarkedstiltak dersom noen av de to gjenværende statlige AMO-sentre etter forhandlinger overføres til andre, jf. forslag til romertallsfullmakt.

Bistand til arbeidsmarkedsetater i andre land

Arbeidsmarkedsetaten har siden 1993 hatt et interregionalt samarbeid med arbeidsmarkedsmyndighetene i nordvest-Russland, hovedsakelig Murmansk fylke. Samarbeidet har form av informasjon og opplæring i arbeidsmarkedspolitikken fra norske eksperter, hospiteringsopphold, bistand til utrustning av etaten i Murmansk (møbler, Edb-utstyr og telefoni) mv. Prosjektet har dels vært finansiert gjennom egne tildelinger fra UD og dels ved tildelinger over arbeidsmarkedsetatens ordinære budsjetter. Departementet ønsker å videreføre samarbeidsprosjektet også i 2000.

Betalingstjenester

Departementet legger opp til at salg av enkelte tjenester (betalingstjenester) fra etaten vil bli budsjettet etter bruttoprinsippet. Dette innebærer at utgiftene og inntektene så langt de kan forutsettes føres opp med bruttobeløp i budsjettforslaget. Dette er ikke innarbeidet i budsjettforslaget for 2000. Departementet vil komme tilbake til dette etter Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 70 (1998-99).

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen under post 21 Spesielle driftsutgifter nyttes til store tidsavgrensede prosjekt, prosjekt i samarbeid med EU og andre, og til utgifter ved arbeidsmarkedsetatens leveringer av data til forskningsinstitusjoner. Finansdepartementet har gitt

AAD fullmakt til å overskride kap. 1590, post 21 Spesielle driftsutgifter mot tilsvarende merinntekter under kap. 4590, post 02 Refusjon m.m. for inntil 3,5 mill. kroner.

Forslag til bevilgning for 2000 er knyttet til konsulentbistand til drift og vedlikehold av Total-systemet i forbindelse med utfasingen av Total-systemet til fordel for nye saksbehandlingsløsninger, jf. omtale under post 45.

Post 45 Større kjøp av utstyr og vedlikehold

For 1999 er det bevilget 150 mill. kroner til utvikling av nytt økonomi- og saksbehandlingssystem i arbeidsmarkedsetaten. Fornyelsen av eksisterende datasystemer og infrastruktur ble satt igang på bakgrunn av vesentlige mangler i forhold til økonomiregelverket og behovet for modernisering av saksbehandlingsløsningene.

AAD har fått innvilget overgangsordninger fra Finansdepartementet i forhold til økonomireglementet til 1. januar 2003. Prosjektet, SIAMO (Service og Informasjon for en ArbeidsMarkedsetat i Omstilling), skal innen denne tidsfristen ha implementert nye økonomi- og saksbehandlingssystemer på alle de fagområder etaten forvalter (dagpenger, attføringsytelser, arbeidsmarkedstiltak mv.). Etaten vil fra og med 2003 være egen regnskapsfører for alle aktuelle budsjettkapitler. Bevilgningen må sees i et flerårig perspektiv. Den samlede kostnadsrammen for prosjektet (1998-2002) er på 675 mill. 1998-kroner, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (1997-98) Kommunal og arbeidsdepartementet og St.prp. nr. 1 (1998-99) Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Nye systemløsninger skal gi netto effektivitetssparinger i arbeidsmarkedsetaten.

SIAMOs hovedleveranser i 1999 er nye infrastrukturløsninger, nytt økonomisystem og nytt lønns- og personalsystem. Det er også utviklet nye og forbedrede internettjenester. Fremdriften er i henhold til timeplan og budsjetter. SIAMO har i 1999 levert en grundig foranalyse knyttet til utvikling av nye saksbehandlingsløsninger. Utvikling av disse løsningene vil starte opp høsten 1999.

Det er i forslag til budsjett for 2000 satt av 193,529 mill. kroner til prosjektet. Utgiftene i 2000 vil i hovedsak være knyttet til utvikling av nye saksbehandlingsløsninger.

Arbeidsdirektoratet har ansvar for planlegging og gjennomføring av SIAMO. AAD mottar månedlige rapporter om fremdrift, budsjett og risikofaktorer og har engasjert eksterne konsulenter som bistår departementet med kvalitetssikring av

organisatoriske, IT-tekniske og budsjettmessige sider av prosjektet.

Kap. 4590 Arbeidsmarkedsetaten (jf. kap. 1590)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
02	Refusjoner m.m.	3 872	0	0
04	Salgsinntekter m m	843	314	323
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	17 666	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	25 234	0	0
17	Refusjon lærlinger	125	0	0
80	Innfordret misbruk av dagpenger	38 805	30 750	38 000
81	Innfordret feilubetalte attføringsytelser	0	0	4 000
	Sum kap. 4590	86 545	31 064	42 323

Post 02 Refusjoner m.m.

På post 02 Refusjoner m.m. inntektsføres refusjoner fra EU-kommisjonen, Statskonsult, og forskningsinstitusjoner som har fått utarbeidet spesielle dataleveranser fra etaten. Kap. 1590, post 21 Spesielle driftsutgifter kan overskrides mot merinntekter under kap. 4590, post 02 Refusjoner mm. jf. omtalen under kap. 1590, Post 21.

Post 81 Innfordret feilutbetalte attføringsytelser

På bakgrunn av ønske om å samordne saksbehandlingen av feilutbetalings-/misbrukssaker på dagpenge- og attføringsområdet foreslås det at Statens innkrevingsentral overtar ansvaret for innkrevingen av feilutbetalte ytelser etter folketrygdloven kapittel 11, jf. omtalen under post 01. På bakgrunn av dette foreslås det opprettet en ny post 81 Innfordret feilutbetalte attføringsytelser under kap. 4590.

Programkategori 19.10 Arbeidsmarkedstiltak

Utgifter under programkategori 19.10 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
1591	Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 4591	1 908 793	768 766	1 014 281	31,9
1592	Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede	2 254 250	1 690 472	2 479 136	46,7
	Sum kategori 19.10	4 163 043	2 459 238	3 493 417	42,1

Inntekter under programkategori 19.10 fordelt på kapitler:

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 99/00
4591	Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 1591	1 028	1 568	1 612	2,8
	Sum kategori 19.10	1 028	1 568	1 612	2,8

Kap. 1591 Arbeidsmarkedstiltak (jf. kap. 4591)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
21	Evalueringer, utviklingstiltak mv., <i>kan overføres</i>	11 459	12 004	19 864
60	Sysselsetting i offentlig virksomhet, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 71</i>	65 818	33 267	1 292
70	Formidlingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 60 og 71</i>	271 610	63 031	120 334
71	Opplæringstiltak, drift, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 60 og 70</i>	1 540 237	644 216	856 088
72	Opplæringstiltak, investeringer, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	4 629	4 248	4 367
73	Jobbskappingsprosjekter, <i>kan overføres</i>	15 040	12 000	12 336
	Sum kap. 1591	1 908 793	768 766	1 014 281

Allmenn omtale

Budsjettforslaget for 2000 gir rom for et gjennomsnittlig tiltaksnivå på om lag 7 500 plasser. Stønadssatsene under enkelte tiltak vil bli justert fra 1. januar 2000.

Tilsagnsfullmakt

Forslag til tiltaksnivå og bevilgning under kap. 1591 Arbeidsmarkedstiltak medfører et behov for tilsagnsfullmakt på i alt 355,087 mill. kroner.

Tilsagnsfullmakten som en ber om Stortingets samtykke til fordeler seg på følgende to formål:

- På grunn av regnskapsmessig etterslep legger en til grunn at det vil være behov for en tilsa-

gnsfullmakt på 167,212 mill. kroner til tiltaksplasser som gjennomføres i 2000, men som kommer til utbetaling i 2001. Forslag til bevilgning for kap. 1591 Arbeidsmarkedstiltak på 1 014,281 mill. kroner er tilpasset dette.

- For å opprettholde tiltaksnivået over årsskiftet, er det behov for å starte tilsagnsgivning for budsjettåret 2001 allerede i 4. kvartal 2000. Behovet for tilsagnsfullmakt til dette formålet anslås til 187,875 mill. kroner.

Budsjett

Post 21 Evalueringer, utviklingstiltak mv.

Departementet legger stor vekt på å sikre formåls- og kostnadseffektive arbeidsmarkedstiltak og tilskuddsordninger, og å spre kunnskap om gode eksempler fra gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken. Dette krever bl.a. prosess- og effektevalueringer av arbeidsmarkedstiltakene og andre deler av arbeidsmarkedspolitikken. Dette er også i samsvar med kravene i økonomiregelverket. Innenfor bevilgningene til evalueringer og utviklingstiltak blir det også gjennomført mindre utredninger om virkninger av ulike deler av arbeidsmarkedspolitikken og analyser knyttet til arbeidsmarkedstilpassing for målgruppene i arbeidsmarkedspolitikken. Bevilgningen kan dessuten finansiere spredning av informasjon om resultatene av arbeidsmarkedspolitikken.

Gjennom bevilgningen på post 21 Evalueringer og utviklingstiltak mv. har departementet til formål, bl.a. ved evalueringer, utredninger og praktiske prosjekter, å skaffe erfaring og kunnskap med sikte på å utvikle og bedre formidlingsarbeidet, arbeidsmarkedstiltakene og andre deler av arbeidsmarkedspolitikken.

Midler fra denne posten vil også kunne være aktuelle for fellesprosjekt med andre offentlige myndigheter eller andre private institusjoner der dette kan bidra til å fremme arbeidsmarkedspolitiske mål.

Gjennom deltakelse i internasjonalt samarbeid i regi av OECD og EU og i forbindelse med nordisk og annet internasjonalt samarbeid, vil det være aktuelt å finansiere deltakelse i internasjonale programmer og prosjekter. EFTA har søkt EU og fått positiv beslutning om å kunne delta i et EU-program om analyse, forskning og samarbeid om arbeidsmarkedspolitiske problemstillinger. Eventuell deltakelse fra norsk side vil dekkes over kap. 1591, post 21, jf. St.prp. nr. 95 (1998-99) med forslag om deltakelse i programmet.

I forbindelse med behandlingen av Velferdsmeldingen fattet Stortinget et vedtak hvor det ba om at det blir opprettet et forum for integrering av yrkeshemmede i arbeidslivet, jf. Innst. S. nr. 180 (1995-96). AAD har etablert et slikt forum. I forbindelse med den direkte oppfølgingen av Velferdsmeldingen fikk Sosial- og helsedepartementet bevilget midler på sitt budsjett i 1997. Av disse midlene har AAD fått tildelt midler til prosjekter knyttet til forumets arbeid. For 2000 er det på bakgrunn av dette foreslått overført 3 mill. kroner fra Sosial- og helsedepartementets kap. 2600, post 21 til AADs kap. 1591, post 21.

Ved behandlingen av budsjettet for 1999 pekte kommunalkomiteen på at det er et behov for økt informasjon og bedre statistikk om funksjonshemmede i arbeidsmarkedet. AAD forbereder i samarbeid med SSB å gjennomføre en tilleggsundersøkelse til arbeidskraftundersøkelsen (AKU) i 2000 om situasjonen for funksjonshemmede på arbeidsmarkedet. Departementet vil vurdere behovet for å gjennomføre regelmessige utvalgsundersøkelser på dette området siden funksjonshemmede som gruppe ikke inngår i den løpende, registerbaserte arbeidsmarkedsstatistikken.

For å få en bedre samordning og helhetlig vurdering av departementets evalueringsvirksomhet knyttet til gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken foreslår departementet at tidligere kap. 1592, post 21 Evalueringer og utviklingstiltak mv. slås sammen med kap. 1591, post 21 Evalueringer, utviklingstiltak mv. Departementet foreslår videre å knytte stikkordet "kan overføres" til kap. 1591, post 21 Evalueringer, utviklingstiltak mv. i statsbudsjettet for 2000.

Post 71 Opplæringstiltak, drift

AMO-kurs på høyere nivå

Retningslinjene for AMO-kurs på høyere nivå har vært praktisert slik at kurs ikke skal ha parallell i ordinær utdanning, ikke gi formell kompetanse, og kun gis til arbeidsledige i forbindelse med omstilling. Departementet ser behov for en justering av dette. Blant de ledige er det enkelte som kan ha nytte av en noe større adgang til å tilby vektallskurs på høyskolenivå. Dette vil kunne øke mulighetene for å besette flere av de ledige stillingene og dermed bidra til å redusere flaskehalser på arbeidsmarkedet. Adgangen begrenses til langtidsledige over 30 år.

Omsorgsvikariater

I Revidert nasjonalbudsjett 1999 legges det til grunn at forsøket med Omsorgsvikariater videreføres ut 1999. Det arbeides med forslag til forenkling av tiltaksstrukturen både for de ordinære tiltakene (kap. 1591) og tiltakene for yrkeshemmede (kap. 1592). På denne bakgrunn vil ordningen med Omsorgsvikariater videreføres som forsøk også i 2000. Tiltaksnivået under ordningen vil være begrenset.

Post 73 Jobbskapingssprosjekter

I forbindelse med endringen av regelverket for ordningen fra 2. halvår 1998 ble navnet endret fra

kurs- og jobbskapingssprosjekter til bare å betegnes Jobbskapingssprosjekter. Postbetegnelsen foreslås derfor endret til Jobbskapingssprosjekter.

Regelverksendringen innebar at det ble stilt krav om at minst 50 pst. av deltakerne på jobbskapingssprosjektene skal være registrert arbeidsledige eller yrkeshemmede. Videre ble det satt en øvre grense for den statlige støtten på 70 pst. av regnskapsførte driftsutgifter. Den primære målgruppen for ordningen, "arbeidssøkernes egne organisasjoner", har klart å tilpasse seg disse kravene og avsatte midler for 1999 vil bli fordelt etter søknad.

Ordningen med tilskudd til jobbskapingssprosjekter vil bli videreført innenfor om lag samme ressursramme som i 1999.

Kap. 4591 Arbeidsmarkedstiltak (jf. kap. 1591)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
02	Opplæringstjenester	1 028	1 568	1 612
	Sum kap. 4591	1 028	1 568	1 612

Budsjett**Post 02 Opplæringstjenester**

Inntektene under post 02 Opplæringstjenester har i stor grad sammenheng med salg av kurs ved AMO-sentrene til ulike virksomheter.

Kap. 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Vedtatt budsjett 1999	Forslag 2000
21	Evalueringer, utviklingstiltak mv.	3 527	4 401	
70	Formidlingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	202 639	162 433	212 220
71	Integrering i ordinært arbeidsliv, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70 og kap. 1591 post 71</i>	557 930	498 972	646 546
72	Skjermede tiltak, drift, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 71</i>	1 454 355	984 884	1 579 291
73	Skjermede tiltak, investeringer, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 71</i>	35 799	39 782	41 079
	Sum kap. 1592	2 254 250	1 690 472	2 479 136

Allmenn omtale

Budsjettforslaget for 2000 gir rom for et gjennomsnittlig tiltaksnivå på om lag 20 100 plasser.

Stønadsatsene under enkelte tiltak vil bli justert fra 1. januar 2000.

Tilsagnsfullmakt

Forslag til tiltaksnivå og bevilgning under kap. 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede medfører et behov for tilsagnsfullmakt på i alt 990 mill. kroner. Tilsagnsfullmakten som en ber om Stortingets samtykke til fordeler seg på følgende to formål:

- På grunn av regnskapsmessig etterslep legger en til grunn at det vil være behov for en tilsagnsfullmakt på 692 mill. kroner til tiltaksplasser som gjennomføres i 2000, men som kommer til utbetaling i 2001. Forslag til bevilgning for kap. 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede på 2 479,136 mill. kroner er tilpasset dette.
- For å opprettholde tiltaksnivået over årsskiftet, er det behov for å starte tilsagnsgivning for budsjettåret 2001 allerede i 4. kvartal 2000. Behovet for tilsagnsfullmakt til dette formålet anslås til 298 mill. kroner.

Større fleksibilitet mellom deltakelse på de ulike tiltakene

Stortinget ba ved behandlingen av budsjettet for 1999 regjeringen åpne for forsøk med større fleksibilitet mellom deltakelse på de ulike tiltakene under kap. 1592. På bakgrunn av dette er en i ferd med å etablere et forsøk der et utvalg av ASVO-bedrifter i utkantområder vil få tilbud om å gjennomføre tiltakene Arbeid med bistand og Arbeidsforberedende trening i bedriftene. Yrkeshemmede arbeidssøkere vil med dette i større grad få muligheten til avklaring og integrering i ordinært arbeidsliv. Forsøksordningen er utarbeidet etter kontakt med arbeidsmarkedsetaten lokalt og Arbeidssamvirkenes Landsforening (ASVL). Regelverket og krav til innhold i tiltakene skal opprettholdes. Forsøksordningen vil bli fulgt opp.

Lån

Arbeidsmarkedsmyndighetene har tidligere hatt mulighet til å gi rente- og avdragsfrie lån til enkelte spesielle attføringstiltak for yrkeshemmede, som et ledd i etableringer og

større investeringer. Lånene har vært finansiert med tiltaksmidler, og det har ikke vært en forutsetning at de skulle betales tilbake så lenge tiltaket drives etter forutsetningene. Samlet utgjorde utestående fordringer 222,3 mill. kroner ved utgangen av 1998.

Arbeidsmarkedsmyndighetene gir ikke lenger rente- og avdragsfrie lån. Eventuell medvirkning til etablering og større investeringer blir nå bare gitt i form av tilskudd finansiert over kap. 1592. Stortinget har tidligere gitt AAD fullmakt til å ettergi rente- og avdragsfrie lån til arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede der dette vurderes som nødvendig for å sikre videre drift. Når slike lån blir ettergitt, har det blitt stilt krav til Eiermedvirkning og konkrete omstillingsplaner. Departementet foreslår at denne fullmakten videreføres.

Budsjett

Post 21 Evalueringer, utviklingstiltak mv.

For å få en bedre samordning og helhetlig vurdering av departementets evalueringsvirksomhet knyttet til gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken foreslår departementet at tidligere kap. 1592, post 21 Evalueringer og utviklingstiltak mv. slås sammen med kap. 1591, post 21 Evalueringer, utviklingstiltak mv. Det er derfor ikke foreslått bevilgning på kap. 1592, post 21.

Post 71 Integrering i ordinært arbeidsliv

Lønnssubsidium av lengre varighet

Ved behandling av St.prp. nr. 63 (1997-98) Om opptrappingsplan for psykisk helse 1999-2006 jf. Innst. S. nr. 222 (1997-98), romertallsvedtak V ba Stortinget regjeringen fremme en sak om hvordan en kan sikre gode og fleksible arbeidstilbud for mennesker med psykiske lidelser, hvor det bl.a. må legges vekt på avklaring av ansvarsforholdene mellom kommunene og arbeidsmarkedsetaten.

I St.prp. nr. 1 (1998-99) Arbeids- og administrasjonsdepartementet signaliserte man at departementet ville vurdere behovet for endring i tiltaksstrukturen for bedre å møte behovet for tiltak til personer med kroniske lidelser som varierer over tid.

På denne bakgrunn er departementet i ferd med å utforme et høringsnotat med forslag om et forsøk med et lønssubsidium av lengre varighet. Målgruppen for tiltaket er personer som har variabel arbeidsevne uten utsikt til snarlig bedring som

følge av muskelsmertetilstander eller psykiske lidelser. Dette vil være personer som ikke tilfredsstiller krav til uføretrygd og som har gjennomført et attføringsløp uten å være kommet i arbeid. Tilskuddet gis til arbeidsgiver som økonomisk kompensasjon for tidvis redusert arbeidsevne. Det antas at tiltaksdeltakerne over noe tid i arbeid vil kunne forbedre sin funksjonsevne, selv om den medisinske tilstanden varierer. Det vil derfor vurderes jevnlig om det er hensiktsmessig og nødvendig å fortsette tiltaket. Rammen for forsøket settes til 200 plasser. Det må regnes med gradvis opptrapping mot dette antallet.

Post 72 Skjermede tiltak, drift

Behovet for plasser i arbeidssamvirketiltak

Kommunalkomiteen ba regjeringen ved behandlingen av statsbudsjettet for 1999 om å foreta en

vurdering av det fremtidige behovet for plasser i arbeidssamvirketiltak (ASVO, ASV, PV). Arbeidssamvirketiltak er tiltak som gir tilbud om varig sysselsetting for personer som har liten mulighet til ordinært arbeid, bl.a. personer med psykiske lidelser.

Arbeidsmarkedsetaten har foretatt en kartlegging av behovet for plasser i arbeidssamvirketiltak. Denne viser et fremtidig behov for utbygging av tiltaksplasser rettet mot yrkeshemmede med stort bistanndsbehov, men det er betydelig usikkerhet knyttet til omfanget. Departementet ser behov for fortsatt utbygging av plasser i arbeidssamvirketiltak, men vil vise til at avklarende og integrerende tiltak som Arbeid med bistand og Arbeidsforberedende trening også har vist seg velegnet for disse gruppene. Det er derfor avsatt midler for å øke antall plasser i alle disse tre tiltakene.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet

tilrår:

I proposisjonen om statsbudsjettet for 2000 føres de summene opp som er nevnt i et framlagt forslag:

Sum utgifter under kap. 0011, 1500-1592 og 2445	Kr	19 028 590 000
Sum inntekter under kap. 3011, 4500-4591 og 5445-5446	Kr	1 860 695 000

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2000, kapitlene 0011, 1500-1592 og 2445, 3011, 4500-4591 og 5445- 5446

I

Utgifter:

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
Slottsforvaltningen				
0011	Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf. kap. 3011			
	01 Driftsutgifter	36 350 000		
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	105 140 000	141 490 000	
	Sum Slottsforvaltningen		141 490 000	
Administrasjon mv.				
1500	Arbeids- og administrasjons- departementet, jf. kap. 4500			
	01 Driftsutgifter	115 413 000		
	21 Spesielle driftsutgifter	53 936 000	169 349 000	
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling			
	70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>	21 500 000	21 500 000	
1503	Midler til tjenestemannsorganisas- jonenes opplærings- og utviklingsarbeid			
	70 Tilskudd	147 211 000	147 211 000	
	Sum Administrasjon mv.		338 060 000	
Fylkesmannsembetene				
1510	Fylkesmannsembetene, jf. kap. 4510			
	01 Driftsutgifter	334 267 000	334 267 000	
	Sum Fylkesmannsembetene		334 267 000	
Forvaltningspolitikk og statlige fellestjenester				
1520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling, jf. kap. 4520			
	01 Driftsutgifter	78 723 000	78 723 000	
1521	Statens informasjonstjeneste			
	01 Driftsutgifter	19 971 000		
	21 Spesielle driftsutgifter	22 046 000	42 017 000	
1522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 4522			
	01 Driftsutgifter	262 377 000		
	21 Spesielle driftsutgifter	24 160 000		
	45 Store nyanskaffelser, <i>kan overføres</i>	10 071 000	296 608 000	
	Sum Forvaltningspolitikk og statlige fellestjenester		417 348 000	

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
Partistøtte				
1530	Tilskudd til de politiske partier			
	70 Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner	108 812 000		
	71 Tilskudd til kommunepartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	22 723 000		
	72 Tilskudd til kommunestyregruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	17 901 000		
	73 Tilskudd til fylkespartiene, <i>overslagsbevilgning</i>	46 722 000		
	74 Tilskudd til fylkestingsgruppene, <i>overslagsbevilgning</i>	6 949 000		
	76 Tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner, <i>overslagsbevilgning</i>	5 069 000	208 176 000	
	Sum Partistøtte		208 176 000	
Pensjoner m.m.				
1540	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 4540			
	01 Driftsutgifter	105 090 000		
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	5 000 000	110 090 000	
1541	Pensjoner av statskassen			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	33 140 000	33 140 000	
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	6 044 297 000		
	70 For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	46 963 000		
	72 For lærere i grunnskolen, <i>overslagsbevilgning</i>	218 309 000	6 309 569 000	
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	252 267 000		
	70 For andre medlemmer av Statens Pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	4 993 000	257 260 000	
1544	Boliglån til statsansatte			
	90 Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	1 500 000 000	1 500 000 000	
1545	Ventelønn mv., jf. kap. 4545			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	181 025 000	181 025 000	
1546	Yrkesskedeforsikring, jf. kap. 4546			
	01 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	19 000 000	19 000 000	
	Sum Pensjoner m.m.		8 410 084 000	
Konkurranse- og prispolitikk				
1550	Konkurransetilsynet, jf. kap. 4550			
	01 Driftsutgifter	65 750 000	65 750 000	

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
1560	Pristilskudd			
	70 Til regulering av forbrukerprisene	145 000 000	145 000 000	
	Sum Konkurrans- og prispolitikk		210 750 000	
	Statsbygg			
1580	Bygg utenfor husleieordningen			
	30 Igangsetting av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	1 900 000		
	31 Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	1 266 960 000		
	32 Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	32 700 000		
	33 Reserve for byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	33 700 000		
	36 Kunstnerisk utsmykking, <i>kan overføres</i>	12 050 000	1 347 310 000	
1582	Utvikling av Fornebuområdet			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 900 000		
	30 Investeringer på Fornebu, <i>kan overføres</i>	149 400 000		
	35 Innløsning av areal til nasjonalt IT- og kunnskapssenter, <i>kan overføres</i>	242 500 000	395 800 000	
1583	Utvikling av Pilestredet Park, jf. kap. 4583			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	15 000 000		
	30 Investeringer i Pilestredet Park, <i>kan overføres</i>	50 000 000	65 000 000	
2445	Statsbygg, jf. kap. 5445			
	24 Driftsresultat			
	1 Driftsinntekter	-1 865 986		
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	754 437		
	3 Avskrivninger	220 959		
	4 Renter av statens kapital	100 390		
	5 Til investeringsformål	740 000		
	6 Til reguleringsfondet	40 200	-10 000 000	
	30 Igangsetting av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	150 000 000		
	31 Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	1 404 450 000		
	32 Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	21 500 000		
	33 Reserve for byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	36 740 000		
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	109 460 000		
	49 Kjøp av eiendommer, <i>kan overføres</i>	125 000 000	1 837 150 000	
	Sum Statsbygg		3 645 260 000	

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
Arbeidsmarkedsetaten				
1590	Arbeidsmarkedsetaten, jf. kap. 4590			
	01 Driftsutgifter	1 588 153 000		
	21 Spesielle driftsutgifter	1 402 000		
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	240 183 000	1 829 738 000	
	Sum Arbeidsmarkedsetaten		1 829 738 000	
Arbeidsmarkedstiltak				
1591	Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 4591			
	21 Evalueringer, utviklingstiltak mv., <i>kan overføres</i>	19 864 000		
	60 Sysselsetting i offentlig virksomhet, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 71</i>	1 292 000		
	70 Formidlingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 60 og 71</i>	120 334 000		
	71 Opplæringstiltak, drift, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 60 og 70</i>	856 088 000		
	72 Opplæringstiltak, investeringer, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	4 367 000		
	73 Jobbskappingsprosjekter, <i>kan overføres</i>	12 336 000	1 014 281 000	
1592	Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede			
	70 Formidlingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	212 220 000		
	71 Integrering i ordinært arbeidsliv, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70 og kap. 1591 post 71</i>	646 546 000		
	72 Skjermede tiltak, drift, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 71</i>	1 579 291 000		
	73 Skjermede tiltak, investeringer, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 71</i>	41 079 000	2 479 136 000	
	Sum Arbeidsmarkedstiltak		3 493 417 000	
Sum departementets utgifter			19 028 590 000	

Inntekter:

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
Samlede inntekter				
3011	Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall, jf. kap. 0011			
	01 Oscarshall, billettinntekter		33 000	33 000
4500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet, jf. kap. 1500			
	02 Salg av personalhåndboka		1 113 000	1 113 000
4520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling, jf. kap. 1520			
	02 Andre inntekter		1 032 000	
	03 Inntekter fra prosjektoppdrag		1 720 000	
	05 Inntekter fra sentral opplæring		15 983 000	
	06 Inntekter fra rådgivning		9 216 000	27 951 000
4522	Statens forvaltningstjeneste, jf. kap. 1522			
	01 Inntekter fra generell rådgivning overfor departementene innen EDB-drift		453 000	
	03 Driftsvederlag - Akademika		1 791 000	
	04 Inntekter - Norsk lysingsblad		45 901 000	
	05 Inntekter fra publikasjoner		720 000	
	07 Parkeringsinntekter		801 000	49 666 000
4540	Statens Pensjonskasse, jf. kap. 1540			
	01 Refusjon fra pensjonsordningen for apoteketaten		4 786 000	
	02 Tilfeldige inntekter		61 000	
	03 Refusjon administrasjonskostnader førtidspensjonering		1 669 000	
	04 Inntekter aktuarberegninger		37 323 000	
	05 Administrasjonsinntekter gruppelivsordning		1 089 000	44 928 000
4545	Ventelønn, jf. kap. 1545			
	01 Refusjon statlig virksomhet mv.		24 633 000	24 633 000
4546	Yrkesskadeforsikring, jf. kap. 1546			
	01 Premie yrkesskadeforsikring		48 213 000	
	02 Administrasjonsinntekter yrkesskadeforsikring		2 183 000	50 396 000
4583	Salg av eiendom i Pilestredet Park, jf. kap. 1583			
	39 Salg av eiendom		134 000 000	134 000 000
4590	Arbeidsmarkedsetaten, jf. kap. 1590			
	04 Salgsinntekter m.m.		323 000	
	80 Innfordret misbruk av dagpenger		38 000 000	
	81 Innfordret feilubetalte attføringsytelser		4 000 000	42 323 000

Kap.	Post	Kr	Kr	Kr
4591	Arbeidsmarkedstiltak, jf. kap. 1591			
	02 Opplæringstjenester		1 612 000	1 612 000
5445	Statsbygg, jf. kap. 2445			
	39 Avsetning til investeringsformål		740 000 000	740 000 000
5446	Salg av eiendom, Fornebu			
	01 Leieinntekter		3 000 000	
	02 Refusjon fra Luftfartsverket for oppryddingskostnader		30 840 000	
	40 Salgsinntekter, Fornebu		710 200 000	744 040 000
	Sum Samlede inntekter			1 860 695 000
	Sum departementets inntekter			1 860 695 000

II

Postering av bonus og rabatter

Stortinget samtykker i at det enkelte departement eller den virksomhet departementet bemyndiger som et ledd i ordningen med bonus og rabatter, kan nettoføre som utgiftsreduksjon på vedkommende utgiftspost tilbakebetalt bonus og rabatt, også om tilbakebetalingen refererer seg til kjøp i tidligere år.

III

Partistøtte

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2000 på bakgrunn av valgresultatet ved kommune- og fylkestingsvalget i 1999 og endelig bevilgning på kap. 1530 Tilskudd til de politiske partier, postene 71, 72, 73 og 74, kan beregne nye satser for 2000 for postene:

- Post 71 Støtte per stemme til de politiske partiers kommuneorganisasjoner
- Post 72 Grunnbeløp til kommunestyregruppene
- Post 72 Representanttillegg til kommunestyregruppene
- Post 73 Støtte per stemme til de politiske partiers fylkesorganisasjoner der det foreligger søknad fra ungdomsorganisasjonene
- Post 73 Støtte per stemme til de politiske partiers fylkesorganisasjoner der det ikke foreligger søknad fra ungdomsorganisasjonene
- Post 74 Grunnbeløp til fylkestingsgruppene
- Post 74 Representanttillegg til fylkestingsgruppene

IV

Merinntektsfullmakt Statens Pensjonskasse

Stortinget samtykker i at Statens Pensjonskasse kan overskride bevilgningen under kap. 1540 Statens Pensjonskasse, post 01, mot tilsvarende merinntekter på kap. 4540 Statens Pensjonskasse, postene 01, 02, 03, 04, 05 og 06 samt merinntekter på kap. 4546 Yrkesskadeforsikring, post 02.

V

Fullmakter som vedrører Statsbygg direkte

Stortinget samtykker i at Statsbygg i 2000 kan:

1. Omdisponere mellom postene 30-45 under kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen.
2. Omdisponere mellom postene 30-91 under

kap. 2445 Statsbygg.

3. Omdisponere på Statsbyggs kap. 2445 mellom post 24 og investeringspostene 30-91.
4. Uten fremlegg for Stortinget og såfremt det kan dekkes av reguleringsfondet:
 - a) Avvike driftsbudsjettet
 - b) Avvike investeringsbudsjettet, postene 30-91, med inntil 175 mill. kroner
5. Overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30-91, med et beløp som tilsvarende inntekter fra salg av eiendommer
6. Medregne ubenyttede inntekter fra salg av eiendommer ved beregning av overført beløp under kap. 2445 Statsbygg, postene 30-91.
7. Iverksette enkeltprosjekter eller utvide igangsatte større prosjekter med en kostnadsramme på inntil 25 mill. kroner, der bruker/fagdepartement har nødvendige leiemidler innenfor eget budsjett. Fullmakten begrenses til en samlet kostnadsramme på 150 mill. kroner, utover gitt bevilgning på kap. 2445 Statsbygg, post 30 Igangsetting av byggeprosjekter.
8. Inngå forpliktelser innenfor en ramme på 1 mrd. kroner vedrørende videreføring/ferdigstilling av prosjekter som igangsettes innenfor bevilgningen på kap. 2445, post 30.
9. Godskrive det enkelte prosjekt med innbetalt dagmølt, konvensjonalbot og erstatning for misligholdt entrepris, ved at innbetalingen blir postert i statsregnskapet på vedkommende investeringspost som en utgiftsreduksjon.

VI

Andre bygge- og eiendomsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2000 kan:

1. Godkjenne salg og bortfeste av fast eiendom som forvaltes av Statsbygg til en verdi av 150 mill. kroner i hvert enkelt tilfelle og for inntil 300 mill. kroner totalt i terminen.
2. Godkjenne salg og bortfeste av fast eiendom til en verdi på inntil 10 mill. kroner i hvert enkelt tilfelle for departementer som ikke har egen fullmakt til å avhende eiendommer, og hvis eiendommer ikke forvaltes av Statsbygg.
3. Godkjenne makeskifte med nettopostering og med beløpsgrense for eiendom(m)en(e) i samsvar med fullmakt til salg og bortfeste av fast eiendom som forvaltes av Statsbygg, altså 150 mill. kroner.
4. Overdra til underpris eller vederlagsfritt eiendommer og bygninger som har vært disponert

av statlige spesialskoler, grunnskoler og videregående skoler, til kommuner og fylkeskommuner.

5. Godkjenne kjøp av eiendommer for inntil 75 mill. kroner i hvert enkelt tilfelle og for inntil 150 mill. kroner totalt, utover bevilgningen på kap. 2445 Statsbygg, post 49.
6. Foreta bortfeste, og/eller salg/makeskifter av eiendommer som er nødvendig ved disponering av statens eiendommer på Fornebu for inntil 1 mrd., samt reinvestere inntekter fra salg/makeskifte/bortfeste i samme område for inntil 25 mill. kroner.
7. Godkjenne at staten v/Statsbygg i forbindelse med etterbruksarbeidet på Fornebu inngår i selskapsdannelser med formål å påvirke en gunstig eiendomsutvikling på Fornebu, slik at den langsiktige økonomiske avkastning for staten øker.
8. Foreta de salg og makeskifter som er nødvendig ved disponering og avvikling av statens eiendommer i Pilestredet Park

VII

Salg av bistandseiendommer

Stortinget samtykker i at salgsinntekter ved salg av eiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen, fordeles forholdsmessig mellom kap. 5445 Statsbygg, post 49 Salg av eiendom og kap. 3159 Ymse inntekter, post 01 Salgsinntekter bistandseiendommer ut fra gjenværende år av fastsatt avskrivningstid. For bruk av salgsinntektene innenfor bistandsbudsjettet vises til romertallsvedtak XIII i Utenriksdepartementets St.prp. nr. 1 (1999-2000).

VIII

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i 2000 kan:

1. gi tilsagn for inntil 355,087 mill. kroner ut over gitt bevilgning under kap. 1591, post 60, 70 og 71.
2. gi tilsagn for inntil 990 mill. kroner ut over gitt bevilgning under kap. 1592, post 70, 71 og 72.

Fullmakten skal nyttes for å sikre gjennomføringen av tiltaksaktiviteten i 2000, samt tiltaksaktivitet i begynnelsen av år 2001 jf. omtale under kap. 1591 og kap. 1592.

IX

Omdisponering ved overtakelse av AMO-senter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet omdisponerer nødvendige midler fra kap. 1590 Arbeidsmarkedsetaten, post 01 Driftsutgifter til kap. 1591 Arbeidsmarkedstiltak, post 71 Opplæringstiltak dersom noen av de to gjenværende AMO-sentrene overføres til andre.

X

Fullmakt til å ettergi rente- og avdragsfrie lån.

Stortinget samtykker i at Arbeids- og administrasjonsdepartementet kan ettergi rente og avdragsfrie lån gitt til arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede der dette blir vurdert som nødvendig for å sikre den videre driften.

XI

Retningslinjer for årlig regulering av grunnbeløpet i folketrygden

Stortinget samtykker i retningslinjer for årlig regulering av grunnbeløpet i folketrygden i samsvar med framlagt utkast i denne proposisjonen.

Vedlegg 1**Byggeprosjekter ferdigstilt i 1998**

Nummer	Prosjektnavn	Kostnads- ramme ekskl. tilskudd	Sluttkostnad ekskl. tilleggs- finansiering	Sluttkost- nad i % av k-rammen	Bruttoareal kvm	Huskostnad	Gj.snittlig huskostnad per kvm	Gj.snittlig prosjektkost- nad per kvm
Kapittel 2445								
	Nybygg							
93036	Høgskulen i Volda	135 200 000	135 200 000	100,00 %	8 200	80 100 000	9 768	16 488
93046	KLDRA - Himdalen	55 600 000	66 000 000	118,71 %	1 800	45 910 000	25 506	36 667
94019	Kongsvinger veg-og biltilsyn	36 900 000	35 350 000	95,80 %	1 800	16 650 000	9 250	19 639
94031	Polarmiljøsenteret og Polaria, Tromsø	272 700 000	272 700 000	100,00 %	14 800	204 100 000	13 791	18 426
94046	Helgeland Politikammer	51 600 000	55 453 824	107,47 %	3 200	38 519 000	12 037	17 329
95038	Sør-Gudbrandsdal Sorenskriverem- bete	31 100 000	31 100 000	100,00 %	1 560			19 936
95039	Oljedirektoratet i Stavanger	31 900 000	28 900 000	90,60 %	3 000	23 800 000	7 933	9 633
96002	Sysselmannen på Svalbard, lager	12 000 000	10 500 000	87,50 %	1 004	7 910 000	7 878	10 458
96055	Oslo og Akershus tolldistrikt Gard- ermoen	48 100 000	60 000 000	124,74 %	3 100	43 500 000	14 032	19 355
96060	Statens Vegvesen Telemark	11 830 000	11 830 000	100,00 %	523	8 504 000	16 260	22 620
97040	Jessheim Trafikkstasjon	26 100 000	25 750 000	98,66 %	1 436	19 300 000	13 440	17 932
	Sum nybygg	713 030 000	732 783 824	102,77 %	40 423	488 293 000	12 080	

Nummer	Prosjektnavn	Kostnads- ramme ekskl. tilskudd	Sluttkostnad ekskl. tilleggs- finansiering	Sluttkost- nad i % av k-rammen	Bruttoareal kvm	Huskostnad	Gj.snittlig huskostnad per kvm	Gj.snittlig prosjektkost- nad per kvm
Kombinert nybygg og ombygging								
94015	Direktoratet for naturforv. Trond- heim	71 300 000	67 850 000	95,16 %	5 337	42 170	7 901	12 713
96045	Høgskolen i Tromsø-tilbygg lære- rutd.	17 000 000	17 000 000	100,00 %	1 030	11 115	10 791	16 505
Sum kombinert nybygg og ombyg- ging		88 300 000	84 850 000	96,09 %	6 367	53 285		
Ombygging								
97032	Oslo og Akershus tolldistrikt Schweigaardsgt. 15	12 950 000	11 813 900	91,23 %	1 240	9 500	7 661	9 527
97058	Regj.kvartalet, statsrådsalen	9 020 000	8 200 000	90,91 %	155			52 903
98001	Kalfarveien 31, Bergen	13 670 000	13 670 000	100,00 %	2 050	7 200	3 512	6 668
98015	Regjeringskv. - ny resepsjon S- blokk	2 000 000	2 000 000	100,00 %				
Sum ombygging		37 640 000	35 683 900	94,80 %	3 445			
Annet								
96027	Høgskolen i Stavanger, Lær- erhøgsk.	21 400 000	21 400 000	100,00 %	6 345			
Sum annet		21 400 000	21 400 000	100,00 %	6 345			
Sum 2445		860 370 000	874 717 724	101,67 %	56 580			

Nummer	Prosjektnavn	Kostnads- ramme ekskl. tilskudd	Sluttkostnad ekskl. tilleggs- finansiering	Sluttkost- nad i % av k-rammen	Bruttoareal kvm	Huskostnad	Gj.snittlig huskostnad per kvm	Gj.snittlig prosjektkost- nad per kvm
Kapittel 1580								
	Nybygg							
88051	Nytt Rikshsopital, parkeringsanlegg	93 000 000	93 000 000	100,00 %	30 000	86 900 000	2 897	3 100
88055	Nytt Rikshsopital, sykehotell Gaus- tad	58 800 000	63 200 000	107,48 %	3 400	46 000 000	13 529	18 588
94021	Havforskningsinstituttet i Bergen	69 300 000	69 300 000	100,00 %	4 418	60 364 000	13 663	15 686
94066	UITØ - Farmasibygget	130 500 000	130 500 000	100,00 %	7 242	116 700 000	16 114	18 020
	Sum nybygg	351 600 000	356 000 000	101,25 %	45 060	309 964 000		
	Sum 1580	351 600 000	356 000 000	101,25 %	45 060			
	Totalt	1 211 970 000	1 230 717 724	101,55 %	101 640			